

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντί

και υπέρ
της παραλλαγής

Περίοδος Β', τεύχος 254, Παρασκευή 17 Φεβρουαρίου 1984 Δρχ. 50

Οι Εκδόσεις Α.Α. Λιβάνη «ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ»
σας προτείνουν για το Φεβρουάριο τέσσερα βιβλία:

ΠΟΛΙΤΙΚΗ:

Βάσου Μαθιόπουλου
ΘΑ ΧΑΣΟΥΜΕ την Κύπρο;
—η συρρίκνωση του Ελληνισμού—

Μια σημαντική εργασία του γνωστού δημοσιογράφου που έχει μελετήσει —όπως τονίζει στον πρόλογο της έκδοσης ο πρωθυπουργός Α.Γ. Παπανδρέου— συστηματικά και για πολλά χρόνια τις πτυχές του όλου προβλήματος.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ:

Μάριου Νικολινάκου
Δοκίμια για ένα Ελληνικό Σοσιαλισμό

Κείμενα-αναλύσεις του γνωστού παν/κού που προσεγγίζουν τα οικονομικά, κοινωνικά και ιστορικά φαινόμενα του τόπου μας με τη μέθοδο της διαλεκτικής.

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ:

Φρανσουάζ Ξενάκη
Η κομμένη πλεξίδα

Η Γαλλίδα συγγραφέας —σύζυγος του διάσημου συμπατριώτη μας Ιάνη Ξενάκη— μας αιφνιδιάζει με το μύθο και τη γραφή της.

ΕΘΝΟΛΟΓΙΑ:

Χ. Ρήντερ
Ινδιάνοι

Ο συγγραφέας αφού έζησε πολλά χρόνια ανάμεσα στους Ινδιάνους συγκέντρωσε σ' αυτήν τη συλλογή ορισμένους από τους μύθους, τους θρύλους και τις παραδόσεις των Ινδιάνων όπως επιβίωσαν στην προφορική παράδοση.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Α. ΛΙΒΑΝΗ «ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ»
ΣΟΛΩΝΟΣ 94, ΤΗΛ. 3610589-3600398

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ
Τηλ: 72.32.713—72.32.819

Περίοδος Β' • Χρόνος 11ος • Τεύχος 254

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ρεπόρτερ ΚΥΠ, ΥΠΕΑ, ΓΔΕΑ: Διαλέγετε και παίρνετε το φάκελό σας	9
Πέτρος Τουχατσέφκν Ο Αντρώπων πέθανε. Η γραφειοκρατία ζει Μικέλα Χαρτουλάρη Βρέχει ο θεός και θα βραχείτε. Ρεπορτάζ για ένα γεγονός που δεν έγινε	12
Θ. Παρίδης Και όμως αυτές οι εκλογές δεν είναι για τους Ευρωπαίους	15
Μ. Φιλίππου Ανανεωτική Αριστερά: Αναζητήσεις για μα νέα πολιτική σύνθεση	16
Άλκη Τζαφέρου Νεότερα από το μέτωπο της ποιότητας Θρασύμαχος Αναζητείται ιδεολογία - Καταζητούνται οι ανανεωτές	18
Ρούλα Ελευθερίου «Από του χρόνου θα κυνηγάνε την ΑΤΑ»	19
Κύρα Αδάμ Διαμάχη αντιλήψεων και διπλωματικές μάχες για την... ειρήνη	20
Β. Ξυδιάς Πανεπιστημιακές εξισορροπήσεις	23
Σ. Κούλογλου Εντάξει και με το πρόβλημα του Τύπου Χ. Λάζος Το λαχείο ή ο διάλογος με την τύχη	24
Α. Ξύδης Μνήμη Κοσμά Ξενάκη	42
Ρεπόρτερ 1-2 Περιπέτειες εικόνων και ήχων	44
Μ. Γρηκ Β' Διεθνές Συμπόσιο Ιστορίας: Βιολογι- κός υπερκαθορισμός και οι παρερμη- νείες του	46
και το... Υπέρ	51
	52- 40

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

Αντήνωρ Ανανέωση και «σοφοί γερόντες»	4
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ	6
ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΕΣ	
Γ. Ιωάννου	41
Γ. Καλαϊτζής	8
ΕΠΙ ΤΟΥ ΔΑΚΤΥΛΙΟΥ	14
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	48
ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΤΙΚΗ	
Α. Λαμπρία: «Ανδρέας Εμπειρικός: Ο ποιητής του έρωτα και του νόστου του Γ. Γιατρομανωλάκη	50
ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ	56
ΔΙΑΛΟΓΟΣ	58

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΙΡΗΝΗ...

ΟΧΙ αδικαιολόγητα ο θάνατος του Αντρώπων αναζωπύρωσε σ' όλο τον κόσμο την ανησυχία όχι τόσο για την πορεία του σοσιαλισμού στην ΕΣΣΔ αλλά για την ίδια την πορεία της ανθρωπότητας, όπως αυτή συμπυκνώνεται σε μια λέξη, δηλ. Ειρήνη.

ΓΙΑΤΙ είναι πια κοινή συνείδηση ότι η πορεία έντασης και σύγκρουσης μεταξύ των δύο υπερδυνάμεων που δρομολογήθηκε ανοιχτά από το 1977 και κλιμακώνεται μέχρι σήμερα, αρχίζει να αποκτά όλο και περισσότερο γνωρίσματα μιας εν τέλει αυτόνομης διαδικασίας.

ΥΠΑΡΧΕΙ δηλαδή όλο και περισσότερο η βεβαιότητα ότι από ένα σημείο και πέρα οι ηγεσίες και των δύο μπλοκ είναι δέσμιες των συμφερόντων, των επιδιώξεων και των επιλογών τους με τέτοιο τρόπο και σε τέτοιο βαθμό, ώστε να μην μπορέσουν, ακόμα και αν το θελήσουν «να ανακρούσουν πρύμνα».

Ο ΠΛΑΝΗΤΗΣ έχει μετατραπεί σε ένα απέραντο πεδίο ανταγωνισμού και διεκδικήσεων «ζωνών επιρροής». Και είναι βέβαια γεγονός ότι την κύρια ευθύνη της έντασης την φέρουν οι Ηνωμένες Πολιτείες για τις οποίες η διαρκής επέκταση, οικονομική και στρατιωτική, είναι ο ζωτικός όρος αναπαραγωγής του κοινωνικοοικονομικού συστήματός της.

ΔΕΝ ΘΑ υπεισέλθουμε εδώ στη μεγάλη συζήτηση για τη φύση του Σοβιετικού καθεστώτος. Θα επισημάνουμε μόνο, πως η ΕΣΣΔ δεν είναι καθόλου αμέτοχη στην κλιμάκωση της διεθνούς έντασης, όχι μόνο με ενέργειες του τύπου Αφγανιστάν, Τσεχοσλοβακίας ή Πολωνίας αλλά κυρίως με το άνοιγμα νέων «μετώπων» όπως η εγκατάσταση των SS-20 στην Ευρώπη, που αποτέλεσαν τη λαμπρή ευκαιρία για την εγκατάσταση των «Πέρσιγκ» και «Κρουζ».

ΕΙΝΑΙ βέβαια κάτι που πρέπει να αναγνωρισθεί, το γεγονός ότι η Σοβιετική Ένωση, αν μη τι άλλο, διακρίνεται από μια μεγαλύτερη σταθερότητα στην επιδίωξη ορισμένων διεθνών ρυθμίσεων για την κατοχύρωση της ύφεσης, και —εκτός από περιπτώσεις τύπου «Τζάμπο» γνώρισμα της σοβιετικής πολιτικής δεν είναι ο τυχοδιωκτισμός που αντίστροφα χαρακτηρίζει την αμερικάνικη.

ΕΙΝΑΙ λοιπόν πολύ σημαντικό, στη σοβιετική ηγεσία να παραμείνουν σε θέση ισχύος οι απόψεις και τα πρότυπα που ενστερνίζονται σε γενικές γραμμές την ανάγκη για έναν αποδοτικό διάλογο και αποκλιμάκωση της έντασης.

ΟΜΩΣ, όλο και περισσότερο γίνεται φανερό πως διασφάλιση της ύφεσης και της ειρήνης θα προκύψει μόνο αν αναιρεθεί ο βασικός τροφοδότης της έντασης, δηλαδή ο διπολισμός.

ΜΟΝΟ αν «μπουν στο παιχνίδι» της ισορροπίας περισσότεροι παράγοντες μπορεί πρακτικά να επικρατήσει ένας αμοιβαίος σεβασμός και να συζητηθεί σοβαρά η προοπτική μιας μόνιμης ειρήνης και του αφοπλισμού.

ΕΔΩ βέβαια προκύπτει ο ιστορικός ρόλος της Ευρώπης. Μιας Ευρώπης διαχωρισμένης ήδη στα μπλοκ, που κινδυνεύει μάλιστα να αποτελέσει και το πεδίο ενός πυρηνικού πολέμου που δεν θα θίξει τις μητροπόλεις.

ΟΣΟΝ αφορά τη Δυτική Ευρώπη, οι δυνάμεις, οι αντιλήψεις και οι προοπτικές για μια αυτοδύναμη συγκρότησή της έχουν αρχίσει να διαμορφώνονται και μάλιστα αρκετά καθαρά. Φυσικά η πορεία σε μια Ευρώπη των εργαζομένων δεν θα προσκρούσει μόνο στην αντιπαλότητα της ηγεμονεύουσας δύναμης των ΗΠΑ, αλλά και στην σκληρή αντίθεση των εξαρτημένων κυρίαρχων τάξεων.

ΕΤΣΙ λοιπόν, ο αγώνας για την ειρήνη, καταλήγει πάντα συγκεκριμένα και πρακτικά σε κάποιες θεμελιώδεις πολιτικές επιλογές, που πρέπει να βρίσκουν τη γενική τους αναφορά και πλαισίωση.

Η ΑΡΝΗΣΗ της λογικής των μπλοκ, των «αμυντικών» και «επιθετικών» πυραύλων, των «καλών» και «κακών» επεμβάσεων, είναι η θετικότερη συμβολή στην ειρήνη από την τελετουργική επίκληση του ονόματός της.

Ανανέωση και «σοφοί γέροντες»

Η ΑΝΑΔΕΙΞΗ του Κονσταντίν Ουστινοβίτς Τσερνιένκο, στη θέση του γενικού γραμματέα του Κομμουνιστικού Κόμματος της Σοβιετικής Ένωσης, ήλθε να επιβεβαιώσει ότι, για τους σοφούς γέροντες του Πολιτικού Γραφείου, η πίστη, η αφοσίωση, η κομματικότητα, η «εγγύηση», συμβαδίζουν με την ηλικία. Οι άλλοι υποψήφιοι, όπως λ.χ. ο Μιχαήλ Γκορμπατσώφ (52 ετών) ή ο Γκριγόρυ Ρομανώφ (62 ετών), ήσαν, βέβαια, και αυτοί αφοσιωμένοι σύντροφοι, με ήθος, κομματική παιδεία, κομματική θητεία, ικανότητες, κ.ά. Αλλά καθό μεγαλύτερος ο Τσερνιένκο (72 ετών), θα πρέπει —κατά τεκμήριο— να διαθέτει μεγαλύτερη παιδεία, μεγαλύτερη κομματικότητα, μεγαλύτερη πείρα, μεγαλύτερο κύρος. Η πρόκριση, συνεπώς, θα έπρεπε να δοθεί στον πιο προχωρημένο —σε ηλικία και κομματική ιεραρχία— σύντροφο. Και αυτό, ακριβώς, έγινε.

ΦΥΣΙΚΑ, θα ήταν μια μορφή ρατσισμού (αυτό το είπε και ο ανανεωτικός βουλευτής της Νέας Δημοκρατίας, Β. Κοντογιαννόπουλος, αναφερόμενος, προφανώς, στον αρχηγό του Ευ. Αβέρωφ), κάθε αντίληψη που θα ταύτιζε την ανανέωση με την ηλικία. Μπορεί να είσαι ανανεωτικός, σε ηλικία 70 ή 72 ετών. Όπως μπορεί να είσαι ήδη παρωχημένος —ανίκανος να συλλάβεις το μήνυμα των καιρών— σε πολύ νεότερη ηλικία. Έτσι, και στην περίπτωση του Τσερνιένκο, το καίριο πρόβλημα —και το ερώτημα— είναι αν θα υπάρξει συνέχεια στη γραμμή του προκατόχου του, «μεταρρυθμιστή Αντρόπωφ».

Δυο τηλεγραφήματα και ο «ελλείπων κρίκος»

ΜΕΧΡΙ ΣΤΙΓΜΗΣ, δεν υπάρχουν σαφείς ενδείξεις για την ακριβή «πορεία πλεύσεως» της νέας σοβιετικής ηγεσίας. Ορισμένοι παρατηρητές, στη Μόσχα, διέκριναν, στην πρώτη ομιλία Τσερνιένκο (αμέσως μετά την εκλογή του), διατυπώσεις που προσιδιάζαν με τις διατυπώσεις Αντρόπωφ. Το γενικότερο ύφος, όμως, λένε, έδειχνε μεγαλύτερη προσήλωση στην παράδοση, με κλίση προς τα μπρεζνιεφικά, κυρίως, σχήματα. Και με την εκτίμηση αυτή, φαίνεται να συμφωνούν και ορισμένοι δικοί μας αναλυτές, συγκρίνοντας λ.χ. το συγχαρητήριο τηλεγράφημα που είχε στείλει η ΚΕ του ΚΚΕ στον Γιούρι Αντρόπωφ, μόλις εκλέχτηκε γενικός γραμματέας της ΚΕ του ΚΚΣΕ (Νοέμβριος του '82), με το τηλεγράφημα που έστειλε, την περασμένη Δευτέρα, στον Κονσταντίν Ουστινοβίτς Τσερνιένκο: «Οι Έλληνες κομμουνιστές, βλέπουν στο πρόσωπό σας, αγαπητέ σύντροφε —έλεγε το τηλεγράφημα του ΚΚΕ προς τον Γιούρι Αντρόπωφ— τον άξιο συνεχιστή, από τη θέση του επικεφαλής της λενινιστικής Κεντρικής Επιτροπής του έندoxου ΚΚΣΕ, της μεγάλης συνεισφοράς του σ. Α. Ε. Μπρέζνιεφ, στο κοσμοϊστορικό έργο που θεμελίωσε ο μέγας Λένιν, το σταθερό μαρξιστή-λενινιστή, που έδωσε και δίνει όλες τις δυνάμεις και τις ικανότητές του, στην υπόθεση της ευτυχίας του σοβιετικού λαού, της ειρήνης και της κοινωνικής προόδου». Αντίθετα, στο τηλεγράφημα του ΚΚΕ προς τον Τσερνιένκο, δεν γίνεται καμιά αναφορά στη συνεισφορά του «μεταρρυθμιστή» Γιούρι Αντρόπωφ: «Οι Έλληνες κομμουνιστές —λέει το τηλεγράφημα— βλέπουν, στο πρόσωπό σας, τον ηγέτη του μεγάλου κόμματος του Λένιν, το σταθερό μαρξιστή-λενινιστή, που έδωσε και θα δώσει όλες του τις δυνάμεις για την υπόθεση της ειρήνης, της ευημερίας του σοβιετικού λαού, του σοσιαλισμού και της κοινωνικής προόδου». Το όνομα του Γιούρι Αντρόπωφ, είναι, θα έλεγε κανείς, ο ελλείπων κρίκος. Ίσως, γιατί δεν είναι ακόμα γνωστό, τι είδους «συνέχεια» θα δώσει ο Κ. Τσερνιένκο.

ΚΑΤΑ ΤΑ ΑΛΛΑ, η κηδεία του Γιούρι Αντρόπωφ, έμελλε να έχει και την ελληνική της διάσταση, καθώς, μαζί με τους ηγέτες, απ' όλο τον κόσμο, που συνέρρευσαν στη Μόσχα, ήταν και ο πρωθυπουργός Α. Παπανδρέου, με τον υπουργό Εξωτερικών Ι. Χαραλαμπίδου και τα άλλα μέλη της ελληνικής αντιπροσωπείας. Όσο για τη συνάντηση Παπανδρέου-Τιχονωφ, απομένει να γνωσθούν κάποιες «λεπτομέρειες», που ίσως να έχουν σχέση με κάποια δικά μας καυτά εξωτερικά θέματα —πέρα, βέβαια, από το υπ. αρ. 1 πρόβλημα των ευρωπυραύλων και τον κίνδυνο ενός πυρηνικού ολοκαυτώματος.

Όταν αναζητείται ένας νέος Ρ. Σάντρα...

ΠΑΝΤΩΣ, γεγονός παραμένει ότι, μια εβδομάδα πριν από τη μετάβασή του στη σοβιετική πρωτεύουσα, ο πρωθυπουργός, μιλώντας στη συνδιάσκεψη για την αποπυρηνικοποίηση της Ευρώπης (στην Αθήνα), εμφανίστηκε με θέσεις διαφορετικές από αυτές που υποστήριζε μέχρι τώρα: Δεν υπάρχουν —είπε— «καλοί» και «κακοί» πυραύλοι. Και η Ευρώπη —που απειλείται τόσο από τους «Πέρσινγκ» και «Κρουζ», όσο και από τους SS-20— δεν μπορεί να είναι υπόθεση (μόνο) των δύο υπερδυνάμεων, αλλά «υπόθεση όλων των εθνών της, όλων των λαών της, όλων των κυβερνήσεων». Συνεπώς, «όσο παρεμβάλλονται τριτοί (όπως λ.χ. διασκέψεις τύπου Μαδρίτης και Στοκχόλμης, και όχι μόνο διασκέψεις τύπου Γενεύης), τόσο διευκολύνεται η υπόθεση του αμοιβαίου συμβιβασμού, με την παράλληλη διατήρηση του γοήτρου».

Η ΘΕΤΙΚΗ ομιλία του πρωθυπουργού, δεν εμπόδισε, ωστόσο, την ατυχή κατάληξη της διάσκεψης, καθώς επτά αντιπροσωπείες (της ΕΣΣΔ, Βουλγαρίας, Λαοκρατικής Γερμανίας, κ.ά.), μαζί με την ΚΕΑΔΕΑ, επιδίωξαν να προωθήσουν ένα πολιτικό κείμενο που θα μονιμοποιούσε τη διάσκεψη σ' ένα είδος —σοβιετικού τύπου— «Παγκοσμίου Συμβουλίου της Ειρήνης», με τον πρόεδρο της ΚΕΑΔΕΑ, ευρωβουλευτή Χρ. Μαρκόπουλο, στον ρόλο ενός Ρομέ Σάντρα λ.χ. Αποτέλεσμα: Οι υπόλοιπες 57 αντιπροσωπείες ν' απορρίψουν το κείμενο, τονίζοντας ότι το εύρος και η πολυμέρεια των φιλειρηνικών κινήματων, δεν πρέπει να κλεισθούν σε αποκρυσταλλωμένα (πολιτικά) σχήματα.

Οι θύρες, οι βιγλάτορες, η συνέπεια

ΠΕΡΑΝ από την παρουσία του πρωθυπουργού στη διάσκεψη της ΚΕΑΔΕΑ, μια δεύτερη παρουσία ήταν η ομιλία του στην Οργανωτική Επιτροπή του Συνεδρίου (του ΠΑΣΟΚ). Για τη συγκέντρωση αυτή, πολλά έχουν γραφεί: Για το «κεκλεισμένο» των θυρών της. Για την κουστωδία κάποιων άτεγκτων «βιγλατόρων», που είχαν στηθεί στην είσοδο του «Παρκ» και απαγόρευαν την είσοδο ακόμα και σε υπουργούς! (Το τελευταίο αυτό, γράφηκε με πολλή κομματική —ίσως και εθνική...— έπαρση στην ημιεπίσημη «Ελεύθερη Γνώμη»). Υποστηρίχθηκε, ακόμα, ότι πολλά απ' όσα είπε ο πρωθυπουργός, δεν περιλαμβάνονταν στο κείμενο των 47 δακτυλογραφημένων σελίδων, που δόθηκε, την άλλη μέρα, στη δημοσιότητα.

ΓΕΓΟΝΟΣ, πάντως, παραμένει ότι η ομιλία του πρωθυπουργού ήταν, στις θεωρητικές της, κυρίως, επεξεργασίες —για τον «Τρίτο δρόμο» ή για τη διεθνή οικονομική κρίση ή για τη στρατηγική της μετάβαση στο σοσιαλιστικό μετασχηματισμό— ένα αξιολόγο κείμενο, που προσφέρεται για μελέτη και συζήτηση.

ΦΥΣΙΚΑ, καταβλήθηκε προσπάθεια να θεμελιωθεί ότι από την «Ιδρυτική Διακήρυξη της 3 του Σεπτεμβρίου», μέχρι τη σημερινή πολιτική πρακτική του ΠΑΣΟΚ, υπάρχει συνέχεια και συνέπεια. Και ότι, κατ' ακολουθία, το ΠΑΣΟΚ νομιμοποιείται ό-

χι μόνο να διακηρύσσει το αλάθητο των επεξεργασιών του (χτεσινών ή σημερινών), αλλά και να καλεί τα άλλα κόμματα της Αριστεράς να «ξεπεράσουν τις κομματικές εξαρτήσεις τους», για να ενταχθούν στο ΠΑΣΟΚ, που δεν είναι κόμμα, αλλά κίνημα, με την επωνυμία «Εθνική Λαϊκή Ενότητα».

ΚΑΠΟΙΟΙ, βέβαια, επιμένουν να υποστηρίζουν ότι πολλές, από τις αρχικές θέσεις του ΠΑΣΟΚ, έχουν διαφοροποιηθεί: Ότι ανάμεσα λ.χ. στην παλαιότερη θέση του ΠΑΣΟΚ για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα —«η ΕΟΚ διαιωνίζει τον περιθωριακό, δορυφορικό χαρακτήρα της Ελλάδας» κτλ...— και τη σημερινή θέση του πρωθυπουργού— «θα πρέπει να διαμορφωθεί ένα εντελώς νέο πλαίσιο σχέσεων της Ευρώπης των Λαών»...—υπάρχει απόσταση. Όμως, ακόμα και αυτοί, που παραδέχονται— όπως λ.χ. ο Αντώνης Στρατής, πολιτικός σύμβουλος του πρωθυπουργού— ότι «ήταν επόμενο το ΠΑΣΟΚ να περάσει τη νηπιακή του ηλικία», δεν παύουν να χαρακτηρίζουν το ΠΑΣΟΚ σαν ένα «αδιάσπαστο μπλοκ λαϊκών και κοινωνικών δυνάμεων», στις παρυφές του οποίου «κινούνται, χωρίς ορατό αυτόνομο μέλλον, τα προς τα δεξιά και αριστερά πολιτικά σχήματα».

Και λόγος για «φράξιες»

ΜΙΑ ΤΕΤΟΙΑ έπαρση, όμως, δεν συμβιβάζεται ούτε με το αίσθημα σεμνότητας που πρέπει να χαρακτηρίζει κάθε πολιτική ή λαϊκή εξουσία, ούτε με τον σημερινό ή αυριανό συσχετισμό δυνάμεων. Άλλωστε, τα όσα ανέφερε ο πρωθυπουργός στην ίδια αυτή ομιλία του, στο «Παρκ», περί «αναπαραγωγής κακέκτυπων μηχανισμών μέσα στην Οργάνωση, που παίρνουν την ονομασία της φράξιας ή του ρεύματος», οι αναφορές του στο τι είναι και τι δεν είναι «εσωκομματική δημοκρατία», η σαφέστατη δήλωση —ίσως και προειδοποίηση...— ότι η Οργάνωση δεν πρόκειται να υποταχθεί «σε λογικές κυκλωμάτων εσωκομματικής διαμεσολάβησης και πελατείας» ή «σε λογικές κρυφού συντεχνιακού κατακερματισμού», κ.ά., μαρτυρούν ότι όλα δεν πάνε τόσο περίφημα στην Οργάνωση —αλλά και στην κυβέρνηση— του ΠΑΣΟΚ.

ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ αυτό, επιβεβαιώθηκε και από τον πρόσφατο ανασχηματισμό. Το «ΑΝΤΙ» έγραψε ήδη ότι, με τον ανασχηματισμό αυτόν, ο Α. Παπανδρέου ακύρωσε, με μια κίνηση, την αυτοδύναμη ισχύ κάθε άλλου κέντρου δύναμης στους κόλπους του κυβερνώντος κόμματος και ότι, πίσω από τις διάφορες μεταθέσεις υπουργών —από το ένα υπουργείο στο άλλο— «υψώνεται καθοριστικός ο λόγος του προέδρου και πρωθυπουργού, ο οποίος προβάλλει ως η μόνη πηγή κυβερνητικής και κομματικής νομιμότητας».

Τα «λόμπυ» υπάρχουν και λειτουργούν...

ΩΣΤΟΣΟ, φαίνεται ότι κάποια λ ό μ π υ, εξακολουθούν να υπάρχουν και να λειτουργούν, μέσα στους κόλπους του υπουργικού συμβουλίου, αν λάβει κανείς υπόψη του τις διαφορές αλληλοσυγκρουόμενες πληροφορίες, που διοχετεύονται στον φιλοκυβερνητικό Τύπο, από υπουργούς, υφυπουργούς ή και παράγοντες του άμεσου πρωθυπουργικού περιβάλλοντος, αναφορικά με τις ευρωεκλογές της 17ης Ιουνίου.

ΘΑ ΑΝΤΙΛΕΧΘΕΙ, ίσως, ότι «το ΠΑΣΟΚ είναι κόμμα δημοκρατικό», ότι η ελευθερία γνώμης είναι κατοχυρωμένη, και ότι, συνεπώς, η πλουραλιστική πληροφόρηση είναι όχι μόνον θεμιτή, αλλά και επιθυμητή. Είναι κοινός τόπος, όμως, ότι πίσω από τις αλληλοσυγκρουόμενες αυτές πληροφορίες —που εμφανίζουν τον πρωθυπουργό τότε ταλαντευόμενο, τότε έτοιμο να διενεργήσει τις εθνικές εκλογές ταυτόχρονα με τις ευρωεκλογές και τότε να διαχωρίζει την υπόθεση της αλλαγής από την

ανάδειξη αντιπροσώπων «σ' ένα ευρωπαϊκό όργανο που δεν έχει καν αποφασιστικό ρόλο»... —κρ' βεται η ανησυχία ολόκληρου του υπουργικού συμβουλίου, για το τι μπορεί να φέρουν οι ευρωεκλογές της 17ης Ιουνίου.

ΗΔΗ, οι περισσότεροι φιλοκυβερνητικοί σχολιαστές, θεωρούν σχεδόν δεδομένη τη διαρροή ψήφων, από το ΠΑΣΟΚ, προς άλλα κόμματα, με αφετηρία όχι, βέβαια, το 48,07% που συγκέντρωσε το ΠΑΣΟΚ στις εθνικές εκλογές, αλλά το 40,12% των ευρωεκλογών. Αναφέρεται, μάλιστα, ότι ο βασικός λόγος για τον οποίο επικρίθηκε (από πλειάδα υπουργών και κομματικών στελεχών), πρόσφατο άρθρο του Α. Στρατή, ήταν ότι, στο άρθρο αυτό, ο πολιτικός σύμβουλος του πρωθυπουργού, δεχόταν, στην ουσία, την πρόκληση της Νέας Δημοκρατίας για «αναμέτρηση εφόλης της ύλης»... Μια τέτοια αναμέτρηση, όμως —εξηγήθηκε στον Αντώνη Στρατή— «σημαίνει ότι στις ευρωεκλογές αυτές, μια και δεχόμαστε, ουσιαστικά, τη μετατροπή τους σε εθνικές, θα πρέπει να συγκεντρώσουμε όχι πλέον το 40%, αλλά το 48% των ψήφων, πράγμα δυσχερές, αν όχι ανέφικτο».

Η ΣΥΝΕΧΕΙΑ είναι γνωστή: Ο Α. Στρατής με δεύτερο άρθρο του —ως ένα βαθμό απολογητικό— ανέκρουε πρύμναν, ριχοντας το βάρος του στην τακτική της Νέας Δημοκρατίας και στο «μοιραίο λάθος» που έπραξε, να θέλει να μετατρέψει τις ευρωεκλογές σε εθνικές εκλογές. Η κατάληξη του άρθρου ήταν ότι «την τελική στρατηγική, θα επιλέξει ο κυρίαρχος λόγος του προέδρου του ΠΑΣΟΚ και πρωθυπουργού, καθώς και των αρμοδίων κομματικών οργάνων».

ΚΑΙ ΕΝΩ αυτά συμβαίνουν στο ΠΑΣΟΚ, ο αρχηγός της Νέας Δημοκρατίας, ανυποψίαστος, θα έλεγε κανείς, από τα ρεύματα και τα ρίγη της εποχής του, αλλά και από τις διεργασίες που συντελούνται μέσα στο ίδιο το κόμμα του, συσκέπτεται με κάποιους παρωχημένους επιτελείς, προκειμένου να καθορίσουν τα συνθήματα με τα οποία η Νέα Δημοκρατία θα... «διεκδικήσει τη νίκη» στις προσεχείς ευρωεκλογές. Το «ΑΝΤΙ» πληροφορείται ότι ένα από τα συνθήματα αυτά —για τα οποία πολύ σεμνύνονται οι «σοφοί γέροντες» του κόμματος— θα είναι: «Το ΠΑΣΟΚ στην κυβέρνηση —το ΚΚΕ στην εξουσία!»

Ποιος είπε ότι ο κ. Ευ. Αβέρωφ δεν είναι ένας αθεράπευτος νοσταλγός του «ηπίου κλίματος»;... Ποιος είπε ότι ο εμφύλιος πόλεμος, στην Ελλάδα, έληξε το 1949;

ΑΝΤΗΝΩΡ

Θέσεις

ΑΝΑΛΥΣΕΙΣ — ΚΡΙΤΙΚΗ
ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΑΛΗΣ ΤΩΝ ΤΑΞΕΩΝ

Άφιέρωμα στον Μάρξ

Γ. Μηλιός, Μ. Σπαθής: Μαρξισμός και οικογένεια (Ο ολοκληρωτισμός της κυρίαρχης ιδεολογίας)

Τ. Κυπριανίδης: Μαρξισμός και επιστημονικές έννοιες
Γ. Σταμάτης: Μη αναπαραγωγικές δαπάνες, κρατικές δαπάνες, κοινωνική αναπαραγωγή και κερδοφορία του κεφαλαίου

Σ. Giudicelli: Η έννοια της αλλοτρίωσης

Δ. Χαραλάμπης: Όψεις κριτικής της μαρξιστικής θεωρίας

Ε. Balibar: «Κρίση του μαρξισμού», επικαιρότητα του μαρξισμού

Κ. Μάρξ: Αποτελέσματα της άμεσης παραγωγικής διαδικασίας

Γ'ΕΝΑΡΗΣ-ΜΑΡΤΗΣ

6

ΕΚΛΟΓΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ

Είναι βέβαια ένας από τους παράξενους «νόμους» της πολιτικής μας ζωής, λίγους μήνες μετά την όποια εκλογική αναμέτρηση να αρχίζει και πάλι η εκλογική φιλολογία. «Φιλολογία» όμως που δεν τη δημιουργούν οι «φιλολογικοί» εκπρόσωποι των πολιτικών δυνάμεων όπως ο Τύπος αλλά τη γεννούν βαθύτατα νοσηρές καταστάσεις του δημόσιου βίου της χώρας.

Μια κλασική «δομική» αιτία της αέναης εκλογολογίας είναι ότι οι ενδιαμέσσοι πολιτικοί θεσμοί δεν έχουν ιδιαίτερο βάρος και κύρος, αλλά όλα παίζονται «κεντρικά». Έτσι, για παράδειγμα, επειδή η Τοπική Αυτοδιοίκηση δεν έχει κατοχυρωθεί ως κόμβος εξουσίας, οι δημοτικές εκλογές, παρακολουθούν κατά βάση το πολιτικό σχήμα των εθνικών.

Το ίδιο βέβαια συμβαίνει και στα συνοικιακά συμβούλια, το ίδιο θα επεκταθεί και στις ευρωεκλογές σε τέσσερις μήνες.

Για τη διατήρηση αυτών των συνθηκών φροντίζουν ανελλιπώς όλοι, γιατί όλοι «βολεύονται» με τέτοιες εκκρεμότητες, άσχετα αν πολλές φορές οι χειρισμοί τους γίνονται «μπούμεραγκ». Να το πούμε προκαταρκτικά, πριν καταπιαστούμε με τη διερεύνηση των χαρακτηριστικών της τωρινής φάσης της εκλογολογίας: κυρίως υπεύθυνο για ό,τι κι αν συμβεί είναι το ΠΑΣΟΚ που δεν έλυσε αμέσως —και δεν λύνει έστω και τώρα— το θέμα του εκλογικού νόμου.

Γιατί η διατήρηση του εκλογικού νόμου ως «άσσου στο μανίκι» του εκάστοτε κυβερνώντος κόμματος είναι ένας από τους βασικούς λόγους ανυποληψίας των θεσμών που μετατρέπει το πολιτικό παιχνίδι από χώρο άσκησης της λαϊκής κυριαρχίας σε πόκα αρχηγικών επιτελείων.

Αυτή τη στιγμή πάντως, και ενώ η κυβέρνηση επιμένει πως πρόθεσή της είναι να εξαντλήσει την τετραετία ανακύπτουν διαρκώς σενάρια είτε για διπλές εκλογές τον Ιούνιο, είτε για ε-

θνικές εκλογές τον Οκτώβριο κτλ. Μια πλήρης αποτίμηση αυτών των σεναρίων υπάρχει σε άλλες σελίδες του ΑΝΤΙ.

Αυτό που προκύπτει όμως διάφανα από τη συγκλίνουσα αρθρογραφία του δεξιού Τύπου και τις ομιλίες ηγετικών στελεχών της «Ν.Δ.» είναι πως το «χαρτί» των εκλογών ως «απειλής» κατά το ΠΑΣΟΚ μετατίθεται σταθερά στα χέρια του κ. Καραμανλή.

Διάφοροι αναλυτές δεν απέκλεισαν το ενδεχόμενο η «απειλή» των αιφνιδιαστικών εκλογών τις οποίες θα προκαλέσει ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας να αποτελεί μια διερευνητική κρούση ως προς τη στάση του ΠΑΣΟΚ στο θέμα της εκλογής του προέδρου.

Υπονοείται δηλαδή πως αν υπάρξει «από τώρα» συμφωνία για την εκλογή του προέδρου τον Μάιο του '85 ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας μπορεί να «επιτρέψει» στο ΠΑΣΟΚ να ολοκληρώσει την τετραετία, ενώ αντίθετα, η μη επίτευξη συμφωνίας και οι εκλογές που θα προκαλούσε ο Πρόεδρος αν δεν «έρριχναν» το ΠΑΣΟΚ, θα του περιέκοπταν αισθητά το ποσοστό του και την ευχέρεια κινήσεών του.

Δεν θα υπεισέλθουμε στην ουσία τέτοιων ενδεχομένων που άπτονται ουσιαστών συνταγματικών ρυθμίσεων και θεμελιωδών προβλημάτων των σχέσεων Προέδρου και κυβέρνησης.

Το μόνο που έχουμε προς το παρόν να επισημάνουμε ότι ανεξάρτητα από την έκβαση των «σεναρίων» η μόνη ορατή πολιτική ευθύνη βρίσκεται στην πλευρά της κυβέρνησης που αναπαράγει με τη στάση της ό,τι «τερτίπια» κληρονόμησε από τη Δεξιά και υποτίθεται τα καταδίκασε ως εξαχρειωτικά του δημόσιου βίου.

Επιβάλλεται λοιπόν, η άμεση ψήφιση του εκλογικού νόμου, που έπρεπε να είχε είδη ψηφιστεί τον Οκτώβρη του '81: ο νόμος δηλαδή που θα κατοχυρώνει την απλή αναλογική, χωρίς «συστήματα» και μεταβολές περιφερειών, και θα αποτελεί το πρώτο αλλά σημαντικό βήμα για μια αποκατάσταση ενός πολιτικού πλαισίου αρχών στη χώρα.

Σοσιαλιστικός Ήλιος

Αν κατοικείτε σε μια καπιταλιστική χώρα και θέλετε να κάνετε σοσιαλιστικές διακοπές, διαλέξτε την Ελλάδα, τη χώρα με τη σοσιαλιστική κυβέρνηση, τη χώρα που κολυμπά στον ήλιο.

Εκεί θα ζήσετε ένα αξέχαστο σοσιαλιστικό Πάσχα. Θα επισκεφθείτε ένα εογοστάσιο στον Πειραιά και μια αγροτική κοοπερατίβα, θα περάσετε ένα σοσιαλιστικό απόγευμα με μέλη του ΠΑΣΟΚ και θα πάτε στο Σούνιο, στους Δελφούς, στο

Ναύπλιο και στις Σπέτσες... για να συμπληρώσετε τη σοσιαλιστική σας παιδεία! Αναχώρηση στις 13 Απρίλη. Τιμή 335 λίρες για 2 εβδομάδες!

Ναι! Η Ελλάδα είναι η χώρα της θάλασσας, η χώρα του ήλιου, του γλεντιού και του κεφιού με τους βαρβάτους άντρες, αλλά δεν πρέπει να μας προκαλεί τύψεις. Είναι σοσιαλιστική. Αξίζει να κάνουμε τις διακοπές μας εκεί γιατί ο ήλιος της, τώρα, μυρίζει ελευθερία και κοινοκτημοσύνη.

Ευτυχώς λοιπόν που υπάρχει το διμηνιαίο βρετανικό περιοδικό New Socialist (Νέος Σοσιαλιστής), για να κάνει δελεαστικές προτάσεις και να στέλνει τους Άγγλους, όχι πια στη Βουλγαρία, στην Τσεχοσλοβακία, στην Ουγγαρία ή τη Ρουμανία, αλλά στην ηλιόλουστη Ελλάδα!

Και τι εξυπηρέτηση στον ελληνικό τουρισμό που, όπως ξέρουμε, είναι ένας από τους πυλώνες της οικονομίας της χώρας! Φαντασθείτε όλους αυτούς τους άσχετους που θα τρέξουν γιατί η προσφορά του New Socialist είναι πολύ ενδιαφέρουσα, λογική, σχεδόν φθηνή... «σοσιαλιστική». Θα έπρεπε ίσως ο ΕΟΤ να χρησιμοποιήσει την ιδέα αυτή, και κοντά στον ήλιο και τη θάλασσα να διαφημίζει και τον σοσιαλισμό μας...

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ

Ένα «χάδι» τιμωρίας
στον πρεσβευτή

Φαίνεται ότι τα σκάνδαλα των πρεσβευτών μας στο εξωτερικό είναι πολύ μεγαλύτερα απ' όσο όλοι φανταζόμαστε... Πώς αλλιώς να ερμηνεύσουμε την ποινή που το αρμόδιο διοικητικό δικαστήριο επέβαλε στον πρέσβη κ. Βακαλόπουλο για τα απίστευτα σκάνδαλα που έγιναν στη Βραζιλία; Το «Αντί» είχε αναφερθεί σ' αυτά αναλυτικά με ένα αποκαλυπτικό δημοσίευμά του (τχ. 245) και ζητούσε να προχωρήσουν α π ρ ό σ κ ο π τ α, οι υπηρεσιακές έρευνες.

Ποια όμως είναι τα αποτελέσματα των πολύμηνων ερευνών; Αν το λαθρεμπόριο αυτοκινήτων και όπλων (!) θεωρείται άξιο τιμωρίας με ποινή 2 μηνών διαθεσιμότητα, αυτό σημαίνει ότι πρόκειται μάλλον για λαθάκι ρουτίνας και όχι βαρύ και ανεπίτρεπτο παράπτωμα, όπως κακώς νομίζουν μερικοί... Εκτός αν ο διακεκριμένος πρέσβης μας έπρεπε να τύχει «ιδιαίτερας μεταχειρίσεως», όπως άλλωστε απαιτεί η ευδόκιμος προϋπηρεσία του σαν διευθυντή των πολιτικών γραφείων δύο Προέδρων Δημοκρατίας...

Παρόλα αυτά η απόφαση αυτή περιέχει δύο θετικά στοιχεία: Παραδέχεται σαφώς ότι ο χαϊδεμένος πρέσβης μας είναι ένοχος. Και αυτό ίσως του αφαιρέσει την έπαρση με την οποία προδιμήνου ξεναγούσε στη Βραζιλία τη σύζυγο του πρωθυπουργού και τον κ. Παπούλια. Είναι μάλιστα αξιοσημείωτο ότι η επίσκεψη αυτή της κ. Μ. Παπανδρέου και του —τότε— υφυπουργού Εξωτερικών έγινε σχεδόν «στα κρυφά» και δεν συνοδεύτηκε από καμιά σχετική ανακοίνωση. Προφανώς η αδικαιολόγητα καθυστερούμενη απόφαση για τον Βακαλόπουλο δεν έπρε-

NEW SOCIALIST TRAVEL

Socialist Sun

A country with a socialist government, in the sun... Greece for a fortnight in April 1984, organised by New Socialist - a holiday with a Greek socialist view!

Seven nights in the Hotel Alkion, in Athens, with visits to Souion, Delphi, a factory in Pireaus, and a co-op farm, plus a seminar and social evening with PASOK - Greek Socialist Party - members.

Seven nights at the Hotel Plaka, in Nauplion, a seaside area with excursions to Epidavros and an island trip to Spetses. You will be in Nauplion for the Greek Easter, which you won't forget.

Departure is on 13 April from Gatwick. The provisional cost is £335, for your flight, hotel accommodation (includes breakfast at the Alkion and half board at the Plaka), and several tours.

Organised by New Socialist in conjunction with RACS Travel

Details from: Paul Thomson, RACS Travel, 67-69 Woolwich New Road, London SE18 6EE. Tel 01-317 0580.

πε να υπομνηματισθεί, με εικόνες των δύο επισήμων ανάμεσα στη σπείρα των λαθρεμπόρων της Μπραζίλια.

Το δεύτερο θετικό στοιχείο είναι συμβολικής σημασίας. Η καταδίκη αυτή είναι η πρώτη που γίνεται με βάση το νέο κανονισμό του υπουργείου Εξωτερικών, κανονισμό που προβλέπει διοικητικό δικαστήριο με συμμετοχή και δικαστών και όχι αποτελούμενο μόνο από ανώτερους διοικητικούς. Την εφαρμογή του νόμου αυτού καθυστέρησαν ή μπουκοτάρισαν εκ των έσω, όλοι εκείνοι που ενδιαφέρονται να παραμείνουν οι διπλωμάτες ανεξέλεγκτοι όπως ήταν ως τώρα. Έτσι, η καταδίκη αυτή του Βακαλόπουλου παίρνει συμβολικό χαρακτήρα γιατί είναι η πρώτη απόδειξη ότι οι νόμοι ισχύουν και για τους «χαϊδεμένους» διπλωματικούς μας.

Έστω κι αν εφαρμόζονται συγκρατημένα και με καθυστέρηση ετών...

Νομοθετική ρύθμιση εσωσυζυγικών αντιθέσεων;

Αν υποθέσουμε ότι κάθε άμβλωση αντιστοιχεί και σε διαφορετικό άτομο, μ' ένα πρόχειρο υπολογισμό καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι το 32% περίπου του γυναικείου ελληνικού πληθυσμού καταφεύγει στη λύση αυτή, κάθε χρόνο.

Την κραυγαλέα αυτή διάσταση καθημερινής πρακτικής και νομοθετικής αντιμετώπισης του προβλήματος έρχεται να γεφυρώσει το σχετικό νομοσχέδιο που θα κατατεθεί σύντομα στη Βουλή. Παρά το γεγονός ότι δεν ζητήθηκαν οι απόψεις των γυναικείων οργανώσεων, οι ρυθμίσεις του νομοσχεδίου μπορούν να θεωρηθούν ικανοποιητικές.

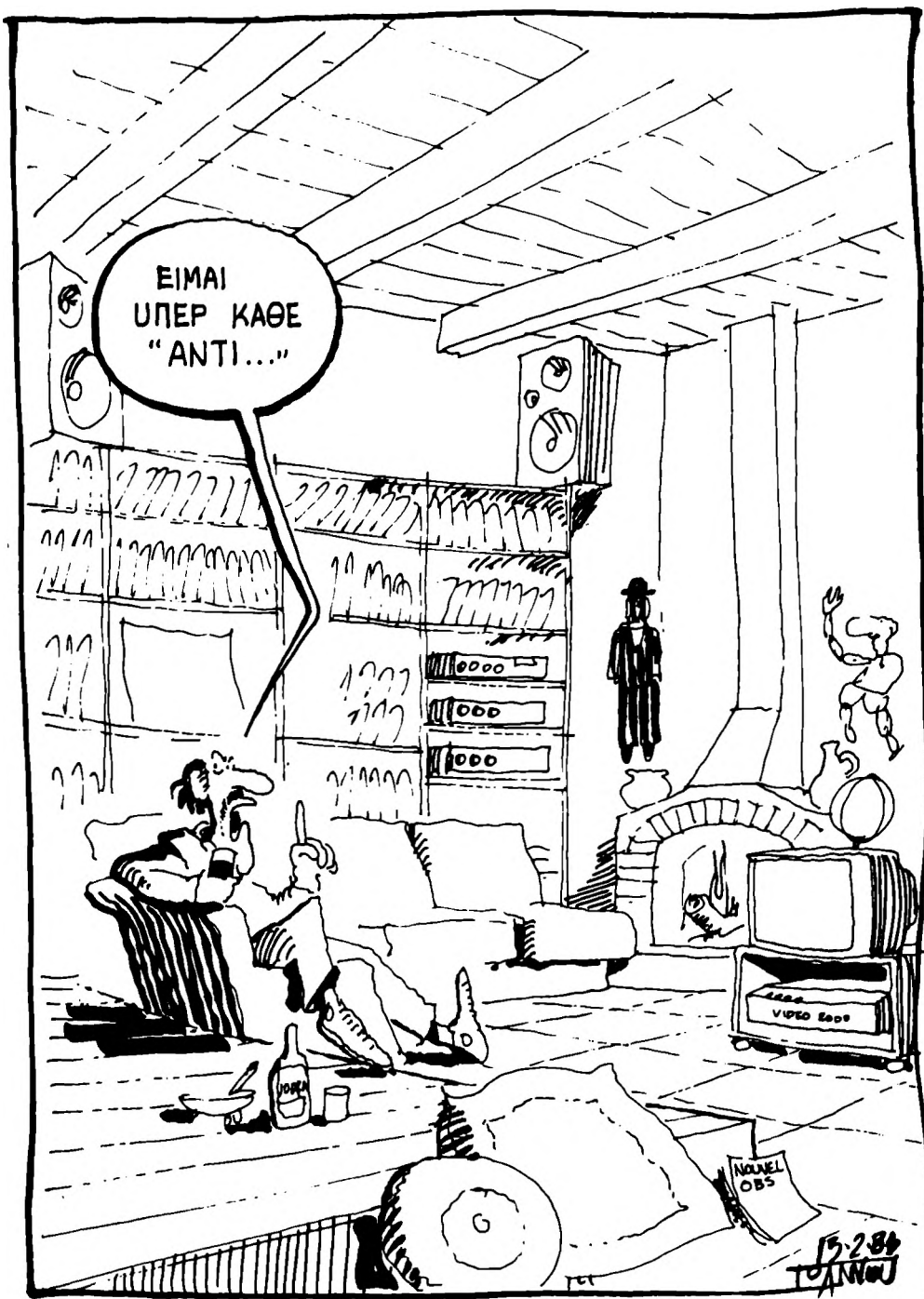
Την θετική όμως αυτή γενική εικόνα έρχεται να σκιάσει μία παράδοξη και ανεφάρμοστη στην πραγματικότητα ρύθμιση σύμφωνα με την οποία για την πραγματοποίηση μιας άμβλωσης απαιτείται και η συγκατάθεση του συζύγου.

Είναι όμως ευνόητο ότι αν οι

σύζυγοι συνηθίζουν να επιλύουν το προβλήματά τους από κοινού, θα το πράξουν και σ' αυτή την περίπτωση χωρίς να περιμένουν να τους το υποδείξει ο νομοθέτης. Όταν όμως υπάρχει διάσταση απόψεων και επιθυμιών, τυχόν άρνηση του συζύγου να συγκατατεθεί, θα υποχρεώνει τη σύζυγο να υποστεί μία ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη εκπληρώνοντας τη λειτουργία μιας «θερμοκοιτίδας».

Κάτι τέτοιο βέβαια δεν είναι εφαρμόσιμο στην πράξη. Η λύση θα αναζητηθεί και πάλι στην παράνομη άμβλωση με όλες τις γνωστές συνέπειες.

Μοναδική ρεαλιστική λύση του προβλήματος είναι η απόλυτη και χωρίς περιορισμούς νομιμοποίηση των άμβλώσεων, συνοδευόμενη όμως από μία ταυτόχρονη εκστρατεία ενημέρωσης για τον οικογενειακό προγραμματισμό και τη δημιουργία της σχετικής υλικής υποδομής.

Υπέρ των Απόκρεω... Το Αντί μετασχηματίζεται; Όχι, απλώς εύχεται καλές Απόκριες. Γυρίστε στις σελίδες 25 μέχρι 40

Η εργατική τάξη πάει ΑΤΑ

Αυτές τις ώρες που το πραγματικό εισόδημα των μισθωτών πέφτει ραγδαία, ξέρουμε πολύ καλά πως στα αυτιά των εργαζόμενων —και κυρίως των αριστερών εργαζόμενων— η φιλολογία περί «θεσμικής πολιτικής του συνδικαλιστικού τμήματος» ηχεί ως υποκριτικός λόγος μιας εξουσίας που την καθορίζει το άγχος της διαχείρισης μιας ...προβληματικής κοινωνίας.

Παρόλα αυτά ο τρόπος που διαπραγματεύτηκε η ΓΣΕΕ την Εθνική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας, καθώς και η φιλοσοφία όσων την κατέκριναν «από τα αριστερά» για συμβιβαστικότητα, αναδεικνύουν ένα απογοητευτικό γεγονός. Πως παρόλες τις ακαδημαϊκές φιλολογίες, η προστασία του εισοδήματος παραμένει πάντα η μόνη πραγματική σύνδεση της συνδικαλιστικής ηγεσίας με τα ζωτικά συμφέροντα των εργαζομένων.

Και εδώ ακριβώς βρίσκεται το δυστύχημα της υπόθεσης. Πως απέναντι στο λόγο του κράτους ή της άρχουσας τάξης το αντίπαλο δέος είναι ένας λόγος εγκλωβισμού στις κρατικές σκοπιμότητες από την πίσω πόρτα: Η

άμυνα απέναντι στις οικονομικές επιπτώσεις της καπιταλιστικής κρίσης. Ή αν θέλετε, η άμυνα απέναντι στην —ταξική προφανώς— προσπάθεια των βιομήχανων να αντιμετωπίσουν την κρίση ρίχνοντας τα βάρη στις πλάτες των εργαζομένων.

Όμως, η στυγνή λογική της ιστορίας λέει πως η κρίση είναι η πιο καίρια στιγμή του μαζικού αναπροσανατολισμού των παραγωγικών δυνάμεων και ριζικών αλλαγών στις παραγωγικές σχέσεις. Όταν μια κοινωνική δύναμη δεν συλλαμβάνει τη λογική αυτής της αντικειμενικής εξέλιξης ώστε να δώσει σ' αυτήν τη δική της δυναμική, τότε υφίσταται μοιραία τις καταστροφικές της επιπτώσεις.

Όσο κι αν αυτό είναι έξω από τους προβληματισμούς της αριστεράς και των εργαζομένων της, ο αναπροσανατολισμός των επενδύσεων, ο χαρακτήρας των νέων σχέσεων που θα στηρίξουν (αν στηρίξουν) την ανάπτυξη της προωθημένης τεχνολογίας (πληροφορική, μικροηλεκτρονική) και η αξιοποίηση της πιο παραδοσιακής τεχνολογίας για την εξυγίανση προβληματικών κλάδων, είναι σή-

μερα εξ αντικειμένου το βασικό πεδίο της ταξικής πάλης. Πάλης για την ηγεμονία της κοινωνικής εξέλιξης, που στις συνθήκες της διεθνούς κρίσης αφορά και την ίδια την εθνική μας υπόσταση.

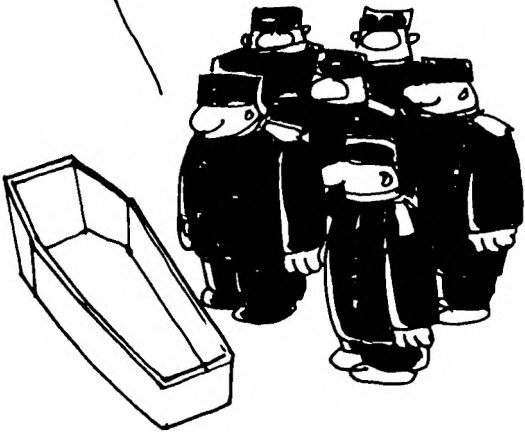
Γιατί κατά τα άλλα, η συγκράτηση της ανεργίας με τα δημόσια έργα, (ο σοσιαλισμός δηλ. των εργολάβων) είναι πράγματι μια πολιτική διαχείρισης της κρίσης που προσπαθεί να παρατείνει τον επιθανάτιο ρόγχο ενός κλινικά νεκρού. Σ' αυτές τις περιπτώσεις η στάση της άμυνας, όσο κι αν είναι ανθρώπινη και κατανοητή, είναι αντιιστορική, αντιδραστική και τελικά ανεπιτυχής.

Αν για τους ...απλούς ανθρώπους του μόχθου είναι φυσικό να θεωρούνται αυτά τα ζητήματα (λόγω της ένδοιας ή του κομφορμισμού τους) ως «ψιλά γράμματα», για την συνδικαλιστική ηγεσία και την αριστερά αυτά είναι τα θέματα που κρίνουν την ανεξαρτησία τους από το κράτος και την επιτυχία των σκοπών τους. Γιατί αν δεν είναι τώρα η στιγμή, τότε πότε θα μιλήσει κανείς για το σοσιαλισμό;

Ουφ! πέθανα...

του Γιάννη Καλαϊτζή

ΣΥΝΤΡΟΦΟΙ... Η ΘΕΣΗ
ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑ
ΤΗΣ Κ.Ε. ΤΟΥ Κ.Κ.Σ.Ε.
ΠΑΡΑΜΕΝΕΙ ΚΕΝΗ

ΣΥΝΕΠΙΣ
ΕΙΜΑΙ ΕΤΟΙΜΟΣ
ΝΑ ΤΟΝ ΔΙΑΔΕΧΘΩ

ΕΕΠ

ΚΑΙ ΤΙ
ΕΧΕΙΣ ΕΣΥ
ΓΙΑ ΝΑ ΤΟΝ
ΔΙΑΔΕΧΘΕΙΣ;

ΕΓΩ ΟΜΩΣ
ΕΧΩ ΔΥΟ
ΕΓΚΕΦΑΛΙΚΑ
ΕΠΙΣΟΔΙΑ

ΕΓΩ
ΤΡΙΑ
ΕΜΦΡΑΓΜΑΤΑ

ΣΥΝΤΡΟΦΟΙ
Ο ΜΕΓΑΛΟΣ
ΛΕΝΙΝ
ΜΑΣ ΑΦΗΣΕ
ΥΠΟΘΗΚΗ
ΤΗΝ ΑΡΧΗ ΤΗΣ
ΕΙΡΗΝΙΚΗΣ
ΣΥΝΥΠΑΡΞΗΣ
ΜΕΤΑΞΥ

ΓΙΑ ΝΑ ΛΕΕΙ ΤΕΤΟΙΑ Ο ΤΣΕΡΜΙΕΝΚΟ
ΠΑ'ΝΑ ΠΕΙ ΠΩΣ ΕΙΝΑΙ ΚΙΟΛΑΣ ΜΕ ΤΟ
ΕΝΑ ΠΟΔΙ ΣΤΟΝ ΤΑΦΟ... ΤΟΥ ΠΑΡΑΧΩΡΩ
ΤΗ ΘΕΣΗ ΜΟΥ

ΣΥΝΤΡΟΦΟΙ
ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΘΗΚΑΜΕ
ΣΗΜΕΡΑ ΕΔΩ ΓΙΑ ΝΑ
ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΗΣΟΥΜΕ
ΤΟΝ ΝΕΟ ΗΓΕΤΗ
ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝ
ΟΥΣΤΙΝΟΒΙΤΣ ΤΣΕΡΜΙΕΝΚΟ

ΟΛΟΙ ΘΥΜΟΜΑΣΤΕ ΤΟΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΛΟΓΟ
ΠΟΥ ΕΞΕΦΩΝΙΣΕ ΕΜΠΛΙΟΝ ΤΗΣ Κ.Ε.
ΤΟΥ Κ.Κ.Σ.Ε. ΑΝΑΠΤΥΣΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΕΞΕ-
ΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΣΣΔ ΕΙΧΕ
ΔΗΛΩΣΕΙ ΤΑ ΕΞΗΣ:

ΕΙΜΑΣΤΕ ΑΤΑΛΑΝΤΕΥΤΑ ΠΙΣΤΩ
ΣΤΙΣ ΛΕΜΙΝΙΣΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ
ΟΣΟ ΠΟΤΕ ΑΛΛΟΤΕ

ΚΑΙ ΑΦΟΥ ΠΡΟΣΘΕΞΕ ΟΤΙ
ΘΑ ΕΝΔΥΧΘΕΙ Η ΑΜΥΝΑ
ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ, Ο ΜΕΤΑΣΤΑΣ
ΕΙΧΕ ΠΡΟΕΙΔΟΠΟΙΗΣΕΙ
ΤΟΥΣ ΔΥΤΙΚΟΥΣ ΛΕΓΟΝΤΑΣ...

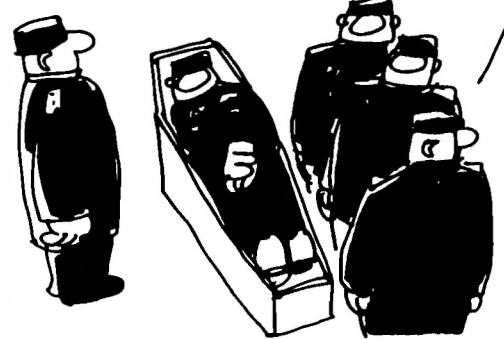

...ΘΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΟΥΜΕ
ΚΑΘΕ ΑΠΕΙΛΗ ΚΑΤΑ ΤΗΣ
ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΜΑΣ ΑΠΟ
ΤΟΥΣ ΘΕΡΜΟΚΕΦΑΛΟΥΣ
ΤΥΧΟΔΙΩΚΤΕΣ ΤΗΣ
ΔΥΣΗΣ

ΚΑΙ ΕΝΩ ΟΙ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΣΤΑΜΑΤΗΣΑΝ ΓΙΑ
ΠΕΝΤΕ ΛΕΦΤΑ ΗΧΟΥΝ ΟΙ ΣΕΙΡΗΝΕΣ ΚΑΙ
ΡΙΧΝΟΝΤΑΙ ΚΑΝΟΜΟΒΟΛΙΣΜΟΙ ΕΡΧΟΝΤΑΙ
ΗΓΕΤΕΣ ΑΠΟ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΧΩΡΕΣ...

...ΜΕ ΠΡΩΤΟ ΚΑΙ ΚΑΛΥΤΕΡΟ
ΤΟΝ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟ ΤΩΝ
ΗΠΑ ΤΖΕΡΡΥ ΜΠΟΥΣ

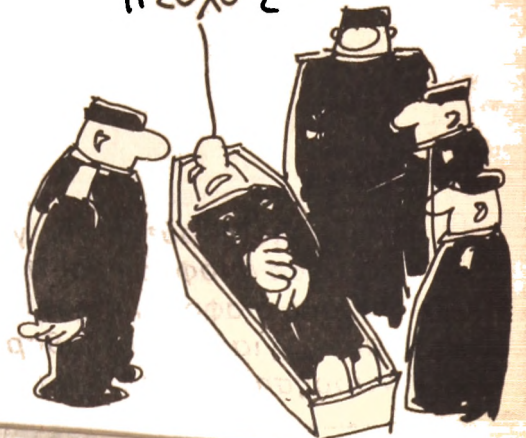
ΤΙΜΗ... ΔΕ ΘΑΡΘΕΙ
Ο ΡΗΓΚΑΝ

ΜΗΝ ΚΑΝΕΙΣ ΕΤΣΙ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝ ΜΑΘΑΝΕ
ΠΩΣ ΘΑΡΘΕΙ Ο ΑΝΔΡΕΑΣ

ΟΥΦ
ΠΕΘΑΝΩ
ΗΣΥΧΟΣ

Διαλέγετε και παίρνετε το φακέλό σας

του Ρεπόρτερ

ΑΝ ΛΟΙΠΟΝ πιστέψατε ότι μετά την ψήφιση του νομοσχεδίου που απαγορεύει στην ΚΥΠ την παρακολούθηση της δράσης του «διεθνούς κομμουνισμού» τέλειωσε το θέμα των μυστικών υπηρεσιών, κερδίζετε τον όλο και σπανιότερο τίτλο του αισιόδοξου και καλόπιστου οπαδού της Αλλαγής.

ΔΙΟΤΙ όπως συμβαίνει συχνά στο θαυμαστό κόσμο της Αλλαγής, ό,τι αποκλείεται με ένα διάταγμα επιτρέπεται με ένα άλλο, ή στην περίπτωσή μας, ό,τι υποτίθεται πως δεν θα κάνει πια η μια υπηρεσία (η ΚΥΠ) θα συνεχίσουν να το κάνουν η ΥΠΕΑ και η ΓΔΕΑ.

ΤΟ ΑΝΤΙ, στηριγμένο στις πληροφορίες της ΥΠ.ΠΑ.ΥΠ., (Υπηρεσία Παρακολούθησης Υπηρεσιών) που συγκρότησαν πρόσφατα παρακολουθούμενοι πολίτες, σας υπόσχεται τακτικό φακέλωμα της δραστηριότητας των υπηρεσιών ασφαλείας μας.

ΚΑΙ ΒΕΒΑΙΑ τονίζουμε κατηγορηματικά πως το τελευταίο πράγμα που επιτρέπεται είναι η επανάπαυση ότι τέλειωσε πια το φακέλωμα και ότι κάθε παρακολούθηση είναι παράνομη κτλ.

ΑΣ ΠΑΡΟΥΜΕ τα πράγματα απ' την αρχή. Ακόμα και στην τελική του έκδοση το νομοσχέδιο για τις αρμοδιότητες και το έργο της ΚΥΠ, δεν αποκλείει ρητά και συγκεκριμένα την ενασχόληση της ΚΥΠ με την ιδιωτική ζωή και τα πολιτικά φρονήματα των Ελλήνων πολιτών. Η κατάργηση των περι «Διεθνούς Κομμουνισμού» είναι μια χειρονομία εκσυγχρονισμού παρά μια διασφάλιση ως προς αντίστοιχες πρακτικές. Άλλωστε, και αν ακόμη εδώ είμαστε εξαιρετικά καχύποπτοι, θα επιμεινουμε στη μεταβολή, που αποτελεί τη «Λυδία λίθο» των κυβερνητικών προθέσεων, δηλαδή το θέμα του οργανισμού.

ΑΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙ η κυβέρνηση θέλει —όπως και επιβάλλεται άλλωστε να στραφεί η ΚΥΠ αποκλειστικά στα εθνικά θέματα, να την προσανατολίσει λειτουργικά αποκλειστικά στον τομέα

αυτό αναδιαρθρώνοντάς την ριζικά, αλλάζοντας όλο το προσωπικό της, και το «στυλ» δουλειάς της.

ΑΝ ΔΕΝ γίνει αυτό, τίποτε από το νόμο δε θα ισχύσει, μιας και η ΚΥΠ, ποτέ δεν περιόρισε τα έργα της από κανένα νόμο.

ΟΙ ΔΥΟ ΑΔΕΛΦΕΣ

ΑΚΟΜΑ περισσότερο τώρα δεν πρέπει να υπάρξει επανάπαυση απ' τη στιγμή που η νομοθεσία για την ΚΥΠ, δεν επηρεάζει κατελάχιστον την ύπαρξη και τη λειτουργία της ΥΠΕΑ και της ΓΔΕΑ, που είχαν αποστολή ακριβώς παρόμοια της ΚΥΠ, χωρίς τη «σάλτσα» του κλάδου «κατασκοπείας» ας το πούμε έτσι.

ΜΑΛΙΣΤΑ, η ΥΠΕΑ και η ΓΔΕΑ είχαν και έχουν ξεχωριστά δίκτυα πληροφοριοδοτών, και ανέπτυσαν όπως και στα μυθιστορήματα τις κλασικές αυτόνομες δραστηριότητες προς τους ανταγωνιστές.

ΕΤΣΙ, αν υποθέσουμε πως θα στερηθεί από την ΚΥΠ το σκέλος της εσωτερικής παρακολούθησης, οι δύο ομογάλακτες αδελφές, θα απορροφήσουν το χώρο —και τους ανθρώπους— της αναξιοπαθούσας μεγαλύτερης, και θα συνεχίσουν ανανεωμένες το έργο της.

Η ΚΑΤΗΓΟΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ μας δεν προέρχεται από την καχυποψία μας αλλά —δυστυχώς— από τις πολύ ακριβείς πληροφορίες μας. Για παράδειγμα —και κάνουμε εδώ την διευκρίνιση— τα έγγραφα που δημοσιεύσαμε στο περασμένο τεύχος είχαν σαν αρχικό συντάκτη την ΥΠΕΑ και η ΚΥΠ αποτέλεσε τον αποδέκτη και στη συνέχεια τον διαβιβαστή προς την πολιτική ηγεσία.

ΗΤΑΝ η ΥΠΕΑ λοιπόν που έστησε την ιστορία του ραδιοσταθμού «17 Δεκέμβρη», του «πράκτορα» εκδότη, «τουρλού» με τους Αρμένιους και τις επιτροπές για το Στρατό.

ΚΑΙ ΕΙΝΑΙ η ίδια που θα συνεχίσει απερίσπαστη το έργο της

ΔΕΙΓΜΑ ΓΡΑΦΗΣ ΤΗΣ ΚΥΠ

«Φακέλωμα» απ' αυτό που ο κ. Κουτσόγιωργας ισχυρίστηκε ότι έχει σταματήσει από το 1974. Έχει ημερομηνία 12 Φεβρουαρίου 1982 και προέρχεται από την ΥΠΕΑ.

Διαβάθμιση: «ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΙΚΟ». Προς: Υπουργείο Εσωτερικών. Θέμα: Ιθαγένεια του ΚΥΡΕΛΕΤΣΗ Ή ΚΥΡΕΛΕΤΣΟΥ Κων/νου του Δημητρίου και της Ελένης, γεν. το 1904 στο Χριστό Σερρών.

1. α)

β) Στοιχεία περί τούτου σας γνωρίζαμε με το α σχετικό μας (αναφέρεται σε απόφαση του 1975). Καίτοι από τότε μέχρι τώρα δεν έχουμε διαφοροποίηση λόγω του ότι όμως τυγχάνει υπερήλικας και για λόγους καθαρώς ανθρωπιστικούς, δεν θα είχαμε αντίρρηση (sic) για την ικανοποίηση του αιτήματός του,

εφόσον και εσείς συμφωνείτε.

Ο αρχηγός Δ. Καπελάρης.
Αντι/γος.

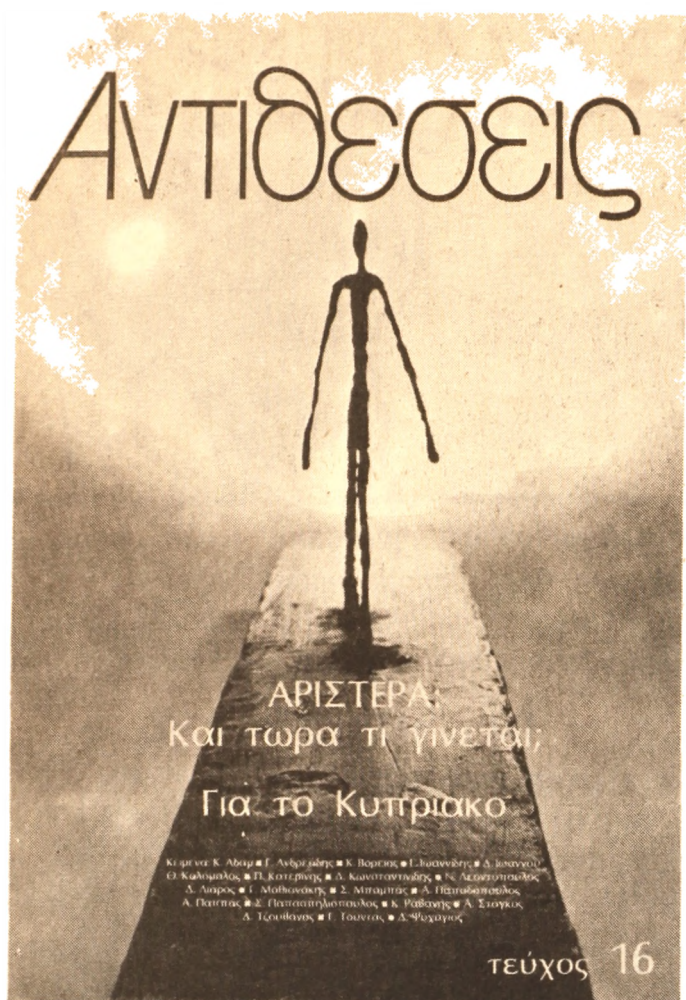
Δελτίο της ΚΥΠ για τον Στάθη Παναγούλη.

(Τα δελτία είναι κωδικογραφημένα και «περασμένα» σε ηλεκτρονικό υπολογιστή ώστε να αποθηκεύονται με ασφάλεια και να διασταυρώνονται με ταχύτητα).

E 404 76 489 BO2 Π14759

«Υπό της πηγής «ΓΑΛΑΞΙΑΣ» ανεφέρθη ότι ούτος την 5-3-76 και ώραν 17.30 θα μεταβεί εις την Σοβ. Πρεσβείαν προς συνάντησιν του ακολούθου ROGOF SERGEI

No43706 03 ΠΟ Ε802080 Ε404 Νο 55 729732.

■ αφιέρωμα για την αριστερά

Π. ΚΑΤΕΡΙΝΗΣ
Ν. ΛΕΟΝΤΟΠΟΥΛΟΣ
Γ. ΜΑΘΙΑΝΑΚΗΣ
Σ. ΜΠΑΜΠΑΣ
Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ
Σ. ΠΑΠΑΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ
Δ. ΤΖΟΥΒΑΝΟΣ
Γ. ΤΟΥΝΤΑΣ
Δ. ΨΥΧΟΓΙΟΣ

■ για το Κυπριακό

Γ. ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ
Δ. ΙΩΑΝΝΟΥ
Θ. ΚΑΛΟΜΑΛΟΣ
Α. ΣΤΑΓΚΟΣ

■ ακόμα

Δ. ΛΙΑΡΟΣ για τα ναρκωτικά
Γ. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ για τους ανένταχτους

■ σχόλια

Κ. ΑΔΑΜ
Κ. ΒΟΡΕΙΟΣ
Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ
Α. ΠΑΠΠΑΣ
Κ. ΡΑΒΑΝΗΣ
Δ. ΨΥΧΟΓΙΟΣ

Ακαδημίας 98, τηλ. 36.06.972
Κεντρική διάθεση: 3ης Σεπτεμβρίου 22, τηλ. 52.34.790

πριν η κυβέρνηση πειστεί —πώς όμως; από ποιον και γιατί; ότι πρέπει να βάλει οριστικά τέρμα, στο καθεστώς που κληρονόμησε μεν, το αυγαταίνει δε.

ΚΑΙ ΠΑΛΙ Ο κ. ΚΟΥΤΣΟΓΙΩΡΓΑΣ

ΔΙΟΤΙ δεν είμαστε βέβαιοι ότι ο κ. Κουτσόγιωργας απλώς «ατύχησε» όταν στη συζήτηση στη Βουλή τόνισε πως η ΚΥΠ (γράφει «μυστικές υπηρεσίες») από το 1974 (sic) και δώθε επιτελούν αποκλειστικά «εθνικό έργο». Όταν ισχυριζόταν, πως δεν γίνονται παρακολουθήσεις ούτε κομμάτων, ούτε πολιτών.

ΓΙΑΤΙ βέβαια, αν ήθελε να προστατεύσει μόνο τον εαυτό του ή την κυβέρνησή του, θα μίλαγε τουλάχιστον για την περίοδο '81-'84. Η επέκταση όμως του «εθνικού έργου» και στο 1974-'81 είναι φανερό ότι αποσκοπεί συνολικά στην κάλυψη των ιδίων των μηχανισμών και φυσικά του έργου τους.

ΑΡΑ αποτελεί και μια πρόβλεψη για το μέλλον, μια και πρέπει να αναγνωρίσουμε στον κ. Κουτσόγιωργα μια ιδιόρρυθμη τιμιότητα αντιλήψεων —κάποιος παρατηρούσε π.χ., ότι η λέξη «σοσιαλισμός» δεν ακούγεται σχεδόν ποτέ από τα χείλη του Μένιου, που γενικά δεν του αρέσουν οι υποκρισίες.

Σ' ΑΥΤΟ το σημείο βέβαια υπήρξαν συντριπτικά τα στοιχεία που κατέθεσαν τόσο ο κ. Καλούδης του ΚΚΕ όσο και ο κ. Παναγιούλης. Διαψεύδοντας και οι δυο τους ισχυρισμούς του κ. Κουτσόγιωργα, απέδειξαν —λες βέβαια και χρειάζονται αποδείξεις— ότι η παρακολούθηση πολιτών και κομμάτων υπήρξε κανονική και αδιατάρακτη από ιδρύσεως ΚΥΠ μέχρι τις μέρες μας.

Η ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΤΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

ΕΝΑ ΘΕΜΑ που έχει απασχολήσει έντονα τα θύματα των υπηρεσιών ασφαλείας, είναι αν η βλακεία περί την συναλλαγή και αξιολόγηση των στοιχείων, οφείλεται στην ποιότητα των στελεχών ή σε επιλογή του μηχανισμού.

ΟΛΟΙ όσοι ανακρίθηκαν θυμούνται πως το μεγαλύτερο τμήμα της ανάκρισης ήταν «νεκρός» χρόνος, με στοιχεία ανακριβή, άσχετα, «δευτερεύοντα» κτλ. Ορισμένοι, που υπό ειδικές περιστάσεις κατάφεραν να «δουν» το φάκελό τους εντυπωσιάζονταν από την αποσπασματικότητα και ελλειπτικότητα των στοιχείων π.χ. στέλεχος της Δ.Ν.Α. και τακτικός συνεργάτης της προδικτατορικής «ΑΥΓΗΣ» είδε στο φάκελό του ως «επιβαρυντικό» ότι την τάδε μέρα διάβαζε στο τρόλεϋ «ΑΥΓΗ»!

«Η ΚΥΠ

Για το θέμα της ΚΥΠ,
ο ανεξάρτητος σοσιαλιστής βουλευτής
Στάθης Παναγιούλης δήλωσε στο ΑΝΤΙ:

«Αυτό το νομοσχέδιο φαινόταν και θέλησε να το παρουσιάσει η κυβέρνηση στη Βουλή, σαν ένα νομοσχέδιο ρουτίνας και θέλησε να το παρουσιάσει έτσι γιατί όλοι ξέραμε ότι το θέμα της ΚΥΠ δεν είναι απλό.

Προσωπικά επειδή έτυχε να είμαι ένα μεγάλο χρονικό διάστημα μέλος της κυβέρνησης γνώριζα από πρώτο χέρι, ότι η ΚΥΠ συνεχίζει να παρακολουθεί τον πολιτικό κόσμο και ιδιαίτερα τους προοδευτικούς πολιτικούς και πάνω απ' όλα την Αριστερά.

Είχα προσωπικές εμπειρίες από αυτή την κατάσταση από τον καιρό που χειριζόμουν στο υπουργείο Εσωτερικών τα θέματα ιθαγενείας και ιδιαίτερα αυτά που αφορούσαν τους πολιτικούς πρόσφυγες ή τους κομμουνιστές που είχαν χάσει μετά

ΤΟ ΙΔΙΟ γνώρισμα έχει και το έγγραφο της ΥΠΕΑ που δημοσιεύσαμε στο προηγούμενο τεύχος.

ΨΑΞΑΜΕ π.χ. το θέμα του «Αρμενικού Λαϊκού Επαναστατικού Κινήματος», που συνδέεται με τη δική μας περίπτωση από τους πληροφοριοδότες και διαπιστώσαμε τα εξής εκπληκτικά.

ΤΟ «μυστηριώδες» «Αρμενικό Λαϊκό Επαναστατικό Κίνημα» υπήρξε πράγματι σαν πρωτοβουλία από τον Ιούνιο του '82 ως το Δεκέμβρη της ίδιας χρονιάς. Εδώ και έναν χρόνο (από τον Γενάρη του 1983) η πρωτοβουλία μετονομάστηκε σε «Αρμενική Λαϊκή Κίνηση», κατέθεσε καταστατικό και αναγνωρίστηκε η ύπαρξη και λειτουργία του από το Πολυμελές Πρωτοδικείο Αθηνών!

Η ΚΙΝΗΣΗ νομιμότατα εκδίδει έντυπα και προπαγανδίζει την υπόθεσή της.

ΟΣΟ ΓΙΑ την εκδήλωση που αναφέρεται στο έγγραφο ήταν προπαγανδισμένη με αφίσες και δημοσιεύματα στον Τύπο, η δε «μυστηριώδης» ΠΕΝ που την οργάνωσε δεν είναι «Πανελλήνια Ένωση Ναυτικών» όπως αναφέρει το έγγραφο. Η ΠΕΝ δεν είναι άλλη από την «Πνευματική Ένωση Νίκαιας» που οργάνωνε την εκδήλωση.

ΟΛΟ ΑΥΤΟ δηλαδή το «μυστικότατο» δελτίο είναι γεμάτο άγνοια και ανακρίβεια τέτοιου ύψους, που, ή ο πράκτωρ είναι κλινικά βλαξ, ή νομίζει ότι απευθύνεται σε βλάκες, ή υπακούει στην τακτική της υπηρεσίας του να τροφοδοτείται η πολιτική ηγεσία με διαρκή ανησυχητικά δελτία για δράση «παράνομων» ομάδων κτλ.

ΝΑ ΤΟ πούμε πιο απλά: αν ο κ. Σκουλαρίκης ήθελε δελτίο για τους Αρμένιους (γιατί να θέλει όμως;), θα μπορούσε να έβαζε τη γραμματέα του να διαβάσει τις εφημερίδες, να πάρει τα καταστατικά, να κοιτάξει τη στήλη «εκδηλώσεις-διαλέξεις» και να έχει όλο το «θέμα» μπροστά του «φωτογραφικά».

Η ΑΠΟΨΗ μας βέβαια είναι σαφής. Κανένας υπουργός, κανένας στρατός, καμία κυβέρνηση, δεν δικαιούνται να ενδιαφέρονται για τις δραστηριότητες των πολιτών που απορρέουν από τα φρονήματά τους.

ΓΙ' ΑΥΤΟ δεν εισηγούμαστε την κατάργηση της ΚΥΠ, της ΥΠΕΑ και της ΓΔΕΑ λόγω ανικανότητας ή λόγω φόβου για παγίδευση και αντιδημοκρατική εκτροπή, αλλά γιατί η ύπαρξή τους αυτή καθαυτή αποτελεί ένα καρκίνωμα στον κορμό της Δημοκρατίας, που όσο υπάρχει δεν θα της επιτρέψει ποτέ να ολοκληρωθεί. □

ΕΚΔΗΛΩΣΗ

ΓΙΑ ΤΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΦΑΝΤΑΡΩΝ

ΘΑ ΜΙΛΗΣΟΥΝ

ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ
ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ

- ΣΤΡΑΤΙΩΤΩΝ
- ΝΑΥΤΩΝ
- ΣΜΗΝΙΤΩΝ
ΚΑΙ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ ΠΟΛΙΤΩΝ

ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΣ
ΨΥΧΙΑΤΡΟΣ

- ΚΥΡΙΑΚΗ 4 ΔΕΚΕΜΒΡΗ 1983
- Ωρα: 10.30 π.μ.
- ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΝΙΚΑΙΑΣ
(οδός Κονδύλη)

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΕΣΤΙΑ ΝΙΚΑΙΑΣ
σε συνεργασία
ΜΕ ΝΕΟΛΑΙΣΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ
ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑΣ

Αυτή είναι η «μυστηριώδης» εκδήλωση που ο πράκτωρ της ΥΠΕΑ εκτιμούσε ότι μπορεί να είναι της Πανελλήνιας Ένωσης Ναυτικών (με ερωτηματικό).

Ο δαιμόνιος πράκτωρ θα μπορούσε να συναντήσει σε πολλούς τοίχους της Αθήνας την αφίσα που ανακοίνωσε την εκδήλωση και το φερέα της.

Αλλά αν —έστω— κάναν καλά οι πράκτορες τη δουλειά τους, πώς θα έμενε ανοιχτό το πεδίο της προβοκάτσιας;

συνεχίζει να παρακολουθεί τον πολιτικό κόσμο»

τον εμφύλιο την ιθαγένειά τους.

Πολλές φορές είχα συγκρουστεί και με παράγοντες της ΥΠΕΑ και της ΚΥΠ, γιατί καθυστερούσαν να στείλουν αυτούς τους φακέλους για να αποκτήσουν ελληνική ιθαγένεια πρόσωπα που την ζήτησαν μετά τις εκλογές του 1974. Όλα τα διαβιβαστικά μετά τις εκλογές του 1981 από την ΚΥΠ, από την ΥΠΕΑ, από την Ασφάλεια και γενικά από όλες τις κρατικές υπηρεσίες συνοδευόταν από το φάκελο που αφορούσε τον συγκεκριμένο πολίτη και που είχε κατασκευαστεί είτε εδώ και πολλά χρόνια είτε και πρόσφατα.

Αλλά είχα και προσωπική αντίληψη, ότι η ΚΥΠ εξακολουθεί να κινείται με τις ίδιες μεθόδους, όπως κινήθηκε μετά το '52-'53 που ιδρύθηκε.

Και για να διευκρινίσω, γνώριζα πολύ καλά από ανθρώπους που ήταν στην ΚΥΠ, ότι αυτή η παρακολούθηση γινόταν σ' ένα μεγάλο βαθμό. Και γιατί γινόταν; Ορισμένοι θα ισχυριστούν ότι άλλαξε ο αρχηγός, ο υπαρχηγός, μπήκαν, όπως πράγματι μπήκαν, έντιμοι και δημοκρατικοί αξιωματικοί να πλαισιώσουν την ΚΥΠ. Το θέμα είναι άλλαξε η δομή της ΚΥΠ; Άλλαξαν αυτοί οι μικροχαφιέδες, οι οποίοι είχαν στρατευθεί από τον υπό-

κοσμο και δεν πρέπει να ξεχνάμε το ρόλο που έπαιξαν π.χ. στη δολοφονία του Λαμπράκη οι Κοτζαμάνηδες και Εμμανουηλίδηδες που ήταν συνεργάτες της ασφάλειας.

Η ΚΥΠ στην συντριπτική πλειοψηφία των συνεργατών της, δε μιλάμε για τους διοικητικούς υπαλλήλους ή τους αξιωματικούς που την αποτελούν, τους έχει στρατολογήσει από τον υπόκοσμο, από ανθρώπους που έχουν ανάγκη την Ασφάλεια και τις άλλες κρατικές αστυνομικές αρχές.

Όσο για το γνωστό επεισόδιο με τον κ. Κουτσόγιωργα, χαρακτηριστικό του πόσο προσπάθησε να εξαπατήσει ο κ. Κουτσόγιωργας το Κοινοβούλιο είναι ότι εγώ το φάκελό μου τον παρέλαβα, ένα μήνα πριν την παραίτησή μου από το υφυπουργείο Εσωτερικών, από φίλους μου που βρίσκονται μέσα στην ΚΥΠ. Και γιατί το έκανα αυτό; Το έκανα επειδή είχα αντιληφθεί την τακτική που θα χρησιμοποιούσαν ορισμένα κυβερνητικά και κομματικά στελέχη του ΠΑΣΟΚ για να πλήξουν και να λασπολογήσουν εναντίον ανθρώπων που θα διαφωνούσαν μαζί τους. Φυσικά ο φάκελος ο δικός μου αναφέρεται μόνο στην πολιτική μου δραστηριότητα από το 1974 μέχρι σήμερα και αναδρομικά για στοιχεία πριν το 1967».

Ο Αντρώπων πέθανε
Η γραφειοκρατία ζει

Παρόλο που από τη συγγραφή του άρθρου του **Πέτρου Του-χατσέφκη** μέχρι την έκδοση του ΑΝΤΙ μεσολάβησε η εκλογή του Κ. Τσερνιένκο στη θέση του Α' Γραμματέα, το δημοσιεύουμε όπως μας παραδόθηκε, γιατί θεωρούμε ότι εκφράζει, αρκετά πιστά το σκηνικό της εκλογής και —ενδεχομένως— τις συνέπειές της.

Όταν, προς τας δυσμάς του βίου του, ο Στάλιν είχε φιλοσοφικές εξάρσεις, στήλωνε κάπου απόμακρο το πολυδιαφημισμένο «βαθύ» του βλέμμα και αποφθεγγόταν: «τελικά, μόνος νικητής είναι ο θάνατος». Αυτή —την αμφίβολης μαρξιστικής ορθοδοξίας φράση— τη θυμηθήκαμε δυο φορές σε ενάμιση χρόνο, κηδεύοντας τους επιγόνους του, σ. Μπρέζνιεφ και Αντρέωφ.

Ως συνήθως όμως ο Στάλιν έπεφτε —μαρξιστικά— έξω. Ο θάνατος νικά τους γραφειοκράτες, το καθεστώς τους όμως ζει και βασιλεύει, μια και η πρόβλεψη λειτουργίας του ξεπέρασε τα πρόσωπα των λειτουργών του.

Ωστόσο, κάτι καινούργιο συντελείται στην κάποτε χώρα των Σοβιετ και τώρα κλασική διάδοχο της βυζαντινής παράδοσης και της αυτοκρατορίας «πασών των Ρωσιών». Η γραφειοκρατία, επειδή ακριβώς εμπεδώθηκε σταθερά σαν άρχουσα τάξη, επειδή πια αποτελεί τον μόνο συνεκτικό ιστό της ρώσικης κοινωνίας, δέχεται στους κόλπους της τις πιέσεις και τις εντάσεις κοινωνικών συγκρούσεων που δεν μπορούν να εκδηλωθούν διαφορετικά.

Έτσι, στο εσωτερικό της γραφειοκρατίας, όπως εκδηλώνεται στη συμπλοκή κόμματος και κράτους και επιστεγάζεται από το στρατό, διαμορφώνονται όλο και πιο καθαρά διαφορές αντιλήψεων περί τη διαχείριση της εξουσίας. Διαφορές βέβαια που δεν θέτουν σε αμφισβήτηση την ίδια τη δομή της εξουσίας, αλλά δεν αναφέρονται απλά και μόνο στην αποτελεσματικότητά της.

Κάπου προβάλλει με σαφήνεια μια «στρατηγικού» χαρακτήρα ανησυχία για την προοπτική του καθεστώτος, για τη σταθερότητά του, τη δυνατότητά του να επιβάλεται στην κοινωνία και να καλύπτει τις στοιχειώδεις αλλά και τις όλο πιο διευρυμένες ανάγκες της.

Η γραμμή από το Χρουτσώφ στον Μπρέζνιεφ και τον Αντρέ-πωφ ήταν —λιγότερο ή περισσότερο φανερά, λιγότερο ή περισσότερα συνειδητά— μια προσπάθεια για να συγκεραστούν απ' τη μια μεριά τα συμφέροντα της άρχουσας τάξης και από την άλλη οι ανάγκες και οι επιδιώξεις των κυριαρχούμενων τάξεων.

Απ' αυτή τη σκοπιά, ο Αντρώπων υπήρξε μάλλον ο λαμπρότερος εκπρόσωπος αυτών των μεταρρυθμιστικών αντιλήψεων. Είναι πραγματικά κρίμα που οι ειδικότεροι όροι της γεροντοκρατίας του Κρεμλίνου δεν του επέτρεψαν να δοκιμάσει σ' όλη της την έκταση την πολιτική του.

Γιατί είχαμε να κάνουμε μάλλον με μια ιδιόρρυθμη περίπτωση ενός κομματικού Σαβαναρόλα, ενός ανθρώπου που θήτευσε με τον πιο άγριο τρόπο στις πιο κυνικές πλευρές του καθεστώτος, όπως η KGB, αλλά σ' αυτή του τη διαδρομή οικοδομούσε σχέσεις με εκείνη τη μερίδα της γραφειοκρατίας, που, είτε από σωφροσύνη και ευφυΐα, είτε γιατί διέγνωνθε τα όρια της καταστο-

ANDROPOV EST MORT JEUDI A MOSCOU

СРЕДНЕ-АЗИАТСКИЙ ЦЕНТРАЛЬНЫЙ КОМИТЕТ КОМУН. ПАРТИИ

Советская рабочая партия Советского Союза

Пролетарии всех стран, соединяйтесь!

Libération

Газета основана
5 мая 1912 года
В. И. ЛЕНИНЫМ

Орган Центрального Комитета КПСС

4F • SAMEDI 11 ET DIMANCHE 12 FEVRIER 1984 • N° 449

Pravda comme un soldat
sur le front du travail.
Désolée comme le son
d'un enfant qui pleure.
Rouge comme la main
serrée la main serrée
à mort.
Comme un soldat de
nagay marquant
notre soldat.
De retour à l'usine les
vieux rouges et les
De retour à la terre au
coulant sur les bords.
Nous nous reconstruisons.
Youngs, Poles et Slavs
Bâtissent la patrie et
construisent la paix.

(Igor Khrenov)
Unit
Kranoy Fakel
Syktykari

AU FILS EXEMPLAIRE DU PEUPLE SOVIETIQUE

[illegible]

**L'AFFECTION SINCERE ET UNANIME
DE LA PATRIE SOCIALISTE**

Le camarade Youli
d'origine juive, a été
droppé, secrétaire
général du Parti com-
muniste de l'Union
Sovétique. Président du
Présidium suprême, sera
élevé au rang de mem-
bre du Politburo, le
rouge aux yeux des
autres dirigeants bien-
aimés du peuple so-
viétique. Selon la
tradition soviétique,
le nouveau défunt sera
décoré dans la Salle des
Fêtes du Palais de la
Culture des Nations
des Syndicats le 11 et
12 et 13 février, afin que
le peuple puisse rendre
hommage à son regné-
ment. Les funérailles
commenceront à 10 heu-
res de deux nations et
se termineront au cou-
vert de la cathédrale
soviétique. A partir de
septembre 1930 pendant
la période de la révo-
lution, la cérémonie
cannalisée sera interdite
dans le centre de la
ville. Les funérailles
d'un premier ministre
par le Politburo car-
actérisent la révolution
en retenant la capitale aux
aéroports soviéti-
ques. L'Internationale
cannalisée.

[illegible]

A black and white portrait of a middle-aged man with receding hair, wearing thick-rimmed glasses, a dark suit, a white shirt, and a dark tie. He has a serious expression. On his left lapel, there is a small, dark, rectangular badge or pin. The background is a plain, light-colored wall.

UN TELEGRAMME DE GEORGES MARCHAIS

Général du K.G.B.
L'Etat pour le Secrétaire de l'U.R.S.S. se
trouve de l'Etat Edouard-Nikolaï Douranov
ministre de préparation matérielle et morale
des membres du parti et de la société
du parti de l'Union soviétique. L'Etat
ministre a des fonctions importantes de
l'Etat soviétique et des intérêts matériels des

George Marchais
Secrétaire général

**UNE POLITIQUE
AUDACIEUSE
AU SERVICE
DE LA PAIX**

[illegible]

Το εξώφυλλο της γαλλικής Λιμπερασιόν την επόμενη του θανάτου του Γιούρι Αντρέοφ. Χρησιμοποιεί ένα γνωστό και πολυχρησιμοποιημένο τρυκ και μιμείται σε εμφάνιση την σοβιετική Πράβδα...

λής, είτε γιατί βίωνε εντονότερα την αρχόμενη σήψη της νομεν-
κλατουρίας, επιδίωκε μια «κάθαρση» και μια «αλλαγή», εκ των
άνω βέβαια, και χωρίς καινοτομίες.

Δεν είναι τυχαίο που ο πρώτος στόχος του Ανθρώπου, πριν μάλιστα τον θάνατο του Μπρέζνιεφ ήταν η οικογενειακή αυλή του συντρόφου Λεονίντ. Κατά κλασική συνέπεια όλων των εξουσιαστικών σχημάτων, η οικογένεια Μπρέζνιεφ απήλυνε τις ακραίες προσφορές της ασυδοσίας που παρέχει η ανεξέλεγκτη ισχύς. Κότερα και ντάτσες, οικογενειακά μικροόργανα, σχέσεις με καλλιτέχνες με «μικρές αδυναμίες», από πρέζα μέχρι λαθρεμπόριο δυτικού συναλλάγματος, αυτοί ήταν οι πρώτοι στόχοι του Ανθρώπου, ενδεικτικοί για τις προθέσεις του προς τα «κάτω».

Βέβαια, η ανάλυση του Ανθρώπου δεν μπορούσε παρά να καταλήγει σε «σχηματικές» προτάσεις και λύσεις. Για παράδειγμα ο αγώνας κατά της «διαφθοράς» είναι το αντίστοιχο του αγώνα των δυτικών κατά της φοροδιαφυγής. Αφενός δηλαδή να μην κατανέμεται άδεια και άνισα το κοινωνικό υπερπροϊόν μεταξύ της νομενκλατούρας και αφετέρου να μην αφήνονται οι «μάζες» στον κυνισμό ότι «όλοι είναι το ίδιο», «όλοι τα κονομάνε» δηλαδή πρακτικά —και κυρίως— να μην καταλήγουν οι εργαζόμενοι στο συμπέρασμα «γιατί λοιπόν και για ποιους να δουλεύουμε;».

Διότι το κυρίως πρόβλημα —όπως φάνηκε— ήταν η περίφημη παραγωγικότητα. Κατ' αντίθεση με τις αναλύσεις του εγχω-

Ελληνική Λογοτεχνία • Δοκίμιο • Ξένη Λογοτεχνία
Φιλοσοφία • Εθνική Αντίσταση • Παιδικά
Ελληνικά Θέματα • Επιστημονική Φαντασία

Εξάντας

Κωλέττη 11 - Τηλ. 36.04.885
Τζαβέλα 1 - Τηλ. 36.21.236

ρίου ΚΚΕ, οι σοβιετικοί σύντροφοι, έχουν καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η παραγωγικότητα αυξάνει μόνο με τη «συνέπεια» και την «ευθύνη» στην εργασία, δηλαδή, πολύ απλά, με την εντατικοποίηση της εργασίας.

Ως εκ τούτου λοιπόν ο σ. Αντρώπων έκανε αιφνιδιαστικές εφόδους στα εργοστάσια και τις εταιρείες με σκοπό να διαπιστώσει έμπρακτα την αποδοτικότητα της εργασίας, οι νέοι θεωρητικοί έγραφαν άρθρα όπου επαινούσαν τον Ιάπωνα εργάτη με την ακάματη προσήλωσή του στο σκοπό, και —φυσικά— θεσπίστηκαν νέα υλικά κίνητρα για τους «καλούς» εργάτες και σκληρότατες ποινές για τους «κακούς», «μέθυστους», «ανεύθυνους» κτλ.

Βέβαια, όλα αυτά συνδυάστηκαν με το κατάλληλο πλασάρισμα των «δικών μας» ανθρώπων. Βοηθούσης και της φύσεως (διάφοροι αιωνόβιοι του Π.Γ. τύπου Πέλσε πέθαναν την προσφορότερη στιγμή), κατέλαβαν διάφορες θέσεις άνθρωποι του «νέου πνεύματος». Ο Γκορμπάτσεφ, για παράδειγμα, με τα 52 του χρόνια στο Π.Γ. για τα μέτρα της σοβιετικής ηγεσίας είναι μικρό παιδί...

Όμως, οι «μεταρρυθμιστές» δεν πρόλαβαν να εδραιωθούν αισθητά, παρόλο που βοηθήθηκαν από τη θητεία τους (οι περισσότεροι) στις μυστικές υπηρεσίες, απ' όπου όλο και κάποια «χαρτάκια» θα διέθεταν για την άλλη πλευρά.

Έτσι, το πιθανότερο είναι η «παλαιά φρουρά», η οποία εκπροσωπεί και την πλειοψηφία της νομενκλατούρας να επιβληθεί στο παιχνίδι της διαδοχής, τουλάχιστον προσωρινά. Ο σύντροφος Τσερνιένκο θα αντιπροσωπεύει άλλωστε τον κοινό συμβιβασμό του πολιτικού σκέλους της νομενκλατούρας ως προς το ανερχόμενο στρατιωτικό, που προς το παρόν έντεχνα και για ιστορικούς λόγους, δεν προσεγγίζει πέραν ενός ορίου την κορυφή.

Το «Τζάμπο» άλλωστε, έπεσε και στα κεφάλια του Π.Γ. σαν προειδοποίηση ότι όποιος έχει τα όπλα έχει και πολλές άλλες χάρες και δυνατότητες. Έτσι, προκειμένου την αλληλοσφαγή των δύο «πολιτικών» μερίδων να την αξιοποιήσουν οι «τρίτοι» με τη στολή, ο σ. Τσερνιένκο θα εκλεγεί, θα «ανεχθεί» τους «αντροπωφικούς» και θα υπολογίσει τη βιολογική του αντοχή έως ότου ή να τους «προσαρμόσει» και να τους «λογικεύσει» ή να τους εκμαυλίσει ώστε να πεθάνει ήσυχος με τη σειρά του, ως συνεχιστής του έργου του Λένιν, αν υποθέσουμε ότι έχει τέτοιες αυταπάτες. (Ειρήσθω εν παρόδω ο Καίσαρ Βοργίας είχε, δηλαδή πίστευε ότι ήταν εν τέλει Χριστιανός).

Εάν βέβαια, όλες αυτές οι εκτιμήσεις διαψευστούν, και κυρίως αν —παράδοξα— επικρατήσουν οι «αντροπωφικοί», αυτό δεν θα σημαίνει όπως πολλοί δυτικοί ηγέτες ελπίζουν, μεγαλύτερη σταθερότητα στις σχέσεις με τη Δύση.

Διότι, επειδή θα μπούμε σε μια περίοδο, «ανακτορικών» μεν, αλλαγών δε, η σοβιετική πολιτική θα χάσει τη σταθερότητά της, και θα μοιάζει όλο και περισσότερο με τη Δυτική, χωρίς όμως τη διαύγειά της. Η διαμάχη δηλαδή των μερίδων θα εκφράζεται —κυρίως ίσως— στην εξωτερική πολιτική της ΕΣΣΔ, και ο συνδυασμός του κλόουν του Λευκού Οίκου με τους παλίνδρομους ηγέτες του Κρεμλίνου, μπορεί να αποδειχθεί η δυσμενέστερη συγκυρία για την ειρήνη, με μοιραία ίσως έκβαση.

Αντίθετα, μια κυνική οπτική για το Δυτικό κόσμο, που αγωνιά για την ειρήνη (του), θα έπρεπε να εύχεται μια νίκη των στρατιωτικών στη Σοβιετική Ένωση.

Διότι, όπως έχει αποδείξει η πείρα, οι στρατιωτικοί καταπιέζουν αποτελεσματικά το λαό, συντηρούν μια φιλοπόλεμη γλώσσα αλλά κάνουν πρακτικά τις πιο άνετες υποχωρήσεις, και κυρίως, θέλουν κι αυτοί να γευθούν λίγο τα ωφέλη της προλεταριακής εξουσίας. Για τον πόλεμο θα μιλάμε τώρα, όταν απολαμβάνουμε τις χαρές της ειρήνης;

Σύντροφε Αντρώπων, καλό σου ταξίδι.

Πέτρος Τουχατσέφκη

Θα σας μαγέψουν!

ΝΑΘΑΝΑΕΛ ΓΟΥΕΣΤ Ο δεσποινίς Μοναχικές Καρδιές

Ένα έργο πολύ δυνατό που αναδίνει μια «καταραμένη» γοητεία. Ένα θέμα που κάτω από την πένα κάποιου άλλου συγγραφέα θα μπορούσε να βγει μια τραγωδία· αλλά ο Ναθάναελ Γουέστ μας το δίνει σαν μια σατιρική κωμωδία. Μια κωμωδία όμως που τα σύμβολά της είναι πιο συνταρακτικά κι από τα σύμβολα του Κάφκα επειδή είναι πιο «πραγματικά», πιο αληθινά. Οι τραγικές ζωές των ηρώων του έργου μας συγκλονίζουν ακόμα περισσότερο, ακριβώς επειδή μας παρουσιάζονται ηλίθιες και κωμικές.

Ο ΔΕΣΠΟΙΝΙΣ ΜΟΝΑΧΙΚΕΣ ΚΑΡΔΙΕΣ έχει χαρακτηριστεί σαν ένα σπαραχτικά συγκινητικό «αστείο»! είναι πικρότατο, αλλά δεν μπορείς να μη γελάσεις μ' αυτό.

ΤΖΟΝ Ο'ΧΑΡΑ Ραντεβού στη Σαμάρρα

Ο Τζούλιαν Ίνγκλινς είναι νέος, γοητευτικός, πλούσιος, καλλιεργημένος, παντρεμένος με μια χαριτωμένη γυναίκα που την αγαπάει, με καλή κοινωνική θέση, με δυο λόγια ζει στο «αμερικάνικο όνειρο»... Ως την ώρα που το όνειρο γίνεται εφιάλτης.

Αν και το θέμα του έργου είναι «βαρύ», η γραφή του δεν είναι καθόλου «βαριά». Ανήκει στην κατηγορία των βιβλίων που διαβάζονται διαμιάς, δίχως ανάσα· γιατί ο συγγραφέας μας διηγείται, πρώτα απ' όλα, μια πολύ ενδιαφέρουσα ιστορία μ' έναν τρόπο τεχνικά άψογο, ευφυέστατο και συχνά χιουμοριστικό.

ΧΟΥΑΝ ΜΠΕΝΕΤ Επιστροφή στη Ρεχιόν

Αυτό το έξοχο δείγμα της ιδιόμορφης και τόσο γοητευτικής γραφής του Ισπανού συγγραφέα Χουάν Μπένετ είναι ένα βιβλίο ποιητικό, ένα βιβλίο που «νιώθεται», μάλλον, παρά αναλύεται. Είναι αλήθεια πως δεν μπαίνει κανείς εύκολα στον κόσμο του Χουάν Μπένετ. Αλλά όταν το καταφέρει θα δυσκολευτεί πολύ να βγει απ' αυτόν.

ΑΣΤΑΡΤΗ πρώην «ΑΣΤΕΡΙ»

ΣΟΛΩΝΟΣ 121 ● ΤΗΛ. 36.19.802 – 36.06.597

ΕΚΛΟΓΗ. Εκλογή νέου γραμματέα στο ΚΚΣΕ και τα ασφαλέστερα δυνατά προγνωστικά της. Γενικός γραμματέας λοιπόν του ΚΚΣΕ μετά το θάνατο του προηγούμενου φαίνεται πως εκλέγεται ο πρόεδρος της επιτροπής της κηδείας του μακαρίτη. Συμπέρασμα από δύο εκλογές επί ισαριθμών περιπτώσεων.

ΑΝΤΙΜΟΝΟΠΩΛΙΑΚΑ. Δανειζομαι από τους «Προσανατολισμούς» ένα σημείωμα που είχαν δανειστεί κι εκείνοι από το «Βήμα»:

«Όλα ήταν χαρούμενα και εορταστικά, κατά την τελετή της υπογραφής της συμφωνίας ΔΕΗ-ΠΥΡΚΑΛ, ως τη στιγμή που ακούστηκε η «κοτσάνα» της ημέρας. «Με τη συμφωνία αυτή —είπε ο εκπρόσωπος των εργαζομένων— σπάνε οι δεσμοί της ΔΕΗ με τα ξένα και τα ντόπια μονοπώλια». Θα ακολουθούσε (λογικά) χειροκρότημα, αν στις πρώτες σειρές της αίθουσας δεν στρογγυλοκάθονταν οι εκπρόσωποι ορισμένων ξένων (Σήμενς-Κρουπ-Μαν) και ντόπιων (ΚΟΥΠΑ-ΜΕΤΚΑ) μονοπωλίων, τα οποία μάλιστα θα γευθούν περίπου 2 δις. δρχ. από τη συμφωνία ΔΕΗ-ΠΥΡΚΑΛ.

«Λιγότερα συνθήματα και πιο πολλή δουλειά» που λέει και το τραγούδι...».

ΜΥΚΟΝΟΣ. Στον εξαιρετικό αυτό τόπο που —σύμφωνα με προπερίσιν έρευνα του περιοδικού «Ταχυδρόμος»— έχει «μέσο κατά κεφαλήν εισόδημα» όσο και το Κουβέιτ αλλά —σύμφωνα με συγκλίνουσες εκτιμήσεις— οργάνωση υγειονομικών υπηρεσιών όση και τα άμοιρα χωριά της Αργιθέας του νομού Καρδίτσας κυκλοφόρησε λίγες μέρες πριν από την συμπλήρωση των 27 μηνών της «Αλλαγής» η ακόλουθη ανακοίνωση της Τ.Ο. του ΠΑΣΟΚ:

«Την Πέμπτη 19-1-84, φτάνει στο νησί μας το κλιμάκιο των γιατρών της Αλλαγής. Διακεκριμένοι επιστήμονες με πείρα από τα σημαντικότερα νοσοκομεία της χώρας και με σύγχρονα ιατρικά μηχανήματα θα εξετάσουν μέχρι την Κυριακή εντελώς δωρεάν το Λαό της Μυκόνου. Το κλιμάκιο γιατρών θα εγκατασταθεί και θα εξετάσει τον κόσμο στο ξενοδοχείο «ΛΗΤΩ».

Οι ειδικοί των γιατρών του κλιμακίου είναι: καρδιολόγος, παθολόγος, χειρουργός, ουρολόγος, ωτορινολαρυγγολόγος, οφθαλμίατρος, μικροβιολόγος, ακτινολόγος, παιδίατρος, γυναικολόγος, ορθοπαιδικός, νευρολόγος, ψυχίατρος, καθώς και νοσηλευτικό προσωπικό.

Το νησί μας αισθάνεται ευγνώμοσύνη για την συγκινητική εθελοντική εκστρατεία των γιατρών που τιμούν τον κλάδο τους και αποδείχνουν έμπρακτα τη διαφορετική, ανώτερη ποιότητα των ανθρώπων που στηρίζουν σήμερα την Αλλαγή στη χώρα μας».

ΛΙΒΑΝΟΣ. Από τα Δεκεμβριανά της Τρίπολης στα Φεβρουαριανά της Βηρυτού. Η χώρα σε νέες περιπέτειες. Ο πόλεμος σε νέο γύρο. Στον προηγούμενο γύρο οι Έλληνες πλοιοκτήτες φίλησαν —φαίνεται— τα χέρια τους. Η «δια πυρός και σιδήρου» έξοδος των πιστών του Αραφάτ δεν ήταν —λοιπόν— μόνο ένας θρίαμβος της πολιτικής της Μεγάλης Συρίας. Δεν ήταν —λοιπόν— μόνο ένα καλοδεχούμενο δώρο των Αράβων αδελφών για το ιμπεριαλιστικό Ισραήλ. Ήταν μαζί —για να δούμε τα πράγματα και από τη σκοπιά μας —ένας ακόμη υπέροχος κρίκος στη λαμπρή αλυσίδα των ελληνικών εφοπλιστικών επιτευγμάτων.

Γιατί στη θάλασσα ισχύει το αξίωμα: «όσο δύσκολος ο ναύλος τόσο πιο πολύ το κέρδος». Ο δύσκολος ναύλος υπήρξε —μια ζωή— το «χρυσόμαλλο δέρας» της ελληνικής εμπορικής ναυτιλίας.

Στους ναπολεόντειους πολέμους —πριν 200 χρόνια— οι Υδραίοι σιτοκουβαλητές της αποκλεισμένης Γαλλίας έκαναν «χρυσές δουλειές» γλιστρώντας ανάμεσα από την αρμάδα του Νέλσωνα.

Στον ναυτικό αποκλεισμό της Ροδεσίας —πριν 20 χρόνια— ο πλοίαρχος τότε σε ξένο «τάνκερ» Βαρδινογιάννης, έπιασε τα πρώτα «χοντρά λεφτά» της ζωής του, κουβαλώντας πετρέλαιο στους ρατσιστές.

Στην περίπτωση, όμως, των μαχητών της Τρίπολης —που θα ταξίδευαν στους καινούριους τόπους της προσφυγιάς— οι δυναμικοί σύγχρονοι караβοκύρηδες δεν αρκέστηκαν στα πανύψηλα ναύλα. Δεν αρκέστηκαν στο στοίβαγμα των επιβατών. Φόρτωσαν —λέει— πενταπλάσιους από τους συμφωνημένους. Με το αζημίωτο βέβαια...

Δεν αρκέστηκαν στα «μπαταχτσιλίκια» σε βάρος των έκτατων πληρωμάτων που χρησιμοποίησαν.

Έφτασαν —λέει— να πουλήσουν σε τιμές φαρμάκων αναψυκτικά και άλλα μικροαγαθά λαχταριστά όμως από τους διψασμένους και τους πεινασμένους επιβάτες.

Έδωσαν ένα δολάριο το φακελάκι το τσάι.

Έδωσαν πέντε δολάρια το μικρό μπουκάλι της κόκα-κόλα.

Μερικές σκηνές —σκηνές γνωριμίας— από το πολυσυζητημένο έργο «Το θαύμα της ελληνικής εμπορικής ναυτιλίας». Με τους ίδιους όρους κάθε ένας μπορεί να γίνει θαυματοποιός.

ΑΝΕΡΓΙΑ. Μια μόνο αγγελία σε εφημερίδα για πρόσληψη 60 εργατών —αχθοφόρων, καθαριστών κ.ά.— στο νέο αεροδρόμιο του Μπίρμπιγκχαμ ήταν —λέει— αρκετή για να υποβληθούν 12.500 αιτήσεις. Η ανεργία σ' όλη την έκταση της Ευρώπης πλήττει περισσότερο τις νεότερες ηλικίες των εργαζομένων και τις γυναίκες.

Η ανεργία πιέζει τώρα σοβαρά και τη χώρα μας.

Η παραδοσιακή ελληνική άμυνα κατά της ανεργίας ήταν και μένει ο διορισμός με ρουσφέτι. Μικρή η ανεργία λίγοι οι διορισμοί με ρουσφέτι· μεγάλη η ανεργία πολλοί οι διορισμοί με ρουσφέτι.

Επί καπιταλισμού —την παραμονή, δηλαδή την προηγούμενη ακριβώς μέρα των εκλογών του 1981— προσλήφθηκαν στο Γενικό Νοσοκομείο Πατρών 20-30 άτομα σαν οδηγοί ασθενοφόρων, χωρίς να υπάρχει Κέντρο Άμεσης Βοήθειας, χωρίς δηλαδή να υπάρχουν προϋποθέσεις για εργασία οδηγών ασθενοφόρων...

Επί «Αλλαγής» έχουν προσληφθεί —μέχρι στιγμής— στο ίδιο Νοσοκομείο 100-120 άτομα —σαν νοσηλευτικό, διοικητικό, παραϊατρικό κτλ. προσωπικό— χωρίς βέβαια καμιά προκήρυξη. Όλες οι προσλήψεις έγιναν με «επιλογή» και φυσικά κόντρα στις επιταγές του ηλεκτρονικού υπολογιστή που επέμενε, ο βλάκας, να υποδεικνύει σαν αναγκαίες τις προσλήψεις 4 μόνο τηλεφωνητών!

Αγνοώ τι απέγινε η πρώτη ομάδα. Αν απολύθηκε ή αν υφίσταται. Η δεύτερη, όμως, ομάδα θα τεθεί συντόμως υπό την αιγίδα των «λοιπών δημοκρατικών δυνάμεων». Πρόκειται —γάρ— για... έκτακτος και οι «λοιπές δημοκρατικές δυνάμεις» αγωνίζονται παγίως για την μονιμοποίηση των εκτάκτων υπαλλήλων!

Πρόκειται για θέμα αρχής.

ΔΑΚΤΥΛΙΔΟΣΤΟΜΟΣ

Βρέχει ο Θεός και θα βραχείτε

Ρεπορτάζ για ένα γεγονός
που δεν έγινε

Μικέλα Χαρτουλάρη

● Επείγουσα ανακοίνωση: Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας κ. Κ. Καραμανλής, δεν θα μεταβεί στον Πύργο της Ηλείας. Λόγω της κακοκαιρίας και επειδή επιθυμεί «να μην υποβληθούν οι κάτοικοι σε ταλαιπωρία», δεν θα παραστεί στον εορτασμό του πολιούχου, Αγ. Χαραλάμπους. «Θα επωφεληθεί άλλης ευκαιρίας» για να επισκεφθεί την πρωτεύουσα του νομού Ηλείας...

Είμασταν στο λεωφορείο Αθήνα-Πύργος, 5 ώρες δρόμος. Απ' τις 7.00 το πρωί και κάθε ώρα, ακούγαμε στο ραδιόφωνο ότι ο πρόεδρος της Δημοκρατίας θα πάει στον Πύργο, θα ομιλήσει προς το λαό της πόλης, θα δεχθεί το κλειδί της πόλης, θα παραστεί σε δεξίωση στο Επαρχείο, θα κοιμηθεί στην Ολυμπία, θα ξυπνήσει, θα πάει στη δοξολογία, θα συνοδεύσει τη λιτανεία της εικόνας του Αγ. Χαραλάμπους και θα επιστρέψει στην Αθήνα το απόγευμα της Παρασκευής...

Στις 12.00, ακούμε την «ΕΠΕΙΓΟΥΣΑ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ» που «γκρέμισε τις ελπίδες» του λαού της πόλης, των δημοσιογράφων, των πολιτικών παρατηρητών... Ο «βαρυσήμαντος λόγος» —όπως τον χαρακτήριζαν από τα πριν όλες οι εφημερίδες— δεν θα γινόταν. Και όλοι εκείνοι που προέβλεπαν, εκτιμούσαν, περίμεναν «γραμμή», έπεσαν στην ίδια λούμπα μ' εκείνους που «έτσι στα κουφά» θέλησαν να χρησιμοποιήσουν μια απ' τις μυρίες γιορτές πολιούχων, σαν ευκαιρία για πολιτική επέμβαση, παραίνεση, προειδοποίηση, σφυγμομέτρηση, προετοιμασία και ποιος ξέρει τι άλλο...

«Εφέτος γεννήθηκε ο Χαραλάμπους;» ρώτησε με νόημα κάποιος στο λεωφορείο. «Τι θα τα κάνει τόσα κλειδιά που μαζεύει;» συμπλήρωσε κάποιος άλλος.

Στον πηγαιμό η Εθνική ήταν άδεια. Άδεια από επιβατικά και από πούλμαν με «οπαδούς». Εκτός αν αυτοί πηγαίνουν μ' ελικόπτερο ή μπορούν να χάσουν 3 μέρες από τη δουλειά τους για να φθάσουν μια μέρα πριν τον Πρόεδρο... Στο λεωφορείο της γραμμής, τίποτα το ιδιαίτερο. Ηλικιωμένες γυναίκες —γιαγιάδες που πήγαιναν στον Πύργο και στα περιχώρα— και κοστουμαρισμένοι άντρες που όμως δεν πήγαιναν για τον λόγο αλλά για οικογενειακές υποθέσεις... «Άμα λάχει θα τον ακούσουμε...».

Έβρεχε πολύ. Πραγματικά πολύ. Στον Πύργο έβρεχε και χθες —Τετάρτη— μια μέρα πριν την αναχώρηση του κ. Καραμανλή. Φαίνεται όμως, ότι, τόσο ο κ. Καραμανλής όσο και οι αρχές του Πύργου, ήλπιζαν ότι θα φτιάξει ο καιρός, —παρόλο που η ΕΜΥ μας είχε πληροφόρησει διαφορετικά. Γιατί πώς

αλλιώς εξηγείται, ότι δεν υπήρχε στέγαστρο στην εξέδρα απ' όπου θα γινόντουσαν οι προσφωνήσεις, στη μεγάλη πλατεία του Πύργου, και ότι η επίσκεψη ματαιώθηκε μόνο αργά το επόμενο πρωί...

Ο Πύργος (ξέμεινε λοιπόν, υγρός, πενιχρά σημαιοστολισμένος, με τους περαστικούς να βεβαιώνουν ότι η βροχή δεν θα εμπόδιζε την αθρόα προσέλευση. Στο πολιτικό γραφείο του Αθ. Κανελλόπουλου, μας είπαν μάλιστα ότι είχε κινητοποιηθεί όλος ο νομός και ότι αρκεί να ερχόταν ο Κ. Καραμανλής και η πλατεία θα γέμιζε... «Παρόλο το υπόγειο, κρυφό σαμποτάζ που έκαναν οι οπαδοί του ΠΑΣΟΚ...» «Θα ερχόταν κόσμος αλλά όχι τόσος πολύς όσο αν δεν έβρεχε» μας είπε ο Δήμαρχος που εκλέχτηκε απ' το ΠΑΣΟΚ και το ΚΚΕ...

Η ατμόσφαιρα στους δρόμους ήταν ήσυχη, καθημερινή, σίγουρα όχι γιορταστική, σχεδόν αδιάφορη στα μάτια ενός τρίτου. Είχε κυκλοφορήσει από στόμα σε στόμα ότι δεν θα έρθει ο Πρόεδρος και ο κόσμος, αντί να διακόψει για το λόγο, αποτελείωνε τις δουλειές του για να γυρίσει μια ώρα αρχύτερα σπίτι του. Ήταν ημιαργία. Στις 14.30, μια ώρα αφού θα είχε αρχίσει —αν δεν άνοιγε ο ουρανός— η τελετή της υποδοχής, η πόλη ήταν νεκρή.

Στις γειτονιές έβλεπες βέβαια μουλιασμένες προκηρύξεις: «Πρόεδρε, σώσε τα Σώματα Ασφαλείας» και ο Αθ. Κανελλόπουλος είχε εμπιστευτική σύσκεψη με τοπικά στελέχη του. Ο Υπουργός Δημ. Τάξης, Γιάννης Σκουλαρικής που εκλέγεται στον Πύργο, ήρθε τα χαράματα και έφυγε μετά το μεσημέρι για την Αθήνα... Το πολιτικό του γραφείο δεν άνοιξε. Ο Δήμαρχος Χαρ. Κανελλακόπουλος, δέχθηκε στις 13.00, τους δημοσιογράφους... «Η κακοκαιρία...».

«Μια βροχή μας σώζει»

Ευτυχώς που έβρεχε πολύ... γιατί αλλιώς το βρώμικο μυαλό μας θα πήγαινε αλλού, για να εξηγήσει την ξαφνική ματαιώση της επίσκεψης του κ. Καραμανλή.

Θα μπορούσαμε, για παράδειγμα, να υποθέσουμε ότι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας αποφάσισε να βγάλει το «βαρυσήμαντο» λόγο του, όχι πριν αλλά μετά το λόγο που έχει προγραμματίσει για τις 22 Φλεβάρη, στα Γιάννινα, ο Πρωθυπουργός. Ή ακόμα, ότι θέλησε να δείξει τη δυσαρέσκειά του απέναντι στην ανάθεση της κοινοβουλευτικής εκπροσώπησης του ΠΑΣΟΚ, στον Μ. Κουτσόγιωργα. Ή ότι ήθελε να συναντήσει τον κ.

Μιττεράν. Ή ότι οι εκρήξεις της οδού Πατησίων και άλλες πληροφορίες, έβαζαν θέμα ασφάλειας...

«Όλοι τον αγαπούν, ποιος να θέλει να τον σκοτώσει; Η αγάπη του λαού προς τον Κ. Καραμανλή είναι φανερή, δεν την βλέπετε; Να σαν τη βροχή. Δεν βλέπετε ότι τώρα βρέχει;» μας είπε ο κ. Αθ. Κανελλόπουλος, προλαβαίνοντας σχεδόν την επικίνδυνη λέξη «απόπειρα» στην ερώτησή μας. «Όλα τ' απαιτούμενα μέτρα ασφαλείας είχαν παρθεί» μας βεβαίωνε ο δήμαρχος του Πύργου, Χαρ. Κανελλακόπουλος. «Η βροχή είναι η μόνη αιτία που ματαίωσε το ταξίδι του Κ. Καραμανλή. Όλα τ' άλλα είναι ψέματα» συμπλήρωσε.

Για να μην ενθαρρύνουμε όμως, κι εμείς, την... πόλωση, ή την... κινδυνολογία, ή τη δημιουργία ηλεκτρισμένου κλίματος —που τόσο συχνά στο παρελθόν γέννησαν σπασμωδικές, αντιδημοκρατικές καταστάσεις—ας δεχθούμε σαν δικαιολογία την κακοκαιρία και ας δούμε το θέμα από άλλη οπτική.

Αν ο Κ. Καραμανλής ήθελε πραγματικά, μόνο και μόνο να τιμήσει τον Άγιο Χαραλάμπο, θα πήγαινε στον Πύργο παρά τις δυσμενείς καιρικές συνθήκες. Φαίνεται όμως, ότι ο κ. Καραμανλής ήθελε κυρίως να επωφεληθεί απ' τον εορτασμό για να επικοινωνήσει με τον ελληνικό —και όχι πυργιώτικο— λαό. Και ότι ο κακός καιρός —αλλά, πιθανά, και οι εκρήξεις στην Αθήνα, η άφιξη του κ. Μιττεράν, η «αναβάθμιση» του Μ. Κουτσόγιωργα, κτλ.— θεωρήθηκαν αντιξοότητες που θα μείωναν τον αντίκτυπο του προεδρικού λόγου.

Τελικά, δηλαδή, ακόμα κι αν γινόταν η επίσκεψη, το πολιτικό γεγονός δεν θα ήταν στο ραντεβού και... χώρος για αποτυχίες δεν υπάρχει. Το πρόσχημα του Αγίου Χαραλάμπους, δεν δούλεψε και ο λαός της Ηλείας υποψιάζεται ότι έχει υπόσταση, μόνο εφόσον ο καιρός επιτρέπει τους λόγους. Τους λόγους που απευθύνονται στο πανελλήνιο, όχι όποιους κι όποιους... Έτσι, χωρίς κοσμικότητες, απλά και ήσυχα, οι Πυργιώτες προσκλήθηκαν μόνοι τους τον Άγιο τους. Όχι όμως πρωί πρωί —όπως πάντα— αλλά δυο ώρες αργότερα, γιατί έτσι θα γινόταν για χάρη του κ. Καραμανλή...

Στη φιλοσοφία της πολιτικής εξουσίας, κάτι τέτοια γεγονότα που κατασκευάζονται από το τίποτα για να εξυπηρετήσουν σκοπούς άλλους από τους φανερούς, (π.χ. πολιτικούς) και που βασίζονται στο ότι τα μέσα ενημέρωσης —δέσμια της ΕΙΔΗΣΗΣ και ΤΟΥ γειγόνότος— θα τα υποστηρίξουν, μπορούν να ονομαστούν, προκάτ γεγονότα. Αυτά, τις περισσότερες φορές στέφονται με επιτυχία. Μας παρασύρουν. Μας βάζουν στην προβληματική τους. Μερικές όμως φορές, ατυχούν προς όφελος του πολίτη. Έτσι και τώρα, «λόγω της κακοκαιρίας»...

Όμως, στον Πύργο, η προεδρική επίσκεψη που... αναβλήθηκε, άφησε ένα ζήτημα ανοικτό: τι θα γίνει ο καινούριος καναπές και οι πολυθρόνες που αγόρασε ο Δήμαρχος προς τιμήν του Προέδρου της Δημοκρατίας; Όσο για τη δεξίωση και τα φαγητά, το θέμα λύθηκε! Ανήμερα του Αγίου Χαραλάμπους, ο Δήμος Πύργου δεξιώθηκε τους δημότες του! Είναι λίγο αυτό;

□

Και όμως αυτές οι εκλογές δεν είναι

για τους ευρωπαίους...

του Θόδωρου Παρίδη

Αν η πληροφορία —που δημοσιεύτηκε μάλιστα— αληθεύει, τότε ο κυβερνητικός εκπρόσωπος θυμίζει ήρωα του δραματικού ρεπερτορίου.

Ο υφυπουργός Τύπου κ. Δημήτρης Μαρούδας, που διαψεύδει κατά τρόπο συστηματικό κάθε δημοσίευμα για πρόωρη διεξαγωγή των βουλευτικών εκλογών, φέρεται να πιστεύει στην αναγκαιότητα της ταυτόχρονης διεξαγωγής τους με τις Ευρωεκλογές.

Δεν πρόκειται ασφαλώς για «γραφική» εξαίρεση της διχοστασίας ανάμεσα στις δημόσιες διαβεβαιώσεις και τους προβληματισμούς «των ένδω».

Είναι κάτι περισσότερο και γενικό. Οι προσωπικοί προβληματισμοί δεν συντίθενται σε ενιαία αντίληψη και οι ελπίδες μέσα σε κατάσταση αμηχανίας συγκεντρώνονται στη «δοκιμασμένη μαεστρία» της κορυφής πάνω στην τακτική.

Για τον γράφοντα είναι αναμφισβήτητο ότι τρεις τουλάχιστον υπουργοί —οι κ. Αγ. Κουτσόγιωργας, Γιάννης Ποττάκης και Κ. Σημίτης— δύο Ευρωβουλευτές και ορισμένοι στενοί συνεργάτες έχουν εισηγηθεί στον Πρωθυπουργό κ. Α. Παπανδρέου να γίνουν διπλές εκλογές στις 17 Ιουνίου. Και μάλιστα όχι μόνο για λόγους,

που έχουν σχέση με την αντεπίθεση στην πρόκληση της Δεξιάς ή τα οικονομικά αλλά για άλλους εξαιρετικά ενδιαφέροντες, όπως η ηθελημένη υποβάθμιση της αντιπαραθέσης γύρω από το «πρόβλημα-αγκάθι» της ΕΟΚ.

Στο προσκήνιο υπάρχει η δήλωση του κ. Α. Παπανδρέου προς τους βουλευτές του Κινήματος (14.1.84) ότι δεν θα γίνουν ταυτόχρονα οι εθνικές με τις Ευρωεκλογές.

Η διαβεβαίωση αυτή —τονίζει ακούραστα ο κ. Μαρούδας— εξακολουθεί να ισχύει, όσο και αν δεν την επανέλαβε ο κ. Παπανδρέου στην πολιτική του εισηγήση προς τα μέλη της Οργανωτικής Επιτροπής του Συνεδρίου. Οπωσδήποτε η «φιλολογία για τις ευρωεκλογές» —όπως χαρακτηρίζεται συχνά η προσπάθεια κάποιου προσανατολισμού μέσα στο σκόπιμο νεφέλωμα των προθέσεων του ΠΑΣΟΚ και της κυβέρνησης— δεν σημαίνει ότι δικαιώνεται κάθε καχυποψία. Ή ακόμα ότι δεν είναι (και δεν θα αποδειχθούν) ειλικρινείς οι διαβεβαιώσεις του κυβερνητικού εκπροσώπου. Υποδηλώνουν, πάντως, την απουσία στρατηγικής για τις εκλογές της 17 Ιουνίου. Η έλλειψη αυτή θα μπορούσε

να θεωρηθεί και ως κρίση στρατηγικής, αν αληθεύει η πληροφορία ότι στο Συνέδριο του Κινήματος δεν θα συζητηθούν παρά περιθωριακά θέματα-κλειδιά της πολιτικής και ιδεολογικής φυσιογνωμίας του Κινήματος, πως η ΕΟΚ, η αναθεώρηση του Συντάγματος, το εκλογικό σύστημα κτλ.

Άλλα από αυτά θα αποσιωπηθούν και άλλα —όπως η ΕΟΚ— θα αποτελέσουν ευθύνη και αντικείμενο ορισμένων κομματικών επιτελείων.

Όσοι δεν καθεύδουν με βερμπαλιστικές αναλύσεις, τύπου Κωστόπουλου θα μπορούσαν να σημειώσουν αργόσυρτες διαδικασίες. Από παλιά είχε δοθεί η επίσημη υπόσχεση ότι αμέσως μετά τη Διάσκεψη των Αθηνών στα μέσα Δεκεμβρίου, θα οριστικοποιηθούν οι θέσεις του Κινήματος για τα προβλήματα της ένταξης και της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας.

Δύομισι μήνες αργότερα η αμηχανία συνεχίζεται και από τότε το ΠΑΣΟΚ διαπιστώνει ότι στην ημερομηνία των Ευρωεκλογών έχει επικεντρωθεί ένα σύνολο εσωτερικών πολιτικών προβλημάτων και διαδικασιών.

Ασφαλώς η γενικότερη «αοριστία και σύγχυση», που προκαλεί η «σιωπή» της

BAR FORUM

Τώρα που η επικοινωνία
δυσκολεύτηκε,
απ'τίς περιπτώσεις...
...Υπάρχει ένα **FORUM**
επικοινωνίας,
στα **ΕΞΑΡΧΕΙΑ 67ΗΝ ΠΛΑΤΕΙΑ**
ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ 3 Α' ΟΡΟΦΟΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

ΜΗΤΣΟΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΦΥΛΛΑ-ΦΤΕΡΑ

ΜΙΑ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ
ΣΕΦΕΡΗΣ-ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗΣ

ΜΗΤΣΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ

φυλλα - φτερα
ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Μια συνάντηση
Σεφέρης-Μακρυγιάννης

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ
ΑΘΗΝΑ 1983

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ
ΑΘΗΝΑ 1982

κυβέρνησης και του ΠΑΣΟΚ επιβεβαιώνει την κυριαρχική τους θέση στην πολιτική σκηνή της χώρας. Από την άλλη όμως πλευρά, η κυβέρνηση μπορεί να διατηρεί την πρωτοβουλία κάποιων κινήσεων, αλλά πλέον δεν μοιράζει τα φύλλα της τράπουλας, δηλαδή δεν καθορίζει αποκλειστικά τους όρους και την έκταση της εκλογικής αναμέτρησης στις 17 Ιουνίου. Έχουν διαμορφωθεί ή και ενυπάρχουν ερήμην της.

Τόσο η «Νέα Δημοκρατία» όσο και το ΚΚΕ έχουν διακηρύξει —με διαφορετική συλλογιστική βέβαια— ότι οι Ευρωεκλογές καθαυτές θα έχουν ιδιαίτερη σημασία για την εσωτερική πολιτική κατάσταση, ενώ οι διπλές εκλογές του Ιουνίου δεν μπορούν να αποτελέσουν μονομερή απόφαση, καθώς χρειάζεται η συγκατάθεση του άλλου πόλου εξουσίας, του Προέδρου της Δημοκρατίας.

Η συγκατάθεση αυτή, που δεν φαίνεται να δίνεται από τον κ. Κ. Καραμανλή εύκολα και αιφνιδιαστικά είναι αναγκαίος όρος όχι τόσο για να παραιτηθεί η κυβέρνηση, όσο για να διαλυθεί η σημερινή Βουλή και να πραγματοποιήσει τις διπλές εκλογές η σημερινή κυβέρνηση.

Αντίστοιχα, όπως υπογραμμίζει σε άρθρο του ο κ. Γιώργος Βότσης (Ελευθεροτυπία 12.2.84) μια συμφωνία Καραμανλή-Παπανδρέου «να εξαντλήσει η σημερινή Βουλή την τετραετία, θα περιλάμβανε αμοιβαίες δεσμεύσεις για την εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας. Η φιλολογία για πρόωρες εκλογές, στην οποία όλο και περισσότερο αναμινύεται το όνομα του κ. Καραμανλή αποτελεί ένδειξη ότι τέτοιου είδους συμφωνία δεν υπάρχει μέχρι στιγμής».

Τι υπάρχει ως βέβαιο δεδομένο γύρω από την ημερομηνία των Ευρωεκλογών;

Η απόφαση της «ΝΔ» θα τις μετατρέψει σε πρόκριμα για τις εθνικές εκλογές, η εκτίμηση του ΚΚΕ ότι έχουν κατάδηλη πολιτική σημασία για τα εσωτερικά και η αποδιδόμενη πρόθεση του Προέδρου της Δημοκρατίας (άρθρο Β. Μπίστικα στην «Απογευματινή» 6.2.84) ότι «οι βουλευτικές εκλογές θα γίνουν το φθινόπωρο και πιθανότερο τον Οκτώβριο».

Αυτή την εποχή θεωρεί και ο κ. Ε. Αβέρωφ (όπως και οι κ. Κ. Μητσotάκης, Μ. Έβερτ, Στ. Δήμας, Μιχ. Παπακωνσταντίνου) ότι θα διεξαχθούν οι εθνικές εκλογές.

Ασφαλώς αποτελούν φαντασιώσεις της Δεξιάς, οι διακηρύξεις του κ. Αβέρωφ ότι «είμαστε σήμερα το 50% και πλέον του ελληνικού λαού» (ο κ. Έβερτ δήλωσε πρόσφατα ότι «έχουμε φτάσει πάνω από 40-42%») και πως το ΠΑΣΟΚ «θα συρθεί σε μια πολιτική αναμέτρηση, που δεν τη θέλει». Το μόνο βέβαιο από την ως τώρα πείρα είναι ότι όσο το ΠΑΣΟΚ και η κυβέρνηση αργούν να αποσαφηνίσουν προθέσεις και επιλογές τόσο οξυμένα θα αντιμετωπίσουν τα προβλήματα, τις πολιτικές εμπλοκές και διαμορφωμένο το πολιτικό κλίμα.

Αν η υπόθεση της «Αλλαγής» είναι «καθημερινά πράξη και μάχη», αυτό δεν μπορεί να μην ισχύει στην κρισιμότερη εκλογική αναμέτρηση των δυόμισι χρόνων από

τον Οκτώβριο του 1981. Κι αν ο «αγώνας-μπαράζ» του τελευταίου μήνα αποτελεί σωστή τακτική επιλογή σε επίπεδο αρχηγικής αναμέτρησης Παπανδρέου-Αβέρωφ είναι αμφίβολο πόσο αποδοτική θα είναι η ίδια τακτική στους μαζικούς χώρους.

Ήδη, σύμφωνα με αξιόπιστες πληροφορίες —μετά μάλιστα τα αποτελέσματα των εκλογών σε συνοικιακά συμβούλια της Αττικής και της επαρχίας, όπου κυριάρχησε ο «εφησυχασμός των οργανώσεων» —αποφασίστηκε από τον ερχόμενο μήνα η κινητοποίηση για το θέμα των Ευρωεκλογών. Κινητοποίηση όμως χωρίς αποσαφηνίσεις πάνω σε ένα τόσο μείζον και πολυδιάστατο εσωτερικό πολιτικό θέμα, μπορεί να οδηγήσει τουλάχιστον σε αμηχανίες και αυτοσχεδιασμούς. Όλα αυτά είναι που φοβούνται —παρά τη δικλείδα ασφαλείας του 40% των Ευρωεκλογών του 1981 σε σχέση με το 48% των εθνικών— όσοι εισηγούνται διπλές εκλογές, αν δεν υπάρξει (ή δεν πρέπει να υπάρξει) αποσαφήνιση σε όλο το πλέγμα των προβλημάτων και εκκρεμοτήτων τόσο για την ΕΟΚ όσο και για τα εσωτερικά.

Όμως, ως σήμερα, εκτός από την ημερομηνία της 17ης Ιουνίου εκείνο που υπάρχει ως δεύτερο σίγουρο, είναι οι συνέπειες των αποτελεσμάτων από τις κάλπες.

Οι νέοι πολιτικοί συσχετισμοί, που θα προκύψουν ακόμα και στην περίπτωση απλών Ευρωεκλογών θα καθορίσουν αποφασιστικά κατά πόσο θα παραταθεί το προεκλογικό κλίμα, τον χρόνο των εθνικών εκλογών και την απόφαση του Προέδρου της Δημοκρατίας να εκλεγεί για δεύτερη πενταετία.

Οι απόψεις του καθηγητή κ. Δημήτρη Τσάτσου (Έθνος 30.1.84) ότι «οι Ευρωεκλογές έχουν το δικό τους πολιτικό και πολιτειακό νόημα» αποτελούν, ίσως άσφωγη συνταγματική ερμηνεία αλλά μπορεί να έλθουν σε διάσταση με τα κοινωνικοπολιτικά δεδομένα της 17ης Ιουνίου. Όταν μάλιστα τα έχουν φορτίσει με ανάλογη σημασία οι κομματικοί σχηματισμοί. Η «ΝΔ» και το ΚΚΕ —οι δύο μεγάλοι της «τριμέτωσης» αναμέτρησης— το έχουν ήδη κάνει.

Για το ΠΑΣΟΚ και την κυβέρνηση, έγκυροι πολιτικοί σχολιαστές όπως ο πολιτικός σύμβουλος του πρωθυπουργού κ. Αν. Στρατής («Βήμα» 5.2.84) θεωρούν ότι «τυπικά θα είναι μόνο Ευρωεκλογές», ότι δηλαδή έχει ήδη διαμορφωθεί το υποχρεωτικό πλαίσιο της καθαρά εσωτερικής αντιπαράθεσης «εφ' όλης της ύλης».

Δεν πρόκειται ασφαλώς για «πολωτική» αναμέτρηση αλλά για πολιτική δοκιμασία με γενικότερες επιπτώσεις και σε άμεση συνάρτηση με το νόημα της λαϊκής ψήφου της 18ης Οκτωβρίου 1981. Από την άποψη αυτή οι «καθαρολόγοι» επικριτές της «αποευρωπαϊκοποίησης» των Ευρωεκλογών (μήπως το ίδιο δεν έγινε και το 1981 και κάτι ανάλογο δεν συμβαίνει στις περισσότερες χώρες της ΕΟΚ;) δεν φαίνεται να δικαιώνονται και οπωσδήποτε θα ξεπεραστούν από το κλίμα της προεκλογικής περιόδου.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

S. KRACAUER

ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ

η απελευθέρωση της φυσικής πραγματικότητας

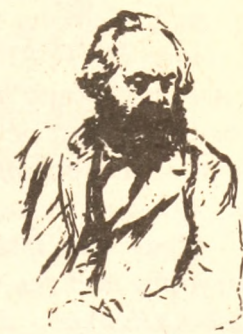
Προάγει την κινηματογραφική παιδεία· καλλιεργεί την αισθητική αντίληψη· συμβάλλει στη βαθύτερη φιλοσοφική θεώρηση της ζωής.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΛΒΟΣ
Αναξαγόρα 1, 105.52
ΑΘΗΝΑ τηλ: 5246241

ΚΑΡΛ ΜΑΡΞ

αποτελέσματα της άμεσης διαδικασίας παραγωγής

[VI ανέκδοτο κεφάλαιο]

εκδόσεις Α/συνεχεια

ανέκδοτο κείμενο του Κ. Μαρξ, γραμμένο μεταξύ 1863 - 66. Αποτελούσε τη σύνοψη του πρώτου τόμου του «Κεφαλαίου» - του «πυρήνα» του συνολικού έργου - και την εισαγωγή στο δεύτερο.

Τηλ. 6472967

Αναζητήσεις για μια νέα πολιτική σύνθεση

του Μάριου Φιλίππου

Ποιο είναι το μέλλον του ΚΚΕ εσ. και της εκτός του ΚΚΕ και του ΠΑΣΟΚ ανανεωτικής Αριστεράς; Ποια προοπτική υπάρχει για τον «αριστερό της ανανέωσης» με δεδομένο το 1,37% που πήρε στις τελευταίες εκλογές, η μόνη οργανωμένη δύναμη σ' αυτό το χώρο, το ΚΚΕ εσ.; Υπάρχουν και ποιες είναι οι δυνατότητες μιας νέας πολιτικής σύνθεσης των δυνάμεων της Ανανεωτικής Αριστεράς; Τα ερωτήματα αυτά και άλλα τέθηκαν με σαφήνεια τόσο στο ΚΚΕ εσ. όσο και στους εκτός αυτού του κόμματος ανεξάρτητους και ανένταχτους αριστερούς.

Σήμερα ορισμένες διαπιστώσεις σ' αυτό το χώρο φαίνεται να αποτελούν κοινή παραδοχή. Ότι π.χ. το αίτημα της ανανέωσης του κομμουνιστικού κινήματος δεν είναι δυνατό να αποτελεί στις σημερινές συνθήκες το πλαίσιο πάνω στο οποίο μπορεί να στηριχθεί μια πολιτική παρέμβαση. Το γεγονός ακόμη ότι η νίκη του ΚΚΕ στον ιστορικό χώρο της κομμουνιστικής Αριστεράς, η εκλογική νίκη του ΠΑΣΟΚ και η εμπειρία από τη μέχρι τώρα διακυβέρνηση της χώρας δημιούργησαν νέα δεδομένα στα οποία απαντήσεις και λύσεις, που να αποτελούν μία εναλλακτική πολιτική πρόταση, δεν έχουν δοθεί.

Βέβαια δεν υπάρχει καμία ανοιχτή πρωτοβουλία μέχρι σήμερα, ούτε αναπτύχθηκε ευρύτερη συζήτηση με κάποια συγκεκριμένη πρόταση ή πλαίσιο διαλόγου για να διευρυνθεί η δυνατότητα απάντησης σε ερωτήματα ή να συζητηθεί αν οι διαπιστώσεις αυτές συνηγούνται ή όχι στην επανατοποθέτηση του προβλήματος της Ανανεωτικής Αριστεράς. Ωστόσο εκ των πραγμάτων αντιμετωπίζονται. Φαίνεται όμως επιπλέον ότι αποτελούν και στοιχεία μιας προβληματικής που έχει αρχίσει να αναπτύσσεται τόσο στο ΚΚΕ εσ., όσο και εκτός του ΚΚΕ εσ. και αφορά το μέλλον της Ανανεωτικής Αριστεράς.

Ο Λεωνίδας Κύρκος κατ' αρχήν έμμεσα έθιξε και έθεσε το θέμα με τοποθέτησή του στο περιοδικό του ΚΚΕ εσ. «Αριστερά Σήμερα». Ο Αριστείδης Μανωλάκος με αφορμή αυτή την τοποθέτηση του Λ. Κύρκου, σε άρθρο του στην «Ελευθεροτυπία» (27-11-83) προχώρησε στη διατύπωση μιας προβληματικής που χαρακτηριστικά τόνιζε: «Τίποτε δεν θα το εμπόδιζε —το ΚΚΕ εσ.— να προχωρήσει σε μια πρόταση προς τις άλλες δυνάμεις της ευρύτερης Αριστεράς —πέραν του ΠΑΣΟΚ και του ΚΚΕ, να συγκροτήσουν από τώρα έναν συνασπισμό, ας πούμε «ΚΚΕ εσ. - Συνεργαζόμενοι», όχι μόνο για την επικείμενη εκλογική αναμέτρηση αλλά και για την καθημερινή πολιτική δράση».

Συνέχεια στο θέμα έδωσε από μια διαφορετική σκοπιά, μετά τη συγκέντρωση του ΚΚΕ εσ. στην Ομόνοια, ο Άγγελος Ελεφάντης στο «Δεκαπενθήμερο Πολίτη» (τεύχ. 3, 3.12.83). Σε άρθρο του «Αριστεροί χωρίς Αριστερά» απαντώντας στην ομιλία του Λ. Κύρκου και αναφερόμενος στην πρόταση Μανωλάκου έγραψε χαρακτηριστικά: «Αλλά αν πράγματι πρέπει να σπάσει ο πολιτικός διπολισμός στον οποίο, με δυο χρόνια «σοσιαλι-

στική διακυβέρνηση» έχει φέρει το ΠΑΣΟΚ τον τόπο, τότε κύριος στόχος δεν μπορεί παρά να είναι η ανάπτυξη της Αριστεράς. Πρέπει οι αριστεροί να ξαναυπάρξουν μέσα στον ίδιο πολιτικό συνασπισμό, ας πούμε σε ένα μπλοκ αριστερών, που θα έδινε στον καθένα και σε όλους μαζί ένα πολιτικό πεδίο δράσης».

Λίγο καιρό αργότερα η Κ.Ε. του ΚΚΕ εσ. σε απόφασή της («Αυγή» 29.1.84) στο θέμα «Η συσπείρωση των ανανεωτικών δυνάμεων» διαπίστωνε μεταξύ άλλων ότι: «Η κινητικότητα στο χώρο της Αριστεράς είναι σήμερα ίσως μεγαλύτερη από κάθε άλλη φορά. Σημαντικές δυνάμεις που πιστεύουν σε μια διαφορετική ποιότητα για την πολιτική και τη φυσιογνωμία της Αριστεράς, αναζητούν τρόπο έκφρασής τους».

Δυνάμεις από τη γενιά της Αντίστασης, τη γενιά των Λαμπράκηδων, τη γενιά του Πολυτεχνείου, από τη μεταδικτατορική γενιά. Οι δυνάμεις αυτές μπορούν και πρέπει να ανταμώσουν στην προσπάθεια για την έκφραση της νέας δυναμικής».

Οι διαπιστώσεις αυτές επιβεβαιώνουν ότι το θέμα της μελλοντικής πορείας του ΚΚΕ εσ. αποτελεί ένα από τα κύρια προβλήματα που απασχολούν την ηγεσία του. Δείχνουν ακόμη ότι διαμορφώνονται προβληματικές οι οποίες αντιλαμβάνονται το γενικότερο αδιέξοδο από τη μέχρι τώρα πορεία και τα αποτελέσματα του εγχειρήματος της κομμουνιστικής ανανέωσης, αλλά και την αδυναμία, να προχωρήσει μια πολιτική η οποία στηρίζεται στο κάλεσμα προς τους ανεξάρτητους και ανένταχτους αριστερούς να ενταχθούν και να ενισχύσουν το ΚΚΕ εσ.

Χαρακτηριστικές ακόμη είναι απόψεις και προτάσεις που διατυπώθηκαν στο περιοδικό «Αντιθέσεις» (τχ. 16) από στέλεχος του ΚΚΕ εσ. και ανεξάρτητους. (Γ. Μαθιανάκης, Γ. Τούντας, Γ. Ψυχογιός κ.ά.) για την πορεία της Ανανεωτικής Αριστεράς. Τέλος στελέχη προερχόμενα από το ΚΚΕ που δεν εντάχθηκαν σε κανένα κόμμα όπως π.χ. ο Μάνος Τρανταλίδης σε άρθρο του στο ΑΝΤΙ (τχ.244) θέτουν τα ίδια ερωτήματα και ανεξάρτητα από τις προτάσεις ή τις απόψεις που καταθέτουν δείχνουν ότι υπάρχει έστω και περιορισμένα μια αγωνία και διαδικασία αναζήτησης που αφορά το μέλλον και την πορεία του κόσμου της ανανεωτικής Αριστεράς.

Ωπωςδήποτε τα προηγούμενα δεν σημαίνουν ότι υπάρχει ήδη μια διαδικασία η οποία μπορεί να οδηγήσει στο να ξεπεράσει ο ανανεωτικός χώρος την πολιτική απραξία ή την κινητικότητα που έχει επιμέρους ζητήματα και να οδηγηθεί σε ένα νέο πλαίσιο σύγκλισης και πολιτικής σύνθεσης.

Ωστόσο όμως φαίνεται να διαμορφώνονται προβληματικές και απόψεις που μπορεί να οδηγήσουν στην απεμπλοκή του θέματος της πορείας της ανανεωτικής Αριστεράς από την διάσπαση του ΚΚΕ και το ιστορικό σχίσμα του εργατικού κινήματος, αλλά και από τις αντιλήψεις με τις οποίες είχε τεθεί από διάφορες πλευρές είτε το '68 και το '74 είτε στα πλαίσια της ΕΔΑ ή της «Συμμαχίας».

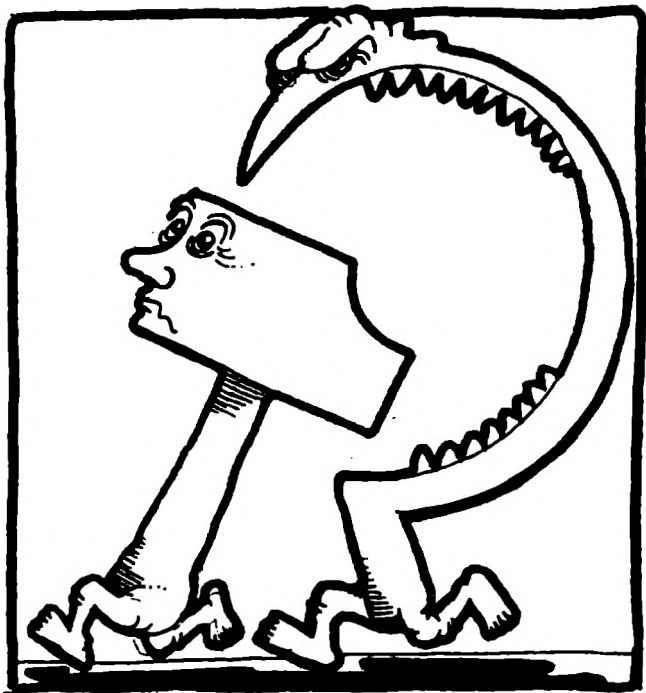
Εκτός όμως από την χαρακτηριστική αρθρογραφία που αναφέραμε πριν, μια μεγάλη μερίδα στελεχών του ΚΚΕ εσ. βλέπει την ανάγκη μιας νέας πολιτικής σύνθεσης των δυνάμεων της ανανεωτικής Αριστεράς με την ευρεία έννοιά της. Τα στελέχη αυτά θεωρούν ότι η ανάγκη αυτή συνδέεται με τα νέα δεδομένα της περιόδου '81-'83 και όχι με το ότι δεν προωθήθηκε πιο αποτελεσματικά το εγχείρημα της κομμουνιστικής ανανέωσης. Επισημαίνουν την αδυναμία του ΚΚΕ να δώσει εναλλακτική λύση, την αρνητική μέχρι τώρα εμπειρία από την διακυβέρνηση της χώρας από το ΠΑΣΟΚ, την κεντροαριστερά του φυσιογνωμία και θεωρούν ότι ένα νέο πλαίσιο σύγκλισης των διευρυνόμενων σήμερα ανένταχτων αριστερών δυνάμεων, μια νέα τελικά οργανωτική έκφρασή τους μπορεί να δραματίσει σημαντικό ρόλο στις πολιτικές εξελίξεις.

Η ηγεσία του ΚΚΕ εσ. πάντως ούτε ενιαία προβληματική έχει ούτε σε συγκεκριμένη απόφαση κατέληξε. Μετατέθηκε το όλο θέμα για μετά τις ευρωεκλογές —για ευνόητους και όχι μόνο εκλογικούς λόγους— και μέχρι τώρα δεν έχει γίνει επίσημα καμία συζήτηση στο κόμμα. Αρκετά στελέχη αντίθετα με την παραπάνω προβληματική θεωρούν ότι πρωτεύει σήμερα η ενίσχυση του ΚΚΕ εσ. και τοποθετούνται αρνητικά σε μια διαδικασία συζητήσεων και πρωτοβουλιών για τη «σύγκλιση των δυνάμεων της ανανεωτικής Αριστεράς», θεωρώντας ότι αυτό περικλείει σοβαρούς κινδύνους διάλυσης του κόμματος με αρνητικές συνέπειες για την ύπαρξη ακόμη και του ευρύτερου χώρου της ανανεωτικής Αριστεράς. Τέτοιες απόψεις υπάρχουν σε πολλά νέα στελέχη της νεολαίας, αλλά και σε στελέχη της Κ.Ε. του Ε.Γ. που αναδείχθηκαν σε ηγετικές θέσεις από το τελευταίο συνέδριο του κόμματος.

Το ΚΚΕ εσ. ωστόσο σήμερα βρίσκεται ταυτόχρονα σε μια προνομιακή θέση και σε μια θέση στην οποία κινδυνεύει να ηγεμονευθεί στο σύνολό του ιδεολογικά και πολιτικά από το ΠΑΣΟΚ. Η θέση αυτή του επιτρέπει να έχει δυνατότητες να ξεπεράσει το σύνδρομο της κομματικής του αυτάρκειας και να δημιουργήσει νέες προϋποθέσεις για την πορεία της ανανεωτικής Αριστεράς και ταυτόχρονα να κινδυνεύει να μετατραπεί σε «αριστερή συνείδηση» του ΠΑΣΟΚ και να τροφοδοτεί τον κρατικό μηχανισμό με στελέχη.

Αν και είναι άστοχο να προσπαθήσει κανείς να βγάλει συμπεράσματα από τις υπό διαμόρφωση προβληματικές που περιγράψαμε πριν παρ' όλα αυτά είναι γεγονός ότι ο κατακερματισμένος χώρος της ανανεωτικής Αριστεράς βρίσκεται στην αρχή αναζητήσεων για τη μελλοντική του πορεία. Παράλληλα θα πρέπει να διαπιστώσουμε ότι οι όποιες συζητήσεις γίνουν και οι επιλογές που θα προκριθούν από το ΚΚΕ εσ. θα κρίνουν σε σημαντικό βαθμό όχι μόνο τη δική του πορεία αλλά και την πορεία της ευρύτερης Ανανεωτικής Αριστεράς.

Νεότερα από το μέτωπο της ποιότητας

του Άλκη Τζαφέρου

Η ηγεσία του ΚΚΕ φαίνεται αποφασισμένη να διεξάγει τη μάχη της ποιότητας «Μ.Π.» με επιτυχία και χωρίς οπισθοδρομήσεις. Αυτό τουλάχιστον προκύπτει από τις πρόσφατες εσωτερικές εξελίξεις στο χώρο αυτό.

Η «Μ.Π.» ΣΤΑ ΑΕΙ

Στη διαγραφή 30 στελεχών προχώρησε πρόσφατα η Σπουδάζουσα Αθηνών της ΚΝΕ. Και μάλιστα παραμονές φοιτητικών εκλογών. Πρώτη στο πλάνο διαγραφών έρχεται η Τομεακή Οργάνωση Νομικής. Μία Ο.Β. της Νομικής εξαφανίστηκε ολοσχερώς, μια δεύτερη αποδυναμώθηκε σημαντικά, ενώ μια τρίτη «ορφάνεψε» από τα συνδικαλιστικά στελέχη της. Οι υπόλοιπες διαγραφές πραγματοποιήθηκαν στο χώρο της Α-ΣΟΕΕ, της Φιλοσοφικής και της Ιατρικής.

Η επίσημη κατηγορία ήταν η συνηθισμένη περί «φραξιονιστικής δράσης», ενώ παράλληλα ανεπίσημα εκτοξεύθηκε για ορισμένους από τους διαγραφμένους η κατηγορία ότι υποκινούνται από το Υφυπουργείο Νέας Γενιάς, από το οποίο μάλιστα έχουν ήδη εξασφαλίσει «καρέκλες».

Με την εκκαθάριση αυτή το Κόμμα ξεμπέρδευσε οριστικά, με όσα μέλη είχαν διατυπώσει αμφιβολίες για τη στάση της ΚΝΕ σ' ό,τι αφορά το Νόμο-Πλαίσιο και τα εξάμηνα και μ' όσους διατύπωσαν απορίες για τη σημασία της τελευταίας απόφασης της ΚΕ περί «ισότιμης συνεργασίας» με το ΠΑΣΟΚ.

«Ξέρουμε ότι θα πονέσουμε στις φοι-

τητικές εκλογές, όμως προέχει η καθαρότητα των γραμμών μας», δήλωσε ηγετικό στέλεχος της ΚΝΕ σε ομιλία του προς τα μέλη μιας Ο.Β.

Για χάρη αυτής της καθαρότητας φαίνεται ότι επιστρατεύθηκαν μέλη του γραφείου Σπουδάζουσας που στήθηκαν έξω από πολυκατοικία των Εξαρχείων και παρακολουθούσαν ποιοι έμπαιναν μέσα, κατά τη διάρκεια μιας σύσκεψης ανένταχτων φοιτητών στην οποία συμμετείχαν και διαγραφμένα μέλη της ΚΝΕ. Να οφείλεται άραγε σε κεκτημένη ταχύτητα η παρακολούθηση ακόμη και των πρώην μελών;

Η «Μ.Π.» εναντίον Θάνου Μικρούτσικου

Αλλά ενώ αυτά συμβαίνουν στην Σπουδάζουσα η ιδεολογική καθαρότητα «καταχτιέται» σιγά σιγά και σ' άλλους χώρους. Έτσι «αποβλήθηκε» από τις γραμμές του Κόμματος χωρίς καν να κληθεί για να τοποθετηθεί, και ο γνωστός συνθέτης Θάνος Μικρούτσικος, για διαφωνίες του σχετικές με την πολιτιστική πολιτική του ΚΚΕ.

Η διαγραφή του συνθέτη έχει προκαλέσει αντιδράσεις σε αρκετές Κομματικές Οργανώσεις, παρά το γεγονός ότι έχει διαρρεύσει ανεπίσημα, καθώς η ηγεσία του ΚΚΕ έχει προς το παρόν αποφύγει τη δημοσιοποίησή της.

Και η κατεξοχήν «Μ.Π.»: «Ριζοσπάστης»

ΑΝ όμως όλα αυτά γίνονται στο όνομα της περιφρούρησης του Κόμματος, η δράση της ομάδας Φαράκου στο «Ριζοσπάστη» δύσκολα μπορεί να επενδυθεί με κάποιο ιδεολογικό μανδύα, όταν μάλιστα αγνοούνται ακόμη και οι απόψεις του Γενικού Γραμματέα του Κόμματος.

Δεν είναι η πρώτη φορά που η ομάδα Φαράκου καταστέλλει κάθε αντίθετη άποψη με ηθικά ανεπίτρεπτο τρόπο. Το ΑΝΤΙ έχει ξαναασχοληθεί με το ζήτημα πέρσι τέτοιο καιρό με αφορμή την απόλυση του δημοσιογράφου Γιώργου Σαράφη. (Αντί τχ. 222/1983).

Χαρακτηριστική του κλίματος που συνεχίζει να υπάρχει στο «Ριζοσπάστη» είναι η περίπτωση της Ντόρας Λαμπροπούλου. Η Λαμπροπούλου εργαζόταν στο «Ριζοσπάστη» από το 1977 και είχε στο παρελθόν αμφισβητήσει την κομματική νομιμότητα ορισμένων διαδικασιών και λειτουργιών. Στην περίπτωση Σαράφη είχε καταψηφίσει τη διαγραφή. Η διεύθυνση του «Ριζοσπάστη» τότε με εκφοβισμό και τότε με ηθικούς εκμαυλισμούς, προσπάθησε να την επαναφέρει στην τάξη.

Αφορμή της απόλυσής της στάθηκε η

άρνηση να υπογράψει κείμενο καταδίκης της πρώην συναδέλφου της Ματίνας Λέτσα.

Η Ματίνα Λέτσα εργαζόταν παλιότερα στο Τμήμα Τοπικής Αυτοδιοίκησης του «Ριζοσπάστη», και απολύθηκε λίγο καιρό αφότου επέστρεψε στη δουλειά της μετά από μια ακούσια διακοπή κήψης στον 6ο μήνα.

Η Λέτσα θεώρησε έμμεσα υπεύθυνους τόσο για τη βιολογική περιπέτειά της όσο και για την απόλυσή της τον Νίκο και Μάρω Φωτάκη (ομάδα Φαράκου), γιατί παρά το γεγονός ότι υπέφερε από καρδιοπάθεια την είχαν καταπονήσει συστηματικά κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης της, με πρόσχημα τη δουλειά.

Όταν οι δύο αυτοί δημοσιογράφοι έκαναν αίτηση εγγραφής τους στην Ε-ΣΗΕΑ η Λέτσα υπέβαλε ένσταση εναντίον τους για αντισυναδελφική συμπεριφορά.

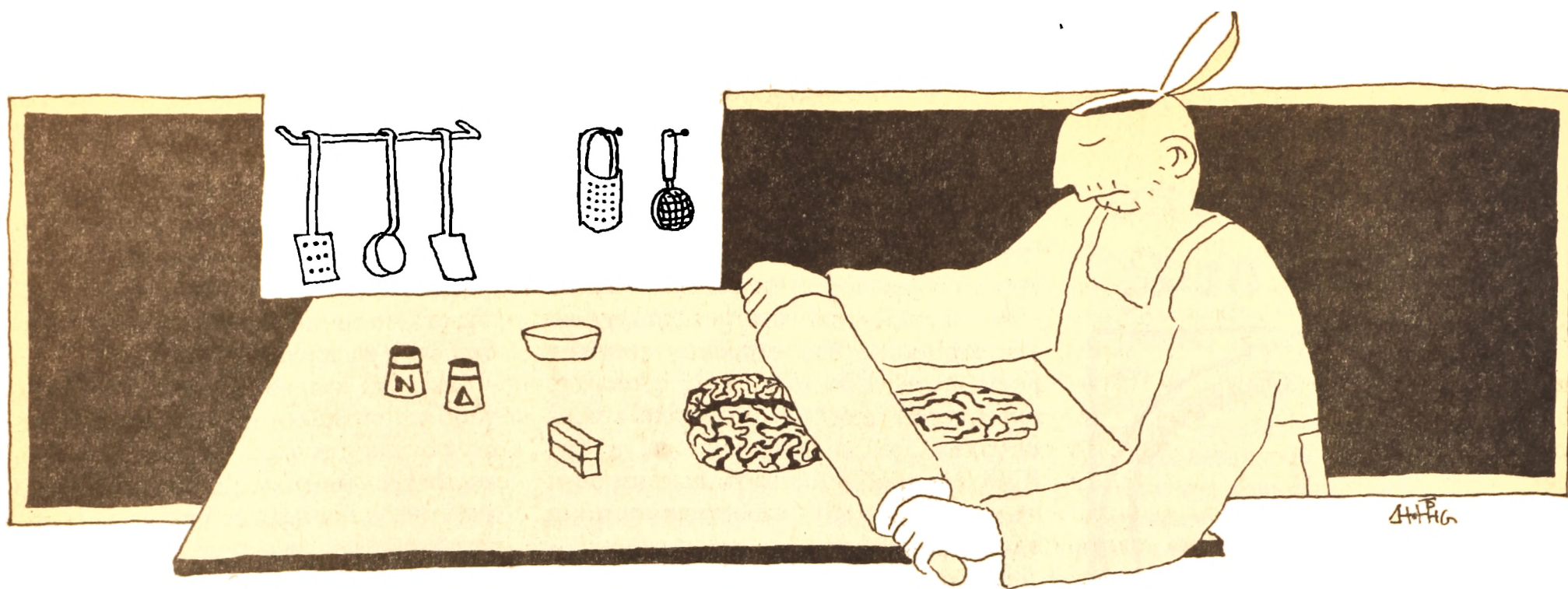
Η ομάδα Φαράκου διακίνησε τότε ένα κείμενο υπογραφών για την καταδίκη της Λέτσα. Η Λαμπροπούλου αρνήθηκε να το υπογράψει με αποτέλεσμα να κληθεί από τον Μαμάτση και να της ανακοινωθεί προφορικά καταρχήν —(17 Γενάρη)— και με εξώδικο στη συνέχεια (1 Φλεβάρη) ότι απολύεται.

Η απόλυσή της έγινε παρά την προηγούμενη ρητή διαβεβαίωση του κ. Φλωράκη ότι δεν υπάρχει ζήτημα με την περίπτωση της.

Κατά τα άλλα ο «Ριζοσπάστης» εξακολουθεί να αφιερώνει μια σελίδα για την καταγγελία των αυθαιρεσιών της εργοδοσίας απέναντι στους εργαζόμενους. Το ερώτημα είναι πώς εξακολουθεί να πείθει, όσους πείθει;

□

Αναζητείται ιδεολογία καταζητούνται οι ανανεωτές

του Θρασύμαχου

Η παρακολούθηση της διαμάχης προσκηνίου στη «Ν.Δ.» δεν είναι πάντα ο καταλληλότερος δρόμος για την κατανόηση των εξελίξεων στο «καθαρότερο» αστικό κόμμα της χώρας. Οι ιδεολογικές συγκρούσεις στους κόλπους της, ανεξάρτητα από την εμβέλειά τους —και την ποιότητά τους ακόμα— παραμένουν συνήθως εκτός ενδιαφέροντος των άλλων πολιτικών σχημάτων, από συνήθεια ή από έλλειψη πολιτικής προβλεπτικότητας.

Το άρθρο του **Θρασύμαχου** προέρχεται από τους κόλπους της «Νέας Δημοκρατίας» και θεωρούμε ότι συμβάλλει ουσιαστικά στην αποσαφήνιση του πεδίου όπου συντελούνται οι ιδεολογικές συγκρούσεις στους κόλπους του κόμματος της Δεξιάς και στην πολιτική χρήση τους. Πολιτική χρήση καταρχήν από τους ίδιους τους «νεοδημοκράτες» που, υπό άλλες προϋποθέσεις όμως θα μπορούσε να αφορά και άλλες δυνάμεις, —που οι εξελίξεις αυτές, εν τέλει, τις αφορούν άμεσα...

Μετά την εκλογική ήττα της ΝΔ στις εκλογές του Οκτωβρίου του 1981, εμφανίστηκαν στους κόλπους της δύο χαρακτηριστικές τάσεις. Η μία καλλιεργεί την άποψη μιας ιδεολογικής αναμόρφωσης. Πιστεύει ότι η φερόμενη ως επίσημη ιδεολογία είναι στη γενικόλογια και αοριστία της ασαφής και πολιτικά ανενεργή. Επομένως η συντηρητική παράταξη χρειάζεται μια πειστική και σφαιρική προς τα έξω ερμηνεία της ιδεολογίας του ριζοσπαστικού φιλελευθερισμού.

Η τάση αυτή κατά βάθος πιστεύει ότι η γενικόλογια γύρω από τον ριζοσπαστικό φιλελευθερισμό ισούται στην ουσία με έλλειψη ιδεολογίας ή, ακόμη πιο πέρα, υποκρύπτει προσκόλληση σε ανομολόγητες παρωχημένες ιδέες που επιδιώκεται να συγκαλυφθούν ή να εξωραϊστούν. Η κατάσταση όμως επιβάλλει ιδεολογικό επανεξοπλισμό και εκσυγχρονισμό της συντηρητικής παράταξης, εάν αυτή θέλει να αναβαθμίσει την πολιτική της παρουσία.

Για την τάση αυτή το ζήτημα της ιδεολογίας της ΝΔ είναι ζήτημα ανοικτό και φλέγον ως εκ τούτου, οι οπαδοί αυτής της άποψης αποδέχονται την αναγκαιότητα και τη χρησιμότητα των ιδεολογικών προβληματισμών και, άλλοι συστηματικά άλλοι ευκαιριακά, τροφοδοτούν τις ιδεολογικές ζυμώσεις.

Η άλλη τάση θεωρεί την ιδεολογία της ΝΔ δεδομένη, ιερή και απαραβίαστη. Αρνείται την σκοπιμότητα των ιδεολογικών συζητήσεων, με τις οποίες προφανώς δεν αισθάνεται καθόλου άνετα. Δείχνεται αδιαπέραστη από ιδεολογικές ανησυχίες και τη μόνη συζήτηση που αναγνωρίζει ως σκόπιμη και θεμιτή είναι η συζήτηση πάνω σε προβλήματα στρατηγικής και τακτικής για τη μεγιστοποίηση των εκλογικών ωφελημάτων.

Η πρώτη τάση επανδρώνεται από στελέχη διανοούμενα και

πολιτικά βαθύτερα συνειδητοποιημένα. Τα μέλη της δικαιούνται τον χαρακτηρισμό των «θεωρητικών». Η δεύτερη τάση αποτελείται από «πρακτικούς» και «εμπειριστές» πολιτευόμενους που η νοοτροπία τους είναι συνεπέστερη προς την ταυτότητα της δεξιάς. Οι πρώτοι δυσανασχετούν από την επιβίωση της παλαιοσυντηρητικής νοοτροπίας στο κόμμα και από τη διαίωσιση μιας αντίληψης που δεν εργάζεται με τον πολιτικό λόγο. Σε αντίδραση λοιπόν αναζητούν έναν πειστικό στη ρητορική του νεοσυντηρητισμό. Οι δεύτεροι, ευκολότερα συμβιβασμένοι με τις παλαιοσυντηρητικές πρακτικές, ζητούν μια άκοπη συνταγή εκλογικής ανάστασης ενός ψιμιθιωμένου παλαιοσυντηρητισμού τον οποίον συνειδητά ή ασυνειδητά και ενσάρκωνουν.

Παρακολουθώντας κανείς τις ομιλίες και μια εντυπωσιακά πυκνή αρθρογραφία πάνω σε ιδεολογικά θέματα που απασχολούν τα λογιώτερα στοιχεία της ΝΔ, θα εσχημάτιζε από πρώτη άποψη την εντύπωση ότι στη ΝΔ επικρατούν μετεκλογικά έντονοι ιδεολογικοί προβληματισμοί και αναπτύσσονται βαθιές ιδεολογικού χαρακτήρα ζυμώσεις.

Μια τέτοια πρώτη εκτίμηση δεν θα ήταν εντελώς λάθος. Πράγματι, στην επί δεκαετίες ιδεολογικά αποτελεσματική ελληνική δεξιά κάτι δείχνει να κινείται. Η εντύπωση δεν είναι όμως και απόλυτα ακριβής. Διότι ενώ κάτι αρχίζει να κινείται στο συντηρητικό χώρο, ο κύριος όγκος των οπαδών και των στελεχών, συμπεριλαμβανομένης και της πλειοψηφίας των πρώτης και δεύτερης σειράς μνηστήρων της ηγεσίας, όχι μόνο παραμένει ασυγκίνητος από ιδεολογικούς προβληματισμούς και αμέτοχος σε τέτοιου είδους συζητήσεις αλλά, πολύ περισσότερο, τις αντιμετωπίζει με ~~δυσανεμία και~~ καχυποψία. Και

ίσως δικαιολογημένα. Διότι τέτοιου είδους συζητήσεις μυρίζουν αμφισβήτηση. Και η αμφισβήτηση αυτή απειλεί βαθύτερα την ιερή ενότητα του χώρου απ' ό,τι την απειλούν οι προσωπικές, αλλά χωρίς σοβαρές ιδεολογικές (πλην ίσως της περίπτωσης Μπούτου) διαφοροποιήσεις, έριδες των δελφίνων.

Από ένστικτο γίνεται στην ελληνική δεξιά αντιληπτό ότι οι ιδεολογικού περιεχομένου συζητήσεις κινδυνεύουν να θίξουν τις ρίζες και τα σύμβολα του χώρου, τα ταμπού και τα παραδοσιακά σωσσιβιά του, τις μαγικές του λέξεις, τους εξορκισμούς και την απλοϊκή και απηρχαιωμένη εκείνη δομή αξιών που, από την εποχή του Μεταξά, εξασφαλίζει χρήσιμους για την επιβίωση ατταβιστικούς αυτοματισμούς στην πολιτική συμπεριφορά της δεξιάς. Για παράδειγμα: είναι ακόμη εντυπωσιακή η συναγερμική ικανότητα που διατηρούν τα αντικομμουνιστικά συνθήματα ακόμη και πάνω στην τρίτη μετεμφυλιοπολεμική γενιά που ήδη «εκπαιδεύεται» στη σημερινή ΟΝΝΕΔ από τις παρορμήσεις των κυρίων Μιχαλολιάκου και Μανωλάκου. Σε μια οποιαδήποτε πολιτική συγκέντρωση της δεξιάς είναι αρκετό ανά πάσαν στιγμή ένα αντικομμουνιστικό σύνθημα για να ζεστάνει τα αίματα, να φουντώσει το θυμικό και να υπερκαλύψει τις εντυπώσεις του ακροατηρίου από τον καλύτερο πολιτικό λόγο γύρω από τα πραγματικά οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα που καίνε τους ίδιους τους ακροατές.

Οι ιδεολογικού περιεχομένου συζητήσεις διεξάγονται κυρίως μεταξύ περιορισμένων και απομονωμένων από τη σημερινή ηγεσία ελίτ της νεοδεξιάς ή της κεντρώας τάσης που με μεγάλη ευκολία εισπράττουν από τους παλαιοδεξιούς και τους «πρακτικούς» τη δυσεπωνυμία των «κουλτουριάρηδων». Η πρώτη τάση συσπειρώνει εκ των «ανανεωτικών» τους λεγόμενους νεοφιλελεύθερους. Η δεύτερη τους ανανεωτικών διαθέσεων οπαδούς ενός «κριτικού» κρατικού παρεμβατισμού και μια μικρή αλλά ιδεολογικά πιο προχωρημένη ομάδα που κινείται προσεκτικά —διά τον φόβον των... Ιουδαίων— προς μια ιδεολογική προβαθμίδα σοσιαλδημοκρατίας.

Την πρώτη κατεύθυνση —τη νεοφιλελεύθερη— εκφράζουν κυρίως οι κ. Μάνος, Ανδριανόπουλος, Παλαιοκρασσάς, Κοντογιαννόπουλος και τα επιστημονικά στελέχη των ιδρυμάτων Κ.Π.Ε.Ε. και Κ.Ε.Μ.Ε.Π. Πρόκειται, δηλαδή, για νέους πολιτικούς και στελέχη εντόνων αγγλοσαξωνικών επιρροών. Τη δεύτερη κατεύθυνση εκφράζει πιο ολοκληρωμένα και με ώριμη πολιτική γλώσσα κυρίως ο κ. Μπούτος. Στην ίδια τάση πρέπει να συγκαταλεχθεί από τους νεότερους και ο κ. Στ. Δήμας που έχει εκδηλωθεί τελευταία με τις απόψεις του περί «κοινωνικού φιλελευθερισμού». Η κεντρώα αυτή τάση πλεονεκτεί σημαντικά σε επώνυμα εξωκοινοβουλευτικά στελέχη με ακτινοβολία, πολλά από τα οποία έχουν ασκήσει ιδεολογικά και επιστημονικά τεκμηριωμένη κριτική στις νεοφιλελεύθερες δοξασίες (Α. Πεπελάσης, Δ. Αθανασόπουλος, Δημ.Α. Παπαδόπουλος κ.ά.).

Στα πλαίσια ενός αδιευκρίνιστου οικονομικού-ιδεολογικού μιγαδισμού, που κατά βάση υιοθετεί ως πρακτική τον δεδομένο ως σήμερα κρατικό παρεμβατισμό των προγενέστερων, δεξιών κυβερνήσεων —όχι από κάποια ομολογημένη θεωρητική πεποίθηση αλλά είτε από συντηρητισμό είτε από διάθεση επίδειξης νομιμοφροσύνης προς μια караμανλική ορθοδοξία— κινούνται οι Θαν. Κανελλόπουλος, Γιατράκος, και οι εμπειρικοί-πρακτικοί Μητσοτάκης, Έβερετ, Στεφανόπουλος, Σαρλής, Μιχ. Παπακωνσταντίνου, Καλαντζάκος, Παναγιωτόπουλος, καθώς και ο ίδιος ο αρχηγός της ΝΔ Ευάγγ. Αβέρωφ.

Εκείνο που αποδυναμώνει τις ιδεολογικού χαρακτήρα συζητήσεις στη ΝΔ είναι το σύνδρομο της νομιμοφροσύνης στην διακήρυξη της Χαλκιδικής και ο φόβος μήπως οι αρθρογράφοι εμφανιστούν ότι αποκλίνουν από κάποια αόριστη караμανλική ορθοδοξία. Η εκτεταμένη κατόπιν αυτού αυτολογοκρισία των στελεχών και η συνειδητή οπισθοχώρηση μπροστά στην

εκ των άνω ρήτρα «ριζοσπαστικός φιλελευθερισμός» —που όλοι τον μεταχειρίζονται σαν τον φούρνο του Ναστραντίν Χότζα— δεν είναι φυσικά δυνατό να διευκολύνει καρποφόρες συζητήσεις.

Ο «ριζοσπαστικός φιλελευθερισμός» και η μέχρι σημείου σκοπιμότητας ασάφεια και κατηγορηματική γενικολογία της διακήρυξης της Χαλκιδικής, ενώ καθ' εαυτά είναι προκλητικά ερεθίσματα για ερμηνευτικές προσεγγίσεις και αναπτύξεις, —πράγμα που οι νεοφιλελεύθεροι συστηματικά επιχειρούν— σ' ένα κόμμα βαθύτατα συντηρητικό, αντιδιανοούμενο και χωρίς μακρά φιλελεύθερη παράδοση αποτελούν τον σκόπελο όπου προσκρούει κάθε ειλικρινής διάθεση ανανεωτικού ιδεολογικού προβληματισμού. Έτσι λειτουργούν μόνον ως ταμπού, ως προσχήματα και ως άλλοθι αντί να εκλαμβάνονται ως αφετηρίες ειδικών αναζητήσεων.

Υπάρχει όμως και μια αντικειμενική δυσκολία που καθηλώνει τον ιδεολογικό διάλογο στη ΝΔ. Είναι η έλλειψη άσκησης και προπαίδευσης του χώρου πάνω σε ιδεολογικά θέματα. Και ακόμη: Η ουσιαστική άγνοια του μαρξισμού ο οποίος σήμερα είναι ο αναγκαστικός συνομιλητής και αντίπαλος κάθε φιλελεύθερης ιδεολογικής επιχειρηματολογίας.

Στο χώρο της δεξιάς και η κατοχή του μαρξικού οργάνου σπανίζει αλλά και ουδείς τολμά να επιδείξει άνεση στη χρήση μαρξιστικής ανάλυσης και μαρξικών κατηγοριών. Και τούτο από φόβο μήπως χαρακτηριστεί ως μη... αδιάλλακτος αντιμαρξιστής. Ένας τέτοιος χαρακτηρισμός είναι θανατηφόρος σ' ένα χώρο του οποίου ο αδιάλλακτος αντιμαρξισμός είναι ουσιαστικό στοιχείο της ταυτότητας.

Όμως με τα δεδομένα αυτά εύλογο είναι ότι καμιά ιδεολογική συζήτηση και αναζήτηση δεν μπορεί να προχωρήσει, πέραν από επιδερμικές προσεγγίσεις και πέραν από υπονοούμενα, σε μια ουσιαστική ιδεολογική ανανέωση ενός κεκοινασμένου χώρου.

Αλλά και η περιορισμένη ιδεολογική συζήτηση που γίνεται στη ΝΔ είναι κι αυτή προθεωρητική. Δεν έχει κανένα θεωρητικό υπόβαθρο και δεν συμμετέχει ισότιμα στο διάλογο των πολιτικών και κοινωνικών θεωριών. Ο φιλελευθερισμός της ΝΔ είναι περισσότερο σύνθημα παρά βίωμα ή ουσιαστική θέση με επιχειρήματα και θεωρητική θεμελίωση. Ο δε περίφημος «ριζοσπαστικός φιλελευθερισμός» ούτε ο ίδιος είναι θεωρία ούτε αντιστοιχεί σε κάποια επεξεργασμένη και ενεργή θεωρία, πολιτική ή κοινωνική.

Οι νεοείσακτες στην Ελλάδα νεοφιλελεύθερες δοξασίες, που την τελευταία πενταετία δελεάζουν την ιδεολογικά στριμωγμένη συντήρηση σ' όλες τις καπιταλιστικές χώρες, αποτελούν μια φιλότιμη προσπάθεια να βγει η ΝΔ από το ιδεολογικό περιθώριο, να αποκτήσει μια σύγχρονη ιδεολογική επίφαση και μια κάποια θεωρητική υποδομή.

Με ειλικρινή διάθεση, με συνέπεια και εντυπωσιακή μαχητικότητα ο νεοφιλελεύθερος κύκλος προσπαθεί να ξεπεράσει την ιδεολογική αμηχανία της συντήρησης και να διασώσει κατά περιεχόμενο τον ιερό «ριζοσπαστικό φιλελευθερισμό». Η προσπάθεια όμως προσκρούει στις βαθειά ριζωμένες παλαιοσυντηρητικές έξεις που στηρίζουν την αντίληψη του πατερναλιστικού αυταρχικού κράτους, στο αίσθημα αυτάρκειας των ανεπίδεκτων θεωρίας και εκσυγχρονισμού πρακτικών-εμπειριστών πολιτικών, στο σύνδρομο νομιμοφροσύνης προς κάποια υποτιθέμενη κρατικοπαρεμβατική караμανλική ορθοδοξία και στην εντύπωση και πολλών αμύητων στις θεωρητικές λεπτολογίες ότι με τις νεοφιλελεύθερες απόψεις... κάτι δεν πηγαίνει καλά.

Και είναι γεγονός ότι ολόκληρη η ιδεολογική σταυροφορία του νεοφιλελεύθερου κύκλου έχει εγγενείς αδυναμίες:

1. Ως επίστρατη ιδεολογική σανίδα σωτηρίας και ως εκ των ενόντων απόπειρα ιδεολογικής επένδυσης του ριζοσπαστικού

φιλελευθερισμού, ο ελληνικός νεοφιλελευθερισμός έχει οργανωτικές αδυναμίες.

Η προσαρμογή του στην ελληνική πραγματικότητα είναι ακόμη ελάχιστα προχωρημένη. Το σχέδιο βασίζεται και δουλεύει με βιαστική και αβασθή ανάγνωση της ελληνικής οικονομικής και κοινωνικής πραγματικότητας. Παραγνώνει ως εκ τούτου τις δυναμικές της και τις παθολογίες της που δεν αντιμετωπίζονται με αφηρημένη μεταφορά μοντέλων από το χώρο του υπερώριμου καπιταλισμού.

Η χρήση των νεοφιλελευθέρων ιδεών παραμένει λοιπόν ακόμη «φιλολογική». Εξαντλείται σε εκτιμήσεις και θεωρήσεις όχι σε αναφορά με τα συγκεκριμένα ελληνικά προβλήματα αλλά σε μια IN VAQUO αναμέτρηση με το φαινόμενο του κρατικού γιγαντισμού.

Η μόνη συγκεκριμένη μορφή που πήραν μέχρι στιγμής οι νεοφιλελεύθερες απόψεις ήταν οι «προτάσεις Μάνου» που παρουσιάστηκαν σε δημόσιες εκδηλώσεις το 1982 και το 1983. Αλλά η ακρότητά τους ετρόμαξε και πολλούς κατ' αρχήν ευμενώς διακείμενους προς τις νεοφιλελεύθερες θέσεις. Γιατί οι εισηγήσεις αυτές δεν έθιγαν τον γενικότερα αντιπαθή στους φιλελεύθερους και αντικειμενικά επαχθή κρατικό γιγαντισμό αλλά ζητούσαν την άρση και του στοιχειωδώς αναγκαίου κρατικού παρεμβατισμού, τον οποίον άλλοι θεωρητικοί του νεοφιλελευθερισμού (Ανδριανόπουλος, Λούλης) στα κείμενά τους εμφανίζουν ότι δεν αρνούνται. (Είναι όμως γεγονός ότι παραμένει σε όλους ασαφές το όριο από το οποίο και πέρα ο κρατικός παρεμβατισμός από χρήσιμος, αναγκαίος και αποδεκτός γίνεται απαράδεκτος και επαχθής).

Γεγονός μέχρι στιγμής για τις νεοφιλελεύθερες θέσεις στην Ελλάδα είναι ότι το μήνυμα, παρά τις εντυπωσιακές και συστηματικές προσπάθειες ενός πολύ μικρού κύκλου ανθρώπων, δεν έχει περάσει βαθύτερα ως πολιτικό μήνυμα. Ως εξήγηση μπορεί να δοθεί ότι το μήνυμα καθ' εαυτό δεν είναι αρκετά ισχυρό και λαϊκίστικο για να διαπεράσει τα ιδεολογικά φράγματα των αντιπάλων θεωριών ή των παραδοσιακών θέσεων. Παράλληλα η πλαισίωση των ιδεών από πρόσωπα παραμένει ακόμη στην Ελλάδα πολιτικά λιπόβαρη ενώ ταυτόχρονα δεν δείχνουν να την υιοθετούν επώνυμοι Έλληνες διανοούμενοι.

2. Αυτή καθ' εαυτή η νεοφιλελεύθερη θεωρία, που φιλοδοξεί να υποστηλώσει ιδεολογικά έναν πειστικό νεοσυντηρητισμό, είναι εμφανώς παλαιοφιλελεύθερη και, παρά τις φαινομενικές προσαρμογές της στις ανάγκες της σημερινής πραγματικότητας για περισσότερη ελευθερία, είναι κατά βάθος αναχρονιστική και προμαρξιστική.

Μιλώντας για ελευθερία, ο νεοφιλελευθερισμός παραγνωρίζει συστηματικά τη διάσταση της «κοινωνικής ελευθερίας» της οποίας ο μόνος σύγχρονος εγγυητής είναι το κράτος και η προοδευτική νομοθεσία που μόνο ένα ισχυρό κράτος μπορεί να επιβάλει. Υπερασπίζοντας λοιπόν μια λειψή έννοια ελευθερίας —χωρίς δηλαδή την κοινωνική διάσταση— ο νεοφιλελευθερισμός αποδεικνύεται η υποκριτική μεταμφίεση μιας συντηρητικής παλαιοαστικής τοποθέτησης και το μοντέρνο αναμάσημα της κλασικής φιλελεύθερης πολιτικής κουλτούρας. Με μόνη διαφορά ότι, αντί να καταφέρεται ευθέως κατά του σοσιαλισμού, όπως παλαιότερα, υποκαθιστά και τις παρεμβατικές απόψεις του παλαιοσυντηρητισμού που είχε συμβιβαστεί με τη μεικτή οικονομία.

Στις αποστροφές του κατά του «κρατικισμού» ο νεοφιλελευθερισμός εννοεί να παραγνωρίζει συστηματικά τους λόγους που εξωθούν το μη εκ προοιμίου σοσιαλιστικό κράτος στην επέκταση της παρεμβατικής του δραστηριότητας. Έτσι ασχολείται μόνον με τα συμπτώματα της κρατικής διόγκωσης που είναι οπωσδήποτε σοβαρά. Αλλά η κριτική των κακών και ετερογενών συνεπειών της κρατικής παρέμβασης δεν αναιρεί τις αφετηρίες από τις οποίες εκκινά η κρατική παρέμβαση, και οι

οποίες συνίστανται στην αντιμετώπιση σοβαρών πραγματικών (κοινωνικών-οικονομικών) προβλημάτων.

Ενώ λοιπόν ο νεοφιλελευθερισμός δεν είναι εντελώς άστοχος και ακατάλληλος για να λειτουργήσει ως άξονας ιδεολογικής αναδιοργάνωσης της συντηρητικής παράταξης, είναι απρόσφορος ως απόπειρα εξοπλισμού της ΝΔ με ιδεολογικό όργανο ευρύτερης πολιτικής πειστικότητας. Στο αίτημα για ανανέωση της ΝΔ δεν μπορεί να ανταποκριθεί ο ανανεωμένος μετά από 150 χρόνια, παλαιοφιλελευθερισμός του Μάντζεστερ, που ξαναγοήτευσε την κουρασμένη αγγλική αστική τάξη μετά από μακροχρόνια εμπειρία εκσοσιαλισμού και συσσωρευμένα κοινωνικοοικονομικά αδιέξοδα. Ας σημειωθεί ότι ο νεοφιλελευθερισμός της κ. Θάτσερ, στην Αγγλία, στις δύο εκλογικές αναμετρήσεις όπου δοκιμάστηκε και σαν υπόσχεση (1979) και σαν εφαρμοσμένη πολιτική (1983) δεν μπόρεσε να ξεπεράσει το φράγμα του 42% του εκλογικού σώματος. Το υπόλοιπο 58% εψήφισε αντινεοφιλελεύθερα. Και χρειάστηκε η διάσπαση της εργατικής αντιπολίτευσης και η δυσμένεια του εκλογικού συστήματος απέναντι στο τρίτο κόμμα (σκανδαλωδώς δυσανάλογη κοινοβουλευτική εκπροσώπηση σε σχέση με το ποσοστό ψήφων) για να μπορέσει η κ. Θάτσερ το 1983 να ξανακυβερνήσει.

Η ιδεολογική κρίση στη ΝΔ σήμερα, είναι, στην έκταση που υπάρχει, οργανική. Ο χώρος έχει ιδεολογία. Αλλά εντελώς διαφορετική απ' αυτήν που επίσημα επικαλείται. Απηρχαιωμένη ίσως αλλά που δεν εννοεί να την αποχωριστεί ή να την μεταβάλλει στο σύντομο διάστημα μεταξύ δύο εκλογικών αναμετρήσεων. (βλέπε και Θρασύμαχου: ΝΔ: Η ταυτότητα της κρίσης, ΑΝΤΙ 16 Απρ. 1982 τεύχος 203, όπου χαρακτηρίζαμε την κρίση στη ΝΔ ως νόθα, ακριβώς λόγω της μονολιθικής προσκόλλησης της κύριας μάζας οπαδών και στελεχών, στην παλαιοσυντηρητική ιδεολογία. Στο σημερινό άρθρο γίνεται επανεκτίμηση από αλλαγμένη οπτική γωνία και με αξιοποίηση της μεταγενέστερης εμπειρίας από τις ενδοκομματικές ζυμώσεις).

Πολλοί συνειδητοί αλλά σχετικά φωτισμένοι δεξιοί βλέπουν ότι ο χώρος, μαζί με τη δεδομένη ιδεολογία αν όχι εξαιτίας της, —της ιδεολογίας δηλαδή του προπολεμικού και του μέχρι το 1960 παλαιοσυντηρητισμού που μέχρι σήμερα επιβιώνει,— απωθείται στο βάθος της ιστορίας. Αλλά κι αυτοί αισθάνονται απλώς την ανάγκη μιας επείγουσας μεταμφίεσης. Δεν θέλουν κατά βάθος κάτι καινούργιο. Προτιμούν μιαν εκλογική συνταγή, μιαν προεκλογική μασκαράτα. Αλλά τέτοια συνταγή, δυστυχώς δεν υπάρχει. Την πειθώ που αναζητούν προσφέρει μόνον η κάθαρση, η ουσιαστική ανανέωση του λόγου και η θυσία των αμαρτωλών.

Και για να κλείσουμε: Ο πανικός που παρατηρείται σε ορισμένους κύκλους της ΝΔ εν όψει της «ιδεολογικής φλυαρίας» δεν είναι είπαμε αδικαιολόγητος. Είναι όμως αναχρονιστικός. Η θεωρούμενη ως φλυαρία συζήτηση δεν είναι φλυαρία αλλά χρήσιμες ασκήσεις πολιτικού λόγου και διαλόγου σ' ένα κόμμα με προκαταλήψεις και ανάσκητο στον διάλογο και τον ιδεολογικό προβληματισμό.

Ισχυρίζονται οι παλαιοσυντηρητικοί ότι αυτού του είδους οι συζητήσεις δεν ενδιαφέρουν τον ελληνικό λαό. Μπορεί. Είναι όμως βέβαιο ότι ενδιαφέρουν μια δυναμική μειοψηφία, μιαν ιντελλιγκέντσια, η λειτουργία και οι επιλογές της οποίας ρυθμίζουν την ιδεολογική ισορροπία στην ελληνική κοινωνία. Ας μην λησμονούν τούτο οι συντηρητικοί κάθε βαθμού: Η δεξιά έχασε την εξουσία γιατί πολύ νωρίς μετά τη μεταπολίτευση του 1974 έχασε την ιδεολογική της επικυριαρχία στην νεοελληνική κοινωνία και τη μάχη του πολιτιστικού. Ως τότε η ΝΔ θα πιστεύει στην αποτελεσματικότητα της ιδεολογικά ασπόνδυλης πράξης σε μια σύγχρονη δημοκρατία; Πού σημαίνει σ' ένα χώρο ελεύθερου λόγου και διαλόγου;

«Για την βραχυπρόθεσμη προστασία του εισοδήματος των εργαζομένων το ΠΑΣΟΚ θα προχωρήσει σε εφαρμογή της αυτόματης τιμαριθμικής αναπροσαρμογής των αμοιβών των εργαζομένων και των συνταξιούχων σε τακτά χρονικά διαστήματα. Για τον προσδιορισμό του τρόπου και του μηχανισμού εφαρμογής θα συσταθεί μόνιμη Επιτροπή με τη συμμετοχή των ενδιαφερομένων.

Το μέτρο της αυτόματης τιμαριθμικής αναπροσαρμογής είναι τακτικό μέτρο άμυνας για τους εργαζόμενους.

Βασικός βέβαια στόχος μας είναι η αναδιανομή του Εθνικού Εισοδήματος υπέρ των λαϊκών τάξεων που, όπως αναλύθηκε στην αναπτυξιακή μας στρατηγική, είναι στοιχείο της πορείας προς την Κοινωνική Απελευθέρωση, ενώ βραχυπρόθεσμα συμβάλλει στην έξοδο από την ύφεση».

Από το «ΣΥΜΒΟΛΑΙΟ ΜΕ ΤΟ ΛΑΟ», σελ. 78

«Από του χρόνου

της Ρούλας Ελευθερίου

θα κυνηγάνε την ΑΤΑ»

«Του χρόνου δεν θα ξανακάνουμε το ίδιο λάθος», μου είχε πει αμέσως μετά το ξέσπασμα του πρώτου κύματος απεργιών στα μέσα του 1982, μεσαίο τότε συνδικαλιστικό στέλεχος του ΠΑΣΟΚ και σήμερα μέλος της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΓΣΕΕ. «Όλοι ασχολούνται με το διορθωτικό ποσό και δεν έχουν πάρει χαμπάρι ότι η ΑΤΑ δεν είναι δεδομένη. Από του χρόνου θα κυνηγάνε την ΑΤΑ».

Όπως αποδεικνύεται σήμερα, οι σκέψεις του διορατικού αυτού συνδικαλιστή, που την εποχή που διατυπώθηκαν φάνταζαν σαν αποκυήματα οργιώδους φαντασίας, ήταν πέρα για πέρα «ρεαλιστικές». Το μόνο λάθος που μπορεί κανείς να του προσάψει είναι ότι δεν υπολόγισε σωστά το χρόνο, καθώς, το σενάριό του πραγματοποιήθηκε το 1984.

Οι φετινές διαπραγματεύσεις για την Εθνική Γενική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας (ΕΓΣΣΕ) είχαν όλα τα χαρακτηριστικά μιας καλοπαιγμένης παρτίδας πόκας, μεταξύ δεινών πλην όμως όχι και ισοδύναμων πακτών.

Οι εκπρόσωποι του ΣΕΒ ξεκίνησαν τις διαπραγματεύσεις έχοντας ήδη ένα φουλ του άσσου στο μανίκι. Σε περίπτωση προσφυγής στη Διαιτησία το πολύ πολύ να έδιναν την... ΑΤΑ. Αποφάσισαν λοιπόν να μπλοφάρουν και να το διασκεδάσουν. Πέρα όμως από την ψυχαγωγική πλευρά του θέματος, οι παράδοξες προτάσεις του ΣΕΒ κινήθηκαν στην κατεύθυνση της διερεύνησης των διαπραγματευτικών δυνατοτήτων του αντιπάλου.

Φαίνεται ότι η μπλόφα αποδείχτηκε εν μέρει πετυχημένη καθώς η ΕΓΣΣΕ προσφέρει μεν αυξήσεις ισόποσες με την ΑΤΑ, δεν την κατοχυρώνει όμως σαν θεσμό. Έτσι το Νοέμβριο στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων το ζήτημα της ΑΤΑ, ένα ζήτημα που υποτίθεται ότι είχε αυτόματα λυθεί με την ανάληψη της Κυβέρνησης από το ΠΑΣΟΚ, θα αποτελέσει και πάλι το μήλο της έριδας.

Από την άλλη πλευρά οι διαπραγματευτικές δυνατότητες της ΓΣΕΕ αποδείχτηκαν μάλλον περιορισμένες, αν αναλογιστεί κανείς ότι η Διοίκησή της για πρώτη φορά στην ιστορία χαίρει της εμπιστοσύνης των εργαζομένων. Αυτοαφοπλιζόμενη συνεχώς η ΓΣΕΕ, ακολουθώντας μια διστακτική διεκδικητική τακτική («συνετή» κατά τον Πρωθυπουργό), άφησε τους εργαζόμενους χωρίς ενήμερωση γύρω από το θέμα της Συλλογικής Σύμβασης, απέφυγε να τοποθετηθεί στο θέμα της εισοδηματικής πολιτικής της κυβέρνησης και έθεσε από την αρχή τα αιτήματά της με ασάφεια.

Όταν οι διαπραγματεύσεις έφθασαν σε αδιέξοδο κατέφυγε στις ρύτε καν πανεθνικές 4ωρες στάσεις εργασίας και σε ένα φραστικό αγωνιστικό πρόγραμμα που στηριζόταν στην όσο το δυνατόν μεγαλύτερη αναβολή οποιασδήποτε κινητοποίησης. Το μόνο που δεν έκανε ήταν να προσφύγει η ίδια στη Διαιτησία.

Το αποτέλεσμα ήταν ένα κείμενο συμφωνίας που μονογράφηκε

24 ώρες πριν την επίσημη ανακοίνωσή του, όπως προκύπτει από το γεγονός ότι δημοσιεύθηκε αυτούσιο στο ΕΘΝΟΣ του Σαββάτου και που όχι μόνο δεν κατοχυρώνει την ΑΤΑ αλλά αφήνει ανικανοποίητα τα περισσότερα αιτήματα. Το κατώτερο μεροκάματο «έκλεισε» μόλις 9 δραχμές πάνω από την πρόταση του ΣΕΒ και 48 δρχ. κάτω από αυτήν της ΓΣΕΕ. Τα διορθωτικά ποσά αφέθηκαν να τα διεκδικήσουν οι τραπεζικοί και οι υπόλοιποι εργαζόμενοι στην Κοινή Ωφέλεια, η αναπροσαρμογή της βάσης υπολογισμού των επιδομάτων έμεινε όπως ήταν και φυσικά το θέμα του 5νθήμερου 40ώρου αφέθηκε στη διαπραγματευτική ικανότητα των εργαζομένων κάθε επιμέρους εργασιακού χώρου.

Η παρτίδα έληξε με «συγκρατημένη» ικανοποίηση όλων των μερών. Η αγωνιστική ΓΣΕΕ, οι «κακοί» βιομήχανοι που την τελευταία στιγμή υποχωρούν μπρος στο εθνικό συμφέρον, η κυβέρνηση «όλων των ελλήνων», όλα έγιναν «όπως αρμόζει» σε μια κοινωνία που βαίνει προς ολοκλήρωση των αστικοδημοκρατικών θεσμών της με ελεύθερες διαπραγματεύσεις κτλ. Ο ρυθμιστής του πολιτεύματος πρέπει να είναι ευχαριστημένος. Έστω και με σοσιαλιστική κυβέρνηση η επιθυμία του πραγματοποιείται.

Η τελευταία μοίρασε απλώς την τράπουλα διαφυλάττοντας για τον εαυτό της τον ρόλο του ουδέτερου διαιτητή. Είναι όμως άξιον απορίας το γεγονός ότι ενώ δεν δίστασε πέρσι —που το συνδικαλιστικό κίνημα ήταν σε σαφώς καλύτερη φάση— να περιορίσει τις διεκδικήσεις του με νόμο, δεν κατοχυρώνει και φέτος νομοθετικά την ΑΤΑ, όπως άλλωστε έχει υποχρέωση και από το εκλογικό πρόγραμμα βάσει του οποίου ψηφίστηκε. Η άρνηση αυτή δεν μπορεί να δικαιολογηθεί στα πλαίσια της αντιπληθωριστικής πολιτικής, γιατί η ΑΤΑ αναπληρώνει εκ των υστέρων την αγοραστική δύναμη και ο τρόπος που εφαρμόζεται (κλιμακούμενη) υποβοηθά την καταπολέμηση του πληθωρισμού, αναδιανέμοντας το εισόδημα μεταξύ υψηλόμισθων και χαμηλόμισθων εργαζομένων.

Το πιθανότερο είναι ότι με τον τρόπο αυτό η κυβέρνηση επιθυμεί να αποφύγει τυχόν μεγαλύτερες διεκδικήσεις των εργαζομένων που θα υπερβαίνουν την αύξηση της παραγωγικότητας και θα επηρεάσουν την κατανομή του εθνικού εισοδήματος.

Ήδη όμως με τη μη χορήγηση του διορθωτικού ποσού για το 1983 οι εργαζόμενοι έχουν υποστεί απώλεια πραγματικού εισοδήματος της τάξης του 5%. Η ανάθεση της φροντίδας για την προστασία του εισοδήματος των «μη προνομιούχων» είτε στην κυβέρνηση, είτε στο τριτοβάθμιο συνδικαλιστικό όργανο αποδεικνύεται έτσι ότι καταλήγει στη γνωστή συνταγή ξεπεράσματος της κρίσης. Το μόνο που απομένει στο συνδικαλιστικό κίνημα είναι να διαμορφώσει κάποιους ευνοϊκούς όρους σε πρωτοβάθμιο επίπεδο στα πλαίσια του περιορισμένου χώρου της επιχείρησης. Και ας ελπίσουμε ότι θα το κάνει... □

Διαμάχη αντιλήψεων, και διπλωματικές μάχες για την... ειρήνη

Της Κύρας 'Αδάμ

Με σασπένς ξεκίνησε και σε ατμόσφαιρα μυστηρίου έληξε η διάσκεψη των κινήματων ειρήνης από την Ανατολική και Δυτική Ευρώπη, καθώς και από τη Βόρεια Αμερική, που έγινε στην Αθήνα μετά από πρωτοβουλία της ΚΕΑΔΕΑ.

Με σασπένς, γιατί μέχρι την τελευταία σχεδόν στιγμή πριν την έναρξη ο κατάλογος των συμμετοχών στη διάσκεψη ήταν κυριολεκτικά «κρατικό μυστικό» και η πληροφόρηση γύρω από τις προετοιμασίες αυτής της τόσο σημαντικής συνάντησης ήταν —στον ελλαδικό χώρο τουλάχιστον— τελείως ανύπαρκτη. Σε ατμόσφαιρα μυστηρίου, γιατί μετά την τελική συνέντευξη Τύπου, ή για την ακρίβεια τις συνεντεύξεις Τύπου, δεν έγινε κατανοητό αν το τελικό κείμενο εκπροσωπούσε όλα τα κινήματα που πήραν μέρος, ή αν το κείμενο εξέφραζε όλα τα μέλη της επιτροπής που το συνέταξε, ή ορισμένα από αυτά, ή και τις οργανώσεις στις οποίες ανήκαν τα άτομα αυτά.

Αλλά ας πάρουμε τα πράγματα από την αρχή.

Η πρωτοβουλία της ΚΕΑΔΕΑ για τη σύγκληση διάσκεψης φιλειρηνικών κινήματων ήταν κάτι παραπάνω από πολύτιμη αν αναλογιστεί κανείς το παχύ στρώμα πάγου που χωρίζει τούτη την εποχή την Ανατολή από τη Δύση, και τους ταχείς ρυθμούς με τους οποίους προχωρούν οι εγκαταστάσεις πυραύλων μέσου βεληνεκούς στη Δυτική και Ανατολική Ευρώπη, πράγμα που αν δεν αποτελεί ήττα είναι σοβαρότατο εμπόδιο για τα κινήματα ειρήνης.

Και ήταν ακόμα πιο πολύτιμη αν αναλογιστεί κανείς ότι για πρώτη φορά στο ίδιο τραπέζι μέσα στη φιλική ατμόσφαιρα των Αθηνών θα αναπτυσσόταν διαφορετικές μεταξύ τους, αλλά κοινές στο στόχο τους, απόψεις που θα προσπαθούσαν να κρατήσουν ανοιχτό έναν δίαυλο επικοινωνίας ανάμεσα στην Ανατολή και στη Δύση.

Φυσικά, η οργάνωση της διάσκεψης δεν ήταν εύκολο πράγμα. Στη διάσκεψη θα έπαιρναν μέρος όλα τα ανατολικά και δυτικά κινήματα ειρήνης; Αν όχι όλα, ποια από αυτά και με τι κριτήρια; Η μέση οδός έδωσε και εδώ τη λύση μια λύση που κανονίστηκε ύστερα από αρκετές και κουραστικές συνεδριάσεις στην Αθήνα ανάμεσα στην οργανώτρια φιλειρηνική κίνηση και εκπροσώπους επισήμων κινήματων ειρήνης από ανατολικές χώρες καθώς και εκπροσώπων της δυτικοευρωπαϊκής συντονιστικής επιτροπής ειρήνης. Με τη δέουσα προσοχή και λεπτότητα, για να πειστούν οι ανατολικοί να κάτσουν στο τραπέζι των συνομιλιών στην Αθήνα, αποκλείστηκαν τα αυτόνομα κινήματα ειρήνης στην Ανατολική Ευρώπη. Όπως και για να αποκλειστεί το Παγκόσμιο Συμβούλιο Ειρήνης αποκλείστηκε και το Ίδρυμα Ράσσελ αλλά και οι «εκκεντρικοί» Πράσινοι της Δ. Γερμανίας, με την αιτιολογία ότι αποτελούν κόμμα. Με άλλα λόγια και σύμφωνα με τα όσα λέχθηκαν στην τελική συνέντευξη Τύπου, στην Αθήνα κλήθηκαν... «οι πιο σοβαρές κινήσεις ειρήνης», πράγμα που έγινε με τη... «μέθοδο της επιλογής».

Όπως και να 'χει το πράγμα, όταν τη Δευτέρα, 6 Φεβρουαρίου ξεκίνησε η Διάσκεψη με τον εξισορροπητικό λόγο του πρωθυπουργού, τα προβλήματα τέθηκαν επί τάπητος:

- από τη μια πλευρά τα επίσημα, με την κρατική υποστήριξη και καθοδήγηση κινήματα ειρήνης της Ανατολικής Ευρώπης, που με εξαίρεση το γιουκοσλαβικό και λιγότερο το ρουμάνικο φρόντιζαν να ευθυγραμμίζονται απόλυτα με τις θέσεις του σοβιετικού κινήματος ειρήνης, που και αυτό με τη σειρά του απηχούσε πιστά την πολιτική και τις προτάσεις της επίσημης σοβιετικής διπλωματίας και βέβαια σαν τέτοιο παρουσίαζε και πολλά συμπτώματα «ακαμψίας»

- από την άλλη πλευρά τα δυτικοευρωπαϊκά κινήματα ειρήνης με τον πλουραλισμό τους τις διαφορές και αντιθέσεις τους, που έπρεπε να αντιπαρατάξουν με επιτυχία τον δικό τους αυθόρμητο, και πολλές φορές αυτόνομο χαρακτήρα στην τάση για υψηλή διπλωματία των επίσημων ανατολικών κινήματων. Όπως έπρεπε να προσπαθήσουν να υιοθετήσουν και μια κοινά αποδεκτή στάση, που δεν θα έκλεινε το διάλογο με την ανατολή αλλά και δεν θα μεγάλωνε τα αδιέξοδα του δυτικού κινήματος ειρήνης: Πώς δηλαδή θα κατόρθωναν να αποκτήσουν μια ουσιαστική σύνδεση με το ανατολικό κίνημα ειρήνης, διευκρινίζοντας όμως ότι πράγματι ο μεγαλύτερος κίνδυνος πολέμου προέρχεται κυρίως από τις ΗΠΑ αλλά —μετά τα σοβιετικά αντίποινα— και η ίδια η ΕΣΣΔ αυξάνει τον κίνδυνο αυτό, (ο σοβιετικός εκπρόσωπος Ντμίτρι Ζούκοφ αντέτασσε με επιμονή το επιχείρημα ότι τα αντίποινα «δεν ήταν έκπληξη», αφού ήταν δηλωμένα εκ των προτέρων), καθώς και ότι υπάρχουν και αυτόνομα κινήματα ειρήνης στις ανατολικές χώρες, που δεν μπορούν να εξαφανιστούν με μια μονοκοντυλιά, (παρά τις προσπάθειες της σοβιετικής αντιπροσωπίας να πείσει τους συνομιλητές της ότι η ύπαρξή τους δεν είναι τίποτα περισσότερο από απόδειξη αντισοβιετικών δραστηριοτήτων).

Παράλληλα όμως με τις κυρίως εργασίες της σκιώδους επιτροπής, που είχε αναλάβει την υποχρέωση να συνθέσει τις απόψεις και να τις συγχωνεύσει σ' ένα κοινό ανακοινωθέν, προκαλώντας αρκετά ερωτηματικά σε συνέδρους και για την αναγκαιότητα ύπαρξής της αλλά και για την αναγκαιότητα του στόχου της. Προβληματική που αναπτύχθηκε πολύ έντονα στην ιδιαίτερη συνεδρίαση των εκπροσώπων των δυτικοευρωπαϊκών οργανώσεων ειρήνης που είναι μέλη της Διεθνούς Συντονιστικής Επιτροπής Ειρήνης. Η πλειοψηφία των εκπροσώπων των οργανώσεων αυτών, (αλλά και η γιουκοσλαβική καθώς και η ρουμανική αντιπροσωπεία) έκλιναν υπέρ της άποψης ότι καλό θα ήταν να μην υπάρξει κοινό ανακοινωθέν, που πιθανόν να δημιουργούσε πολλά προβλήματα και εμπόδια.

Παρά ταύτα στη συνέντευξη Τύπου ανακοινώθηκε η ύπαρξη ενός τελικού κειμένου, το οποίο και εκτέλεσε χρέη βραδυφλεγούς βόμβας μέσα στην αίθουσα: Το προεδρείο ανακοίνωνε ότι το κείμενο δεν είναι για ψήφιση, απλώς ήθελε τη σύμφωνη γνώμη των συνέδρων ώστε να αναλάβει την υποχρέωση η σκιώδης επιτροπή να οργανώσει και άλλες τέτοιες συναντήσεις. Δυτικοευρωπαίοι εκπρόσωποι κινήματων ειρήνης επέμεναν το κείμενο να μην δεσμεύει το συνέδριο αλλά μόνον την επιτροπή. Οι αντιπρόσωποι των ανατολικών κινήματων ειρήνης το χειροκροτούσαν. Το Διαεκκλησιαστικό Συμβούλιο Ειρήνης της Ολλανδίας σε μια παράλληλη συνέντευξη Τύπου δήλωνε ότι το μέλος της οργάνωσής του στη σκιώδη επιτροπή δεν εκπροσωπούσε παρά τον εαυτό του. Ορισμένες κινήσεις ήταν έτοιμες να εγκαταλείψουν το χώρο της συνέντευξης. Το κομφούζιο ήταν μάλλον γενικό.

Τα πράγματα βέβαια ηρέμησαν την επομένη μέρα όταν είχε μπει κάθε εκπρόσωπος «στον πάγκο του». Και τα προβλήματα βέβαια παρέμεναν. Και φυσικά θα μετατεθούν στην επόμενη συνάντηση όταν και όποτε αυτή οργανωθεί. Αφού βέβαια φροντίζει να μην πέσει πάνω στον ίδιο σκόπελο με αυτόν της Διάσκεψης της Αθήνας: «να σπεύσει δηλαδή βραδέως» και να μην βιαστεί για οργανωτικά σχήματα που μπορεί βέβαια να εξυπηρετούν συγκεκριμένες τακτικές πολιτικές δεν αποδίδουν όμως στην πράξη. Τουλάχιστον για την ώρα.

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ

ΥΠΕΡΒΑΤΙΚΗ

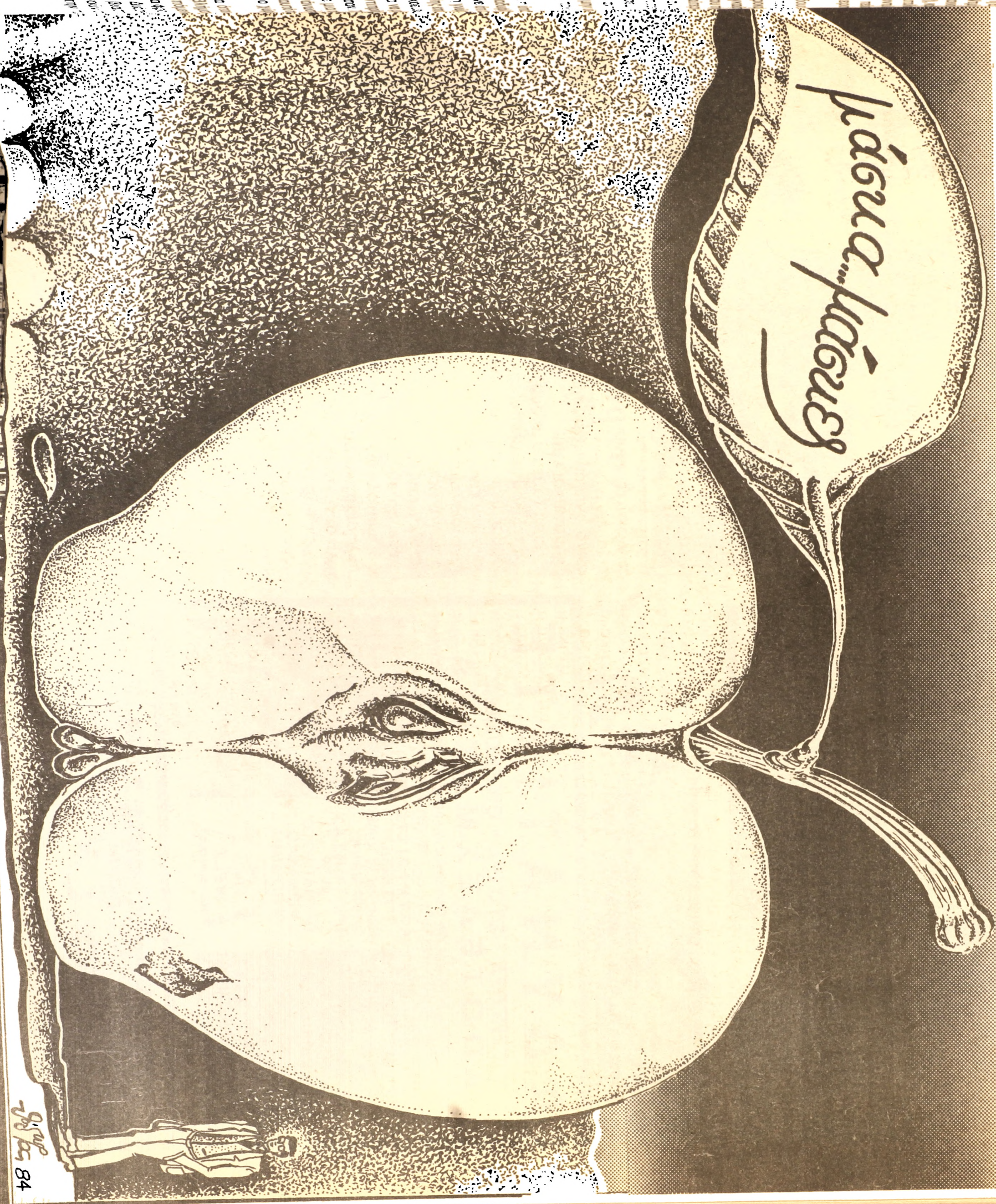
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Περίοδος νέα, τεύχος 1 και μοναδικό

Τιμή: εις βάρος άλλων

ΣΤΗΡΙΖΟΥΜΕ ΤΗΝ ΠΑΡΑΛΛΑΓΗ

μάσκα μάσας

ΑΔΥΝΑΤΙΣΤΕ

ΓΡΗΓΟΡΑ * ΣΙΓΟΥΡΑ * ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΑ

Η ΜΑΡΙΑ ΛΟΥΪΖΑ ΟΡΚΙΖΕΤΑΙ ΣΤΗ FRAU WELZ ΚΑΙ ΛΕΕΙ: « ΑΠΟ 90 ΚΙΛΑ ΠΟΥ ΖΥΓΙΖΑ
ΕΙΜΑΙ ΣΗΜΕΡΑ ΜΟΝΟ 55 » (Από την Tölzer Zeitung 2/5/82)

ΠΡΙΝ

ΑΔΥΝΑΤΙΣΤΕ
ΚΙ ΕΞΕΙΣ
έως και 15 ΚΙΛΑ
ΤΟ ΜΗΝΑ
ΤΡΩΓΟΝΤΑΣ
με το
ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΟ
ΓΕΡΜΑΝΙΚΟ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΜΕΤΑ

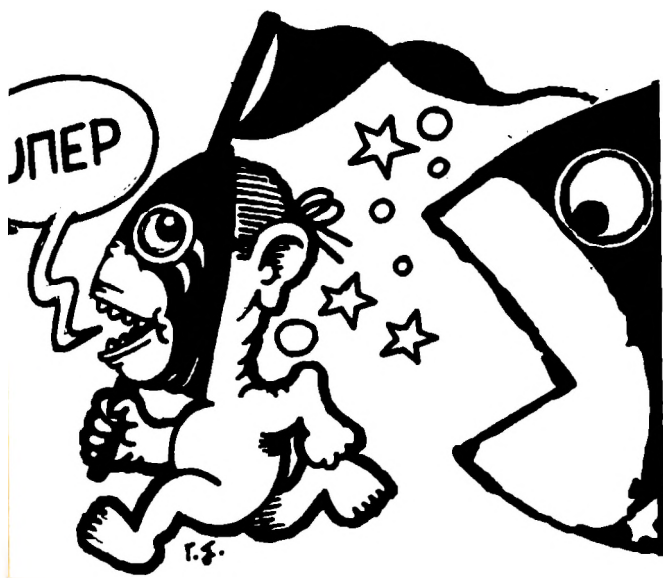
ΑΣΤΕΓΟΙ «Αστική μη κερδοσκοπική Εταιρία»

Ηθοποιός που προετοιμάζεται για aragoto (βίαιο ή πολεμικό
στυλ) σε έργο Kabuki, χρησιμοποιεί μια ειδική φόρμα στυλιζαρι-
σμένου μακιγιάζ, την Kumadori, με έντονα στοιχεία, λαμπερό
κόκκινο, μπλε, γκρι ή μαύρο, που ζωγραφίζει σε λευκό φόντο.
Οι κόκκινες γραμμές αναπαριστούν τις φλέβες του ήρωα που έ-
γιναν έτσι από θυμό μπροστά στην αισχρή πράξη του χυδαίου.

Άσπρο δόντι Κάτασπρο

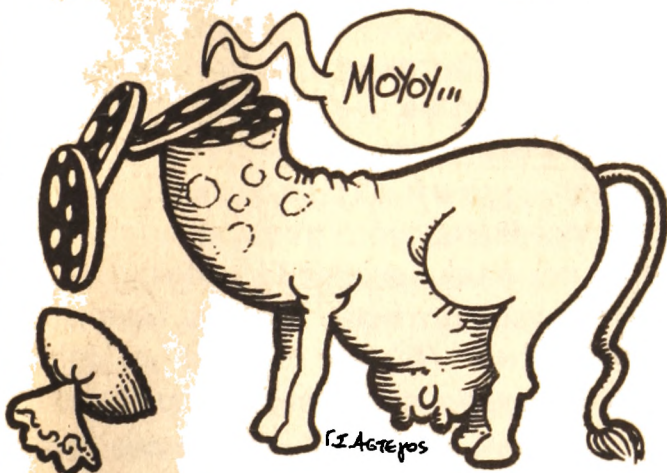

**ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΥΠΕΡΒΑΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ**
Μένη Φυγανόλη 5
ΑΘΗΝΑ
τηλ. 69.13.441, 69.27.261

Περίοδος νέα • τεύχος 1 και μοναδικό

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Γ. Συκουτρής	
Πραγματεία περί μίσους	5
Α. Σεϊτανίδης	
Θρησκευτικός ή πολιτικός γάμος;	6
Χ. Κορδονάκης	
Ο Μαρξ και η Αλήθεια	7
ΑΦΙΕΡΩΜΑ	
Για τα εκατό χρόνια της μεθόδου Σβαρτς	8-14

Γράφουν: Χρυσόστομος Αργυροχοΐδης, Μαρία Μήτσουρα, Σωτήρης Κακίσης, Τάκης Καφετζής, Στέφανος Ν. Κουμανούδης, Θανάσης Σκρούμπελος, Μικέλα Χαρτουλάρη, Άστεγοι, Χριστίνα Ντουνιά, Χρ. Βακαλόπουλος, Άντεια Φραντζή, Σταυρινή Σατάν.

Διαφημίσεις: Άστεγοι
Φωτογραφίες: Τάσος Βρεττός
Σκίτσα: Δημήτρης Χαντζόπουλος, Γιώργος Σεργάκης
Εξώφυλλο: Θόδωρος
Φωτογραφίες: Χρήστος Βλάχος
Υπερεπιμέλεια: Άντεια Φραντζή
Χρ. Βακαλόπουλος

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

Ο βούλγαρος κατασκοπός μας και ο κουβανός χρηματοδότης μας σε νέες περιπέτειες.

ΑΝΑΓΚΗ ΟΜΟΨΥΧΙΑΣ

Ο λόγος του προέδρου Κ. Καραμανλή στον Πύργο Ηλείας την περασμένη εβδομάδα υπήρξε όντως βαρυσήμαντος. Παρά τις προβλέψεις των πολιτικών παρατηρητών, ο πρόεδρος δεν απέφυγε τελικά την επανάληψη παγίων θέσεων του, οι οποίες άλλωστε στο παρελθόν αποτέλεσαν το πρόγραμμά του, ως «μαχόμενου» πολιτικού.

Υπενθύμισε λοιπόν ο πρόεδρος την αταλάντευτη πεποίθησή του, ότι ο σοσιαλιστικός μετασχηματισμός που τόση ανάγκη έχει η χώρα, δεν μπορεί να εφαρμοστεί χωρίς εθνική και λαϊκή ομοψυχία. Όπως χαρακτηριστικά τόνισε, «η ομόνοια κτίζει σπίτια, η διχόνοια τα γκρεμίζει». Σαφής άλλωστε ήταν ο υπαινιγμός του για μια τολμηρότερη οικονομική πολιτική, όταν εκθείαζε τα αγαθά μιας «κοινωνικής και οικονομικής δημοκρατίας», κατ' αντίθεση προφανώς με την τυπική αστική δημοκρατία, που πρόσφατα τόσο πολύ επαινείται από άλλες πλευρές...

Και φυσικά όλοι κατάλαβαν πού ακριβώς στόχευαν οι προεδρικές δηλώσεις όταν εξηγούσε πως λιτότητα και σοσιαλισμός είναι έννοιες ασυμβίβαστες. Η σαφήνεια και η ευστοχία των διατυπώσεών του σ' αυτό το σημείο, και ειδικότερα στη φράση του «νηστικό αρκούδι δεν χορεύει», προκάλεσαν έντονες εκδηλώσεις λαϊκού ενθουσιασμού στους ακροατές του, ενώ στις παρυφές της πλατείας στήθηκαν οι πρώτοι χοροί.

Βέβαια ο Πρόεδρος δεν αμέλησε τα εθνικά θέματα, στα οποία συνήθως επιφυλάσσει το κορυφαίο ενδιαφέρον του. Αφού υπενθύμισε εν τάχει τη συμβολή του στη δημιουργία όλων σχεδόν των εθνικών θεμάτων την τελευταία τριακονταετία, ζήτησε μια εθνικά περήφανη και ανεξάρτητη εξωτερική πολιτική. Σε κανέναν δεν διέφυγε ο ακριβής στόχος της προεδρικής αναφοράς στον Πολύβιο (τον αγαπημένο του ιστορικό) και στη γνωστή του φράση «άμα δώσεις τα μισά θα χάσεις και τα υπόλοιπα». Πρόκειται προφανώς για την αταλάντευτη αντίληψη του προέδρου ότι κανένας διάλογος δεν είναι δυνατός και νοητός με την Τουρκία και μάλιστα αν της αναγνωρίσουμε και «κάποια δικαιώματα» στο Αιγαίο.

Η μαζικότητα της συγκέντρωσης του Πύργου και οι αυθόρμητες ενθουσιώδεις εκδηλώσεις των ακροατών, απέδειξαν πάντως πως ο Πρόεδρος αποτελεί πάντοτε τον αφανή ηγέτη όλων εκείνων των δυνάμεων που ονομάζουμε συνήθως «μπλοκ της Αλλαγής». Και οφείλουμε να αναγνωρίσουμε αναδρομικά την οξυδερκεια εκείνων των πολιτικών δυνάμεων που από πολύ νωρίς επισήμαναν πως η πορεία προς τον σοσιαλιστικό μετασχηματισμό είναι αδιανόητη στη χώρα μας χωρίς τη στιβαρή εθνική εγγύηση του Κωνσταντίνου Καραμανλή.

Αντίθετα, η κατάσταση στον κυβερνητικό χώρο προβάλλει εντελώς συγκεχυμένη. Η αντιφατικότητα της κυβερνητικής πολιτικής δημιουργεί εύλογες ανησυχίες για το μεγάλο πείραμα της οικοδόμησης μιας συγχρόνου δημοκρατίας που ανελήφθη από τις 18 Οκτωβρίου του '81.

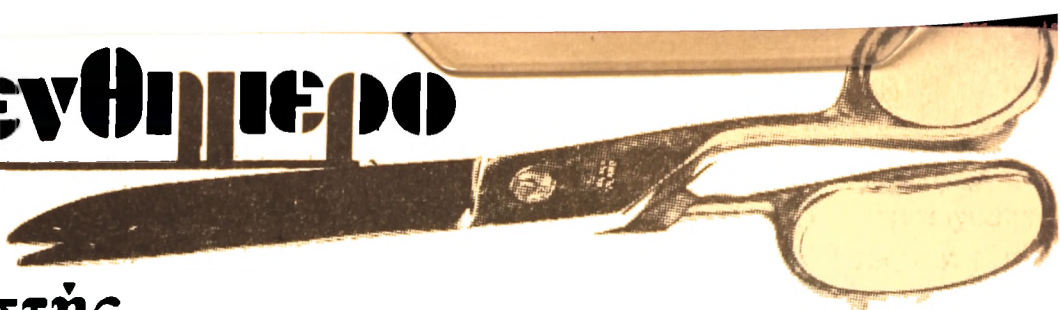
Ενώ σθεναρή πρόθεση της κυβέρνησης παραμένει ο εκσυγχρονισμός της αστικής δημοκρατίας, ανεξήγητες δειλίες και ατολμίες οδηγούν το κυβερνών κόμμα σε παλινδρομήσεις. Σώφρονες πολιτικοί σύμβουλοι και υπουργοί επισημαίνουν την ανάγκη των Ελλήνων για σταθερότητα και τάξη που διασαλεύουν οι συγχύσεις περί το νόημα της Αλλαγής. Όπως εκμυστηρευόταν κορυφαίο κυβερνητικό στέλεχος «πρέπει επιτέλους να καταλάβουμε ότι ο κόσμος μας ψήφισε ακριβώς για να μην αλλάξει τίποτα, όπως απειλούσε να κάνει το επερχόμενο χάος από την κακοδιοίκηση της "Νέας Δημοκρατίας"».

Θετικές κρίνονται επομένως ενέργειες όπως οι επισκέψεις Αρσένη στις ΗΠΑ προς άγγραν επενδύσεων και η αναβάπτιση του κ. Κουτσόγιωργα, ενέργειες που εμπεδώνουν ένα αίσθημα σταθερότητας και προωθούν τις σωστές αντιλήψεις τόσο στο κρίσιμο πεδίο της οικονομίας όσο και στο βάθρο της Δημοκρατίας που είναι το Κοινοβούλιο.

Πεποίθηση όλων των υγιώς σκεπτομένων Ελλήνων είναι πως θα επικρατήσουν αμοιβαία ωριμότερες σκέψεις και η «εθνική και λαϊκή ομοψυχία» του προέδρου θα συναντήσει την «εθνική και λαϊκή ενότητα» του κυβερνώντος κόμματος, ώστε να πορευθούμε όλοι μαζί εν ηρεμία στα αταλάντευτα πεπρωμένα της φυλής και του έθνους, που συμπυκνώνονται στην περίοδο που ζούμε, στο κοινό σοσιαλιστικό ιδεώδες.

αμην

Τα προβλήματα της αλλαγής και η νηστεία της Μ. Σαρακοστής

«ΣΗΜΕΙΟ ΣΤΡΟΦΗΣ» χαρακτηρίστηκε η τελευταία συνεδρίαση του υπουργικού συμβουλίου, κατά την οποία υιοθετήθηκε το σύνθημα «Αλλαγή στην Αλλαγή» και πάρθηκαν ιδιαίτερα σημαντικές αποφάσεις.

Ο ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ, ύστερα από ένα εποικοδομητικό διάλογο με όλους τους παρόντες υπουργούς και υφυπουργούς, παραδέχτηκε ότι «η αλλαγή βουλιάζει», ότι «έχουμε αλλαγές, αλλ' όχι αλλαγή» και ότι, για να προχωρήσει η χώρα, «χρειάζεται νέα ορμή και πνοή». Από την πλευρά της η Μελίνα Μερκούρη, υπό την ιδιότητά της σαν υπουργού Πολιτισμού, αναφέρθηκε στο πάθημα της Ρεβέκας, της γυναίκας του Λωτ —«είμαι κι εγώ γυναίκα» είπε, «και κάτι τέτοια τα κατέχω»— για να τονίσει την ανάγκη συνεχούς πορείας προς τα μπρος: «Έχουμε πια, όλοι, σαν ΠΑΣΟΚ, τη δική μας ηλικία και δεν πρέπει να στρέφουμε, συνεχώς, το βλέμμα μας προς τα πίσω. Διαφορετικά, διατρέχουμε τον κίνδυνο να μετατραπούμε σε στήλες άλατος, κάτι όχι τόσο ευχάριστο, όσο και αν το αλάτι έγινε, στις μέρες μας, δυσεύρετο αγαθό». Στο σημείο αυτό, ακριβώς, παρενέβη ο υπουργός Οικονομικών, Γιάννης Ποττάκης, για να εκφράσει τη διαφωνία του στο πλαίσιο του ελεύθερου και δημοκρατικού διαλόγου, που κυριαρχεί σ' όλες τις συσκέψεις του υπουργικού συμβουλίου: «Δεν είναι ακριβές —είπε— ότι το αλάτι έγινε, επί των ημερών μας, δυσεύρετο αγαθό. Απόδειξη, ότι, μόλις την περασμένη εβδομάδα, υπογράψαμε συμφωνία με τον σοβιετικό οργανισμό «ΑΛΑΤΟ-ΠΙΠΕΡΟ-ΕΞΠΟΡΤ», για την εισαγωγή 500.000 τόνων σοβιετικού άλατος, αρίστης ποιότητας». (Η αποκάλυψη αυτή, προκάλεσε ιδιαίτερη αίσθηση).

ΣΤΗ ΣΥΝΕΧΕΙΑ πήρε το λόγο ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας Γεράσιμος Αρσένης, για να δώσει μια συνοπτική εικόνα της οικονομικής πορείας της χώρας, αλλά και για ν' απαντήσει σε ερωτήματα που είχαν τεθεί από την προηγούμενη συνεδρίαση του υπουργικού συμβουλίου: «Πράγματι», είπε, «εφόσον με ερωτάτε, διάβαζε σε νεαρή ηλικία —αλλά και εξακολουθώ να διαβάζω— πολλή ποίηση: Παλαμά, Καβάφη, αλλά και Σουρή, και Σούτσο, και Κόκκο»... Τη φορά αυτή, η διακοπή προήλθε από τον αναπληρωτή υπουργό Εθνικής Άμυνας, Α. Δροσογιάννη: «Ποιος είναι πάλι αυτός ο Κόκκος;» —ρώτησε με έκδηλη ανησυχία, εφόσον η ΚΥΠ πέρασε από το υπουργείο Εθνικής Άμυνας, στο Γραφείο του πρωθυπουργού. «Το όνομα του Δημήτρη Κόκκου, σατιρικού ποιητή και συγγραφέα κωμειδυλλίων— απάντησε ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας— θα έπρεπε να σας ήταν οικείο, κύριε συνάδελφε. Πρώτον, διότι ο πατέρας του ήταν αξιωματικός της χωροφυλακής και, δεύτερον, γιατί ο ποιητής δολοφονήθηκε στην Ομόνοια, το 1891, από έναν λοχία, που δεν μπορούσε ν' ανεχθεί τη διακωμώδηση του κοτσαμπασισμού και του παλαιοκομματισμού από έναν ποιητάκο».

Η ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΑΡΣΕΝΗ προκάλεσε νέα αίσθηση στο υπουργικό ακροατήριο. Ο υπουργός Δημοσίων Έργων, Α. Τσοχατζόπουλος, πρότεινε την ανέγερση ανδριάντα του Δ. Κόκκου στην Ομόνοια —«αν ζούσε», είπε, «θα ήταν μέλος της Κλαδικής Ποιητών του ΠΑΣΟΚ»— ενώ ο υπουργός Εσωτερικών Μ. Κουτσόγιωργας —γνωστός για τους ποιητικούς και λυρικούς λόγους του, στη Βουλή— πρότεινε στον Γ. Αρσένη ν' απαγγείλει «μερικούς από τους ωραιότετους στίχους του Δ. Κόκκου» (Χειροκροτήματα). Ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας αντέδρασε, αρχικά, πολύ βίαια: «Το υπουργικό συμβούλιο —είπε— δεν είναι φεστιβάλ ποίησης. Άλλωστε, θα πρέπει να δώσω την «οικονομική στιγμή», καθώς η χώρα τιμήσε την Κυ-

ριακή του Τελώνου και Φαρισαίου και οδεύει, κάτω από αίσιους οινούς, προς τη νηστεία της Μεγάλης Σαρακοστής». Η δήλωση Αρσένη προκάλεσε θύελλα διαμαρτυριών, πράγμα που υποχρέωσε τον πρωθυπουργό να παρέμβει: «Είναι γεγονός —είπε— ότι, τη φορά αυτή, δε σκεφτήκαμε να φέρουμε τις κάμερες της τηλεόρασης, για να πληροφορηθεί ο λαός ότι, στο υπουργικό συμβούλιο, δεν υπάρχει μονόλογος —όπως ισχυρίζονται οι αντίπαλοί μας— αλλά πλουραλισμός και δημοκρατία. Και εφόσον οι υπουργοί έχουν, σήμερα, έφεση για ποίηση —και η βούληση είναι συλλογική— παρακαλώ τον αγαπητό Γεράσιμο Αρσένη να μας απαγγείλει κάποιους στίχους του Κόκκου». (Παρατεταμένα χειροκροτήματα). Μπρος στην εκφρασμένη αυτή θέληση ολόκληρου του υπουργικού συμβουλίου και του πρωθυπουργού, ο Γεράσιμος άρχισε ν' απαγγέλλει, με πολύ μπριο, τους πρώτους στίχους από το ποίημα «Ο Καπετάν Γιακουμής» του Δημήτρη Κόκκου:

Βρε πατρίδα, για σταθείτε
δυο λογάκια να σας πω
Ο ΛΑΟΣ: Πώ, πώ, πώ - πώ, πώ πώ!

Για ν' ακούστε, για να δείτε
το μεγάλο μου σκοπό
Ο ΛΑΟΣ: Σκοπό, σκοπό, σκοπό, σκοπό!

★ ★ ★

ΥΣΤΕΡΑ ΑΠΟ το μικρό αυτό ποιητικό ιντερμέτζο, τον λόγο πήραν όλοι, κατά σειρά, οι υπουργοί οι υφυπουργοί, για ν' ανασκευάσουν κάποιους κακόβουλους ψιθύρους, που εξακολουθούν ακόμα ν' ακούγονται, από κακόβουλους «ψιθυριστές», σε σχέση με τον πρόσφατο ανασχηματισμό: Οι υπουργοί Εσωτερικών, Μ. Κουτσόγιωργας, και Υγείας, Γ. Γεννηματάς, διευκρίνισαν ότι οι ίδιοι σκέφτηκαν πως ήταν καιρός ν' αλλάξουν, μεταξύ τους χαρτοφυλάκια —ο Μ. Κουτσόγιωργας, μάλιστα, είπε, πως μια ένδον φωνή, του έλεγε, συνεχώς γαλλιστί: Changez vos Ministères!— και ότι κατέβαλαν πολύ μόχθο, προκειμένου να ενδώσει ο πρωθυπουργός την παράκλησή τους αυτή. Κάτι ανάλογο είπαν και ο υφυπουργός Προεδρίας, Δημ. Μαρούδας και ο υπουργός άνευ χαρτοφυλακίου, Σ. Πεπονής: «Παρακάλεσα τον συνάδελφο Πεπονή —είπε ο Δημ. Μαρούδας— να προχωρήσει άφοβα στη μέθοδο του σαλαμιού, να κόψει, δηλαδή, από τις αρμοδιότητές μου τη φέτα που λέγεται ραδιοφωνία και τηλεόραση». Αλλά επειδή για το θέμα έπρεπε ν' αποφασίσει ο ίδιος ο πρωθυπουργός, «πήγαμε και οι δυο στο Καστρί, όπου μπόρεσα, τελικά, ύστερα από πολύ κόπο —και με τη βοήθεια του Σάκη— να πείσουμε τον πρωθυπουργό, νά κόψει τη φέτα!» Λιγόλογος, όπως πάντα, ο υπουργός Προεδρίας, Απ. Λάζαρης, είπε πως δεν είναι αλήθεια ότι η εισοδός του ξανά στην κυβέρνηση, είχε σκοπό να αντιρροπίσει τον υπουργό Εθνικής Οικονομίας, Γερ. Αρσένη και, γενικότερα, δεν είναι αλήθεια όλα όσα γράφθηκαν —ιδιαίτερα στο «ΑΝΤΙ»— περί ανασχηματισμού που απάλειψε «κάθε άλλο κέντρο δύναμης», στους κόλπους του κυβερνώντος κόμματος.

ΣΤΗΝ ΙΔΙΑ συνεδρίαση του υπουργικού συμβουλίου, ο νέος υπουργός Εμπορίου, Β. Κεδίκογλου, διευκρίνισε ότι η δήλωση του υπουργού Εθνικής Οικονομίας, ότι η χώρα οδεύει —υπό αίσιους οινούς— προς τη νηστεία της Μεγάλης Σαρακοστής, καθόλου δεν σημαίνει ότι η αγορά δεν είναι εφοδιασμένη με μεγάλες ποσότητες κρέατος. Στην Κύπρο —πρόσθεσε— οι Αποκριές λέγονται και «Μεγάλες Σήκωσες»—, με την έννοια ότι «σηκώνονται από το τραπέζι όλα τα κρεατινά». Στην Ελλάδα,

όμως, όπου όλοι οι χοντρέμποροι και κρεατέμποροι έχουν προσχωρήσει στο ΠΑΣΟΚ, «δεν υπάρχει λόγος να στερηθεί ο λαός το κρέας, έστω και για μια μέρα». (Ζωηρά και παρατεταμένα χειροκροτήματα).

Η συνεδρίαση του υπουργικού, έκλεισε με μια σύντομη αναφορά του Α. Τσοχατζόπουλου, στις διάφορες «βαβούρες» που ακούγονται εν όψει τόσο των ευρωεκλογών, όσο και του συνεδρίου του κόμματος.

«ΦΥΣΙΚΑ —πρόσθεσε— άλλο πράγμα είναι το κόμμα, και άλλο η κυβέρνηση. Και δεν θα πρέπει, κανονικώς εχόντων των πραγμάτων, να συζητούμε κομματικά θέματα στο υπουργικό. Αλλά επειδή είμαστε όλοι στρατιώτες της αλλαγής, καλό θα ήταν να διευκρινίσουμε ορισμένα πράγματα». Σχετικά, όπως έγινε γνωστό, ο υπουργός Δημοσιών Έργων διευκρίνισε τα ακόλουθα:

ΟΤΙ, π ρ ώ τ ο ν, δεν αληθεύει πως ο ίδιος εισηγήθηκε «συνέδριο εκλογικό» —με την έννοια ότι θα πρυτανεύσουν τα «ζήτω» και το «εμπρός παιδιά»... —ενώ οι Γ. Γεννηματάς και Κ. Λαλιώτης είχαν εισηγηθεί αναβολή του συνεδρίου για το φθινόπωρο, προκειμένου να υπάρξει ελεύθερος διάλογος και συζήτηση βάθους, πάνω σε όλα τα επίμαχα κομματικά και κυβερνητικά προβλήματα.

ΟΤΙ, δ ε ύ τ ε ρ ο, δεν είναι ακριβές —όπως διαδίδουν κάποια στοιχεία σαφώς αντικομματικά— ότι τα μέλη της οργανωτικής επιτροπής του συνεδρίου, θα είναι και οι... σύνεδροι του συνεδρίου!

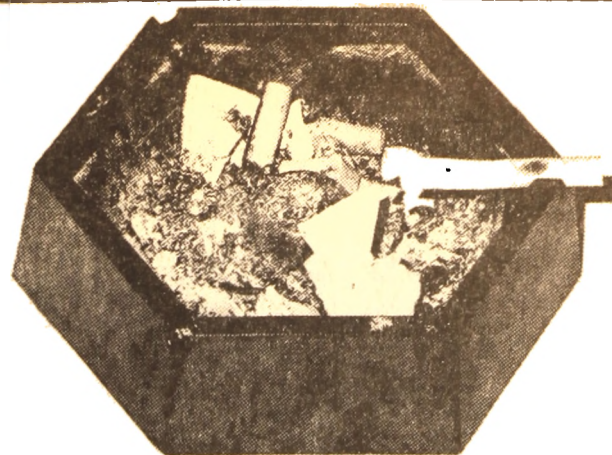
ΟΤΙ και αν υποθεθεί, τ ρ ί τ ο ν, ότι το συνέδριο θα έχει προεκλογικό —και μόνο— χαρακτήρα, αυτό καθόλου δεν βλάπτει, μια και η διάταξη μάχης, η εκλογική γυμναστική, γαλβανίζουν την ενότητα του κόμματος και —προπαντός αυτό— ισοπεδώνουν τις διάφορες «τάσεις» μέσα στο ΠΑΣΟΚ.

ΠΕΡΙΦΡΟΝΤΙΣ ο πρωθυπουργός, αφού άκουσε την ομιλία του Α. Τσοχατζόπουλου, παρενέβη την τελευταία στιγμή, για ν' αποσαφηνίσει, ακόμα καλύτερα, τα πράγματα. Συμφωνώ, κατά βάση —είπε— με τις διευκρινίσεις του Άκη, εκτός από την τελευταία. Στο κόμμα, όπως και στο υπουργικό συμβούλιο, πρέπει να έχουμε ελευθερία γνώμης. Όλες οι τάσεις είναι σεβαστές. Και, όπως έλεγε ο Γκράμσι, εμείς οικοδομούμε την ενότητά μας, μέσα από τις αντιθέσεις μας. Και, όπως έλεγε ο Μάο, θα πρέπει ν' αφήσουμε (στο κόμμα, όπως και στο υπουργικό συμβούλιο), όλα τα λουλούδια ν' ανθίζουν. Αλλά και ο σύντροφος Μπερλινγκουέρ, που συνάντησα πρόσφατα, μου είπε πόσο καλό θα ήταν για το ΠΑΣΟΚ, αν είχαμε και μεις «τάσεις». Συνεπώς, ζήτω οι τάσεις!

ΣΤΟ ΣΗΜΕΙΟ αυτό, όρθιοι όλοι οι υπουργοί και υφυπουργοί, ξέσπασαν σ' ένα θερμό και παρατεταμένο χειροκρότημα, ενώ ο υπουργός Εσωτερικών Μ. Κουτσόγιωργας, είπε πως «θα πρέπει να θυμηθούμε και τον Πλάτωνα», που έλεγε πως όταν συζητούνται τα δημόσια πράγματα, θα πρέπει ο καθένας να σηκώνεται στην αγορά του δήμου και να εκφράζει ελεύθερα τη γνώμη του, είτε είναι χαλκιάς, είτε χτίστης, τσαγκάρης, ξυλοκόπος, έμπορος, καπετάνιος, πλούσιος ή φτωχός. «Προτείνω —κατέληξε— επειδή η τέχνη του κυβερνάν είναι δύσκολη και η λαϊκή συμμετοχή όρος δυσνόητος, να πούμε στον Δημ. Μπέη να φτιάξει, έξω από το Δημαρχείο, μια σουί γκένερισ «αγορά του δήμου», όπου θα πηγαίνει ο λαός να στήνει «πηγαδάκια», να συζητεί, να τσακώνεται, να ξεδίνει. Τότε και η αλλαγή θα αποκτήσει το πραγματικό της περιεχόμενο ή, όπως είπε και ο πρωθυπουργός, θ' αποκτήσει νέα ορμή».

ΑΠ' Ο,ΤΙ ΕΓΙΝΕ γνωστό, η πρόταση Κουτσόγιωργα θα συζητηθεί στην προσεχή ολομέλεια του υπουργικού συμβουλίου, ενώ ήδη ένα αίσθημα αδημονίας συνέχει την ελληνικό λαό, που ανυπομονεί να δει υλοποιούμενη, το ταχύτερο δυνατό, την πράγματι πρωτότυπη αυτή πρόταση. Καλές αποκριές!

ΑΝΤΗΝΩΡ

Η συγκέντρωση των πετυχημένων

Σε πρόσφατη συνέντευξη Τύπου ο πρόεδρος της ΕΔ-ΠΑΕ (Επιτροπή για τη Δημιουργία Πετυχημένου Αριστερού Εντύπου) κύριος Αναγνώστης Αναγνώστου κατήγγειλε τις μεθοδευμένες επιθέσεις των δεξιών αρθρογράφων ενάντια στο έντυπο που διευθύνει, τον Τριήμερο Ερμηνευτή, που συμπλήρωσε χτες τέσσερα τεύχη. Ο κύριος Αναγνώστου παρουσίασε στους δημοσιογράφους στοιχεία που αποδεικνύουν ότι υπάρχει οργανωμένο σχέδιο της Δεξιάς —όπου κι αν βρίσκεται αυτή— με αποκλειστικό σκοπό το φίμωμα των ΠΑΕ (Πετυχημένων Αριστερών Εντύπων), που μέχρι σήμερα περιλαμβάνουν εκτός από τον Τριήμερο Ερμηνευτή, τα Σύγχρονα Αποφθέγματα, το Σαλιγγάρι, τη Ρίψη καθώς και το περιοδικό Υπέρ, πρώτο χρονικά στο είδος του.

Εξάλλου ο κύριος Αναγνώστου παρουσίασε την τελευταία «απόπειρα δημιουργίας Πετυχημένου Αριστερού Εντύπου» που βασίστηκε σ' ένα πείραμα διάρκειας και κατέληξε μόλις χτες στα εξής συμπεράσματα:

1) Ένα ΠΑΕ χαρακτηρίζεται σαν τέτοιο από το ποσοστό δυσπιστίας στον κόσμο που εμπεριέχει και το οποίο δεν μπορεί να είναι μικρότερο από 30%.

2) Ένα ΠΑΕ περιέχει υποχρεωτικά κοινωνική κριτική (μίνιμουμ μισή σελίδα), πολιτιστικές σελίδες (2-22 σελίδες, ανάλογα με τους θανάτους πνευματικών ανθρώπων), γελοιογραφίες και μελέτες. Όλα τα υπόλοιπα (50-80 σελίδες) είναι κουτσομπολιά και εκτιμήσεις (ποσοστό όχι μικρότερο από 85%). «Αν υπάρχει και καμιά ιδέα καλό είναι να μπαίνει» παρατήρησε άγρια ο κύριος Αναγνώστου.

3) «Ένα ΠΑΕ κερδίζει αναγνώστες», συνέχισε ο κύριος Αναγνώστου, «όταν αντιμετωπίζει με καλοπροαίρετο χιούμορ τα άλλα ΠΑΕ. Αυτή είναι η δύναμή μας απέναντι στη Δεξιά».

Παρατεταμένα χειροκροτήματα (μίνιμουμ δεκαπέντε λεπτά) ακολούθησαν τις σοφές αυτές κουβέντες. Ο κύριος Αναγνώστου, με δάκρυα στα μάτια, ανακοίνωσε ότι στις ΠΑΕ ισχύει το «ένας για όλους, όλοι για έναν», ύψωσε το περιοδικό που κράταγε εκείνη τη στιγμή και όλοι αντίκρισαν το νέο τεύχος του Τριήμερου Ερμηνευτή.

Τότε, οι εκπρόσωποι του Υπέρ, των Σύγχρονων Αποφθεγμάτων, του Σαλιγκαριού και της Ρίψης αποχώρησαν αγανακτισμένοι. Σύμφωνα με πληροφορίες στην αίθουσα έμειναν μόνο οι εκπρόσωποι του αλβανόφιλου εβδομαδιαίου περιοδικού Οκτώ καθώς και πολλοί δεξιοί δημοσιογράφοι.

Πέριον από 1ης Ιανουαρίου μέχρι 20ης Απριλίου φορούσαμε μάσκες, μ' ένα μικρό διάλειμμα φωτεινό την Κυριακή που με πήρε απ' το σπίτι εκείνον, και μου 'πε σ' αγαπάω, και το 'κλεισε. Δεν περιμέναμε τις Απόκριες. Η ψυχή μας δίψαγε για μεταμφίεση, γιατί είχε κουραστεί με την ειλικρίνεια και το ελαφρό κοκκινάδι, κι ήθελε μωβ κραγιόν και μάσκα.

Η μάσκα ήτανε μαύρη, την έδειξε κι η τηλεόραση, μαύρη, παρά το στρας. Τι να κάνουμε τα φιλοκυβερνητικά στρας απέναντι στο μαύρο, ήτανε σαν λαχειοπώλις στο χορό των εκδοροσφαγέων, οπτασία δηλαδή. (Τώρα που είπα και παρομοίωσα τα στρας, θυμήθηκα κι εκείνα τα μωβ κασκόλ του 1979 και την ιστορία μου στη Θεσσαλονίκη, που κρυφτήκαμε τα δυο μας στο σπίτι του κοινού γνωστού και γέμισε ο καναπές αστεράκια απ' το στρας και την αγάπη μας, κι έμαθα μετά ότι ο πατέρας του κοινού μας γνωστού, καθηγητής της Θεολογίας, τ' ανακάλυψε και γονάτισε και προσευχήθηκε).

Πού ήθελα να καταλήξω; Α, στο ότι εγώ την αγάπησα την μεταμφιεσμένη παρά την πασίγνωστη καχυποψία μου, και της είχα αδυναμία. Με αποτέλεσμα, όχι μόνο να εορτάσει Ατελείωτες Απόκριες, αλλά και να το ξεφτιλίσει τελείως, όταν την επόμενη του τετραμήνου γλεντιού, 21.4.1984, συνέχισε με σαμπάνια και φιλο-πάθος στη διπλανή πολυκατοικία.

Σωτήρης Κακίσης

Η Εσμεράλντα και οι τρεις μασκοφόροι

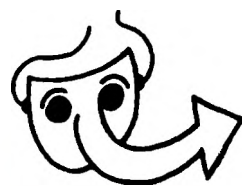
Ο Σηκουάνας, ο φιδίσιος ποταμός των Παρισίων, περνούσε πλάι στη Notre Dame, δηλαδή την Παναγία των Παρισίων.

Η βαριά σκιά της εκκλησίας έπεφτε πάνω στην Εσμεράλντα. Κυνηγημένη καθώς ήταν από τους γρεναδιέρους, ένωσε τη σκιά της Παναγίας να γίνεται ένα μαζί της. Σαν αστραπή έλαμψε ο νους της την εικόνα της μάγισσας Μαριού και πρόφερε τις τρεις σωτήριες λέξεις: μα - σκαμά - σκα, σπάζοντας με τη δύναμή τους τον κλοιό της φρουράς.

Περνώντας από το διάφανο φως του παρισινού ουρανού στην είσοδο της σκοτεινής εκκλησίας, ένωσε ζάλη και μια τρεμούλα διαπέρασε το κορμί της. Σώθηκε άραγε, αναρωτήθηκε, καθώς μισολιπόθυμη έγειρε και άδειασε σχεδόν το σώμα της πάνω στη σκάλα; Ο τρόμος κι η εξάντληση δεν την άφησαν να δει το πρόσωπο του γίγαντα που την άρπαξε απότομα στην αγκαλιά του. Η φωνή του, όμως, καθώς της έλεγε «μη φοβάσαι», την τρόμαξε ακόμη περισσότερο. Έβγαινε μέσα από μια σπηλιά γεμάτη φίδια που κουλουριάζονταν στο λαιμό της και τον σφίγγανε. Ορμούσαν στο κεφάλι της και μπλέχονταν στις μπούκλες των μαλλιών της, με τις μαυροκόκκινες ανταύγιες. Τα γυμνά παγωμένα της πόδια, μελανά και με εμφανή τα σημάδια του τυμπανισμού.

Ο Κουασιμόδος τρέκλιζε από τη συγκίνηση, καθώς τα χέρια του σα δυο κουπιά αγκάλιαζαν αυτή την ξέμπαρκε βαρκούλα. Οι αγκώνες του ακουμπούσαν και γδέρνονταν στον τοίχο που κύκλωνε τη στριφτή σκάλα προς το καμπαναριό. Ανέβαινε τρία τρία τα σκαλιά και για πρώτη του φορά λαχάνιασε και βογκούσε από τον πόνο, καθώς το σώμα της Εσμεράλντας κύρτωνε στην αγκαλιά του. Δεν είχε αγγίξει ποτέ του γυναίκα κι αυτή χλωμή και με μάτια πυρωμένα χάρβουνα τον είχε βγάλει από το ρυθμό του. Καμπάνες' να χτυπούν οι καμπάνες της Παναγίας και η καρδιά της ν' ακούγεται πέρα στην άκρη του Παρισιού κι όλοι να σταυροκοπιούνται με δέος για τη χάρη της. Και τώρα στην αγκαλιά του η Παναγία και το κεφάλι του να καμπανίζει.

Την απόθεσε πλάι στη μεγάλη καμπάνα κι άρχισε να βαρά το γνωστό του τραγούδι, όλο και πιο γρήγορα, όλο και πιο δυνατά. Επιτέλους, η καμπάνα χτυπούσε πιο δυνατά απ' την καρδιά του. Η Εσμεράλντα, καθώς τον κοίταξε με την άκρη του ματιού της, κατάλαβε πως ο Κουασιμόδος φορούσε μια μάσκα' την πιο άσχημη μάσκα που είδε ποτέ στη ζωή της. Ένωσε πως είχε πιαστεί στο δόκανο. Τι ζώο παράξενο να είναι, μουρμούρισε. Ο Κουασιμόδος πάλι απ' τη μεριά του ένωθε πως το λάφυρό του ήταν σπουδαίο, μα αυτός δεν ήξερε από λάφυρα. Τι κάνουν μπρος σε μια

ολοζώντανη Παναγία, αναρωτιότανε. Χτυπούσε, λοιπόν, την καμπάνα και η μάσκα του, που ήτανε κέρινη άρχισε να λιώνει.

Η Εσμεράλντα σκεφτόταν πως να γλιτώσει.

Ο επιθεωρητής Ιαβέρης, την ίδια στιγμή, έκοβε βόλτες πάνω κάτω, μπρος στον πύλωνα της Παναγίας των Παρισίων. Μαυροντυμένος, με το ημίψηλο και το μαύρο κομψό του μπαστούνι ελαφρά προεντεταμένο, σκεφτόταν κι αυτός. Αυτή, λοιπόν, η γλυκειά τρελούτσικη μάγισσα κατάφερε κι αυτή τη φορά να του ξεφύγει. Αλλά δε θα του γλιτώσει, σκεφτότανε. Εγκλωβισμένη καθώς είναι στην Παναγία των Παρισίων, εγώ ο επιθεωρητής Ιαβέρης, θα βρω τον τρόπο να τη συλλάβω. Με το μεθοδικό του μυαλό, το οποίο υποβοηθούσαν και οι βηματισμοί, σκεφτόταν το Νόμο. Όμως, μέσα στο καπέλο του το ημίψηλο, περίσσευε χώρος ικανός και για άλλες σκέψεις. Εκεί μέσα, λοιπόν, είχαν φωλιάσει τα μαυροκόκκινα μαλλιά της Εσμεράλντας, τα κάτασπρά της δόντια που πρόλαβε να δει πριν γλιστρήσει στη σκιασμένη εκκλησία και τα δυο πυρωμένα κάρβουνα, που ήταν τα μάτια της, του τσουρούφλιζαν το κρανίο.

Βημάτιζε όλο και πιο γρήγορα, καθώς ο Νόμος και το καθήκον προς τον αυτοκράτορα ήταν γι' αυτόν, ως τώρα, το μόνο του πάθος. Λογάριαζε να βρει έναν τρόπο να τα συνδυάσει και τα δυο και στήριζε όλες τις ελπίδες του στη σατανική του ιδιοσυγκρασία. Ο Κουασιμόδος την έχει στην αγκαλιά του, σκεφτότανε κι αλάφιαζε. Αυτός, ο άσκημος, ηλίθιος χαφίης της Παναγίας. Αλλά και δικός μου, συμπλήρωσε. Μόνο μια λύση υπήρχε. Να πείσει τον Κουασιμόδο, με το καλό ή με τη βία, να του την παραδώσει κι αυτός να της εμφανιστεί αγνώριστος, ως μασκοφόρος.

Η Εσμεράλντα, την ίδια στιγμή, σκεφτόταν πως να γλιτώσει από το σφιχταγκάλιασμα του Κουασιμόδου, που την κοιτούσε με το πιο άσχημο και χαζό βλέμμα στον κόσμο. Να γλιτώσει απ' τον Κουασιμόδο, αλλά να μην πέσει στα χέρια του επιθεωρητή Ιαβέρη. Να μην πέσει στα χέρια του εκτελεστή του Νόμου, που σήμαινε γι' αυτήν βέβαιο θάνατο στην πυρά.

Ο Σηκουάνας, ο φιδίσιος ποταμός των Παρισίων, ακούγονταν γουργουριστός και δροσερός, ικανός να σβύσει τον τρόμο της πυράς απ' το μυαλό της Εσμεράλντας. Τον τρόμο της πυράς, του Ιαβέρη και αυτού του τέρατος που νομίζοντας πως τη σώζει, την απομάκρυνε 325 σκαλιά, όσα τα σκαλιά του καμπαναριού, από τη σωτηρία. Έπρεπε κάτι να σκεφτεί και μάλιστα γρήγορα. Κοίταξε τον Κουασιμόδο και προσπάθησε να του χαμογελάσει, μήπως και έτσι βρει τον τρόπο να γλιτώσει απ' τα χέρια του. Μάταιη ελπίδα. Οι τανάλιες των χεριών του δεν την άφηναν ούτε ν' ανασάνει και η λιωμένη μάσκα αποκάλυπτε το πρόσωπό του ακόμη πιο δυσδιάκριτο και δύσμορφο. Δεν μπορούσε να προσδιορίσει τι ακριβώς της θύμιζε, αλλά κάτι, σίγουρα, πολύ γνωστό.

Εν τω μεταξύ, ο επιθεωρητής, Ιαβέρης κατάλαβε πως η καλύτερη μέθοδος είναι ο αιφνιδιασμός. Όρμηξε, λοιπόν, στη σκάλα του καμπαναριού, αφού ακούμπησε προσεκτικά στο πλατύσκαλο το ημίψηλό του, το μαύρο του μπαστούνι και τα γάντια του. Φόρεσε τη μαύρη μάσκα που είχε πάντα στην τσέπη του, δια παν ενδεχόμενο. Έφτασε στο καμπαναριό ξεπνοημένος, αλλά αποφασισμένος. Βάζοντας μία τρικλοποδιά στον Κουασιμόδο τον κάνει να χάσει την ισορροπία του και να πέσει με όλο του το βάρος πάνω στην Εσμεράλντα, η οποία λιποθυμά, χωρίς να έχει αντιληφθεί την αιτία του κακού.

Έτσι ο επιθεωρητής Ιαβέρης αποσπά την Εσμεράλντα από τον Κουασιμόδο και την οδηγεί ταχύτατα στον Σηκουάνα. Εκεί, αφού πρώτα της λύνει τα κορδόνια του φουστανιού της για να διευκολύνει την αναπνοή της, της ρίχνει νερό στο πρόσωπο.

Καθώς πεταρίζουν τα βλέφαρα της Εσμεράλντας, ο επιθεωρητής Ιαβέρης καταλαβαίνει πως αυτή η γυναίκα είναι η γυναίκα της ζωής του. Το μεθοδικό και νομοταγές μυαλό του συλλαμβάνει αμέσως την εικόνα του μέλλοντός του. Τον εκχριστιανισμό της Εσμεράλντας ακολουθεί ένας γάμος κοσμικός στην Παναγία των Παρισίων. Νιώθει ευτυχισμένος που η Εσμεράλντα είναι στην αγκαλιά του, αλλά και περήφανος για την ευφύια του. Έτοιμος για όλα ο επιθεωρητής Ιαβέρης αποσύρει από το πρόσωπό του τη μάσκα και αποκαλύπτεται στην αγαπημένη του, η οποία εκείνη τη στιγμή συνέρχεται.

Ο Σηκουάνας, ο φιδίσιος ποταμός των Παρισίων, τραγουδούσε χαρμόσυνα στ' αυτιά του επιθεωρητή Ιαβέρη.

Ο Σηκουάνας, ο φιδίσιος ποταμός των Παρισίων, θρηνούσε μέσα στην καρδιά της Εσμεράλντας.

Είμαι χαμένη, σκέφτηκε η Εσμεράλντα. Και χωρίς πολύ να το σκεφτεί γλίστρησε απ' το πλάι του επιθεωρητή Ιαβέρη κι έπεσε στον Σηκουάνα, μονολογώντας: Κάλιο ο θάνατος από πνιγμό. Η Εσμεράλντα, μόλις ένωσε το κρύο νερό στο σώμα της συνήλθε και καθώς γνώριζε πολύ καλό χολύμπι και μακροβούτια, εξαφανίστηκε αστραπιαία από τα μάτια του επιθεωρητή Ιαβέρη. Αυτός περίλυπος κοιτούσε την επιφάνεια του νερού κι όταν πια βεβαιώθηκε πως αυτή είχε πνιγεί, χωρίς να χάσει χρόνο έπεσε στο ποτάμι. Σε λίγα δευτερόλεπτα ο επιθεωρητής Ιαβέρης, ο οποίος ήταν ορεινής καταγωγής και δεν είχε ποτέ του χολυμπήσει, χάθηκε, αφήνοντας ως τελευταία σημάδια τρεις μπουρμπουλίθρες και τη μαύρη μάσκα του να επιπλέει...

Η Εσμεράλντα μη γνωρίζοντας τις τραγικές εξελίξεις και φοβούμενη πάντα τη σύλληψή της και την καταδίκη της εις τον δια πυράς θάνατον, συνέχισε να χολυμπά. Κάποια στιγμή, τελείως εξαντλημένη, διέκρινε από μακριά έναν όγκο να επιπλέει. Πλησίασε με όσες δυνάμεις της απομέναν, τη σωσίβια αυτή λύση. Ήταν ένα σακί —δεμένο σφιχτά με σπάγκο— που μιλούσε. Ο δυστυχής που ήταν κλεισμένος μέσα την πληροφόρησε πως έσπασε το αυτοσχέδιο μαχαίρι του και πως θα έπρεπε να λύσει τα σκοινιά, αλλιώς θα πνιγούνε και οι δύο. Η Εσμεράλντα έβαλε τα δυνατά της και γρήγορα απελευθέρωσε τον εγκλειστο άντρα.

Ήταν ωραίος και γεμάτος ρώμη.

Την πήρε απ' το χέρι και βγήκαν στην ακροποταμιά.

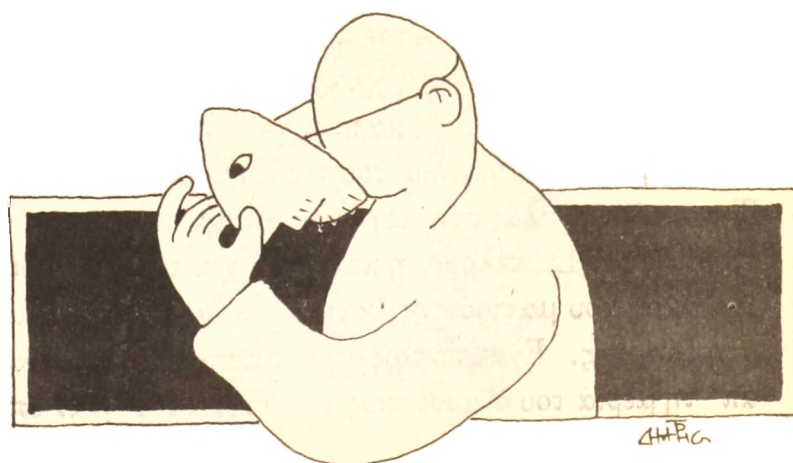
Της συστήθηκε. Κόμης Μοντεχρίστος.

Ήταν μαγεμένη.

Ο Σηκουάνας, ο φιδίσιος ποταμός των Παρισίων, γλυκοκελαηδούσε στ' αυτιά της Εσμεράλντας.

Δεν της είπε, όμως, ότι ήταν δραπέτης, ότι είχε και άλλο όνομα, και κυρίως, ότι είχε δώσει υπόσχεση γάμου στη Μερσεντές.

Άντεια Φραντζή

Αγαπητέ διπλανέ

Το φίδι μέσα στο κλουβί κι αν το κλείσεις αποκλείεται να κελαιδήσει, του λείπουν πολλά για ν' αποκτήσει φωνή. Το σαλεμένο μυαλό, προχτές, του Γώγου φαντάστηκε πως ήταν πορτοκάλι ή άγουρο μήλο. Έβαψε τα μάγουλα κίτρινα κι άρχισε να κατρακυλά στις σκάλες. Τον βρήκαν αργά το βράδυ πεσμένο ανάσκελα στο ισόγειο, ήταν ζεστός ακόμη και βαρυνάσαινε. Λίγο πριν φύγει, κάρφωσε ένα μικρό χαμόγελο στο ματωμένο του στόμα και πήγε ευτυχισμένος ψιθυρίζοντας «τα κατάφερα, τα κατάφερα».

Να αυτά συνέβησαν αυτά σου γράφω. Έχω καιρό να σε δω να πατάς πρωί πρωί το κουμπί τ' ασανσέρ και να μου κρατάς ανοιχτή την πόρτα να προφτάσω κι εγώ. Ε! βρε αδερφέ στον ίδιο διάδρομο τον τέταρτον μένουμε κι δυο, να μην τα λέμε πον και πον; Χρονιάρες μέρες ήρθανε, απόκριες, σου 'χω φιάξει και δώρο στεφάνι από δαμάσκηνα και φύλλα δάφνης, χτύπα μου (ξέρεις, το τρίτο κουδούνι αριστερά σου) να στο δώσω να τ' απωθέσω απαλά στο ξανθό σου κεφάλι να σου πω και μian αστεία ιστορία. Όσο κι αν στριμωχτήκαμε ο καθένας στο κλουβί του, εγώ νιώθω ακόμα την ανάγκη να πλέκω στεφάνια τις γιορτές από δαμάσκηνα και δάφνη.

Θανάσης
(ξέρεις εσύ)

Πότε μου φόρεσαν μάσκα

Η μάνα μου πρώτη. Για το πρώτο παιδί όλα ήταν γαλάζια. Το δεύτερο έπρεπε να 'ναι κορίτσι. Όλα έγιναν ροζ: οι κουβέρτες, τα σεντόνια, το καρεκλάκι, το καθηκάκι, το μπιμπερό. Κι εγώ έπρεπε να 'μαι ξανθό, ροδαλό, στρουμπουλό, σαν χαλκομανία. Κι ήρθε αγόρι. Πάνε τα ροζ, τα καρεκλάκια, τα καθηκάκια, τα ροζ όνειρα. Ήμουν σκουράντζος, αδύνατος. Πάει η χαλκομανία.

Ύστερα μου φόρεσαν τη μάσκα του χριστιανού, και το γλέντησαν πολύ.

Μετά με μασκάρεψαν μαθητή —καλό μαθητή— με μπλε ποδιά, άσπρο γιακά και σήμα μπρούτζινο: ΠΣΠΑ. Ησύχασε, δεν ανήκα σε κόμμα, απλώς πειραματόζωο, Πειραματικού Σχολείου του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Αργότερα μου φόρεσαν τη μάσκα του σούπερ-Griechen: EON, εθνικός κοντοπιθάρης και τραγούδια αποκριάτικα όλο το χρόνο.

Σε λίγο η μάσκα του γυμνασιόπαιδος. Μαλλιά νεοσύλλεκτου και καπέλο με κουκουβάγια.

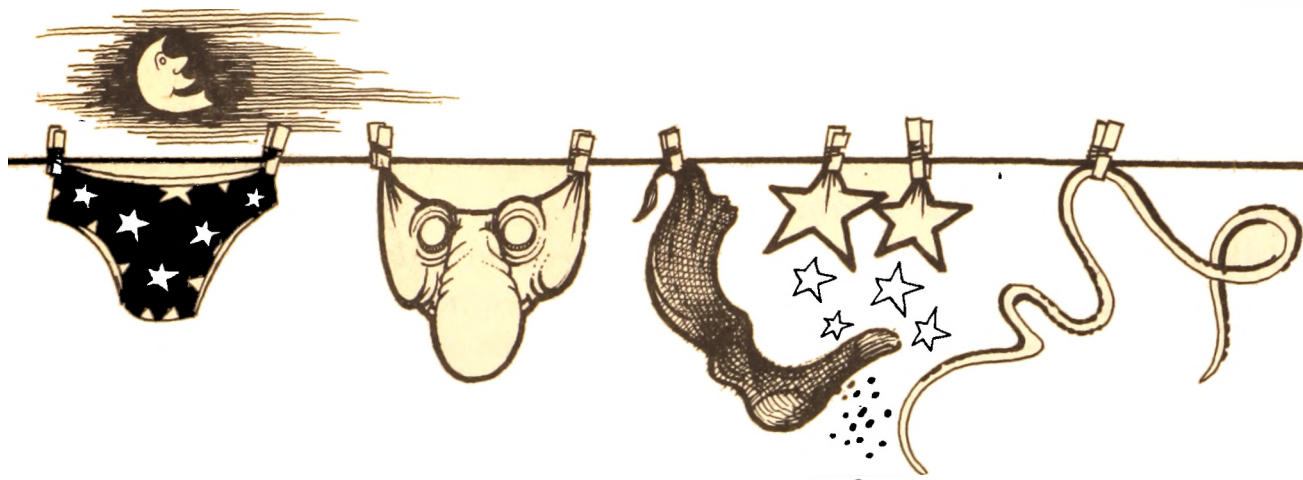
Κατοχή. Οι μάσκες βγήκαν. Άλλος με μούρη γουρουνίσια —ήταν η δική του— μαυραγορίτης, χίτης, υπουργός, καταδότης· άλλος με τη μάσκα του θανάτου. Πεινούσα· να μαζεύω ραδίκια, να κλέβω τα κοτόπουλα του Δεσπότη, τις καρέκλες του Μαρκούση. Αντιστασιακή μάσκα, περίοδος πρώτη, μηδέν. Μόνο ο παπατζής στην οδό Αθηνάς είχε το πρόσωπο της αντίστασης: ο Feldwebel χορτάτος, χαζεύνει· ο δικός μας πάει να τον μνησει. «Είναι flachten είναι fluchten είναι Machina versuchten». Ο Feldwebel φεύγει· η μάσκα του έχει κολλήσει στη μούρη σαν το πονκάμισο του Νέσσου. Feuer! Οι εκλεχτοί πεθαίνουν χωρίς μάσκα, με τα μάτια ανοιχτά, το στόμα να χάσκει στεγνό, τις σκατόμυγες να γεννούν τ' αυγά τους και μια τρύπια φωτογραφία της στιγμής στην τσέπη του σακακιού: ακριβώς άνω αριστερά.

Κατόπιν η μάσκα του φοιτητή· λευκή σαν ποινικό μητρώο μογγολικού εφήβου. Το στερητικόν άλφα, το πρόσωπό μας. Έπρεπε να φοράς τώρα τη μάσκα του άντρα, του Έλληνα άντρα· μπουρδελοτσαρκες, πού λεφτά για παραμέσα. Μαυράκι, τζουρίτσες δύο. Τα κορίτσια με τη μάσκα της αγνότητας. Σ' αγαπούν, ίσως· σου παραχωρούν την επικαρπεία με την πλάτη γυρισμένη.

Κάποτε είδες και συ το πρόσωπό σου χωρίς μάσκα: το 'πες madeleine, Έλλη, μετά ευφροσύνη. Κι έγινες φορητή εικόνα στο Μοναστηράκι: res nullius.

Τώρα κάτι γράφεις, κάτι σκίζεις· κάτι κρύβεις: πάλι το πρόσωπό σου.

Σ.Ν. Κουμανούδης

Μετ(α)-αμφίεση

Επιθυμίας αμφίεση και Πρόσωπου μετ-αμφίεση: το «πραγματικό» σου διαλύεται, οι προσαγορευμένοι ρόλοι σου υπονομεύονται στα υλικά που τους σημαίνουν, και εσύ σαρκώνεσαι σε κάτι άλλο μη αναγνωρίσιμο από τα μέχρι τότε σημεία «σου», θέσμια, κοινότητα και, σχεδόν πάντα, επίβουλα προς εαυτόν καθότι αλλότρια.

Η ένδυση —ή και η απέχδυση— στο κορμί, ως μεταμφίεση· η δοκιμασία, το Παιχνίδι των χρωμάτων στο πρόσωπο, ως ακύρωση της καθ' ημέραν εκφραστικής σου απεικόνισης: είναι δύο τάξεις μετωνομίας, όπου σημαίνεται ό,τι εσύ επιθυμείς και εράσαι· είναι δύο Πράξεις επιστροφής στο θυμικό σου, όπως υπερβαίνεις τη φαντασιακή και ανοίκεια υποστασίωσή σου σε αντι-προσωπευτικές οντότητες ρόλων του κρατούντος κοινωνικού Λόγου· είναι δύο ανατροπές της καθημερινής μεταμφίεσής σου από άτομο που είσαι σε Υποκείμενο που υφίστασαι, σε (ανα)παράσταση, με θρυματισμένο το βιωματικό σου και την εκφορά του. Γιατί, με τη μεταμφίεση του κορμιού και το χρωματισμό του προσώπου, περνάς προς τον Άλλο υποτάσσοντας το έλλογο στο βιούμενο εκείνων, των μεταμφιεσμένων στιγμών σου· τότε όπου ορίζεις εσύ τον τρόπο, τον τόπο και τη μορφή εκφοράς του προσώπου και του κορμιού, προσφέροντας στους άλλους μια φιγούρα για επαφή, και όχι δίνοντας το ετεροπροσδιορισμένο, κανονικό, κοινωνικά έμβιο είδωλό σου για αναγνώριση. Είναι όπως όταν φοράς σκούρα γυαλιά την ημέρα..., όπως όταν τη νύχτα απεκδύεσαι το πεπερασμένο σαρκίο σου, μεταρσιώνοντας την κίνηση σε ομιλία κυτταρική προς, τυχόν, ενδοιασμένους, όσο και αδιεκδίκητους αποδέκτες της.

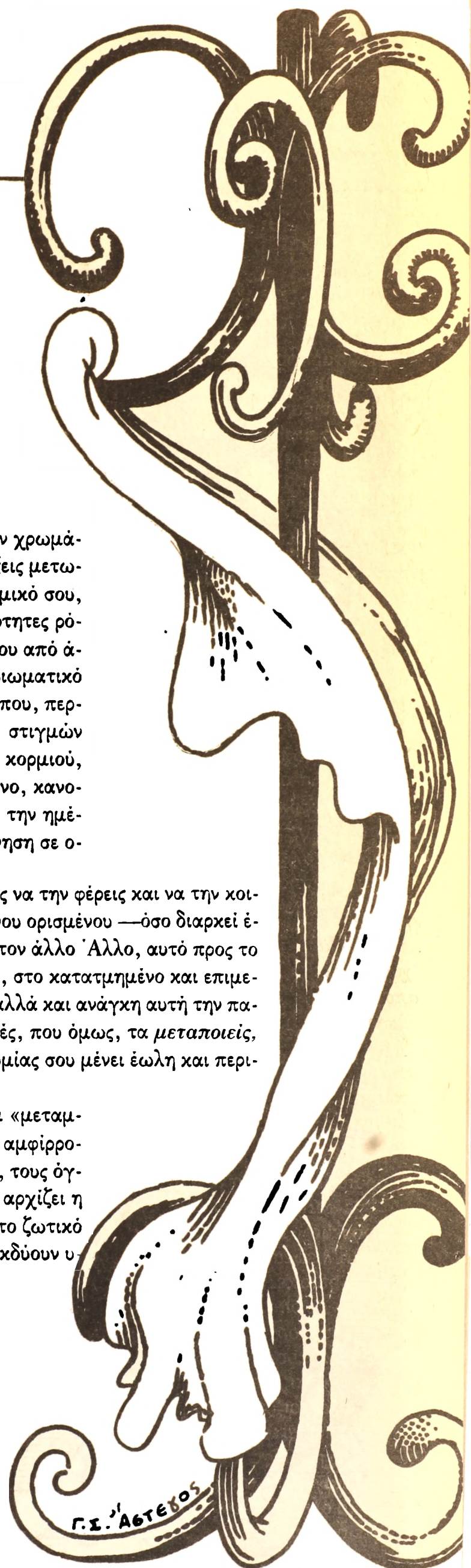
Τούτη την κυτταρική ομιλία, μεταγραμμένη σε άλλη ένδυση και άλλο πρόσωπο, πασχίζεις να την φέρεις και να την κοινωνήσεις σε Πρόσωπα άγνωστα, αφού μεταμφιεσμένα, συνάπτοντας μαζί τους σύμβαση χρόνου ορισμένου —όσο διαρκεί ένας «χορός μεταμφιεσμένων»...: Θέλεις να επιτελέσεις, ίσως, σε αρμονία τούτη τη φορά με τον άλλο Άλλο, αυτό προς το οποίο φέρεσαι αλλά δεν το πράττεις στην τάξη της καθ' ημέραν «καταπιεστικής ανοχής» σου, στο κατατμημένο και επιμερισμένο βασίλειο της κοσμικής νομιμότητας. Μεταμφίεση με πρόθεση παραβατική, λοιπόν, αλλά και ανάγκη αυτή την παράβαση να την ντύσεις σε σύμβαση για «χορό», ανασύροντας αρχέγονα σύμβολα και φορεσιές, που όμως, τα μεταποιείς, τα διασκεδάξεις μετά σε τελετουργικό εθίμου· σύμβαση και μεταποίηση: η αμφίεση της επιθυμίας σου μένει έωλη και περιδεής, αφού εκ του ασφαλούς πλέον διαρρηγνύεις σημεία και κώδικες.

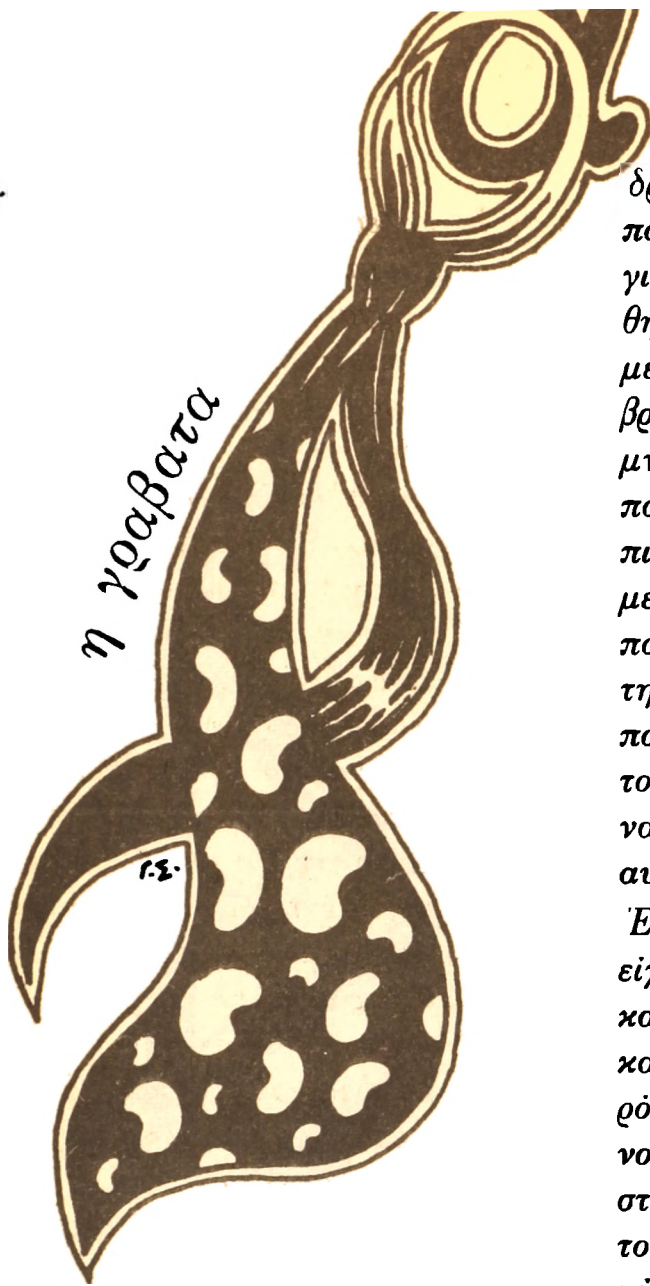
Και μετά τη νύχτα (συνήθως) του «χορού των μεταμφιεσμένων», η ημέρα επιβουλεύεται «μεταμφίεση» και «μακιγιάζ», ντύνοντας επαναληπτικά και ομοιότυπα το βλέμμα· αποποιείται το αμφίρροπο και το αμφίσημο· ονοματίζει εύτακτα και δωρικά τα αισθητά· ορίζει σταθερά τα χρώματα, τους όγκους, την κίνηση. Σε καλεί σε τάξεις άσαρκες (σαν το πρωινό της Καθαρής Δευτέρας, όπου αρχίζει η ακρεοφαγία)· τάξεις μεταμφιεσμένες σε πρόθεση αλλότρια και δόλο περισσό, εκμαυλίζοντας το ζωτικό σου χώρο, αυτή την οιστρήλατη πόλη, την έκκεντρη, που, όμως, τα μαγικά της φίλτρα απεκδύουν υβριστές που υποδύονται τους φύλακες.

Αναλογίζομαι τι θα απογινόταν κανείς αν τόσο μα τόσο πολύ του άρεσε η βραδυνή του αμφίεση, που αποφάσιζε να την φέρει σε κάθε στιγμή και σε κάθε τόπο, καταφάσκοντας στο άλλο Πρόσωπο που είναι: κάτι σαν ανατροπή, θα έμοιαζε, της βίας των συμβόλων αναγνώρισής του. Και δεν θα υπήρχε νόμος τιμωρός της απροϋπόθετα παραβατικής συμπεριφοράς του· της απόπειρας για επιστροφή, έστω αμφιεσμένος, στο γένος του, έτσι που ξεριζώθηκε απ' αυτό, μέσα από υπόδυση και υποκριτική λόγων και σημείων.

Κι εγώ, που πάντα απορώ μπροστά στο επώνυμο, αυτό που δεν σε καθιστά άτομο παρά σρίσιμο πολίτη, υπογράφω:

(Για την αντιγραφή)
Τάκης Καφετζής

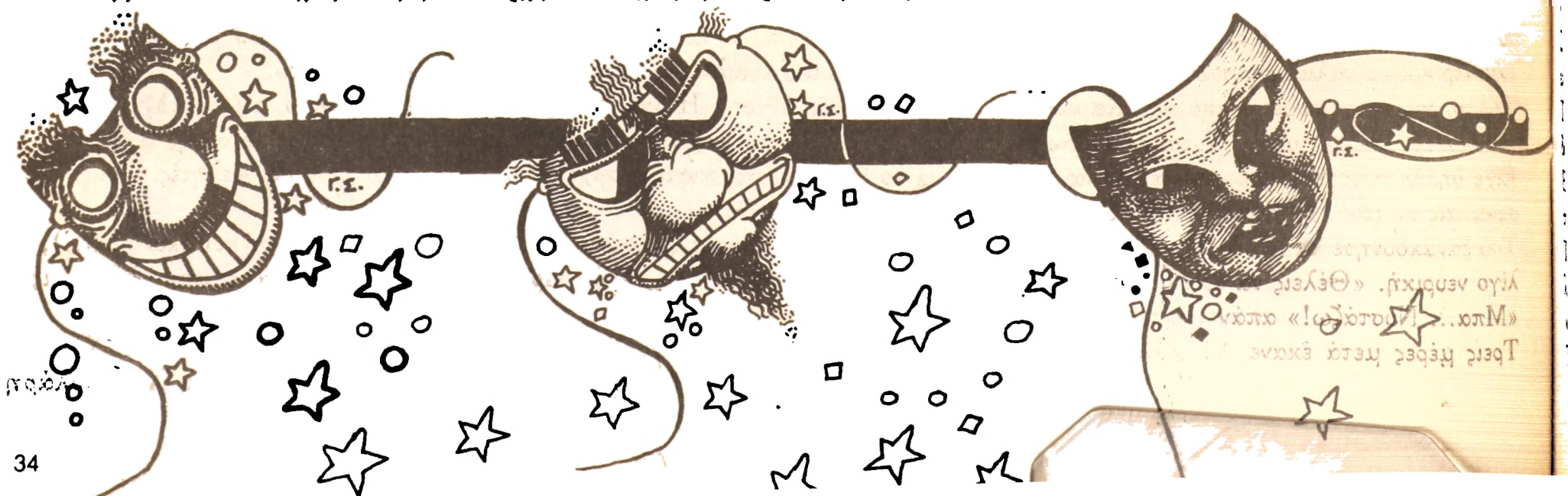
Άλλοτε το φθινόπωρο έρχεται κουνιστό και λυγιστό και άλλοτε τρέχει και σου φράζει το δρόμο που ήταν γεμάτος ήλιο. Ο Μανώλης Κολιόπουλος είχε φτάσει στη γωνία όταν είδε πως είχε λυθεί το κορδόνι του. Έσκυψε να το δέσει προσπαθώντας να κρατήσει το βογγητό για τον εαυτό του. Δυο παιδιά πέρασαν τρέχοντας, το ένα πάνω σε ποδήλατο. Όταν σηκώθηκε είδε πως είχε κρυφτεί ο ήλιος. Θέλησε τότε να γυρίσει πίσω, το καφενείο θα τον περίμενε να φορέσει το γιλέκο του. Διέσχιζε τον κήπο στη σκιά των τριών πολυκατοικιών. Είχε βρέξει πολύ νωρίς το πρωί και τα μάτια του παρέσυραν τις λακούβες σε μεταμφιέσεις. Λίμνες και νησάκια με πολύπλεκτη βλάστηση στη μέση, μικρογραφίες κοιμισμένων ωκεανών που έτσι και σ' άρπαζαν το πόδι θα φουσκώνανε θα φουρτούνιαζαν για να σε ρίξουν στην πιο μακρινή όχθη, αβοήθητο μέσα στην αγκαλιά μιας γυναίκας γυμνής, στολισμένης μόνο με άγρια λουλούδια. Το τηλέφωνο χτυπούσε στο πίσω δωμάτιο και μια κοριτσιίστικη φωνή που την είχε ξανακούσει ρωτούσε για το γιο του τον Ίωνα πότε θα ερχόταν με άδεια από την Κόρινθο. Φόρεσε το γιλέκο του κι άρχισε να ψάχνει μια μπεζ γραβάτα με καφεκόκκινα που έμοιαζαν με φασόλια. Ήταν το μόνο πράγμα που είχε κρατήσει από ένα κιβώτιο γεμάτο παλιόρουχα, με κάτι ρέλια νάυλον, που είχε στείλει μετά τον πόλεμο ο αδελφός της γυναίκας του από την Αμερική. Αυτά τα φασόλια μουρμούριζαν βλάστηση, κάτι θα έλεγαν σ' αυτή την πρώτη μέρα του φθινόπωρου.

Έφαξε καλά όλη την ντουλάπα, τράβηξε ένα βαλιτσάκι που ήταν στριμωγμένο από κάτω, είχε μέσα τα κομμάτια ενός φουστανιού από άσπρη οργαντίνα κεντημένη με μαύρες πούλιες και θυμήθηκε τα μπράτσα της γυναίκας του να βγαίνουν από τα κοντά φουσκωτά μανίκια και το ξανάκλεισε βιαστικά μέσα αυτό το φουστάνι που είχε κιτρινίσει ύστερα από τόσο καιρό χωρίς χορό. Ένα ζουζούνι χτύπησε το τζάκι, του άνοιξε κι αυτό βούτηξε προς το φθαρμένο παρκέ, χτύπησε πάνω στο βαλιτσάκι σα να προσπαθούσε να του ανοίξει μια τρύπα κι ύστερα ζωγράφισε με θόρυβο με μια γρήγορη τροχιά το σημείο που σε λίγο θα έφτανε η άκρη του χαλιού την πολυθρόνα του. Άρχισε να το ακολουθεί, πετούσε μπροστά του, πετούσε σε κύκλους γύρω του σαν μια ιδέα ζωής πολύ σύντομης και σε έξαψη.

Μπροστά στην κλειστή πόρτα του δωματίου του Ίωνα το βουητό σταμάτησε απότομα, το ζουζούνι είχε διαλυθεί σε μια χονδρωτή σιωπή που δυσκόλευε την αναπνοή. Ο Μανώλης Κολιόπουλος μπήκε αποφασιστικά στο δωμάτιο του γιού του, προσπαθούσε να σκέφτεται τη γραβάτα για να διώξει αυτό το συναίσθημα που τον τρώαζε από τότε που είχε φύγει ο γιος του για το στρατό. Το δωμάτιο βρισκόταν στη θέση του, σε τάξη και εγκατάλειψη. Άνοιξε τη σιφονιέρα, μέσα απ' τ' αριστερό φύλλο ήταν στερεωμένη με πινέζες η φωτογραφία μιας κοπέλας. Με τα μαλλιά της κομμένα σε μύτες γύρω από το λεπτό της πρόσωπο, τον κοίταζε στα μάτια με μια αστεία σκληρότητα που διαλύθηκε γύρω από το μικρό της στόμα καθώς ένα αναπάντεχο τρίγωνο λιακάδας εφαρμόστηκε στο κάτω μέρος της φωτογραφίας. Εκείνη τη στιγμή άκουσε στην κουζίνα την κατσαρόλα να σφυρίζει. Μυστήριο πράγμα είπε δυνατά, να 'χω βάλει ενώ έβγαινα νερό στη φωτιά.

Στην αποθήκη πλάι στην κουζίνα δεν βρήκε τη γραβάτα, βρήκε όμως ένα κατσαβίδι που έφαχνε από μέρες. Ήταν ακουμπισμένο πάνω σ' ένα σχισμένο φάκελο χωρίς γραμματόσημο, με το όνομα του γιού του και παραξενεμένος με τον εαυτό του έβγαλε και διάβασε το γράμμα. «Αγαπητέ Ίωνα, τη Δευτέρα το μεσημέρι συνάντησα στον Ιάσωνα που γύρισε από την Αμερική. Έχει χωρίσει και την Τρίτη νοικιάσαμε ένα σπίτι στην Πειραιϊκή Ακτή. Δεν θα ξαναέβω ποτέ πια στην Αθήνα, θα ζω δεκαπέντε χιλιόμετρα μακριά από το μέρος που γεννήθηκα. Τόσο κοντά, αλλά θα φροντίσω να μη με ξαναδείς ποτέ. Αυτό θα γίνει γιατί ξέρω πως δεν θα χύσεις ούτε ένα δάκρυ για μένα. Ο Ιάσων έκλαιγε στην αγκαλιά μου όταν έφευγε. Αποφάσισα να με στερηθεί το βλέμμα σου και για αντάλλαγμα θα στερηθώ την απάισια όψη της Αθήνας. Επειδή έλεγες ότι με ξέρεις σα να με γέννησες θα σου αφήσω μια μικρή περιέργεια... Ένα χρόνο πριν να γνωριστούμε σε είχα δει χωρίς να με δεις, από ένα απέναντι μπαλκόνι. Χτυπούσες στον τοίχο το κεφάλι μιας κοπέλας με μακριά κατσαρά μαλλιά. Ήταν μια φριχτή σκηνή αλλά δεν σου λέω τίποτα. Βερονίκη.

Ο Μανώλης Κολιόπουλος ξανάβαλε τη γραβάτα στο φάκελο και ξεχνώντας το μοναδικό ενθύμιο από το μακρινό Illinois αποφάσισε να προσπαθήσει ν' ανοίξει το μεσαίο συρτάρι του γραφείου του. Το πάλενε ταραγμένος μ' ένα μαχαίρι κι ένα κατσαβίδι κι όταν τελικά τα κατάφερε είδε πως το εμπόδιο ήταν το μισάνοιχτο καπάκι του καφέ κοντιού με τα γράμματα της γυναίκας του από το Μεσολόγγι, τότε που είχε γίνει γυμνασιάρχης και είχε φύγει πρώτος για την Έδεσσα.

Έτοιμος να διαβάσει μετά από τόσα χρόνια τα γράμματα, άγγιξε τρυφερά το κουτί και αμέσως ξανάκλεισε το συρτάρι. Άναψε ένα τσιγάρο παρόλο που δεν κάπνιζε πριν απ' το απόγευμα. Όταν αυτή που αγαπάς πεθαίνει χορεύοντας στην αγκαλιά σου το τελευταίο βράδυ της Αποκριάς περνάς την υπόλοιπη ζωή σου χωρίς να ξέρεις αν λυπάσαι ή αν χαίρεσαι. Έβγαλε από την τσέπη του και ξεδίπλωσε την εφημερίδα του. Συνήθως διάβαζε πρώτα το χρηματιστήριο αλλά ένας τίτλος στην τελευταία σελίδα του πάγωσε την προσοχή. «Νεαρή γυναίκα στραγγαλισμένη Με Γραβάτα Στο Παλιό Πορθμείο. Στην γραφική τοποθεσία του παλιού πορθμείου λίγο έξω από την Κόρινθο, βρέθηκε τα ξημερώματα το μισόγυμνο πτώμα μιας κοπέλας είκοσι ως εικοσιδύο χρονών». Τα γράμματα άρχισαν να χορεύουν σαν μύγες από αποσύνθεση. «Λίγα μέτρα μακριά από το καφεενεδάκι η Διώρυγα, σ' ένα λάκο με σκουπίδια... κοντά καστανά μαλλιά... στραγγαλισμένη με γραβάτα χρώματος ανοιχτού καφέ με κόκκινα σχέδια». Το τσιγάρο του είχε πέσει έξω από το τασάκι, το κοίταζε να καίει το γραφείο και σκεφτόταν τον Ίωνα. Τα χέρια του Ίωνα όταν ήταν πολύ μικρός και προσπαθούσε να τον προφταίνει, περπατώντας σχεδόν τρέχοντας έλεγε, έλα να τρίβουμε τις παλάμες μας σα να είμαστε τρόλεϋ.

Ο ήχος του κουδουνιού του πήρε όλο το αίμα, το ένιωσε να φεύγει μέσα στις σούστες της πολυθρόνας που αυτή τον τίναξε και τον σήκωνε. Άνοιξε την εξώπορτα στηριγμένος σ' αυτήν και κοίταζε άφωνος τη φωτογραφία της κοπέλας μέσα στη σιφονιέρα. Τα κοντά μαλλιά της ήταν πολύ φωτεινά, κουνούσε τα χείλη της βαμμένα με πορτοκαλί κραγιόν. «Είσαστε ο πατέρας του Ίωνα;» Έκανε ναι με το κεφάλι. «Με λένε Βερονίκη ...» Αναγνώρισε τη φωνή που είχε ακούσει πριν από λίγο στο τηλέφωνο. «Μπορείτε να του δώσετε... γιατί εγώ θα φύγω ταξίδι ...» Τα μάτια της του φάνηκαν βουρκωμένα. Έβγαλε από την τσάντα της και του έδωσε την παλιά στενή γραβάτα με τα καφεκόκκινα σχέδια που έμοιαζαν με φασόλια χωμένα σε μια μικρή λάμψη χωμένη βαθιά μέσα στην ύφανση. Έσφιγγε την γραβάτα, με τα μάτια καρφωμένα στο λαιμό της, ύστερα το βλέμμα σταμάτησε στο μικρό της στήθος που ανεβοκατέβαινε. Εκείνη έφερε την μια παλάμη της ανοιχτή μπροστά στο βαθύ της ντεκολτέ. Του φάνηκε πως τα μάτια της είχαν γίνει κοροϊδεντικά καθώς του έλεγε «την είχε ξεχάσει πάνω στο παραβάν στην κρεβατοκάμαρά μου» γέρνοντας το κεφάλι της ελαφρά προς το πλάι. Του γύρισε την πλάτη, δεν πέρασε από την ανοιχτή πόρτα του κήπου, σκαρφάλωσε πάνω απ' τα κάγκελα και πήδηξε μαλακά στο δρόμο. Ο Μανώλης Κολιόπουλος ξεχώρισε τον ήχο από τα κρεμαστά σκουλαρίκια της. Την κοίταζε να απομακρύνεται ανάλαφρη, με τα κρόσια της λαμπερής κίτρινης φούστας να χορεύουν γύρω από τις γάμπες της άγνωστες φιγούρες.

Μαρία Μήτσουρα

Αληθινή ιστορία

- Εκείνη ήταν ντυμένη γελωτοποιός. Ένα καλσόν τής έντυνε το ένα πόδι κόκκινο και τ' άλλο, μαύρο. Το ίδιο και η φόρμα που φορούσε, κόκκινη και μαύρη. Μια σειρά κουδούνια γύρω απ' τους γοφούς και στα μαλλιά. Κώλος και κεφάλι αγώνας κοινός...
- Εκείνος φορούσε ένα μεγάλο μουστάκι και ένα βλοσυρό ύφος. Ήταν παλιός Εκκετζής. Στο δάχτυλό του μια ασημένια βέρα. «Παντρεμένος μ' όλες τις γυναίκες» είπε και τα μάτια του γελούσαν.
- Στο αποκριάτικο πάρτυ του Ρήγα, στο Παρίσι... Εκεί που γίνεται το καμάκι, εκεί που κόβεις φάτσες, εκεί που γίνονται εκκεντρικοί οι παλιοί επαναστάτες. Κάθε χρόνο το περιμένουμε το πάρτυ και κάθε χρόνο λέμε: «Μαλαχίες».
- Του κούνησε τα κουδουνάκια της. Καμάκι κοπέλας με σοβαρή σχέση. Ήταν 5 το πρωί. Του λέει «Πεινάω, εσύ;», «Μμμ». Όταν δεν φωνάζουν συνθήματα, αυτοί οι άνθρωποι μουγκρίζουν... Κατάλαβες την είχε πρωτοδεί πριν 3 μήνες και μετά την είχε χάσει. Είχε δηλώσει τότε ότι του άρεσε, αλλά του είπαν να το ξεχάσει αυτό γιατί υπάρχει δεσμός στη μέση. Οι καλοθελητές. Τους συναντάς παντού. Μερικές φορές ντύνονται «φίλοι».
- Του ξανακούνησε τα κουδουνάκια της. Χαμόγελο, μάτια λαμπερά, ύφος ξένοιαστο και άνετο (έχουμε κάνει τα καμάκια μας...), λίγο νευρική. «Θέλεις να έρθεις για μακαρονάδα σπίτι μου;» Γκντούπ. Το είπε!!! Πρέπει να 'σαι βλάκας για να μην καταλάβεις. «Μπα... Νυστάζω!» απάντησε ικανοποιημένος απ' τον εαυτό του.
- Τρεις μέρες μετά έκανε ΑΥΤΟΣ το... πρώτο βήμα. Όπως αρμόζει. Και ζήσανε καλύτερα κι εμείς καλά.

Μικέλα Χαρτουλάρη

«... Βασίλισσα των κοριτσιών είναι η μαυροφόρα...»

Ήμουν αυτή που φορούσε το λαχανί!

Για πρώτη φορά στη ζωή μου ένιωθα το επίκεντρο της βραδιάς. Όλων τα μάτια έπεφταν πάνω μου λες και κάποια μαγνητική δύναμη τα τραβούσε, άλλαζαν για λίγο κατεύθυνση και πάλι ξαναγύριζαν με εντελώς ανανεωμένο ενδιαφέρον.

Όχι, δεν πρόκειται για βίπερ «Νόρα». Συνέβη στην Αθήνα και ας είναι καλά η μανούλα μου που σθεναρότατα αντιστάθηκε ως την τελευταία στιγμή: «Άσε κάτω το μαύρο φουστάνι μου, που πας να μας γρουσουζέψης χρονιάρια μέρα!» Διότι η μαμά εκτός από επαρχιώτισσα είναι και ολίγον προληπτική.

Έτσι ξεκίνησα για το χορό με λαχανί σκιά στο βλέφαρο αντί της μωβ περλέ και με αρκετά έως αποκαρδιωτικά πεσμένο το σεξ απήλ μου. Διότι την σήμεραν ημέραν καμιά μοντέρνα γυναίκα δεν εμφανίζεται σε κοινωνικές εκδηλώσεις με άλλο χρώμα πλην του μέλανος (με εξαίρεση τις κηδείες όπου έχει καταντήσει πλέον ντεμοντέ).

Και για όσους ακόμα δεν έχουν καταλάβει περί τίνος πρόκειται, ομιλώ για την επίθεση που έχει εξαπολύσει το μαύρο εναντίον του βραδυνού, κυρίως, γυναικείου ενδύματος και που απειλεί με χρωματική μονοτονία όλες τις γιορτές αυτού του χειμώνα.

Black is beautiful απεφάνθησαν οι «μαιτρ» της υψηλής ραπτικής και επ' αυτού συμφώνησαν όλες: από την αναρχική φοιτητριούλα έως την κυρία Φεβρωνία. Όσο για τους κυρίους, νομίζω ότι ποτέ δεν είχαν εκφράσει την παραμικρή αντίρρηση επί του θέματος.

Βεβαίως, αν πιστεύετε ότι το μαύρο χρώμα στην Ελλάδα ση-

μαίνει πένθος ή παραίτηση από τα εγκόσμια, έχετε νυχτωθεί πολύ μακριά. Και για να κάνουμε και ολίγον «Ιστορία με νότες» σαφής η διαφορά ανάμεσα στο λαϊκόν «φόρα τα μαύρα φόρα τα γιατί σου πάνε τρέλα» και στο επίσην λαϊκόν «καλογεράκι θα γενώ και μαύρα θα φορέσω», το μαύρο —σημείο επιθυμίας και πρόκλησης στο πρώτο, στέρησης και απογοήτευσης στο δεύτερο. Η χήρα έχει αναδειχθεί ως το πλέον ερωτικό γυναικείο πρόσωπο, της ελληνικής υπαίθρου· όσο για τις καλογριές, κάθε παλιό ρομαντικό αφήγημα που σέβεται τον εαυτό του περιέχει και κάποια ηρωίδα μοναχή. Απαραίτητο συμπλήρωμα κάθε τραπέζο-κατάνυξης των πατεράδων μας στα χωριά, τι συγκινητικών «... καλογραία μου της λέγει τ' όνομά σου επιθυμώ, τ' όνομά σου κι ας πεθάνω στο ερημοκλήσι αυτό ...» για να θυμηθούμε ένα από τα πλέον σεμνά του είδους.

Αναρωτιέμαι αν κάποιος περιέργος ατταβισμός ώθησε τις ελληνίδες να στολίσουν την γκαρνταρόμπα τους με ένα τουλάχιστον μαύρο φόρεμα ανταποκρινόμενες με πρωτοφανή ομοφροσύνη στη φετεινή μόδα. «Με τα μαύρα νιώθεις, πιο γοητευτική, πιο επιθυμητή, πιο απελευθερωμένη βρε παιδί μου», μου εξομολογήθηκε συνάδελφος στο γραφείο. Αυτό το τελευταίο δεν ξέρω ακριβώς που το πήγαινε...

Και μια και αρχίσαμε με εξομολογήσεις: Τ' ομολογώ. Δεν μπόρεσα ν' αντέξω περισσότερο. Θυσίασα το ναρκισσισμό μου μπροστά στο γενικό καλό. Περιέργα βλέμματα και λαχανί, τέρμα. Παράγγειλα καινούριο μοντελάκι. Με σκίσιμο στο πλάι. Μαύρο· σαν τό φτερό του κόρακα.

Χριστίνα Ντουριά

Το μυστικό της Ωραίας Ελένης

Συνέχεια 58η

— Πού έβαλες τις «Μάσκες»; ρώτησα.

Ο Μάκης δε θυμόταν ή έκανε πως δε θυμόταν που ήταν οι τόμοι του πιο παράξενου περιοδικού των Βαλκανίων. Τους χρειαζόμουν επειγόντως, είχα την αίσθηση ότι ο Ντέντεκτιβ Χ θα με βοηθούσε σ' αυτήν τη δύσκολη υπόθεση της θαλαμηγού «Ωραία Ελένη». Όλη τη μέρα τον έφαχνα απελπισμένα κι αυτός ο βλάκας ο Μάκης ασχολιόταν με άλογα, δεν έλεγε να σηκωθεί απ' το κρεβάτι παρά μόνο για να πάει στον ιππόδρομο. Ξαφνικά, μου πέρασε απ' το μυαλό η ιδέα ότι είχε πουλήσει τους παλιούς τόμους, για να παίξει τα λεφτά στο πιο αλλόκοτο τετράποδο της οικουμένης, αυτό το κοντό πλάσμα που άκουγε στο όνομα «Τζουμχουριέτ». Αποφάσισα λοιπόν να τον ακολουθήσω.

Ο ιππόδρομος έδειχνε μελαγχολικός εκείνη τη μέρα, κάθε τόσο έβγαζε ένα μαντήλι και φύσαγε τη μύτη του. Οι γνωστοί μανιακοί με τα τετραδιάκια δεν είχαν όρεξη για πάρα πολλές κουβέντες. Ο Μάκης είχε τρελαθεί από τα τικ και την ανυπομονησία.

— Θα παίζεις τη «Τζουμχουριέτ»; ρώτησα.

— Πού το ξέρεις;

— Πόσα θα παίζεις;

— Όλα, γιατί;

Έφυγα αηδιασμένος. Διάλεξα μια θέση ψηλά, δίπλα σ' ένα γέρο με κυάλια. Φαινόταν εξαιρετικά ήρεμος και μου προσέφερε στραγάλια. Το πρόσωπό του έμοιαζε με κρεμμύδι, κάθε τόσο έβγαζε απ' την τσέπη του ένα μικρό μολυβάκι, πολύ καλά ξυσμένο, και σημείωνε κάτι. Μονολογούσε κάτι ακατάληπτα πράγματα, κάτι σαν «φέρε... καλό μου... άτι!» και διάφορα παρόμοια. Η παράξενη κοφιά και οι τρόποι του μου κίνησαν την περιέργεια.

— Ποια είναι η γνώμη σας για την «Τζουμχουριέτ»; ρώτησα.

— Καλό άλογο, είπε. Όχι πολύ γρήγορο, αλλά μέσα στα γεγονότα. Κάτι σαν εφημερίδα, τρέχει και δεν προλαβαίνει.

— Έχει πιθανότητες σήμερα;

Ο γέρος με κοίταξε πίσω απ' τα κυάλια.

— Δε δίνω πληροφορίες σε αγνώστους, φιθύρισε.

Παρολίγο να του αστράφω μια μπουνιά στη μούρη αλλά η ιπποδρομία άρχιζε. «Ζήτω οι κούρσες» φώναξε ο γέρος και πέταξε τα κυάλια στον αέρα. Είδα το Μάκη να ενθαρρύνει έξαλλος την «Τζουμχουριέτ» που εκείνη τη στιγμή ήταν τρίτη. Σιγά σιγά ο Μάκης έβγαζε ένα ένα τα ρούχα του και τα πέταγε στον αέρα. Όταν έμεινε με το σώβραχο εμφανίστηκαν δύο μπάτσοι και τον πήρανε σηκωτό. Η «Τζουμχουριέτ» ήταν πέμπτη εκείνη τη στιγμή και συνεχώς έχανε έδαφος. Ο γέρος είχε εξαφανιστεί.

— Αυτά τα κυάλια είναι δικά σας; με ρώτησε ένας μουστακαλής.

Η «Τζουμχουριέτ» τερμάτιζε, προτελευταία. Πήρα τα κυάλια και έκανα να φύγω από αυτό το αηδιαστικό μέρος όταν είδα το Μάκη να έρχεται προς το μέρος μου με εντελώς διαφορετικά ρούχα από εκείνα που φόραγε το πρωί.

— Πού τα βρήκες; ρώτησα.

— Ποια;

— Αυτά τα ρούχα... Σου τα έδωσαν οι μπάτσοι;

— Τρελάθηκες; Εγώ, μόλις έφτασα. Αγόρασες κυάλια;

Δεν πρόλαβα να του απαντήσω γιατί ξέσπασε ένας καυγάς άνευ προηγουμένου. Όλοι έπαιζαν ξύλο μεταξύ τους και με έσπρωνχαν μακριά απ' τον απ' τον αγωνιστικό χώρο. Ο Μάκης χάθηκε ξανά. Κρατώντας σφιχτά τα κυάλια βγήκε απ' τον ιππόδρομο. Κατευθύνθηκα στη στάση του λεωφορείου. Εκεί ήταν ένας άνθρωπος, φόραγε σκωτσέζικο κασκόλ και διάβαζε «Καθημερινή». Από τα μάτια του έτρεχαν δάκρυα.

— Γιατί κλαίτε; ρώτησα.

— Είμαι άνεργος, είπε.

— Παίζετε στον ιππόδρομο;

— Είναι η μόνη λύση.

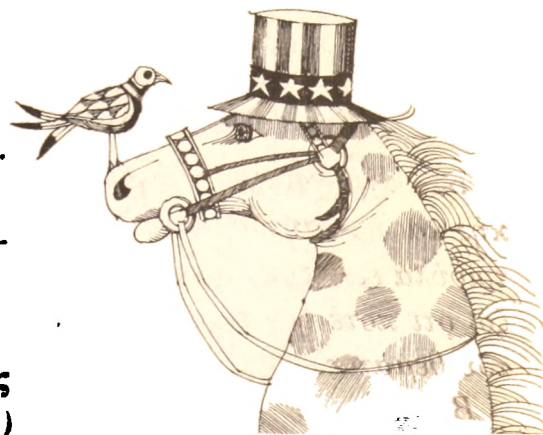
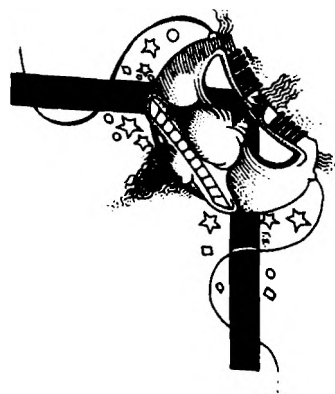
— Τι έγινε σήμερα;

Έκανε να μου απαντήσει αλλά την αμέσως επόμενη στιγμή είδε τα κυάλια και τα άρπαξε με μανία.

— Αυτά είναι δικά μου, φώναξε.

Με το δεξί του χέρι τράβηξε το πρόσωπό του κι εμφανίστηκε: η φάτσα του γέρου. Με το αριστερό έβγαλε απ' την τσέπη του ένα τσεχοσλοβάκιχο περιστροφό.

— Είμαι ο ντέντεκτιβ Χ, είπε. Έμαθα ότι με ψάχνετε.

Χρήστος Βακαλόπουλος
(συνεχίζεται)

Με μάσκες...

Σκηνή άδεια. Πλατεία άδεια. Λίγο φως. Απ' τα δεξιά της σκη-
νής μπαίνει κάποιος που φοράει μια μάσκα η οποία παριστάνει το
πρόσωπο του Διονύση Παπαγιαννόπουλου. Κοιτάει την άδεια
πλατεία.

Αμέσως μετά, απ' τα αριστερά μπαίνει κάποιος που φοράει μια
μάσκα η οποία παριστάνει το πρόσωπο του Νίκου Σταυρίδη. Κοι-
τάει προσεκτικά τον πρώτο. Επίμονα. Δειλά-δειλά τον πλησιάζει.
Ευγενέστατος. Δεν υπάρχει κανένα τελετουργικό στοιχείο.
Σταυρίδης: Με συγχωρείτε κύριε, να σας ρωτήσω κάτι;
Παπαγιαννόπουλος: (ξαφνιασμένος) Πώς;

Στ: Να σας πω;

Παπ: Ποιος, εγώ;

Στ: Μάλιστα εσεις.

Παπ: Εγώ;

Στ: Βλέπετε κανέναν άλλον;

Π: Γιατί, βλέπεις εσύ κανέναν άλλον;

Στ: (κοιτάει γύρω του αφελής) Όχι, βέβαια.

Π: Τότε γιατί να βλέπω εγώ;

Στ: Τι να βλέπετε;

Π: Τον άλλον.

Στ: Μα εγώ εσάς φώναξα, δεν φώναξα κανέναν άλλον.

Π: (απευθυνόμενος στην πλατεία) Χάνει λίγο, ε;

Στ: (ελαφρά θιγμένος) Γιατί κύριε;

Π: 'Α ποιον άλλον μου λες, βλέπεις κανέναν άλλον;

Στ: Όχι δεν βλέπω κανέναν άλλον και γι' αυτό φώναξα εσάς.

Π: Α, αν υπήρχε άλλος, θα φώναζες τον άλλον.

Στ: Μα ποιον άλλον μου λέτε κύριε, δεν ξέρω κανέναν άλλον.

Π: Γιατί εμένα με ξέρεις;

Στ: Όχι, αλλά...

Π: Το βλέπεις πον είσαι βλάκας.

Στ: (αποφασιστικός αλλά με φωνή τρέμουσα) Λοιπόν, για να
μην μπλεκόμαστε ας υποθέσουμε ότι όσην ώρα μιλάμε, εμείς, ε-
δώ, ούτε υπάρχει, ούτε θα υπάρξει κανένας άλλος, καταλάβετε;

Π: Εγώ κατάλαβα, εσύ κατάλαβες;

Στ: Βεβαίως, και απ' ότι βλέπω για πρώτη φορά καταλάβαμε ο
ένας τον άλλον.

(Αγκαλιάζονται).

(Ο Παπαγιαννόπουλος τινάζεται επειδή κάτι σκέφτηκε).

Π: Ποιον άλλον;

Στ: Τι ποιον άλλον κύριε, τι ποιον άλλον;

Π: Δεν είπαμε ότι δεν υπάρχει άλλος;

Στ: Μα αυτό δεν προσπαθώ να σας πω τόσην ώρα;

Π: (προς την πλατεία) Ένας βλάκας.

Στ: Κύριε, σταθείτε, καθίστε να σας πω.

Π: Πού να κάτσω;

Στ: Ακούστε να δείτε.

Π: Τι να δω;

Στ: (με κουρασμένη οργή) Τι τι να δείτε, τι τι να δείτε;

Π: Δε μου 'πες να δω;

Στ: Σας είπα ν' ακούσετε.

Π: Γιατί ν' ακούω αφού θα βλέπω;

Στ: Α! εσείς λοιπόν δεν τρώγεστε με τίποτα.

Π: Γιατί εσύ να με φας θέλεις;

(Ο Σταυρίδης πάει να φύγει.

Ο Παπαγιαννόπουλος τον προλαβαίνει
και τον βουτάει απ' τον γιακά)

Π: Σε ρωτάω, εσύ να με φας θέλεις;

Στ: (χαμένος) Σε μένα μιλάτε κύριε;

Π: Γιατί βλέπεις κανέναν άλλο;

Η συζήτηση αυτή μπορεί να συνεχίζεται επ' άπειρον. Οι ηθο-
ποιοί που φοράνε τις μάσκες μπορεί να είναι οποιοδήποτε. Στην α-
νάγκη μπορούν να χρησιμοποιηθούν κι ερασιτέχνες ή και άτομα ά-
σχετα προς το επάγγελμα. Δεδομένου ότι οι φωνές μπορεί να είναι
μαγνητοφωνημένες* —το καλύτερο— είναι δυνατόν οι μάσκες να
στηριχτούν σε δυο γερά ξύλα έτσι ώστε η μία να κοιτάει την άλλη,
αλλά αν υπάρχει οπτικό πρόβλημα μπορεί να βλέπουν την πλα-
τεία.

Αν η στήριξη στα ξύλα είναι δύσκολη μπορεί να είναι ακουμπι-
σμένες κάπου. Τέλος, οι ενδιαφερόμενοι ας φροντίσουν οι μάσκες
να κατασκευαστούν από πλαστικό, το οποίο θεωρείται το ανθεκτι-
κότερο υλικό (μπορεί να επιζησει της οποιασδήποτε καταστρο-
φής).

Προσοχή μόνο χρειάζεται στην πιστή καταγραφή των προσώ-
πων των δύο ηθοποιών έτσι ώστε οι μάσκες να φαίνονται ως αληθι-
νά πρόσωπα.

* Αν και σ' αυτό το σημείο υπάρχει πρόβλημα μπορεί να παρα-
λειφθεί ο διάλογος και να παραμείνουν οι μάσκες σιωπηλές.

Άστεγοι

Ορόσημο για την πολιτιστική μας ζωή

Θλίψη και απογοήτευση δοκίμασαν όσοι, σε όλους τους τόνους, «προφήτευαν» ότι η συναυλία του ΠΑΣΟΚ «δεν θα γίνει». Ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ και πρωθυπουργός της σοσιαλιστικής κυβέρνησης Ανδρέας Παπανδρέου ανακοίνωσε χτες κατά τη διάρκεια του Αποκριάτικου πάρτυ το Κινήματος ότι η συναυλία θα γίνει στις 10-13 Μαΐου στο Στάδιο της Καλογρέζας και θα αποτελέσει διαδικασία ενότητας και νίκης.

Οικοδεσπότης θα είναι ο ίδιος ο Πρωθυπουργός που εντελώς εξαιρετικά θα επανεμφανισθεί με ζιβάγκο. Πολλές γνωστές προσωπικότητες των γραμμάτων, των τεχνών και του ελληνικού πενταγράμμου θα εμφανιστούν στον πίνακα μάρτιξ για να του ευχηθούν για τα 10 χρόνια του ΠΑΣΟΚ. Την συναυλία θα ανοίξει με την παρουσία του ο Χαρίλαος Φλωράκης πρώτος διδάξας με το πάρτυ στο Σπίτι του Λαού, που θα εμφανιστεί στην Καλογρέζα επάνω σ' ένα παράξενο ποδήλατο προσφορά του κ. Μιχαλόπουλου.

Στην συναυλία θα συμμετάσχει και ο Λεωνίδας Κύρκος αφιερώνοντας το τραγούδι «Δυο πράσινα μάτια με μπλε βλεφαρίδες».

Ο υπουργός Εμπορικής Ναυτιλίας κ. Κατσιφάρας θα μπει στο στάδιο με αρχαϊκό χιτώνα (πάντα κομψός) ενώ ο κ. Λαλιώτης (πάντα νέος και ωραίος) θα παίξει ντραμς. Στο στάδιο θα αφεθούν λίγο πριν αρχίσει η συναυλία ελεύθερες 500 αίγες, που θα φορούν κουδουνάκια, ειδικά σχεδιασμένα από τον κ. Ταλαγάνη.

Τέλος ειδικές ακτίνες λέιζερ θα διορθώνουν όσους από τους θεατές είναι παράφωνοι. Έτσι για μια βραδυά 80.000 κόσμος θα τραγουδήσει στον ίδιο τόνο, σωστά και μελωδικά.

Η βραδιά θα κλείσει με την απογείωση του Πρωθυπουργού και Προέδρου της κυβέρνησης Ανδρέα Παπανδρέου επάνω σε μια ακτίνα πράσινου ήλιου.

Όσοι θέλουν να συμμετάσχουν στη συναυλία θα πρέπει να φροντίσουν από τώρα για την προμήθεια εισιτηρίων γιατί ήδη 60.000 εισιτήρια διετέθησαν με προσκλήσεις και μόνο 20.000 θα διατεθούν στην αγορά. Για περισσότερες πληροφορίες μπορεί να απευθυνθείται στην 300μελή Οργανωτική Επιτροπή της συναυλίας που αποτελείται από γνωστούς ανθρώπους του καλλιτεχνικού μας στερεώματος.

Πάντως, όσοι δεν κατορθώσουν να προμηθευτούν εισιτήρια, ας παρηγορηθούν με τη σκέψη ότι η συναυλία θα μεταδοθεί το φθινόπωρο από τη σουηδική τηλεόραση.

Ελευθερία Ρουλιού

Στα εγκαίνια του Α. Φασιάνωφ

Ήταν δεόντως εντυπωσιακά τα εγκαίνια της έκθεσης του κ. Α. Φασιάνωφ στην γκαλερί Ζυπουνάκη της πλατείας Κολωνακίου. Ο κόσμος ερχότανε κατά κύματα καβαλικεύοντας τρόλεϋ στο χρώμα της φωτιάς, με ειδικά κρέπια χρυσοκίτρινα στα παράθυρα, παραγγελλμένα σε αθηναϊκούς οίκους μόδας όπως του Μπίλυ Μπλου, της Λουτσία, του Μαϊλού, του Νικ και Τακ. Τη φαινή ιδέα κι επιστασία της διακόσμησης είχε αναλάβει η όλο κιλό και χάρη κ. Μαρίνα Δημήτρηνα, η οποία εμφανίστηκε με κολάν σατέν παντελόνι. Τις μυροφόρες έπαιζαν ο διάσημος γκαλερίστας κ. Ιολάλας με τον επιστήθιο φίλο του κ. Γιάννη Τσουράπη. Έφτασαν κι ο δυο ασθμαίνοντες πάνω σε τρίκυκλα σνομπάροντας επιδεικτικά τα δίκυκλα του ζωγράφου. Ο κ. Ιολάλας φορούσε ποδήρη χιτώνα από δέρμα λεοντοκάνθαρος, γκοφρέ σανδάλια μωβ του κ. Πωλ, επενδύτη πράσινο της άγουρης κορομηλιάς για να θυμίζει την ελληνική του ταυτότητα και κορδέλα ασημί στο κεφάλι για να κάνει κοντράστ κατάλληλο με τα πλατινέ μαλλιά του. Την ουρά του νυφικού του κρατούσαν ο κ. Κριθαράκης που είχε για την περίπτωση ντυθεί βαλίτσα της σοφίας του και ο κ. Αρζαντάκης που είχε ντυθεί στηθόδεσμος καρώ. Στα χέρια τους κρατούσαν σμύρνα και λιβάνι της Ανατολής. Το άστρο το παρίστανε ο εξ εσπερίας ερχόμενος για την περίπτωση κ. μαΤάκης.

Με κεφτεδάκια-σκουλαρίκια, πρόσφατη δημιουργία της κ. Λαχανίνας, εμφανίστηκε άλλωστε και ο κ. Τσόφλης μόνο που τα δικά του αποτελούνταν από τεχνοκριτικούς, στους οποίους έχει ιδιαίτερη αδυναμία, όπως και ο συνάδελφός του κ. Στρούγκας.

Ο κ. Στρούγκας εμφανίστηκε κάπως αργά, ντυμένος γαϊτανάκι, σέρνοντας όπως πάντα την αεροπροωθούμενη κατσίκα του που με το τυποποιημένο γάλα της έθρεψε το ξενοδοχείο Intercontinental.

Σε μια γωνιά της αίθουσας διακριτικά αποτραβηγμένος, λόγω μέγιστης συμπάθειας, καθόταν ο γκαλερίστας κ. Φραντζολάκης ντυμένος αχινός με την φαρμακόγλωσσα των σχολίων του τυλιγμένη υπό μάλης, επειδή δεν το σηκώνουν οι καιροί.

Οι επίδοξοι συλλέκτες κ. Πορρές και Βιερίδης σφιχταγγαλιασμένοι δώριζαν ο ένας στον άλλον έργα, που για χάρη του κ. Φασιάνωφ αποφάσισαν να τα αγοράσουν χωρίς παζάρια. Για να αγοράσει άλλωστε κατεύθυνε και η κ. Μπερλίνα (που δεν παραλείπει να εμφανίζεται σε εγκαίνια), θάλυσσα από αισιοδοξία,

σκορπώντας χαμόγελα αντι-κινηματογραφικών υποσχέσεων, χιλιάδικα πράσινα και επιθανάτια μετάλλια. Φορούσε το μοντελάκι «όχι να φανούμε κι άσχετοι στους κάφρους», σιγοψιθυρίζοντας το τελευταίο σουξέ του κ. Θεού Δωράκη «Ο θεός δεν παίρνει θέση ανοιχτά».

Όλα ήταν στην εντέλεια τακτοποιημένα μέχρι την ώρα που κατεύθυνε το μπουλούκι των αυτοδιορισθέντων κριτικών. Ήταν η τσόντα της βραδιάς. Οι άνθρωποι ήθελαν να παρουσιαστούν σεμνά γι' αυτό προτίμησαν (αντιγράφοντας και αντιγραφόμενοι) «υπόγειες διαδρομές» για να φτάσουν. Κι εκεί έβλεπες το αλαλούμ. Άλλος με φτυάρια για θάψιμο ή για ξεθάψιμο, άλλος με πηρούνες μπηχτές, γιατί είναι σικ το δηλητήριο, άλλος με υποτιθέμενο χιουμοράκι και φράσεις παραλλαγμένες αλλουνού.

Με τις αναρριχητικές τους γνώσεις κατέπλητταν ή καταπλάκωναν τους επαίνους άσχετους. Το θυμίαμα και το ύφος της σοφίας είχαν κατακλύσει την ατμόσφαιρα. Το θέμα ήταν: καθηγητίσκοι με πολυβόλα λαμέ και πινακοθηκάριοι μπακαλόγατοι ποιους θα πιάναν για γράψιμο, να τους έχουν οι άνθρωποι υποχρέωση. Έκαναν ορισμένοι να ανοίξουν τα παράθυρα της γκαλερί για να ξεμπουκώσει λίγο το πράγμα, αλλά φοβήθηκαν την αληθοφάνεια των πινάκων του κ. Φασιάνωφ, μήπως κανένας ποδηλάτης καπνίζων δραπέτευε κι έτσι απεφεύχθη το μοιραϊόν.

Μέχρι τη στιγμή που το κινητό τέμπλο-Τσουράπης σκόνταψε. Τότε σκίστηκε το καταπέτασμα. Έτρεξαν να τον σηκώσουν αμέσως αγγελικά πλασμένοι έφηβοι και έφηβες, μήπως τυχόν γκρεμιστεί η κ. παράδοση.

Κι εκεί έγινε το μπερδεμα. Η ομάδα των ελληνολατρών πρωτοστάτησε, έτρεξε να βοηθήσει η ομάδα των καθυστερημένων νεορεαλιστών, οι εξπρεσιονιστές έβαλαν τις φωνές και ξέσκιζαν απελπισμένα τα ρούχα της λαδοτέμπερας, οι ναΐφ με αυθορμητισμό κουτροβαλούσαν, οι ποπαρτίστες ρίχναν χαρτοπόλεμο συγχέοντας τις Λωζάνες με τις Κοζάνες κι οι κριτικοί επισκοπούσαν τα σφάγια αφ' υψηλού, να δουν ποιος θα νικήσει. Αργά τη νύχτα έδωσαν όλοι μαζί ραντεβού στο Μπόκολα, για λουκουμάδες. Η μακαρονάδα σεργιρισμένη, προσέξτε, σε πιάτα αληθινά. Εκεί παίρνονται οι αποφάσεις.

Είμουν-και-εγώ-εκεί.

ΥΓ. Οι τυχόν ομοιότητες με πρόσωπα ή πράγματα είναι απλές συμπτώσεις. Το κείμενο, άλλωστε, προοριζόταν για την Βυρηττό.

και γραμματίζαται

Αγαπητό ΥΠΕΡ,

«Νυν υπέρ πάντων αγών» και κοιτάχτε μας γειτόνισες ψαράκια τηγανίζουμε. Σας υπεργράφω από το Άργος, μέσα απ' τα ερείπια του σπιτιού του Μακρυγιάννη. Τ' αφήσαν και ερείπωσε, έπεσε, κι η αυλή του με τον κήπο γεμάτη ψόφιους σκύλους και γατιά και του Γόρδων με τα θολωτά παράθυρα χοιροστάσιο.

Εβίβα! κεραστή, υπερκέρασέ μας και συ παιδί φέρε τις θαλασσιές τις μάσκες, αποκριές έχουμε...

...Μάγκα μου, ναι' δεν υπερβάλλω.

Θανάσης
(ξέρεις εσύ)

Υ.Γ.: Εγώ πάντως είμαι υπέρ του Ολύμπιακού.

Αγαπητό Υπέρ,

Είμαι αναγνώστης σου από τα πρώτα πρώτα φύλλα σου, θυμάσαι εκείνα που κυκλοφορούσαμε χέρι χέρι στο κρυφό σχολειό.

Δυο αιώνες σε διαβάζω (η αλήθεια είναι ότι έχασα κάτι φύλλα στη φυλακή) κι ακόμα δεν μπορέσα να καταλάβω εκείνο το ΥΠΕΡ τι ρόλο παίζει. Υπεράσπιση, υπερβολή, υπέρβαση, υπερμετρωπία, υπερπήδηση, υπερδιέγερση, υπεροψία, υπέρταση, υπερκόπωση, υπερσιβηρικός. Έχω διαλύσει τα λεξικά να βρω κάτι που να σε περιγράφει. Τελικά υποψιάζομαι ότι πρέπει να 'ναι κάτι από υπερτρίχωση και υπερωκεάνιο. Είναι ώρα να ξεκαθαρίσεις τη θέση σου και να μην το παίζεις σ' όλα τα ταπλώ.

Περιμένω εξηγήσεις και σύντομα.

Το άγαλμα του Κολοκοτρώνη Σταδίου, όπως πάμε δεξιά. Σ.Σ. Είναι φανερό ότι ο Κολοκοτρώνης κάλπαζε στην Σταδίου, εξ Ομονομίας προερχόμενος...

ΥΠΕΡ για όσους ξέρουν απο προθέσεις

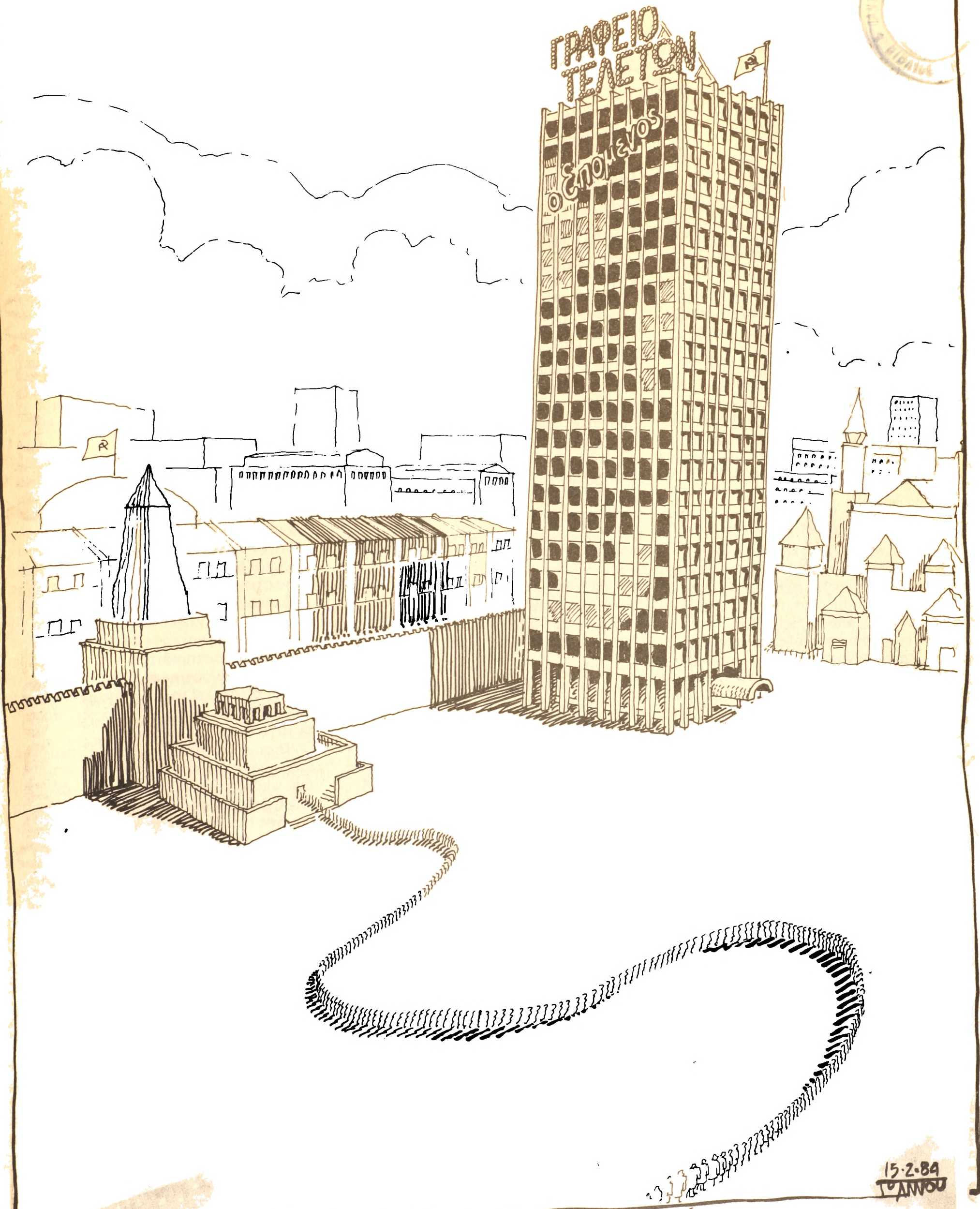
Αγαπώ τον αθλητισμό και προσπαθώ

Φωτ. Τάσος Βρεττός

ΥΦΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΝΕΑΣ ΓΕΝΙΑΣ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

ΑΣΤΕΓΟΙ «Αστική μη κερδοσκοπική Εταιρία»

15.2.84
Γ. ΔΑΜΟΥ

του Γιάννη Ιωάννου

Πανεπιστημιακές εξισορροπήσεις

του Βασίλη Ξυδιά

Μήπως η πρόσφατη απόφαση του Γ' τμήματος του Συμβουλίου της Επικρατείας για την αντισυνταγματικότητα βασικών διατάξεων του Νόμου-Πλαίσιο σας έκανε να ανησυχήσετε για την τύχη της Πανεπιστημιακής μεταρρύθμισης;

Κακώς! Πολύ κακώς, βεβαιώνει το «Βήμα της Κυριακής». Διότι, σύμφωνα με τις πληροφορίες του, η κυβέρνηση «είναι αποφασισμένη να προασπίσει και να ολοκληρώσει (μπράβο κουράγιο!) τις αλλαγές στην Ανώτατη Εκπαίδευση (προσέξτε όμως εδώ) ακόμη και με νέο νόμο».

Αυτά λοιπόν τα καθησυχαστικά έγραφε το «Βήμα» στις 5 Φεβρουαρίου, με αποτέλεσμα ν' αρχίσουν ν' ανησυχούν και όσοι δεν είχαν ανησυχήσει μέχρι τότε.

Για να γυρίσει ο ήλιος

Διότι (για όσους δεν κατάλαβαν) η απροσχημάτιστη αυτή προώθηση της ιδέας ενός νέου νόμου για τα ΑΕΙ επιβεβαιώνει κάποιες υποψίες που είχαν ήδη αρχίσει να γίνονται έντονες από την εποχή της κομητοειδούς εμφάνισης (και εξαφάνισης) μιας σειράς τροπολογιών που αναιρούσαν —με πρωτοβουλία της ίδιας της κυβέρνησης— βασικές διατάξεις του Νόμου-Πλαίσιο.

Υποψίες πως η εφαρμογή του νόμου δεν προσκρούει μόνο στα εμπόδια που της στήνουν το «αντιδραστικό καθηγητικό κατεστημένο» και οι κρατικοί θεσμοί όπως το Συμβούλιο Επικρατείας (που λόγω της φύσης τους και της ιστορίας των μελών τους λειτουργούν ως επίσημοι θύλακες της αντίδρασης) αλλά προσκρούει κυρίως στις τρικλοποδιές που της βάζουν τα πράσινα πόδια των ανθρώπων που σήμερα μας σέρνουν αρμοδίως στο δρόμο της δικής τους εκδοχής της Αλλαγής.

Εκκωφαντική εκ πρώτης όψεως, αλλά ενδεικτική για την κυβερνητική πολιτική είναι η ακόλουθη πληροφορία:

Λίγο πριν τα Χριστούγεννα, ένας εκ των πέντε μελών του θρυλικού Γ' τμήματος του Σ.Ε., δείχνοντας ιδιαίτερη ευαισθησία, διεμήνυσε μέσω κυβερνητικού καναλιού πως θα ήταν ίσως φρονιμότερο για το τμήμα του Σ.Ε. να μην καταλήξει σε απόφαση, αλλά να στείλει εν λευκώ το θέμα στην Ολομέλεια, προκειμένου προφανώς να μην προκληθούν αυτές οι, υποτίθεται, ανεπιθύμητες για την κυβέρνηση δυσμενείς εντυπώσεις που προκάλεσε η απόφαση στην κοινή γνώμη.

Το περίεργο είναι πως η κυβερνητική

πλευρά αντί να αξιοποιήσει την ευγενική αυτή προσφορά διευκρίνισε πως, κατά την άποψή της, το τμήμα του Σ.Ε., οφείλει να συνοδεύσει το θέμα στην Ολομέλεια με μια σαφή δική του υπόδειξη επί της ουσίας. Όπερ και εγένετο.

Και για να τα πούμε με δυο λόγια: φαίνεται πως η κυβέρνηση όχι μόνο δεν προσπάθησε να αποφύγει την αρνητική απόφαση του Σ.Ε., αλλά αντίθετα την επεδίωξε, ή τουλάχιστον την «ανέχθηκε» ελπίζοντας ότι θα μπορούσε να την χρησιμοποιήσει σαν πρόφαση για μια συντηρητικού χαρακτήρα στρατηγική αναδιπλωση της πολιτικής της στο χώρο των ΑΕΙ.

Φαίνεται πως έχει περάσει ο καιρός που ο Ανδρέας Παπανδρέου μιλάγε για το Νόμο-Πλαίσιο με τα παρακάτω ...υπερήφανα λόγια:

«Είναι ο πιο ριζοσπαστικός νόμος που υπάρχει συγκρινόμενος με τον αντίστοιχο οποιασδήποτε χώρας. Οι φοιτητές ίσοι με τους δασκάλους και τους καθηγητές τους θα χαράξουν την πορεία της παιδείας στη χώρα μας στο ανώτατο επίπεδο». (Συνέντευξη Ανδρέα Παπανδρέου στις 19/10/82).

Θέλει δουλειά πολύ

Τη στροφή αυτή δεν την επέβαλε τόσο η αντίδραση των δεξιών καθηγητικοκατεστημένων, όσο η θέση που παίρνει πλέον στο θέμα της μεταρρύθμισης μια μερίδα των δημοκρατικών καθηγητών. Αυτοί λοιπόν οι προοδευτικοί καθηγητές (στους οποίους δεν συγκαταλέγονται μόνο όσοι διαθέτουν δημοκρατικό παρελθόν, αλλά και οι γνωστοί ως «νεοπράσινοι») θεωρούν πως είναι πράγματι αναγκαία μια κάποια αναρρύθμιση των πανεπιστημιακών σχέσεων, έτσι ώστε να επιτευχθεί επιτέλους η επιθυμητή «καλή λειτουργία» των ΑΕΙ. Οι δημοκρατικοί όμως καθηγητές, δέσμιοι κι αυτοί της αριστοκρατικής τους παιδείας, του τεχνοκρατικού κομφορμισμού τους, και (γιατί όχι) των προσωπικών τους συμφερόντων, θεωρούν πως αναγκαίος όρος για το σωστό προσανατολισμό αυτής της εκσυγχρονιστικής και εκδημοκρατιστικής αναρρύθμισης είναι η ουσιαστική διατήρηση του *Καθηγητή* στην κυρίαρχη θέση, τόσο μέσα στην εκπαιδευτική διαδικασία, όσο και μέσα στην διοικητική ιεραρχία του Πανεπιστημίου.

Είναι η πολιτική αυτής της ομάδας που σήμερα καθορίζει τις κυβερνητικές επιλογές, ελέγχοντας την ηγεσία του Υπουργείου Παιδείας και επηρεάζοντας προσω-

πικά τον ίδιο τον πρωθυπουργό μέσω των πανεπιστημιακών του συμβούλων.

Και είναι χαρακτηριστική η «ομολογία» του Ανδρέα Παπανδρέου, μετά την απόσυρση των τροπολογιών, ότι υφίσταται «παραπληροφόρηση».

Θέλει νεκροί χιλιάδες

Ο στόχος στον οποίο εστιάζει τα πυρά της η ομάδα αυτή, είναι κυρίως η διάλυση του Ενιαίου Φορέα Διδασκόντων που έχει διευρύνει αποφασιστικά το σώμα των καθηγητών.

Ο λόγος που το θέμα αυτό αναδεικνύεται σαν το κύριο πολιτικό πρόβλημα στην λειτουργία του Νόμου είναι ο εξής:

Ο Νόμος-Πλαίσιο άρχισε να εφαρμόζεται σε μια περίοδο που το φοιτητικό κίνημα ήταν πλέον ανύπαρκτο. Οι φοιτητικές παρατάξεις ανεξάρτητα από τα ποσοστά τους στις φοιτητικές εκλογές έχουν πάψει εδώ και καιρό να αποτελούν οργανικά στοιχεία της πανεπιστημιακής ζωής. Κι αυτές —όπως και κάθε φοιτητική συνδικαλιστική δραστηριότητα— αποτελούν εξαρτήματα ενός γραφειοκρατικού μηχανισμού που αντλεί το λόγο της ύπαρξής του μάλλον από την προϊστορία του, παρά από τη σημερινή του δράση.

Έτσι, η φοιτητική συμμετοχή στα όργανα διοίκησης των ΑΕΙ μπορεί να θεωρηθεί από ενοχλητική έως αδιάφορη, σε καμιά όμως περίπτωση δεν δημιουργεί (στις σημερινές συνθήκες) κάποια δυναμική πραγματικής αλλαγής των σχέσεων εξουσίας μέσα στα Πανεπιστήμια. Επομένως (αν εξαιρέσουμε κάποιες αντιδράσεις για λόγους θιγμένου κύρους των καθηγητών) δεν είναι αυτή που ενοχλεί.

Αυτή που δημιουργεί μια μορφή αλλαγής των σχέσεων εξουσίας είναι η αύξηση του αριθμού των διδασκόντων και η δημιουργία του Ενιαίου Φορέα.

Το μέτρο αυτό παίρνει τον έλεγχο της διδασκαλίας και της διοίκησης από τα χέρια του καθηγητικού κατεστημένου και τον αποθέτει στα χέρια μιας πολύ μεγαλύτερης ομάδας.

Βέβαια, η μέχρι τώρα λειτουργία των νέων θεσμών έχει δείξει πως στις περισσότερες περιπτώσεις υπάρχουν τρόποι με τους οποίους οι παλιοί καθηγητές ελέγχουν τους νέους «συναδέλφους» τους με νέες —λιγότερο τυπικές, αλλά το ίδιο ουσιαστικές— σχέσεις, επανεδραιώνοντας την ισχύ τους. Ή ακόμα ότι το μόνο που πετυχαίνει αυτή η αριθμητική διεύ-

ρυνση είναι η ενίσχυση ενός νέου τεχνοκρατικού κατεστημένου (από νέους σε ηλικία ανθρώπους) στην αντιπαράθεσή τους με το παλιό.

Όμως και μεις μέχρι τώρα δεν υπαινιχτήκαμε ούτε μια στιγμή πως την καθηγητική ανασφάλεια τη δημιουργεί ο πραγματικός «κίνδυνος» κάποιας πολιτικής επανάστασης στα πανεπιστήμια. Ας μην ξεχνάμε παρ' όλα αυτά πως ο παραμικρός εκσυγχρονισμός των αστικών σχέσεων εξουσίας μπορεί μεν να μην αλλάζει σε τελική ανάλυση το κοινωνικό περιεχόμενο αυτών των σχέσεων, δημιουργεί όμως σε πρώτο επίπεδο κάποιες μετατοπίσεις ισχύος από ορισμένες ομάδες σε άλλες. Κι αυτό είναι —πέρα από οποιαδήποτε ιδεολογήματα— το πραγματικό αντικείμενο της κοινωνικής διαμάχης στα Πανεπιστήμια.

Επιπλέον όμως, αυτές οι ρυθμίσεις που ρευστοποιούν τους συσχετισμούς, ανοίγουν το πεδίο και σε μια δυναμική που ξεπερνά τις εκσυγχρονιστικές σκοπιμότητες, δείνοντας έτσι τη δυνατότητα σε κάποιους ανθρώπους από το χώρο κυρίως του τέως ΕΔΠ αλλά και από ορισμένους καθηγητές, να προχωρήσουν σε ριζοσπαστικούς πειραματισμούς.

Αυτά όλα σημαίνουν πως το προοδευτικό κατεστημένο μπορεί (κάνοντας την ανάγκη φιλότιμο) να αποδεχτεί τη φοιτητική συμμετοχή αν ρυθμιστούν νέα ποσοστά που να διασφαλίζουν την απόλυτη πλειοψηφία των καθηγητών στα όργανα της διοίκησης των ΑΕΙ και αν ξαναμπούν οι προαγωγές των νέων καθηγητών κάτω από το δικό τους έλεγχο.

Θέλει κι οι ζωντανοί να δίνουν

Όπως είναι φανερό, αυτή η επιλογή θα μπορούσε εκτός των άλλων να συσπειρώσει μια σοβαρή μερίδα και από τους παλαιοκατεστημένους καθηγητές, δημιουργώντας έτσι ένα σώμα που θα μπορούσε να στηρίξει τη νέα (πιο μετριοπαθή) μεταρρυθμιστική πολιτική μέσα στα Πανεπιστήμια.

Υπάρχουν πολλά στοιχεία που τεκμηριώνουν αυτή τη στροφή στη σχέση της κυβέρνησης με τους παλαιοκατεστημένους.

Η πιο χαρακτηριστική ένδειξη είναι ότι οι περίφημες τροπολογίες αφορούν τα ίδια ακριβώς σημεία μ' αυτά που θίγει η απόφαση του Γ' τμήματος του Σ.Ε.

Υπάρχουν όμως και μια σειρά άλλες ενδείξεις:

- Η σύνθεση της επιτροπής για την έρευνα. Η επιτροπή αυτή αποτελείται από χαρακτηριστικούς εκπροσώπους του παραδοσιακού κατεστημένου. Το πιο αξιοπρόσεχτο σημείο είναι ο αποκλεισμός του ΕΔΠ, παρόλο που το υπουργείο θεώρησε υποχρέωσή του να βάλει στην επιτροπή δύο «εκπροσώπους των φοιτητών».

- Το ότι ετοιμάζεται προεδρικό διάταγμα για τα συγγράμματα, στο οποίο δεν καταργείται ο θεσμός του ενός και μόνου συγγράμματος βάσει του οποίου εξετάζεται ο φοιτητής.

- Το πάγωμα εδώ και δυο χρόνια της προώθησης προεδρικού διατάγματος για το «ασυμβίβαστο». Μιας, δηλαδή, ρύθμισης που θα απαγόρευε στους καθηγητές να είναι ταυτόχρονα και ιδιωτικοί υπάλληλοι (συνήθως διευθύνοντες σύμβουλοι σε κάποια εταιρεία).

Θεέ μου πρωτομάστορα

Έτσι, μέσα από περιέργες παλινδρομήσεις (και αν πάρουμε υπόψη μας και την γενίκευση του θεσμού των «εξαμήνων») η πανεπιστημιακή μεταρρύθμιση ξαναπροσαρμόζεται στα καλούπια που της είχε δώσει παλιότερα ο κ. Καραμανλής με το γνωστό —και αδικημένο όπως αποδεικνύεται— Νόμο 815.

Σύμφωνα μάλιστα με ορισμένες πληροφορίες φαίνεται πως γι' αυτή την εξέλιξη δεν είναι ανεύθυνος και ο ίδιος ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ο οποίος φαίνεται να' χει βάλει και τώρα το χεράκι του.

Αυτές οι εξελίξεις είναι πολύ σημαντικές για να καταλάβουμε τον τρόπο που αντέδρασε η κυβέρνηση στην απόφαση του Σ.Ε.

Οι προσφυγές των αντιδραστικο-κατεστημένων καθηγητών στο Σ.Ε. έγιναν σε μια εποχή που η κυβέρνηση είχε επιλέξει τη στάση της ανοιχτής αντιπαράθεσης μαζί τους. Μέσα, λοιπόν, στο οξυμένο κλίμα της αντίθεσης η προσφυγή στο Σ.Ε. ήταν για την κυβέρνηση η αιχμή του δόρατος της Δεξιάς και το κύριο εμπόδιο στην εφαρμογή της κυβερνητικής πολιτικής.

Τώρα όμως που ήρθε η ώρα να εκδικαστούν αυτές οι προσφυγές, βρισκόμαστε στην περίοδο που η κυβέρνηση προσπαθεί να αμβλύνει τις αντιθέσεις της με τους καθηγητές αυτούς.

Μ' έκλεισες μέσα στα βουνά

Το πρόβλημα —και το σημείο στο οποίο διστανται οι απόψεις στην κυβέρνηση— είναι αν μια απόφαση ανάλογη μ' αυτή του Σ.Ε. μπορεί να αξιοποιηθεί από το ΠΑΣΟΚ σε μια τέτοια κατεύθυνση που η ίδια θέλει, ή αν αντίθετα μπλοκάρει εξ ολοκλήρου την κυβερνητική πολιτική.

Οι αντιρρήσεις συνίστανται στο ότι η απόφαση, θίγοντας τη νομιμότητα των οργάνων που εξέλεξαν τους σημερινούς πρυτάνεις, αμφισβητεί στην ουσία και την ίδια τη νομιμότητα της σημερινής πανεπιστημιακής ηγεσίας, που είναι ένας από τους βασικούς μοχλούς της Αλλαγής στα Πανεπιστήμια έτσι όπως την αντιλαμβάνεται (ποιος άλλος;) η κυβέρνηση.

Όμως το «Βήμα», στο άρθρο που ήδη αναφέραμε σημείωνε: «οι αντιρρήσεις του Γ' τμήματος του Σ.Ε. αναφέρονται κυρίως σε διαδικασίες οι οποίες και αν ακόμη κρίνονταν άκυρες θα μπορούσαν να αντικατασταθούν με άλλες τις οποίες θα καθιέρωνε ο νέος νόμος».

Πρόκειται για μια σαφέστατη υπόδειξη της κατεύθυνσης που μπορεί να πάρει μια συμβιβαστική λύση που να εξυπηρετεί τις σκοπιμότητες που ήδη έχουμε εκθέσει.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ

ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 97, 106 81 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ. 36.15.152

**"Αουγκουστ
Στρίντμπεργκ**

**Μικρή κατήχηση
γιά τίς
κατώτερες τάξεις**

ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ

**"Ένα άθνατο
πολιτικό κείμενο
από τό 1884,
καί γιά τό 1984**

ΣΕΙΡΑ ΤΖΩΡΤΖ ΟΡΓΟΥΕΛ

Φάρμα των Ζώων
Στή Σκιά του 1984
Αλήτες του Παρισιού καί του Λονδίνου
Φάμπρικες του Γουήγκαν Πάϊαρ
Φόρος Τιμής στην Καταλωνία
Κρατήστε Σφιχτά τό Μικροαστισμό σας
Μέρες της Μπούρμα
Η Κόρη του Παπά

★ ★ ★

ΣΕΙΡΑ ΞΕΝΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΚΟΛΛΟΝΤΑΙ: Έρωτας των Εργατριών
Μελισσών
ΜΕΗΛΕΡ: Στρατιές της Νύχτας
ΝΟΤΑΡΝΙΚΟΛΑ: Η Αδύνατη Απόδραση
ΜΠΑΡΟΟΥΖ: Απολυμαντής!
ΜΠΑΡΟΟΥΖ: Ο Α Πούκ είναι εδώ
ΜΠΑΡΟΟΥΖ: Σε ποιόν ανήκει λοιπόν η
θανατηφόρος TV;
ΚΑΜΥ: Η Πανούκλα
ΑΡΤΩ: Ηλιογάβαλος
ΤΖΕΡΟΝΥΜΟ: Απομνημονεύματα

★ ★ ★ ★

▶ **ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ**
▶ **Ζ. Πηγής 17 Αθήνα**
τηλ. 36.39.980

«Εντάξει και με το πρόβλημα

του Τύπου»

του Στέλιου Κούλογλου

«Είναι κρίμα για τη Γαλλία και μάλιστα εν έτει 1984» —μας έλεγε πριν από μερικές μέρες ο διευθυντής του Γαλλικού Πρακτορείου Ειδήσεων Henri Pigeat, απαντώντας σε μία σχετική ερώτηση για το νέο σχέδιο νόμου περί Τύπου που παρουσίασε πρόσφατα η Γαλλική κυβέρνηση —«να προτείνονται από την όποια εξουσία παρόμοια νομοθετήματα, τη στιγμή που ο γαλλικός Τύπος αντιμετωπίζει κρίσιμα προβλήματα». «Γιατί είναι φανερό —συνέχιζε ο επικεφαλής ενός από τα τέσσερα μεγαλύτερα Πρακτορεία Ειδήσεων στον κόσμο— ότι το σχέδιο αυτό συντάχθηκε από ανθρώπους άσχετους με το πρόβλημα, που απλώς επιδιώκουν, κάποια μικροπρόθεσμα πολιτικά αποτελέσματα».

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ο H. Pigeat εννοούσε ότι με το νόμο «για τον πλουραλισμό» του γαλλικού Τύπου, επιδιώκεται απλώς να περιορισθεί η εκδοτική δραστηριότητα —και επομένως η πολιτική επιρροή— του συγκροτήματος Hersant, που ελέγχει το μεγαλύτερο μέρος του αντιπολιτευόμενου Τύπου στη Γαλλία, σε εθνικό και επαρχιακό επίπεδο. Ασφαλώς όμως ο διευθυντής του ΑΕΡ δεν πρέπει να είναι και τόσο δυσареστημένος, μιας και υπάρχουν και χειρότερα...

Για παράδειγμα, ενώ ο ελληνικός Τύπος είναι πολύ πιο προβληματικός και καθυστερημένος από τον γαλλικό (εκεί ο διευθυντής του Πρακτορείου Ειδήσεων, κάνει δημόσια κριτική στην κυβέρνηση, εδώ άγεται και φέρεται...), το Ελληνικό Σχέδιο Νόμου που παρουσιάστηκε —προφανώς από καθαρή σύμπτωση— λίγο καιρό μετά από το γαλλικό, δεν μιλάει ούτε καν για τον πλουραλισμό. Κι αν «εκεί» αποβλέπει στην αντιμετώπιση ενός συγκροτήματος, «εδώ» ακόμα χειρότερα, προήλθε από τη φαινή ιδέα κάποιου Υπουργού, κάποια μέρα στην Βουλή.

Η ιστορία του χριστουγεννιάτικου μπουναμά για τον Τύπο, που παρουσίασε το Υπουργείο Δικαιοσύνης —δηλαδή το πιο αρμόδιο για την περίπτωση!!!— είναι λίγο πολύ γνωστή. Η «Βραδυνή» γράφει μια εσφαλμένη πληροφορία για τον κ. Κουτσόγιωργα και τα περιουσιακά του στοιχεία, αλλά αρνείται —πολύ κακώς— να επανρθώσει. Ο τέως Υπουργός Προεδρίας και νυν εσωτερικών γίνεται έξω φρενών, και αποφασίζει ότι «κάτι πρέπει να κάνουμε με το δεξιό Τύπο». Ο πρωθυπουργός δίνει τηλεφωνικώς το πράσινο φως, και ο επί του Τύπου κ. Μαρούδας αναγγέλει τη μελλοντική κατάθεση Νομοσχεδίου για την «προστασία της υπόληψης των πολιτών» και την «κατάργηση της λογοκρισίας». Το τελευταίο προκαλεί μεγάλες αντιδράσεις, ότι κάτι το άσχημο κρύβει, αφού μάλιστα στην Ελλάδα όλοι είναι στα λόγια φανατικοί πολέμιοι της λογοκρισίας ενώ την αποδέχονται ή και την εφαρμόζουν μετά μανίας στην πράξη. Έτσι το κομμάτι για τη λογοκρισία διαχωρίζεται από το υπόλοιπο σχέδιο, και προστίθεται μία αντιιμπεριαλιστική νότα (ελληνικότητα του Τύπου) μια ποπουλιστική τσόντα (η διαφάνεια των οικονομικών των εφημερίδων) και κατοχυρώνεται το δημοσιογραφικό απόρρητο, ώστε να μην αντιδράσουν οι δημοσιογράφοι στα υπόλοιπα σημεία, και κυρίως στο πρώτο. Τώρα το ερώτημα γιατί προβλέπονται ρυθμίσεις μόνο για το δημοσιογραφικό απόρρητο ή τα οικονομικά του Τύπου και όχι για τόσα άλλα θέματα, που είναι εξίσου σημαντικά, παραπέμπει στην κακοδαιμονία της... φυλής. Γιατί ο τελευταίος νόμος για τον Τύπο δεν είναι ούτε καλός, ούτε κακός, ούτε άσχημος. Απλώς είναι νόμος ελληνικός... δηλαδή δημιουργημένος στο πόδι...

Ας πάρουμε λοιπόν, το πρώτο σημείο, δηλαδή την υπόληψη του πολίτη, και μία φανταστική περίπτωση: η εφημερίδα χ δημοσιεύει κύριο, οκτάστηλο άρθρο στην πρώτη σελίδα, στο οποίο εξηγείται αναλυτικά ο χοντρός τίτλος που μας πληροφορεί ότι «Ο υπουργός χ είναι ομοφυλόφιλος». Όπως είναι φυσικό σκάνδαλο δημιουργείται στην —απελευθερωμένη κατά τα άλλα— ελληνική κοινή γνώμη, και όλος ο κόσμος αγοράζει την εφημερίδα.

Η «ΥΠΟΛΗΨΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ»

Δύο μέρες μετά, το σήριαλ θα έχει —τώρα— και συνέχεια. Γιατί με το νεοαφιχθέν νομοσχέδιο, ο θιγείς υπουργός έχει δικαίωμα να στείλει απάντηση, η οποία δημοσιεύεται δωρεά, «μέσα σε

δύο ημέρες από την παραλαβή της», «με τα ίδια τυπογραφικά στοιχεία, με ανάλογο τίτλο, στην ίδια σελίδα» όπου είχε καταχωρηθεί το πρώτο δημοσίευμα κτλ. Έτσι μετά από δύο ημέρες —ή εν πάση περιπτώσει μετά από λίγο καιρό αν (περιέργως) η διεύθυνση της εφημερίδας αρνηθεί να δημοσιεύσει την απάντηση, οπότε μεσολαβεί δικαστήριο— στην πρώτη σελίδα δημοσιεύεται φαρδύς-πλατύς ο οκτάστηλος τίτλος: «Δεν είμαι ομοφυλόφιλος, τονίζει ο υπουργός χ», ο οποίος εξηγεί στο άρθρο ότι είναι παντρεμένος εδώ και χρόνια, πατήρ τριών τέκνων και έντιμος οικογενειάρχης, προς τέρψιν του πολυπληθούς κοινού, το οποίο με τη σειρά του ενδιαφέρεται γι' αυτούς που είναι ομοφυλόφιλοι και όχι γι' αυτούς που δεν είναι. Συμπέρασμα: η εφημερίδα έχει πουλήσει, και η ρετινιά έχει μείνει.

Με όλα τα —ακραία— προηγούμενα, δεν υπονοούμε φυσικά ότι το πρόβλημα της προστασίας των πολιτών από τον Τύπο δεν υφίσταται· απλώς θέλουμε να πούμε ότι τα κυβερνητικά μέτρα απέχουν παρασάγγας από την αποτελεσματική αντιμετώπισή του, ιδιαίτερα σε μια χώρα κι έναν Τύπο, όπου η στηλίτευση νεκρών και η σπύλωση υπολήψεων έχει καταστεί η σίγουρη συνταγή για την κυκλοφοριακή ανάκαμψη.

Παραπέμποντας την επίλυση ενός κατ' εξοχήν κοινωνικού προβλήματος, αποκλειστικά στη Νομοθεσία και τα Ποινικά Δικαστήρια, η κυβέρνηση αρνείται να πάρει τα ριζικά εκείνα μέτρα, που θα οδηγούσαν στην εξάλειψή του. Οι δημοσιογράφοι —κατά τεκμήριο υπεύθυνοι για το θέμα— δεν καλούνται να συμμετάσχουν στη διευθέτησή του, όπως για παράδειγμα σε άλλες χώρες όπου ενώ Συμβούλιο, αποτελούμενο από λειτουργούς του Τύπου και εκπρόσωπους των πολιτών, αποφασίζει, στηριγμένο σε έναν ΚΩΔΙΚΑ ΤΙΜΗΣ που έχει υπογραφεί από όλα τα μέρη, για όλες τις σχετικές περιπτώσεις, καταδικάζει τους αυτουργούς δημόσια, και δημοσιεύει τις αποφάσεις του στον υπόλοιπο Τύπο, ανάλογα με την περίπτωση. Πόση αλήθεια σημασία δεν θα είχε, για την αναβάθμιση του κύρους των εφημερίδων μας απέναντι στην κοινή γνώμη, η πλατιά δημοσιότητα γύρω από ένα παρόμοιο σύμφωνο, που θα ήταν δύσκολο μετά να παραβιασθεί;

Η δημιουργία μιας Ανώτατης Δημόσιας Δημοσιογραφικής Σχολής που θα αναδεικνυε δημοσιογράφους στηριγμένους σε γνώσεις κι όχι στην σκανδαλοθηρία, παραπέμπεται στις καλές δες. Η πληροφόρηση των δημοσιογράφων και η δυνατότητα της πρόσβασης στα κέντρα των πληροφοριών (να ένα σημείο που θα έπρεπε ίσως να νομοθετηθεί), έχει αντικατασταθεί από το «μάντειο των Δελφών», βλέπε το καθημερινό μπρήφινγκ του κ. Μαρούδα, ο οποίος αντί για ειδήσεις, παρέχει καλοκαιρινά μπάνια

πτον Αστέρα Βουλιαγμένης, συνοδευόμενα από μπουφέ αστακού με γαριδοσαλάτα. Με δυο λόγια η κυβέρνηση δεν κάνει τίποτα για την ανάπτυξη ενός υπεύθυνου και δημοκρατικού Τύπου ή τουλάχιστον ενός παρόμοιου ανανεωτικού ρεύματος μέσα στα πλαίσια του υπάρχοντος, αν εξαιρέσουμε βεβαίως την περίπτωση της «Ελεύθερης Γνώμης» η οποία αν μη τι άλλο μας ψυχαγώγησε για αρκετό καιρό με τις εσωτερικές της περιπέτειες.

Το δόγμα που οδηγεί το δρόμο των σοσιαλιστών του ΠΑΣΟΚ, δεν ξεφεύγει από τον κλασικό κανόνα του κομπογιανντισμού: «πονάει δόντι; βγάζει δόντι». Τώρα το γιατί προβλέπονται προνομιακές ρυθμίσεις υπέρ του Προέδρου της Δημοκρατίας, των πολιτικών αρχηγών ή των ευροβουλευτών, ενώ οι απλοί πολίτες είναι οι πλέον ανυπεράσπιστοι σε ό,τι αφορά την σπύλωση της υπόληψής τους, αυτό το ερώτημα παραπέμπει ειδικότερα στα ερεθίσματα που προκάλεσαν την κατάρτιση του περί ου ο λόγος Νομοσχεδίου.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ

Ανάλογες παρατηρήσεις θα μπορούσαν να διατυπωθούν και για τα σημεία που αναφέρονται στα οικονομικά των εφημερίδων. Κανείς βέβαια δεν είναι υπέρ της διείσδυσης των ξένων μονοπωλίων ή γενικότερα ξένων πολιτικών συμφερόντων στον ευαίσθητο χώρο του ελληνικού Τύπου. Αλλά και κανείς τέτοιος «κύκλος» ενδιαφερομένων (για τον οποίο απαγορεύεται τώρα να συμμετέχει με οποιονδήποτε τρόπο στην έκδοση εφημερίδας) δεν θα ήταν τόσο αφελής, ώστε να λανσάρει μία εφημερίδα, η οποία θα είχε από την αρχή το στίγμα ότι στηρίζεται σε αμερικάνικα ή σοβιετικά κεφάλαια, για παράδειγμα.

Σ' αυτό το σημείο, παρουσιάζεται το φαινόμενο της «νομοθεσίας στο κενό» αφού η επικρατούσα κατάσταση στην Ελλάδα είναι διαφορετική. Ας μας συγχωρήσουν οι κατά τεκμήριο ευφυείς αναγνώστες μας, αλλά επειδή ελπίζουμε το άρθρο να διαβαστεί και από τους νομοθετούντες, θα αναγκαστούμε να χρησιμοποιήσουμε ένα ακόμη παράδειγμα όχι και τόσο υποθετικό, ώστε να γίνουμε κατανοητοί.

Κάποιος επιχειρηματίας, που στηρίζει τη δραστηριότητά του ως μεσάζων μεταξύ του Ελληνικού Δημοσίου και της Δυτικής ή Ανατολικής Γερμανίας, αποφασίζει να εκδόσει εφημερίδα. Ο υπολογισμός είναι σαφής: «μπορεί να "μπω μέσα" 50 εκατ. το χρόνο, αλλά χρησιμοποιώντας την εφημερίδα ως μοχλό —πολιτικής πια— πίεσης μπορεί να πάρω την προμήθεια, πράγμα που σημαίνει 400 εκατ. τον χρόνο. Μου μένουν λοιπόν 350 και το παίζω και εκδότης».

Είναι φανερό ότι μια τέτοια εφημερίδα μπορεί να μην αποτελεί ξένη επένδυση στο χώρο του Τύπου, αλλά σαφέστατα στηρίζει την ύπαρξή της στις σχέσεις ενός επιχειρηματία με κάποια άλλη χώρα, για την οποία η εφημερίδα δεν μπορεί το λιγότερο να πάρει εχθρική στάση. Φυσικά κάτι τέτοιο δεν είναι έξω από τους «κανόνες του παιχνιδιού» μιας Δυτικού τύπου Δημοκρατίας! Αν, όμως, η κυβέρνηση ήθελε πραγματικά έναν Τύπο εθνικά ανεξάρτητο θα έπρεπε να βοηθήσει τις προβληματικές «εφημερίδες γνώμης» να επιβιώσουν ανεξάρτητα από την πολιτική τους γραμμή, θα έπρεπε να ευνοήσει αυτοδιαχειριστικές προσπάθειες στον χώρο του Τύπου στηριγμένες στους δημοσιογράφους, θα έπρεπε να διευρύνει —και νομοθετικά— τα περιθώρια ελέγχου της πολιτικής των εφημερίδων από τους εργαζόμενους σ' αυτές.

Αντί για όλα αυτά προβλέπονται μεταξύ των άλλων η ετήσια υποβολή των «κρίσιμων» οικονομικών στοιχείων των εφημερίδων στο Υπουργείο Οικονομικών και η δημοσίευση του ετήσιου ισολογισμού τους. Εδώ πια οι εμπνευστές του Νομοσχεδίου μας δουλεύουν: γιατί είναι γνωστό ότι νέες εφημερίδες εμφανίστηκαν στηριγμένες στην κρατική χρηματοδότηση και με ακραιφνή πολιτικά κίνητρα. Αντί λοιπόν οι εφημερίδες να δημοσιεύουν τους —δυσκολονόητους για τους απλούς θνητούς— ισολογισμούς τους, θα έπρεπε το κράτος να ανακοινώνει στους φορολογούμενους πόσα χήματα γιατί και με βάση ποια κριτήρια παραχωρήθηκαν ως δάνεια στις εφημερίδες. Θα έπρεπε ακόμα καλύτερα να ανακινωθεί σε συνεννόηση με όλους τους λειτουργούς του Τύπου, ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα ενίσχυσης και αλλαγών στο χώρο των εφημερίδων, με αρχή και τέλος, όπως έγινε με τον περίφημο νόμο που ψηφίστηκε στην Ιταλία, όταν ο Τύπος της χώρας αυτής παρουσίασε σοβαρότατα παρόμοιας φύσης προβλήματα.

Η ΕΣΗΕΑ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ

Το προηγούμενο όμως της Ιταλίας, αλλά και άλλων χωρών της Δυτ. Ευρώπης φαίνεται να αγνοεί και η ΕΣΗΕΑ. Το ισχυρότερο δημοσιογραφικό συνδικάτο της χώρας, στην προσπάθειά του να διατηρήσει τα κεκτημένα αλλά και στην αδυναμία του να προτείνει κάποιες πραγματικές αλλαγές, έσπευσε να τονίσει ότι «η διεθνής αλλά και εσωτερική εμπειρία έχει αποδείξει ότι κάθε νόμος περί Τύπου είναι τελικά «δυνάμει» νόμος που επιβάλλει και νέους φραγμούς και νέους περιορισμούς στην ελευθερία του Τύπου».

Πέρα από το γεγονός ότι η αξιοποίηση της «διεθνούς εμπειρίας» γίνεται εδώ, εντελώς αποσπασματικά απλώς για να δικαιώσει τα όσα ακολουθούν η «επαναστατική» αυτή θέση της ΕΣΗΕΑ, στερείται εκτός των άλλων και περιεχόμενο. Τι σημαίνει άραγε «κάθε νόμος για τον Τύπο στρέφεται εναντίον του Τύπου»; Αν για παράδειγμα η κυβέρνηση κατέθετε ένα νόμο αποκλειστικά για τη νομοθετική κατοχύρωση του δημοσιογραφικού απόρρητου πώς αυτό θα στρέφονταν εναντίον του Τύπου, όταν ο ίδιος ο πρόεδρος της ΕΣΗΕΑ έχει ταχθεί ανεπιφύλακτα, και με αναφορές του σε διεθνείς οργανισμούς υπέρ της κατοχύρωσής του; Γιατί θα ήταν εναντίον του Τύπου ένας άλλος νόμος που θα αντικαθιστούσε τη μεταξική νομοθεσία που διέπει ακόμα και σήμερα τον ελληνικό Τύπο; Ή πιο συγκεκριμένα, σε ποια ακριβώς σημεία ο συγκεκριμένος Νόμος περιορίζει την ελευθερία του Τύπου;

Ο ΝΟΜΟΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΥΠΟ ΣΤΙΣ ΚΑΛΕΝΔΕΣ

Πίσω από τον πόλεμο των λέξεων, υπάρχει απλώς ένα μήνυμα: η ΕΣΗΕΑ δεν έχει πολλές αντιρρήσεις γι' αυτό το συγκεκριμένο Νόμο, αλλά για τον άλλο, αυτόν που είχε κάποτε υποσχεθεί η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, λίγο καιρό μετά την έναρξη της βασιλείας της.

Μία, όπως φαίνεται άχρηστη συνομιλία. Γιατί ο επαναστατικός νόμος που την άνοιξη του 1982 ανήγγειλε πανηγυρικά ο κ. Μαρούδας διαμέσου της «Εξόρμησης» έχει παραπεμφθεί στις παραδοσιακές ελληνικές καλένδες. Αντί να συγκρουστεί με τα κατεστημένα συμφέροντα στο χώρο του Τύπου, η κυβέρνηση φαίνεται να έχει αποφασίσει ότι πρέπει να τα αξιοποιήσει για την παραμονή της στην εξουσία. Μήπως δεν είναι πιο εύκολο αντί για την «επανάσταση στον Τύπο» να δίνει κανείς 500 εκατ. στον όποιο εκδότη προκειμένου να σου βγάλει μία εφημερίδα με την πολιτική σου;

Η επιτροπή των διευθυντών των εφημερίδων που συγκροτήθηκε πριν από δύο χρόνια για να καταρτίσει τον Νόμο έχει συνεδριάσει μία φορά!!! Η επιτροπή για τη βελτίωση της διανομής, η οποία συγκροτήθηκε από διάφορους φορείς με τυμπανοκρουσίες πριν από ένα χρόνο, επίσης μία φορά!!!

Είναι προφανές: Θα μείνουμε με το σύστημα διανομής του 1920 το νομοθετικό πλαίσιο του 1939, τον τρόπο συνδικαλιστικής οργάνωσης των συντεχνιών του περασμένου αιώνα, μόνη σχεδόν χώρα στον κόσμο χωρίς Πανεπιστημιακή Σχολή Δημοσιογραφίας με αυταρχικές σχέσεις στο εσωτερικό των εφημερίδων που ίσχυαν πρό εικοσαετίας, με σχέσεις μαθητού-κάλφα σε ό,τι αφορά τις σχέσεις νέων και παλιών δημοσιογράφων, με τις εφημερίδες να τρώγονται μεταξύ τους για να επιβιώσουν σπιλώνοντας —αναπόφευκτα— την τιμή των πολιτών, επιμένοντας στον Γουτεμβέργιο την εποχή του «κομπιούτερ».

Την ίδια στιγμή που στις άλλες χώρες πραγματοποιούνται ριζικές αλλαγές στο χώρο των επικοινωνιών, όπου όλες σχεδόν οι εφημερίδες έχουν καταργήσει τα κλασικά αρχεία ή τους ενδιάμεσους κρίκους μεταξύ των δημοσιογράφων και του τυπογραφείου, όπου η τηλεόραση μέσω δορυφόρου αρχίζει να υλοποιείται ή η τηλεόραση «κλειστού κυκλώματος» (σύστημα cable) έχει 30 κανάλια στον Καναδά ή προβλέπονται αυτόνομα κανάλια για κάθε Δημοτική Αρχή της Γαλλίας, τη στιγμή που —όπως έχει πει και ο πρωθυπουργός— η χρησιμοποίηση των τελευταίων τεχνολογικών εξελίξεων στο χώρο της πληροφορικής θα μπορούσε να λύσει ορισμένα βασικά προβλήματα της κρατικής δυσκινησίας. Τέλος τη στιγμή που από το 1985 ο κάθε Έλληνας πολίτης με μία, κεραία, αξίας 25 χιλιάδων δραχμών, θα μπορεί «να πιάνει» τα ευρωπαϊκά ή τα αμερικάνικα προγράμματα, άρα και την ξένη προπαγάνδα, οι αρμόδιοι του Τύπου, ο κ. Κουτσόγιωργας και οι λοιποί νομοθετούντες βγάζουν ανώδυνους νόμους για «την προστασία της ελληνικότητας του Τύπου». Τι μικρόνοια Αντρέα μου!!! □

Το λαχείο ή ο διάλογος με την τύχη

του Χρήστου Λάζου

1 «Η λοταρία στη Βαβυλώνα»

«Όπως όλοι οι άνδρες της Βαβυλώνας, κάποτε έγινα ανθύπατος· όπως όλοι τους σκλάβος· όπως όλοι τους, γνώρισα την παντοδυναμία, το όνειδος, τις φυλακές. Δέστε: από το δεξί μου χέρι λείπει ο δείκτης. Δέστε: μέσα από τούτο το σκίσιμο στο πανωφόρι μου, πάνω στο ηλιακό πλέγμα, φαίνεται ένα ρόδινο τατουάζ. Είναι το δεύτερο σύμβολο, Μπεθ. Τις νύχτες με πανσέληνο, με τούτο το γράμμα εξουσιάζω αυτούς που το σημάδι τους είναι Γκιμέλ, αλλά υποτάσσομαι σ' όσους έχουν Άλεφ· αυτοί τις νύχτες δίχως φεγγάρι οφείλουν υπακοή σ' όσους έχουν Γκιμέλ... Γνώρισα αυτό που αγνοούν οι Έλληνες: την αβεβαιότητα... Οφείλω αυτή τη σχεδόν δεινή ποικιλία σ' ένα θεσμό που οι άλλες δημοκρατίες ή τον αγνοούν ή σ' αυτές λειτουργεί μ' έναν τρόπο ατελή και σκοτεινό: τη λοταρία... Ανήκω σε μια ιλιγγιώδη χώρα όπου η λοταρία είναι ένα ουσιαστικό μέρος της πραγματικότητας...».

Χ.Λ. Μπόρχες

2 Λαχεία και φιλανθρωπία

Τα λαχεία εμφανίζονται στη Γένοβα και τη Βενετία ήδη από το 15ο αιώνα και στις αρχές του 18ου γίνονται κανονικοί θεσμοί. Οι σημαντικοί πόροι που προκύπτουν από τις λαχειοφόρους διατίθενται συχνά για την κατασκευή ή την ανακαίνιση δημόσιων κτιρίων. Οι μισές εκκλησίες του Παρισιού ανακαινίστηκαν μ' αυτό τον τρόπο που ήταν πολύ της μόδας τον καιρό του Λουδοβίκου 14ου. Όμως αυτή η προσφυγή στις λαχειοφόρους θα θέσει σοβαρά προβλήματα στους θεολόγους· ιδιαίτερα το γεγονός ότι πολλές εκκλησιαστικές κοινότητες, σπρωγμένες από τις οικονομικές ανάγκες τους, καταφεύγουν στα λαχεία, θ' αποτελέσει για πολλούς σκάνδαλο.

Έτσι η «Κριτική των λαχειοφόρων» του Γκρεγκόριο Λέτι προκλήθηκε από μια λαχειοφόρο που οργάνωσε η Βαλλόνικη Εκκλησία του Άμστερνταμ το 1965. Στην απάντησή του ο πατήρ Μενεστριέ (Διατριβή για τις λαχειοφόρους, 1700) δικαιολογεί το θεσμό του λαχείου που δημιουργήθηκε στη Λυών για την αποπεράτωση του νοσοκομείου «ο Οίκος του Θεού». Στα επιχειρήματά του αναφέρει πως τα λαχεία είναι ένας φιλανθρωπικός θεσμός που στηρίζεται «σε αθώους κλή-

ρους, μια και ο Θεός έχει τη φροντίδα να τους ξεδιαλύνει». (Αναφέρεται από τον Μαρκ Γκιγιώμ στο άρθρο του «Ου παίζεις» στο περιοδικό Traverses /23).

Πολύ γρήγορα ωστόσο οι ιδιωτικές λοταρίες καταργούνται —η βασιλική εξουσία τις απαγορεύει— και παραμένουν μόνον οι δημόσιες. Το νόμιμο καθεστώς τους και ο φιλανθρωπικός σκοπός που εξυπηρετούν, αποσπών τελικά τη συναίνεση της εκκλησίας.

«Τα τυχερά παιχνίδια δεν είναι έργο του Θεού» αλληγορία από Καζαμία του 1979.

3 Alea Jacta est

Ας ρίξουμε τα ζάρια. Κυλούν, σταματούν και δείχνουν έναν αριθμό. Από την αδιαφοροποίητη μάζα των δυνάμει αναδύεται ένας συνδυασμός συμβόλων, των ακριβώς επειδή προέκυψε μ' αυτό τον τρόπο, αποκτά έναν ιδιαίτερο χαρακτήρα. Η ανάδυση αυτού του συνδυασμού συνιστά από τη φύση της ένα μηχανισμό που χωρίζει στα δύο: από τη μία μεριά η ζαριά που ήρθε, και από την άλλη όλες οι άλλες. Αυτή η ζαριά είναι η μόνη που έχει νόημα.

Κάθε φορά που ρίχνουμε τα ζάρια, επαναλαμβάνεται, η ίδια διαδικασία. Αυτή η απλή μέθοδος που αιφνίδια εισάγει τη διάκριση ανάμεσα σ' ένα ασημαντό πλήθος και μια σημαίνουσα μονάδα, είναι μια μηχανή που παράγει νόημα.

Όποια κι αν είναι η πολυπλοκότητα των «παιχνιδιών», των λαχείων ή των μεθόδων μαντείας, όλα θεμελιώνονται στο ίδιο μοντέλο: την ανάδυση του συμβολικού μέσα από την εμφάνιση ενός τυχαίου που έχει νόημα.

4 Ο διάλογος με το Θεό

Όταν κάποιος αγοράζει ένα λαχείο, προβαίνει σε μια πράξη μοναδική. Αυτή η επιλογή τον εξατομικεύει. Το γεγονός πως ένας ανώνυμος άνθρωπος, ανάμεσα στο πρακτικά άπειρο πλήθος των αριθμών που όλοι έχουν· σες πιθανότητες να κληρωθούν, διαλέγει έναν και ταυτίζει την τύχη του μ' αυτόν, αποκτά διπλή σημασία. Δεν είναι μόνον ο αριθμός που εξαιτίας αυτής της μοναδικής πράξης αποκτά ταυτότητα· συνάμα αποκτά ταυτότητα κι ο κάτοχός του. Η προσμονή του εξατομικεύεται. Γύρω από αυτό το νούμερο δένεται ο διάλογος με το Θεό.

Ουσιαστικά το στοιχείο του παίκτη είναι απλό: στοιχηματίζει πως υπάρχει μια οντότητα, σε μια απόσταση απείρως μακρινή ή κοντινή μα απρόσιτη, που λειτουργεί ως αποδέκτης της ελπίδας του και συνάμα ως παντόπτης οφθαλμός. Όπως αυτός διέκρινε με μια χειρονομία έναν από τους άπειρους λαχνούς, το ίδιο μπορεί να συμβεί και σ' εκείνον· το βλέμμα του Θεού μπορεί να το διακρίνει ανάμεσα στο άπειρο πλήθος.

Η ταυτότητά του ωστόσο τελεί διαρκώς υπό αίρεση. Αν ο λαχνός του δεν κληρωθεί, η συμβολική απάντηση που θα εκπλήρωνε την αίρεση απουσιάζει. Μέσα από αυτή την έλλειψη αναδύεται αέναα ο πόθος κι η επανάληψη.

5 Μην κουράζετε το Θεό

Η στάση της εκκλησίας από τους πρώτους αιώνες μέχρι και τον 16ο είναι ενιαία. Η απαγόρευση των τυχερών παιχνιδιών και της κάθε μορφής μαντείας είναι γενική και ομόφωνη. Οι Πατέρες της εκκλησίας, οι σύνοδοι, το ρωμαϊκό δίκαιο και οι εκκλησιαστικοί συγγραφείς καταδικάζουν με έμφαση τα τυχερά παιχνίδια που τα θεωρούν είτε ειδωλολατρικές παραδόσεις είτε τεχνές του Σατανα.

Όμως το ενδιαφέρον της απαγόρευσης εγκείται στην προβληματική που την υποστηρίζει. Η εκκλησία συνέλαβε από την πρώτη στιγμή το βαθύτερο νόημα του τυχαίου. Αντί να το θεωρήσει μια απόδειξη του χάους ή της αταξίας που κυβερνά τα εγκόσμια, διέγινωσεν πως το τυχαίο είναι μια μίμηση του Λόγου, μια αντεστραμμένη εικόνα της Θείας Πρόνοιας. Αφού ο Θεός είναι ο κύριος όλων των ενδεχομένων, αφού είναι ο παντοδύναμος και παντογνώστης που διασφαλίζει την τάξη,

ότε ο κόσμος μπορεί να είναι άγνωστος ή α-
ρόβλεπτος, όμως δεν είναι τυχαίος.

Αν λοιπόν το τυχαίο έχει καταργηθεί γιατί
ιπορροφήθηκε από τη Θεία Πρόνοια, κάθε
έα ζαριά, κάθε νέα κλήρωση αποτελεί «θα-
άσιμη προσβολή του Θεού». Κατά συνέπεια
ιπαγορεύεται να κουράζεις το Θεό με αδιά-
κοπες ερωτήσεις που το αντικείμενό τους εί-
ναι ευτελές.

6 Η πίστη και το στοίχημα

Η πίστη του παίκτη είναι απλή και στηρίζε-
ται σ' ένα αναπόδεικτο λογικό σχήμα. Αφού
με τη λογική κανείς δεν μπορεί ν' αποκλείσει
το ενδεχόμενο να κερδίσει, ούτε ν' αποδείξει
πως κατ' ανάγκη θα χάσει, ο δρόμος για την
πίστη του είναι ανοικτός. Έπειτα η αναλογία
ανάμεσα στο ποσό που ρισκάρει και το ανα-
μενόμενο κέρδος είναι σχεδόν άπειρη. Κα-
νείς λοιπόν δεν μπορεί να κατηγορήσει αυτόν
που αγοράζει λαχεία γιατί δεν κατανοεί και
δεν μπορεί ν' αποδείξει το μηχανισμό της τύ-
χης. Κανείς δεν μπορεί να τον κατηγορήσει
γιατί επαγγέλεται μίαν ελπίδα χωρίς να μπο-
ρει να δώσει λόγο γι' αυτήν. Αν κατόρθωνε ν'
αποδείξει κάτι, θα έχανε την υπόστασή του·
δεν θα ήταν κάποιος που αγοράζει λαχεία. Α-
κριβώς επειδή από την πράξη του λείπει η α-
πόδειξη, γι' αυτό και δεν της λείπει το νόημα.

7 Το ζάρι και ο πόθος

«Είναι πάντα στον αρμό του λόγου, στο πε-
δίο της εμφάνισής του, της ανάδυσής του, εκεί
όπου αναβλύζει, που παράγεται η εκδήλωση
του πόθου. Ο πόθος αναβλύζει τη στιγμή που
ενσαρκώνει μέσα στο λόγο, αναβλύζει μαζί με
το συμβολισμό.

Βέβαια ο συμβολισμός συνδέεται μ' έναν ο-
ρισμένο αριθμό από αυτά τα φυσικά σημεία,
αυτούς τους τύπους που αιχμαλωτίζουν το αν-
θρώπινο ον... Όπως αυτό που συγκροτεί το
συμβολισμό είναι το σημάδι (MERKEN) που
συμβολίζει, που κάνει να υπάρξει αυτό που
δεν υπάρχει. Σημαδέψτε τις έξι πλευρές ενός
ζαριού, ρίξτε το —από αυτό το ζάρι που κυλά
αναβλύζει ο πόθος. Δεν λέω ανθρώπινος πό-
θος, γιατί, σε τελευταία ανάλυση, ο άνθρωπος
που παίζει με το ζάρι είναι αιχμάλωτος του πό-
θου που έτσι διακυβεύεται. Δεν ξέρει την προ-
έλευση του πόθου του, που κυλά με το γραμμέ-
νο στις έξι όψεις σύμβολο».

Ζ. Λακάν

Σεμινάριο, Βιβλίο II, σελ. 273

8 Η ένδεια και η νοσταλγία του Πατέρα

Οι σχέσεις που συνδέουν τον πιστό με το
Θεό και τον παίκτη με την τύχη του, μπορεί
να διαφέρουν ως προς το περιεχόμενο, είναι
όμως συμμετρικές. Και στις δύο περιπτώσεις
ένα υποκείμενο συγκροτείται ως επώνυμο Ε-
γώ με βάση την πίστη του και μίαν επιλογή
που αναμένει την κύρωσή της μέσα από την

απάντηση ενός απόλυτου. Άλλου που οι βου-
λές και οι νόμοι του είναι ανεξιχνίαστοι. Και
στις δυο περιπτώσεις διακυβεύεται κάτι πε-
ριορισμένο, όμως το αναμενόμενο κέρδος εί-
ναι σχεδόν άπειρο.

Ίσως η μόνη ορθή στάση για το υποκείμε-
νο θα ήταν ν' αρνηθεί το στοίχημα. Όμως αυ-
τό δεν είναι στο χέρι του. Το υποκείμενο είναι
υποχρεωμένο αν στοιχηματίζει. Η αλήθεια
του, η έξοδος από την αφόρητη ανωνυμία, η
σχέση που οργανώνει το είναι του, ο Άλλος
που με τις απαντήσεις του στηρίζει τα κριτή-
ρια της αλήθειας του λόγου του, η αρωγός
παρουσία που καταργεί την ένδεια, δεν εξαρ-
τώνται από το ίδιο.

Η απάντηση στο αβάσταχτο ερώτημα
«ποιος είμαι» δίνεται δυο φορές στο ίδιο συμ-
βολικό πεδίο: τη μια από τον επίγειο πατέρα
που δίνει λόγο για το τυχαίο της γέννησης και
τη δεύτερη από το θεϊκό πατέρα που αναγνω-
ρίζει καθένα από τα παιδιά του και τ' αντα-
μειβεί απονέμοντας δικαιοσύνη.

9 Προλήψεις

Ο παίκτης είναι προληπτικός, κι αυτό είναι
λογικό. Αν ο κόσμος διέπεται από μια αναγ-
καιότητα που οι όροι της παραμένουν αδια-
φανείς, τότε κάθε ένδειξη, κάθε ιδιαιτερότη-
τα, κάθε απόκλιση από τη φανερή τάξη των
πραγμάτων, κάθε σπάνιο φαινόμενο είναι κι
ένα σημείο, μια εκδήλωση του κρυμμένου
νοήματος που πρέπει να ερμηνευθεί σωστά.
Όλος ο κόσμος μετατρέπεται σ' ένα τερά-
στιο σύμπαν από σημεία που δηλώνουν την ι-
δια πικρή αλήθεια: είναι σημαίνοντα χωρίς
προφανές νόημα.

Η πρόληψη δεν είναι παρά η αμήχανη κι

εμπειρική τεχνική με την οποία ο παίκτης
ψελλίζει τις συλλαβές ενός ακατάληπτου μη-
νύματος.

10 Ο ήρωας του λαχείου

Η κατ' εξοχήν φιγούρα αυτού που αγοράζει
λαχεία δεν είναι ποτέ το επώνυμο πρόσωπο,
είναι ο φτωχός βιοπαλαιστής, δηλαδή οι τα-
πεινοί και καταφρονεμένοι. Καθώς το λαχείο
είναι συνάμα και ένας μηχανισμός άρνησης
των κοινωνικών νόμων, όταν ο τυχερός είναι
ένα από τα θύματά τους, τότε ο μύθος του
λαχείου μπορεί να λειτουργήσει με πλήρη α-
πόδοση. Ο φτωχός βιοπαλαιστής δεν βγαίνει
από την ανωνυμία μόνον γιατί ο Θεός τον θυ-
μήθηκε, αλλά και γιατί κέρδισε ένα τεράστιο
ποσό με το οποίο πλέον καταργούνται τα
κοινωνικά χαρακτηριστικά του. Με το λα-
χείο ο εξ ορισμού ανώνυμος προλετάριος μέ-
ταμορφώνεται σ' έναν επώνυμο αστό. Η επι-
βεβαίωση αυτής της θαυμαστής μεταμόρφω-
σης είναι το γεγονός πως για πρώτη φορά θα
δει την εικόνα του στην εφημερίδα και θ' α-
ποκτήσει επώνυμο λόγο απαντώντας στην
κοινότυπη ερώτηση του ρεπόρτερ: «τι θα κά-
νετε με τα χρήματα που κερδίσατε;»

Στη σύγχρονη καταναλωτική κοινωνία, ό-
που το υποκείμενο δεν μπορεί να συγκροτη-
θεί παρά ως χρήστης, κάτοχος και ιδιοκτή-
της αντικειμένων —όπου δηλαδή το είναι του
το συλλαμβάνει στη φαντασία του μέσα από
το έχει του— η παρέμβαση της θείας χάρης ή
της τύχης παίρνει αποκλειστικά χρηματική
μορφή: το λαχείο μοιράζει εκατομμύρια.

Υ.Γ. Αυτά τα κείμενα μπορούν να διαβαστούν
με τυχαία σειρά.

Πόσο «καλές» θέλουμε τις τέχνες;

Η Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών υπήρξε απ' τις πρώτες ανώτατες σχολές στην Ελλάδα. Φαίνεται όμως ότι από την ίδρυσή της (1848) ως σήμερα το ενδιαφέρον του ελληνικού κράτους εξαντλήθηκε στα εγκαίνιά της και μόνο... Από τότε ως σήμερα η ΑΣΚΤ λειτουργεί με τις ίδιες περίπου συνθήκες όπως εκείνες του 1848.

Η πρόσφατη κινητοποίηση των φοιτητών της, έφερε στην επικαιρότητα λίγα μόνο απ' τα πάγια προβλήματα του μοναδικού ανώτατου ιδρύματος τεχνών της χώρας. Όμως η ανεπάρκεια χώρων διδασκαλίας και εργαστηρίων, είναι προβλήματα που και αν λυθούν, δεν θα μπορέσουν να δώσουν στη σχολή τις προϋποθέσεις λειτουργίας που χρειάζεται σήμερα για να εκπληρώσει το έργο που οι περιστάσεις απαιτούν. Φαίνεται ότι για τους αρμοδίους η ΑΣΚΤ είναι μια σχολή που είτε υφίσταται είτε όχι, δεν υπάρχει καμιά διαφορά. Πώς αλλιώς να ερμηνευθεί το ότι στο νέο νομοσχέδιο για τα ΑΕΙ δεν προβλέπεται τίποτε απολύτως για τη σχολή αυτή, οι δε υπεύθυνοι του Υπουργείου Παιδείας παραδέχθηκαν πως... είχαν ξεχάσει (!) τις ιδιομορφίες λειτουργίας της όταν συντάχθηκε το νομοσχέδιο. (Ως γνωστόν οι ζωγράφοι και οι καλλιτέχνες γενικότερα, δεν κάνουν διδακτορικές διατριβές και, συνεπώς, οι διαδικασίες εκλογής προσωπικού διδασκαλίας δεν καλύπτονται απ' τους νόμους που ισχύουν τώρα). Έτσι, μέχρι τη δημοσίευση του συμπληρωματικού προεδρικού διατάγματος, το ΕΔΠ της ΑΣΚΤ βρίσκεται σε αναγκαστική αδράνεια και απορία. Και σαν να μην έφτανε αυτό, τα κονδύλια που δόθηκαν ήταν 20% μικρότερα απ' τα περσινά...

Σε τέτοιες συνθήκες, σκέψεις και προβληματισμοί για μια ουσιαστική αλλαγή στη λειτουργία της ΑΣΚΤ και μια προσπάθεια προσαρμογής της στα αιτήματα των καιρών, είναι μάλλον περιττές. Πολύ περισσότερο που ο πρόσφατος πανηγυριώτικος λόγος του πρωθυπουργού εξαντλήθηκε σε θέματα πολιτικής φιλοσοφίας της τέχνης παρά σε προσέγγιση ουσιαστικών προβλημάτων της. Θα μπορούσε ωστόσο ο πρωθυπουργός μας (ειδικά αυτός) να γνωρίζει ότι η πάσχουσα οικονομία μας μπορεί αρκετά να βοηθηθεί από μια καλά και ειδικά οργανωμένη σχολή τεχνών. Είναι σ' όλους γνωστό π.χ. ότι όλα τα ελληνικά προϊόντα υστερούν απελπιστικά σε σχεδιασμό και σε αισθητική εμφάνιση και ότι η μορφή τους είναι κακέκτυπη μεταφορά σχεδίων από ξένα περιοδικά. Η μορφή των προϊόντων είναι κι αυτή ένας σημαντικός παράγοντας, αποφασιστικός συχνά για την κατανάλωσή τους.

Και η ΑΣΚΤ, μαζί με την ανάλογη σχολή της Θεσσαλονίκης που ανεξήγητα καθυστερεί να εγκατασταθεί, θα μπορούσαν πολλά να συνεισφέρουν σ' αυτήν την κατεύθυνση. Είναι γεγονός ότι το μεγαλύτερο ποσοστό απ' τους πτυχιούχους καλών τεχνών δεν στρέφεται στις καθαρά εκφραστικές τέχνες (ζωγραφική κτλ.) αλλά απορροφάται από οργανισμούς που χρειάζονται εφαρμοσμένες γνώσεις αισθητικής (διαφημιστικές εταιρείες, εργοστάσια ενδυμάτων κτλ.), ειδικότητες για τις οποίες οι περισσότεροι είναι ανεπαρκώς προετοιμασμένοι. Και είναι γι' αυτό προφανές ότι όλες οι εφαρμοσμένες τέχνες θα πρέπει να διδάσκονται στην ΑΣΚΤ, μαζί με τις καθαρά εκφραστικές. Γι' αυτό η μεταρρύθμιση του προγράμματος σπουδών, των ειδικοτήτων που προβλέπονται, των τρόπων διδασκαλίας, μαζί με την επίλυση των προβλημάτων στέγασης, είναι ζητήματα ουσιαστικά —και όχι μόνο για τους φιλότεχνους.

Και βέβαια τα παραπάνω επιχειρήματα που τονίζουν την ωφελιμιστική πλευρά, δεν είναι τα μόνα που υπάρχουν για να υποστηρίξουν το ζήτημα. Απλώς είναι τα πιο κοντινά στη «ρεαλιστική» λογική των δύσκολων καιρών, όπου η τέχνη μοιάζει σαν ασύμφορη επένδυση...

● Μια πολύ ενδιαφέρουσα αυστραλέζικη ταινία, τα **Επικίνδυνα Χρόνια** του Πήτερ Γουέρ, άρχισε να προβάλλεται την περασμένη βδομάδα σε κινηματογράφους της Αθήνας. Με αφορμή τα γεγονότα του 1965 στην Ινδονησία, η ταινία θίγει το πρόβλημα της σταδιακής απώλειας κάθε ευαισθησίας από τη μεριά του δημοσιογράφου, καθώς «καταδιώκει» την είδηση. Ευτυχώς υπάρχει ο έρωτας...

● Στο ίδιο θέμα μας παρέπεμψε έμμεσα και το δελτίο των 9 του περασμένου Σαββάτου στην ΕΡΤ-2, όπου μεταξύ άλλων ακούσαμε έναν ευσυνειδητο ρεπόρτερ να απευθύνει σε στιγμές παρκαγιάς σε έναν από τους ιδιοκτήτες των καταστημάτων «Μπαρντό» την ερώτηση «*Τι αισθάνεστε τώρα κύριε... με τη φωτιά;*» για να εισπράξει την αγανακτισμένη απάντηση του επιχειρηματία: «*Τι να αισθάνομαι ρε παιδί μου τώρα;*» ● Τρεις ώρες αργότερα, στο μεσονύκτιο δελτίο της ΕΡΤ-1 ο συμπαθής Τέρενς Κουϊκ μας ανακοίνωσε ότι ο ρεπόρτερ που κάλυψε το πολύνεκρο τροχαίο ατύχημα και τη φωτιά στο κέντρο της Αθήνας «*αντί να τα γράψει, ήρθε να τα πει*». Ο αμήχανος ρεπόρτερ άρχισε να διηγείται τα συμβάντα με ύφος που θυμίζει το «*Επέγρασα από το γαϊδουροπάζαρο*» ● Όσο κωμικό όμως κι αν ήταν το αποτέλεσμα δε μπορούμε να μην επισημάνουμε τη θετική του πλευρά.

Με την προσωποποίηση αυτή, το δελτίο ειδήσεων απομυθοποιείται, διευκολύνοντας έτσι το θεατή να συνειδητοποιήσει ότι είναι κι αυτό αποτέλεσμα της υποκειμενικής αντίληψης για την πραγματικότητα

● Διαπίστωση που έρχεται βέβαια σε τραγική αντίθεση με τα συμπεράσματα του ολλανδικού ντοκιμαντέρ «*Το αληθινό πρόσωπο των μέσων μαζικής ενημέρωσης*» που προβλήθηκε την Τετάρτη 8.2.84 από την ΕΡΤ-1. Πρόκειται για μια υποδειγματική έρευνα για τα μεγάλα πρακτορεία ειδήσεων το κύκλωμα παραγωγής και διανομής τους. Γίνεται αμέσως σαφές ότι τα ενδιαφέροντα και οι απαιτήσεις των μεγάλων κρατών καθορίζουν και το επίπεδο πληροφόρησης και κοινής γνώμης, των μικρότερων καταναλωτών —ημών και άλλων ● Το ίδιο ισχύει βέβαια και για τα ψυχαγωγικά προγράμματα, γεγονός που δεν

λέει να καταλάβει η Ελένη Βλάχου όταν ζητάει επίμονα για δύο συνεχείς Κυριακές να μπει η εκπομπή **Γουέστερν** στη θέση όλων αυτών των «*γιουγκοσλαβικών, ιαπωνικών, πολωνικών ταινιών, όλων σχεδόν παλιών και αφορήτου πλήξεως*» όπως τις χαρακτηρίζει ● Η **Ρεβάνς** του Νίκου Βεργίτση, η **Τιμή** της αγάπης της Τώνιας Μαρκετάκη κι ο **Ξαφνικός έρωτας** του Γιώργου Τσεμπερόπουλου κλείνουν σχετικά πετυχημένα τη φετινή κακή (εισπρακτικά) χρονιά του ελληνικού κινηματογράφου, σε πείσμα της Ελένης Βλάχου που βλέπει μόνο ταινίες για όλη την οικογένεια.

● Δεν ξέρουμε πόσες οικογένειες έχουν παρακολουθήσει μέχρι στιγμής την ενδιαφέρουσα παράσταση των **Αλλοπαρμένων** του Μίντλετον, σε σκηνοθεσία Γ. Σεβαστικογλου, από το **Αεικίνητο** αυτό το κινητό θέατρο της οδού Τσόχα που στήνεται σε οχτώ ώρες. Πάντως, ο βοηθός σκηνοθέτη Βίκτωρ Αρδίττης μας δήλωσε ότι όλα πάνε καλά και μας έδωσε μια πρόσκληση ● Ο ίδιος μας σύστησε τους **Αγροίκους** του Γκολντόνι, στην πολυσυζητημένη παράσταση του θεατρού **Σκηνή**, σε σκηνοθεσία Λευτέρη Βογιατζή ● Θεατρική παράσταση θυμίζει και η βραδιά φιλίας της **Οπισθοδρομικής Κομπανίας** στο Άλσος, όπου κυβερνητικά στελέχη έφεραν δειλά μία ή δύο βόλτες στην πίστα. Αντίθετα, ο Απόστολος Καλδάρας και ο Θόδωρος Δερβενιώτης καθόντουσαν ήσυχοι στις θέσεις τους ● Η αντίθεση αυτή μας γυρίζει πίσω στην τηλεόραση. Στη σειρά **Το ανθρώπινο γένος** του Ντέσμοντ Μόρρις (που άρχισε την περασμένη Πέμπτη στην ΕΡΤ-1) γίνονται εξαιρετικά ενδιαφέρουσες αναγωγές της σημερινής συμπεριφοράς μας στα αρχέτυπα της καθημερινής ζωής της προϊστορίας, τότε που ξεκινούσε ο πολιτισμός. Το ανθρωπολογικό επίπεδο συμπληρώνει έτσι την ερμηνεία πολλών καταστάσεων που η ατομική ή η κοινωνική ψυχολογία είναι ανεπαρκείς να εξηγήσουν. Η σημασία της ενδυμασίας, τα κατάλοιπα των κληνετικών εθίμων (αθλητικοί αγώνες, τυχερά παιχνίδια, κτλ.) και άλλα θέματα καθημερινής ζωής, φωτίζονται από την εκπομπή αυτή με τρόπο αποκαλυπτικό ● **Καλές αποκριές!**

praxis '84

μια πολιτιστική πρόταση

Αύριο, Σάββατο, 18 Φλεβάρη, αρχίζει το (4ο) μουσικό φεστιβάλ PRAXIS '84 που θα διαρκέσει μέχρι και την Τρίτη 28 του μήνα.

Πρόκειται για μια σειρά εκδηλώσεων που έχει σαν σκοπό να παρουσιάσει τις δημιουργικές τάσεις στο χώρο της σύγχρονης μουσικής και να προβάλει τους Έλληνες μουσικούς που συνειδητά ερευνούν αυτό το χώρο.

Ο διοργανωτής Κώστας Γιαννουλόπουλος και οι συνεργάτες του, διατυπώνουν με το πρόγραμμα του PRAXIS '84 μια συγκεκριμένη πρόταση που εκφράζει την ιδεολογία και τις πεποιθήσεις τους, γι' αυτό που θεωρούν δημιουργική μουσική, και στηρίζονται στην ολοένα και αυξανόμενη ανταπόκριση του κοινού και των μουσικών.

Όλες οι εκδηλώσεις εκτός από εκείνες της Δευτέρας 20/2, της Δευτέρας 27/2 και της Τρίτης 28/2, θα έχουν ελεύθερη είσοδο.

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΩΝ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ

Σάββατο 18/2

Εθνική Πινακοθήκη: Ώρα 8:30μ.μ.
Πιανιστική συνάντηση (1η ημέρα)
—σε συνεργασία με την Ελληνική Ραδιοφωνία.
Ran Blake
Λητώ Βογιατζόγλου
Σάκης Παπαδημητρίου

Κυριακή 19/2

Εθνική Πινακοθήκη: Ώρα 8:30μ.μ.
Πιανιστική συνάντηση (2η ημέρα)
—σε συνεργασία με την Ελληνική Ραδιοφωνία.
Horace Parlan

Μάρκος Αλεξίου
Μηνάς Αλεξιάδης

Δευτέρα 20/2

Θέατρο Αλάμπρα: Ώρα 8:30μ.μ.
Θωμά Σλιώμη Τρίο
Θωμάς Σλιώμης (πιάνο)
Duanik Lazro (σαξόφωνο)
Tristan Hosinger (τσέλλο)

Τρίτη 21/2

Ινστιτούτο Γκαίτε: Ώρα 8:30μ.μ.
Προβολή της ταινίας της Shirley Clarke "The Connection" Πρωταγωνιστεί και παίζει το κουίντέτο των Freddie Redd & Jackie MC Lean.
Διάρκεια της ταινίας 2 ώρες. Προλογίζει ο Χρήστος Βακαλόπουλος.

Τετάρτη 22/2

Ινστιτούτο Γκαίτε: Ώρα 8:30μ.μ.
Ορχήστρα Βαγγέλη Κατσούλη
Στην ορχήστρα συμμετέχουν οι: Σαββίνα Γιαννάτου (φωνή), Σπύρος Καζιάνης (φαγκόττο), Μηνάς Αλεξιάδης (πιάνο), Αλέκος Χρηστίδης (κρουστά), Γιώργος Τρανταλίδης (ντραμς), Ντέιβιντ Λιντς (σαξόφωνο), Γιώργος Μαγκλάρας (βιολί), Γιώργος Ζαφειρέλης (κιθάρα), Βαγγέλης Κατσούλης (συνθεσάιζερ).

Πέμπτη 23/2

Αίθουσα Ελληνοαμερικανικής Ένωσης: Ώρα 8:30μ.μ.
Προβολή της ταινίας "Jazz on a summer's Day" του David Stern, που είναι το ντοκουμέντο από το φεστιβάλ τζαζ του Newport του 1958. Διάρκεια της ταινίας 80'. Προλογίζει ο Χρήστος Βακαλόπουλος.

Παρασκευή 24/2

Ινστιτούτο Γκαίτε: Ώρα 8:30μ.μ.
Καλλιτεχνική Παράσταση (Performance) του Δημήτρη Αρβανίτη.
Ώρα 9:00: Προβολή ταινιών βίντεο με συναυλίες τζαζ από φεστιβάλ στην Ευρώπη και Αμερική.

Δευτέρα 27/2

Θέατρο Ορφείας: Ώρα 8:30μ.μ.
Συναυλία της Sun ra Arkestra

Τρίτη 28/2

Θέατρο Αλάμπρα: Ώρα 8:30μ.μ.
Συναυλία αυτοσχεδιαζόμενης μουσικής με το ντουέτο Peter Brotzman (πνευστά) Tony Oxley (κρουστά).

ΣΤΟΝ ΠΕΙΡΑΙΑ...

ΕΚΠΤΩΣΕΙΣ 20-25%

ΑΠΟ 15/2 - 15/3

ΝΕΦΕΛΗ	ΑΓΡΑ
ΘΕΩΡΙΑ	ΑΣΤΕΡΙ
ΕΡΑΤΩ	ΥΠΟΔΟΜΗ
ΠΛΕΘΡΟ	ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ
ΑΙΓΟΚΕΡΩΣ	ΕΛ. ΤΥΠΟΣ
ΕΚΡΕΜΕΣ	ΑΝΔΡΟΜΕΔΑ
ΚΑΤΣΑΝΟΣ	ΕΓΝΑΤΙΑ
ΜΠΑΡΜΠΟΥΝΑΚΗ	ΕΞΑΝΤΑΣ

βιβλία - περιοδικά - αφίσσες

πρισμα

εκπαιδευτικά παιχνίδια

μπουμπουλίνας 48 και υψηλάντου - τηλ. 4172366

Τι μπορεί να σημαίνουν για σας οι οικονομικές επιδόσεις* μιας Ασφαλιστικής Εταιρίας;

(όταν είναι τόσο εντυπωσιακές)

σιγουριά!

Και η σιγουριά που εμπνέει η ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ στηρίζεται:

- Στα κεφάλαιά της και τα ελεύθερα αποθεματικά, που ξεπερνούν το 1.300.000.000 δραχμές.
- Στο σύνολο του ενεργητικού της, που είναι πάνω από 2.900.000.000 δραχμές.
- Στα καθαρά ασφάλιστρα, που φτάνουν περίπου το 1.500.000.000 δραχμές.
- Στα έσοδά της από επενδύσεις, που ανέρχονται σε 263.000.000 δραχμές.
- Στα 610.000.000 δρχ. καθαρά κέρδη της, που της χάρισαν, για δεύτερη συνεχή χρονιά, τον τίτλο της πρώτης σε κέρδη Ασφαλιστικής Εταιρείας στην Ελλάδα.

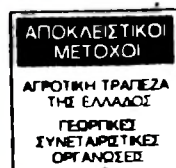
ΚΑΙ ΤΟ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΕΡΟ:

Αυτά τα κέρδη επενδύονται σε κοινωφελή έργα για το ξαναζωντάνεμα της ελληνικής υπαίθρου. Γιατί η ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ είναι Κρατικο-συνεταιριστική Εταιρεία.

* ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟ 1982

ΑΣΦΑΛΕΙΕΣ:

ΖΩΗΣ, ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ, ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ, ΦΩΤΙΑΣ, ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ, ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ, ΧΑΛΑΖΙΟΥ, ΑΛΙΕΥΤΙΚΩΝ ΣΚΑΦΩΝ, ΚΤΗΝΑΣΦΑΛΕΙΕΣ.

Η ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ

ΚΟΝΤΑ ΣΑΣ ΟΧΙ ΚΙ ΑΝ ΤΥΧΕΙ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

ΕΠΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΝΙΚΟ ΚΑΒΒΑΔΙΑ

Αλέξανδρος Αργυρίου • Γιώργος Ιωάννου
Στρατής Τσίρκας • Ντίνος Χριστιανόπουλος

Επτά κείμενα για τον
ΝΙΚΟ ΚΑΒΒΑΔΙΑ
Γράφουν οι
Αλέξανδρος Αργυρίου,
Γιώργος Ιωάννου,
Στρατής Τσίρκας,
Ντ. Χριστιανόπουλος.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΨΥΧΟΓΙΟΥ
Μεροληπτική κατάθεση

Δημήτρης Ψυχογιού
Μεροληπτική κατάθεση

Πέτρου Μαρτινιδής
Συνηγορία της
Παραλογοτεχνίας

Δανιήλ Ι. Ιακώβ
Η αρχαιογνωσία του
Οδυσσέα Ελύτη

Η Αναστασία Λαμπρία
γράφει για τον Ανδρέα
Εμπειρικό με αφορμή το
βιβλίο του Γιώργη
Γιατρομανωλάκη,
Ανδρέας Εμπειρικός:
Ο ποιητής του έρωτα
και του νόστου.

Εκδ: Κέδρος, Αθήνα 1983

Εμπειρικός ο υπερρεαλιστής. Ο
ψυχαναλυτής. Ο στοχαστής. Ο
πολιτικός. Ο ερωτικός. Ο ελλη-
νοκεντρικός. Ο κοσμοπολίτης.
Ανδρέας Εμπειρικός ο ποιητής.
Ανδρέας Εμπειρικός-Terra inco-
gnita.

Ούτε το κοινό ούτε η κριτική
συγχώρεσε κι εννόησε την πρω-
τοπορία του Ανδρέα Εμπειρικού:
δεν συγχώρεσαν από το γόνο της
πλούσιας κι ευπρόληπτης οικογε-
νείας το δικαίωμα να μιλάει για
την απελευθέρωση του έρωτα και
την πυρετική κατάδυση στα ερέ-
βη του υποσυνειδητού, δεν του
συγχώρεσαν την τόλμη και την ι-
κανότητα να ανατινάξει την ελ-
ληνική γλώσσα σε μιαν εποχή
Καρυωτακισμού και Παλαμι-
σμού και πολύ περισσότερο δεν
του συγχώρεσαν το γεγονός ότι ε-
φάρμοσε με τη ζωή του μία από
τις εξαγγελίες του έργου του, δη-
λαδή να εισέρχεται η ζωή στην
ποίηση και η ποίηση στη ζωή.

Μέσα στα 38 χρόνια που έχουν
περάσει από την έκδοση της Υψι-
κάμινου, καμιά μελέτη, μόνον
μερικά κριτικά σημειώματα γρά-
φτηκαν για τον ποιητή. Κι αυτά
ελάχιστα είδαν με αυστηρότητα
το έργο και όχι το μύθο γύρω από
τον Εμπειρικό. Τα περισσότερα ή
εμποδίζονταν από την έκπληξη
που προκάλεσε η έκρηξη του Υ-
περρεαλισμού, ή επιδίδονταν
στην άσκηση της ερμηνείας θεω-
ρώντας έτσι τις «Στροφές στρο-
φάλων» ως ύμνο προς την ελλη-
νική ναυσιπλοΐα.

Έτσι, αποκτά ιδιαίτερη σημα-
σία η πρόσφατη εμφάνιση της
πρώτης φιλολογικής μελέτης του
έργου του Εμπειρικού, γραμμέ-
νης από το φιλόλογο-συγγραφέα
Γιώργη Γιατρομανωλάκη.

Μέσα από το έργο του ποιητή,
μέσα από την Υψικάμινου, την Εν-
δοχώρα, τα Γραπτά, την Αργώ
και την Οκτάνα, όπου οι υπερρε-
αλιστικές γραμμές συμπλέκον-
ται με τις φροϋδικές και ψυχανα-
λυτικές, όπου ο Εμπειρικός γίνε-
ται πολιτικός —ουδέποτε κομμα-
τικός—, στοχαστής κι ακόμη
κάνει Ποιητική (είναι γνωστό ότι
ούτε δοκίμια ούτε θεωρητικά κεί-
μενα άφησε) ο Γ.Γ. επιλέγει δύο
κύριους άξονες για να κατευθύ-
νουν όλη τη μελέτη, όλη τη «θεω-
ρητική εξέταση του τρόπου συν-
θέσεως των υπερρεαλιστικών
ποιημάτων, στο προτσές της ο-
νειρικής εμπειρίας και το αμέ-
σως σχετιζόμενο θέμα της αυτό-
ματης γραφής»: τον άξονα του έ-
ρωτα και της νοσταλγίας. Έρω-
τας —προέκταση της ενωτικής

φύσης, έρωτας που ενώνει τα διε-
στώτα, τις αντινομίες και τις αν-
τιφάσεις και νόστος του παρελ-
θόντος όπου τότε όλα ήσαν ενω-
μένα και του μέλλοντος όπου είθε
να συνενωθούν— επαγγελία της
Οκτάνας, όπου όλα τα ρεύματα,
πολιτικά, ερωτικά και νοσταλγι-
κά συναντώνται.

Οι κινήσεις αυτές του έρωτα
και της νοσταλγίας του άπω πα-
ρελθόντος αλλά και του απωτά-
του μέλλοντος καθώς ζωοδοτούν
από την Υψικάμινου ως την Οκτά-
να τα θερμά ονειρικά κύματα και
πίδακες της Εμπειρικής ποιη-
σης, ανασύρουν στην επιφάνεια
άλλα πολλά ερωτήματα —προ-
βλήματα— θέματα τα οποία προ-
σεγγίζει ο Γ.Γ.: η διάσταση του
φόβου θανάτου και του οίστρου
ζωής, η διαταραχή της ισορρο-
πίας του ποιητή μπροστά στο α-
διέξοδο ή μη του βίου, η πραγμα-
τοποίηση ή μη του οράματός του,
η κατάργηση των στεγανών χώ-
ρου και χρόνου, η ύπαρξη του αρ-
χαιοελληνικού και χριστιανικού
μύθου, η εσωτερική εξέλιξη και
ανέλιξη της ποίησής του που α-
κολούθησε όσα γράφει ο Α.Ε.
στο σημαντικότερο για την κα-
τανόηση του έργου του, κείμενο
«Αμούρ-Αμούρ»:

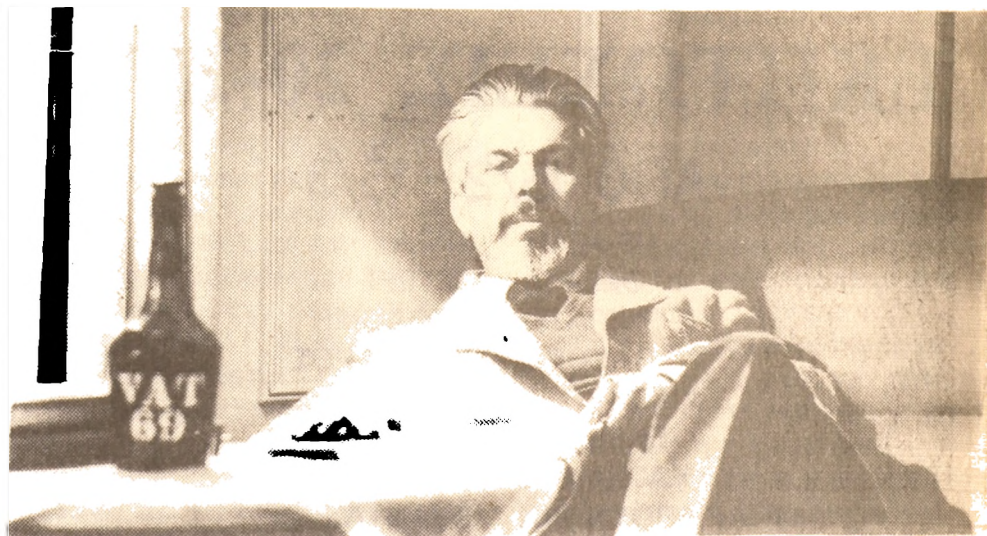
«Καθώς έβλεπα τα νερά να πέ-
φτουν από ψηλά και να εξακολου-
θούν γάργαρα το δρόμο τους, σκέ-
φτηκα πόσο ενδιαφέρον θα ήτο,
αν μπορούσα να χρησιμοποιήσω
και στις σφαίρες της ποιητικής
δημιουργίας, το ίδιο προτσές που
καθιστά το κύλισμα, ή την πτώσιν
των υδάτων, μια τόσο πλούσια,
γοητευτική και αναμφισβήτητη
πραγματικότητα, αντί να περιγρά-
φω αυτό το κύλισμα... Εν τοιαύτη
περιπτώσει, συλλογίζομαι, θα
είχαμε ένα ποίημα δυναμικό και ο-
λοκληρωτικό, ένα ποίημα αυτού-
σιο, ένα ποίημα γεγονός, στη θέ-
ση μιας αλληλουχίας στατικών
περιγραφών ορισμένων γεγονό-
των, ή συναισθημάτων περιγρα-
φομένων διά της άλφα ή βήτα τε-
χνοτροπίας».

Και βεβαίως δεν παραλείπεται

και η ενασχόληση με το ίδιο το
εκφραστικό όργανο —τη γλώσ-
σα του Εμπειρικού, που καθι-
στώντας την και αυτήν «άνευ ο-
ρίων άνευ όρων» ίσως ο ποιητής
κατάφερε να είναι πιο υπερρεαλι-
στής κι από τον Υπερρεαλισμό.
Ξεκινάει από την αριστοκρατική
γλώσσα της Υψικάμινου όπου η
λογική συνοχή των ποιημάτων ε-
ξαρτάται από το βαθμό και την
ποσότητα αποκλίσεων από τη
συνταγματική σχέση των μερών
του λόγου, από τα «θερμά» και
«ψυχρά» ποιήματα, τα γεγονότα-
λέξεις της Υψικάμινου για να σ-
υνεχίσει με τη λογικότερη χρήση
της γλώσσας και τη συνεκόλου-
θη θεματική καθαρότητα της Εν-
δοχώρας ως το λαϊκό συναισθη-
ματισμό της Οκτάνας. Κινήσεις
ερωτικές, νοσταλγικές διακρί-
νονται και διατρέχουν το λόγο
του Εμπειρικού— ο ποιητής πί-
στευε στη νοσταλγική ενοποίηση
της ελληνικής γλώσσας, πράγμα
που αρχίζει να διαφαίνεται όταν
αρχίζει να επιστρέφει στα ελλη-
νικά κέντρα γύρω στα 1936.

Και για τον Γιώργη Γιατρομα-
νωλάκη ο Ανδρέας Εμπειρικός
παίρνει τώρα την εκδίκησή του
από το κοινό που 82 χρόνια μετά
από τη γέννηση του ποιητή δει-
χνει έτοιμο να δεχτεί τον ποιητι-
κό του λόγο. Γιατί τα υπόγεια
ρεύματα που αυτός δημιούργησε
και οι ήσσονες ποιητές που γεν-
νήθηκαν από το έργο του άνοιξαν
ένα δρόμο που εκείνος έρχεται
να συνεχίσει.

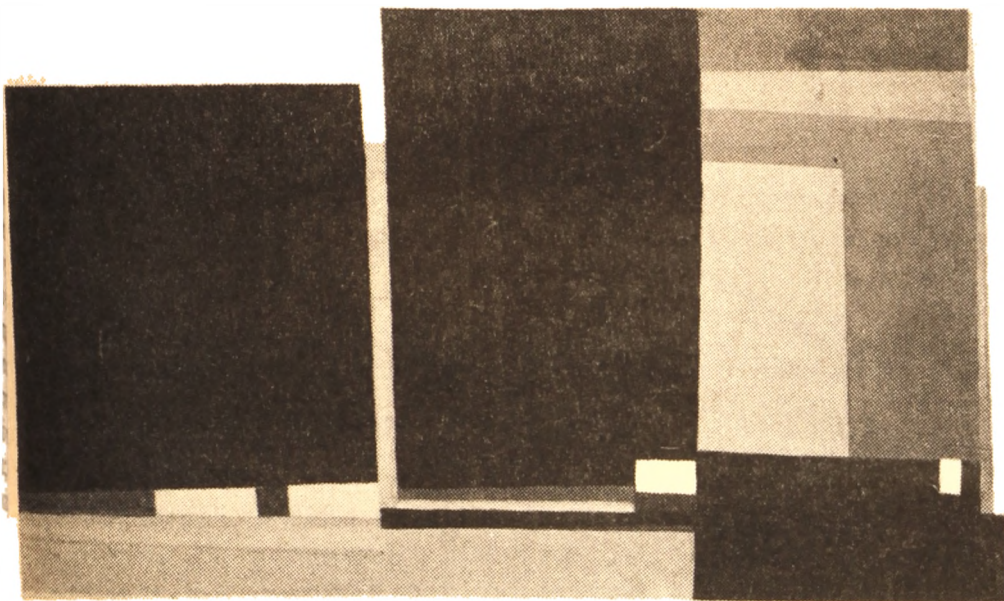
«Χρόνια πολλά πέρασαν, και
στο διάστημα (αυτό από μακριά)
μονάχα τρία ή τέσσερα καράβια.
Μα τα καράβια αυτά δεν εσταμά-
τησαν, δεν πρόσεξαν, δεν είδαν
το φλάμπουρο της μοναξιάς, το
φλάμπουρο της μακρινής αλή-
θειας, που μάταια, μέρα και νύ-
χτα, πλαταγίζει στο ακραίο ψή-
λωμα της νήσου, το άσπρο πανί
δεν είδαν, το λείψανο του μάρ-
κου «Γη της Επαγγελίας» που αὐ-
τανδρο χάθηκε άγνωστο πώς ε-
κτός από έναν επιβάτη, πέρα στις
νότες θάλασσες...»

● Υπάρχει κάτι το ανησυχητικό στη φωτογραφία του ποιητή, κάτι που
εισέβαλλε στην εικόνα: πρόκειται βέβαια για τη θολή μπουκάλια του ουϊ-
σκι αριστερά. Κανείς δεν ξέρει πώς βρέθηκε εκεί, κανείς δεν αιτιολογεί
την παρουσία της. Ο ίδιος ο ποιητής την αγνοεί κοιτάζοντάς μας στα
μάτια. Αν έλειπε η μπουκάλια θα είχαμε ένα πορτραίτο, τώρα όμως δε
μας μένει τίποτε άλλο από το να αρχίσουμε να φανταζόμαστε μια ιστο-
ρία.

ΜΝΗΜΗ ΚΟΣΜΑ ΞΕΝΑΚΗ

του Αλέξανδρου Ξύδη

«Όλα τα κυβερνάει ο κεραυνός»
(Ηράκλειτος 80)

«Καινούριος, απρόσμενος Κοσμάς —χρώματα όχι τα συνηθισμένα του— πορτοκαλιά φλεγόμενα σαν ψυχρό πυρ σε κάθε σχεδόν έργο— ξυνά κίτρινα —κρύα μενεξελιά και μπλε— σβησμένα πράσινα και κόκκινα, σκούρα— μαζί με τ' ασυνήθιστα πολλά μαύρα, λειτουργούν όλα σαν σκιές— Il revient de loin η φράση γυρίζει στο κεφάλι μου— όχι απλώς από παλιότερη φάση του— μια εσωτερικότητα, το πέρα του κόσμου αίσθημα θυμίζουν Σοφία Σβορώνου, τελευταία κουαρτέτα Μπετόβεν, αυστηρές φούγκες του Μπαχ —πάνω απ' όλα βαθιά ηρεμία και χαρά— καμιά αιχμή— πάει το hard-edge —καμιά αγωνία γεωμετρίας ή χρωματικής ισορροπίας που ξεφεύγει —όλα ισορροπούν μόνα τους— ευτυχισμένη ζωγραφική».

Ήταν σημειώσεις πρόχειρες ύστερ' από μian ακώλυτη από το

πλήθος των εγκαινίων, μακριά ατένιση της πιο πρόσφατης ζωγραφικής παραγωγής του Κοσμά Ξενάκη. Προορίζονταν για ένα κομμάτι πάνω στην έκθεσή του.

Τώρα που ο Κοσμάς έπαψε ξαφνικά να είναι ανάμεσά μας, το κομμάτι αυτό θα γίνει αλλιώς, δίχως ν' αλλάζουν οι βασικές κριτικές του διαπιστώσεις. Απλώς ίσως φωτισθούν καλύτερα οι απορίες κι η έκπληξή μου. Π.χ. αυτό το «επιστρέφει από μακριά» που γύριζε αυτόματα, ανεξήγητα και γαλλικά μέσα στο κεφάλι μου παίρνει όλη τη σημασία του: το μεγάλο ταξίδι το είχε κιόλας κάνει —τα τοπία που είδε στη διαδρομή του μας τα 'δειχνε στην έκθεσή του. Μπορούσε τώρα να τον χτυπήσει ο κεραυνός που «τα πάντα οιακίζει» και να φύγει ξαφνικά, όπως έφυγε γαλήνια, δίχως μια σύσπαση στο πρόσωπο, δίχως ταλαιπωρία —το δρόμο τον είχε αναγνωρίσει οι πινακες ήταν τα τεκμήριά του.

Πάντα πίστευα πως ο Ξενάκης ήταν πάνω απ' όλα ζωγράφος.

Τα γλυπτά είναι σχεδόν πάντα ανάγλυφα με λίγο ή πολύ βάθος που ζωντανεύουν με το φως και τις σκιές του σα να 'ταν ζωγραφιστά —λίγο ένοιαζε ο όγκος τους. Εδώ τα ζωγραφικά του έργα δίνουν το πολύ πλαστικό όραμα ενός χώρου υπερβατικού, ανέγγιχτου, πολύ πιο απτού από τα ορειχάλκινα στερεά που κοιτώνται τόσο χειροπιαστά. Πρόκειται ουσιαστικά για κατόψεις και προοπτικές ενός χώρου μυστικού που μας τον αποκαλύπτει. Πάλλεται από βαθιά εσωτερικότητα, φωτεινή ηρεμία που δεν την ταράζουν ούτε τα μπόλικά πορτοκαλιά και τα κίτρινα (που μπορούν να γίνουν τόσο φωνακλάδικα) —όσο ασυνήθιστα και να 'ναι στο έργο του Ξενάκη, ούτε η κοπώδης αναζήτηση μιας γεωμετρικής ισορροπίας που δείχνουν κάποτε παλιότερα έργα του. Οι φόρμες του δεν είναι πια περιχαρακωμένες σε σκληρά όρια ανάμεσα στα χρώματα, τραβηγμένα λες με πινέλο που ακολουθεί το γραμμοσύρτη. Εδώ αβίαστα παίρνουν τη θέση τους οι φόρμες δεμένες η μια πλάι στην άλλη από μian ενέργεια που βγαίνει από τ' όραμα του ζωγράφου σαν το φως που ξεπηδά από τους αντίθετους πόλους μιας στήλης. Και μαζί ή άτεγκτη αυστηρότητα που διέπει όλο το έργο του Ξενάκη, μια άρνηση συμβιβασμού ή ψευτισματος για την επίτευξη εύκολων εφφέ.

Δεν είναι τώρα η στιγμή για σφαιρική αποτίμηση του πολύπλευρου έργου ενός καλλιτέχνη που έδωσε χωρίς επιφύλαξη καμιά τον εαυτό του στη ζωγραφική αλλά καλλιέργησε και τη γλυπτική και την αρχιτεκτονική και τα σύνθετα έργα (πολύτεχνα τα έλεγε) που συνδυάζανε την ποίηση, το θέατρο, τις εικαστικές τέχνες και τη μουσική. Όμως από τώρα μπορεί να βεβαιώσει κανείς ότι τα πρόσφατα, και τώρα δυστυχώς τα τελευταία ζωγραφικά του έργα πρέπει να γεννήθηκαν σε

μια σπάνια ψυχική ευφορία και να τον άφησαν τουλάχιστο όσο ευτυχισμένο μας άφησαν εμάς πανέτοιμο να φύγει για το ταξίδι που είχε αναγνωρίσει και από όπου δεν υπάρχει επιστροφή. Λένε καμιά φορά πως οι καλλιτέχνες, ποιητές, ζωγράφοι, μουσικοί έχουν το χάρισμα να βλέπουν τ' αθέατα, το μέλλον, τον πέρα κόσμο. Το διαπιστώνουν συνήθως γενιές μετά το θάνατό τους οι «περιλειπόμενοι». Όμως είναι σπάνιοι εκείνοι που μεταδίνουν με το έργο τους όσο ζούνε, την ιδιαίτερη υφή, ουσία και το χρώμα ενός άλλου κόσμου στον οποίο έχουν «κολυμπήσει», όπως ο άνθρωπος του Ηράκλειτου που «μέσα στη νύχτα, όταν πάψει να βλέπει, ανάβει φως για τον εαυτό του, όσο ζει, στον ύπνο του αγγίζει τα όρια του νεκρού, στον ξύπνιο του, αγγίζει τα όρια του κοιμισμένου».

Τέτοια υπερβατική ποιότητα έχουν τα έργα πολύ λίγων —τη βρίσκω (κρατώντας όλες τις αναλογίες) σε μερικά από τα τελευταία κουαρτέτα του Μπετόβεν, σε ορισμένα από τα πιο συμπυκνωμένα έργα του Μάλεβιτς, κοντύτερά μας σε τελευταία έργα της Σοφίας Σβορώνου. Βλέπω έντονη την ποιότητα αυτή στα έργα που εκθέτει ο Κοσμάς. Πρέπει να γεννιέται από μια μονόχωνη αφοσίωση στην τέχνη. Έργα ευτυχισμένης στιγμής, μας μένουν για να μας θυμίζουν τον Κοσμά Ξενάκη, τεκμήριο ότι υπήρξε και για κείνον, μέσ' από την ανεπιφύλακτη παράδοσή του στην τέχνη «η απρόσμενη στιγμή» του Έλιοτ «η στιγμή μέσα κι έξω από τον χρόνο, η προσβολή τρέλας, που χάνεται σ' αχτίδα του ήλιου, το αθέατο άγριο θυμάρι, η αστραπή του χειμώνα ή ο καταρράχτης η μουσική που ακούγεται τόσο βαθιά που δεν ακούγεται καθόλου, αλλά είσαι συ η μουσική όσο βαστάει η μουσική».

8.11.1984

Αλέξανδρος Ξύδης

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΦΙΛΙΠΠΟΥ

ιδανικοί αυτόχειρες

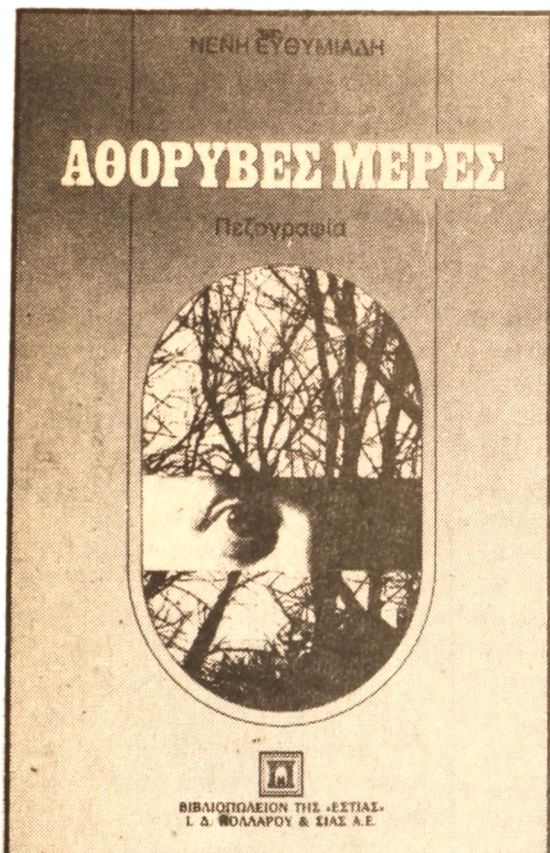
ή
ζητω ο θάνατος

Εκδόσεις ΝΕΦΕΛΗ
Μαυρομιχάλη 9
Αθήνα
Τηλ. 36.07.744

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΤΡΙΑ ΒΙΒΛΙΑ ΣΤΗ ΣΕΙΡΑ: ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ-GUTENBERG

TIMASHEF N. THEODORSON G. ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΘΕΩΡΙΩΝ GUTENBERG	Δ. Γ. ΤΣΑΟΥΣΗ Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ GUTENBERG	Δ. Γ. ΤΣΑΟΥΣΗ ΧΡΗΣΤΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ GUTENBERG
--	---	---

Κυκλοφόρησε
τό τελευταίο μυθιστόρημα
τῆς Νένης Εὐθυμιάδου
ΑΘΟΥΡΥΒΕΣ ΜΕΡΕΣ

Βιβλιοπωλείον τῆς «Ἑστίας»

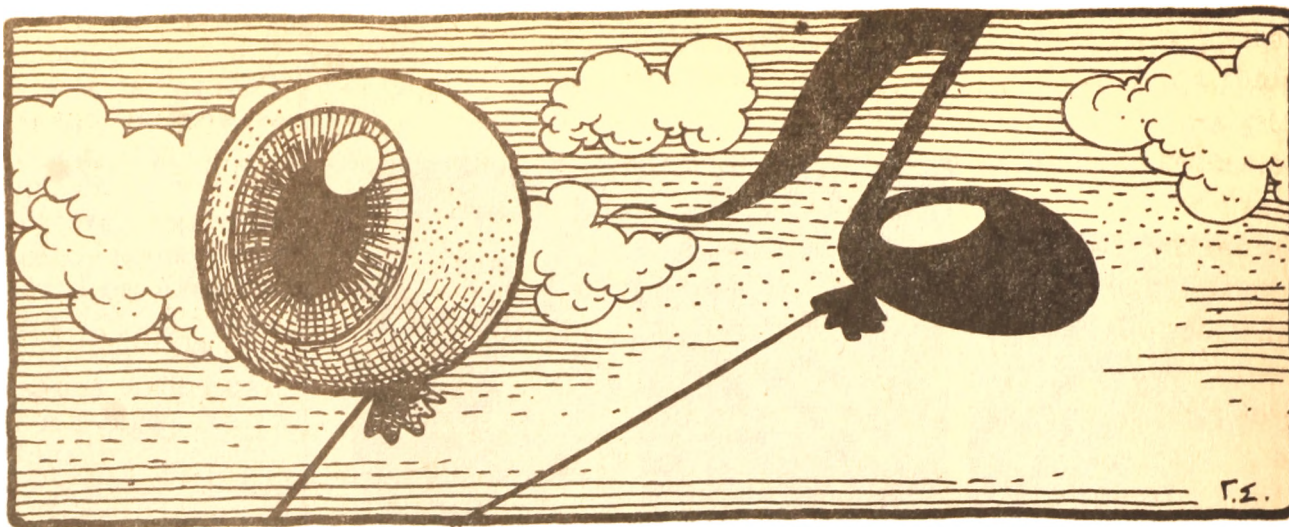
**40 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΟΤΕ
ΜΗΝ ΞΕΧΝΑΣ ΤΗΝ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ
Η ΜΑΧΗ ΣΤΙΣ ΚΑΡΟΥΤΕΣ
(5.8.44)**

Ιστορημένη απ' τον
Η. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΗ

Εκδόσεις: ΦΙΛΙΠΠΟΤΗ
Σόλωνος 69, τηλ. 36.29.642
σελ. 208 Δρχ. 400

Περιπέτειες εικόνων και ήχων

Βγαίνοντας από μια περίοδο ελεύθερης σκόπευσης, ανασφάλειας και γενικευμένης αυτοχρηματοδότησης, ο ελληνικός κινηματογράφος έχει να αντιμετωπίσει σήμερα ένα άλλο πολύ πιο σοβαρό εμπόδιο: το συγκεντρωτισμό, σ' όλα τα στάδια της παραγωγής και της διανομής των ελληνικών ταινιών. Όπως συμβαίνει στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες, το κράτος μεταβάλλεται σε βασική πηγή χρηματοδότησης των ταινιών (και η τηλεόραση δε θα αργήσει να μπει στο χορό, όπως οφείλει άλλωστε). Ωστόσο, το πρόβλημα της παραγωγής στον κινηματογράφο δεν είναι μόνο χρηματικό, αφορά εξίσου και τις συνθήκες μέσα στις οποίες γίνονται οι ταινίες. Σ' αυτό ακριβώς το σημείο οι έλληνες κινηματογραφιστές έχουν να αντιμετωπίσουν σήμερα μια σειρά από τυπικά ή άτυπα μονοπώλια, από την Κόντακ μέχρι το σωματείο των τεχνικών. Τέλος, το τραστ των διανομέων που αναγγέλθηκε την προηγούμενη βδομάδα δημιουργεί άλλο ένα κέντρο απόφασης που απειλεί άμεσα τις ελληνικές ταινίες και ανοίγει τα μάτια όλων όσων (από το υπουργείο Πολιτισμού μέχρι την εταιρία σκηνοθετών) παραγνώρισαν την τεράστια σημασία της διανομής των ταινιών, που απουσιάζει από το νομοσχέδιο για τον κινηματογράφο, ενώ αποτελεί το κλειδί για την ανάπτυξη της ελληνικής κινηματογραφίας.

Η σχεδία

Η καθυστέρηση τῆς ψήφισης του νομοσχεδίου για την «προστασία και ανάπτυξη της κινηματογραφικής τέχνης και την ενίσχυση της ελληνικής κινηματογραφίας», που από καιρό έχει επεξεργαστεί το Υπουργείο Πολιτισμού, δημιουργεί πολλές ανησυχίες. Η βασική θετική διάταξη του νομοσχεδίου αφορά την επιστροφή του φόρου δημοσίων θεαμάτων στον παραγωγό ελληνικής ταινίας μεγάλου μήκους μέχρι την απόσβεση του κόστους τῆς. Στην πράξη, η διάταξη αυτή διπλασιάζει τα εισιτήρια των ελληνικών

ταινιών, που σπάνια καλύπτουν το κόστος τους όταν δεν ενισχύονται από τα κρατικά βραβεία και δεν προαγοράζονται από την τηλεόραση. Η επιστροφή του φόρου, πάγιο αίτημα των κινηματογραφιστών εδώ και δέκα χρόνια, συμπληρώνεται στο νομοσχέδιο από την προβλεπόμενη ενίσχυση των αιθουσών που προβάλλουν ελληνικές ταινίες. Ταυτόχρονα, το Ελληνικό Κέντρο Κινηματογράφου που συμμετέχει ως συμπαραγωγός στις ελληνικές ταινίες σε ποσοστό μέχρι 49% εισπράττει δικαιώματα αφού καλυφθεί το κόστος της ταινίας. (Από όλες αυτές τις διατάξεις εξαιρούνται οι ταινίες με «πορνογραφικό», ή καθαρά «κερδοσκοπικό» χαρακτήρα).

Πραγματική σωσίβια λέμβος για τις ελληνικές ταινίες, η επιστροφή του φόρου δε λύνει ωστόσο το πρόβλημα της ανάπτυξης της ελληνικής κινηματογραφίας. Σε οικονομικό επίπεδο, η τελευταία έχει κυρίως σχέση με το πώς θα υπάρξουν εισιτήρια (ώστε να επιστραφεί ο φόρος), αφορά δηλαδή μια προβληματική διανομής των ταινιών, για την οποία το νομοσχέδιο δεν φαίνεται να ενδιαφέρεται. Το τραστ των διανομέων, που ενδιαφέρονται για τις ξένες ταινίες και ιδιαίτερα τις αμερικάνικες, αποτελεί έτσι ένα καίριο πλήγμα στη νομοθεσία, όχι μόνο γιατί δημιουργεί μονοπώλιο που στρέφεται κυρίως κατά του ελληνικού κινηματογράφου αλλά και γιατί ρυθμίζει πρακτικά το «χάος» που επικρατεί σήμερα στις περισσότερες αίθουσες. Τόσο το κράτος, όσο και οι αιθουσάρχες πιάνονται κυριολεκτικά στον ύπνο.

Αλλά και η συγκρότηση του Ελληνικού Κέντρου Κινηματογράφου παρουσιάζεται στο νομοσχέδιο ιδιαίτερα προβληματική: κυριαρχούν εκεί οι εκπρόσωποι των σωματείων και τελικά, αυτοί αποφασίζουν για τη χρηματοδότηση των σεναρίων. Η «ανάπτυξη της κινηματογραφίας» χρειάζεται τόλμη και είναι κάτι παραπάνω από σίγουρο ότι οι συνδικαλιστές ενδιαφέρονται μόνο για τις ι-

ιορροπίες, πολιτικές, καλλιτεχνικές ή ψυχολογικές. Υπάρχει ο κίνδυνος κάθε χρόνο το ΕΚΚ να χρηματοδοτεί συνι-
σταμένες κι όχι ταινίες, να μην χαράζει
δηλαδή πολιτική παραγωγή αλλά να α-
ποδέχεται καταστάσεις. Γεγονός, που
δυσχεραίνει αυτόματα και κάθε οργανω-
μένη προσπάθεια εξαγωγής των ελληνι-
κών ταινιών στο εξωτερικό, μια και το
«μέτωπο» μένει πάντα εσωτερικό, το
ΕΚΚ προσπαθεί αιωνίως να ισορροπήσει
απόψεις συνδικαλιστών, που ελάχιστη
σχέση έχουν με τα προτεινόμενα σενά-
ρια.

Με δυο λόγια, το νομοσχέδιο έχει αρ-
χίσει να μοιάζει επικίνδυνα με πραγματι-
κή σχεδία.

ΕΤΕΚΤ ή το πείσμα του επαγγέλματος

Οι Έλληνες τεχνικοί δουλεύουν παν-
τού: στην τηλεόραση, στις ξένες παρα-
γωγές που γυρίζονται στην Ελλάδα το
καλοκαίρι, στις ελληνικές ταινίες. Τα
βδομαδιαίτικα είναι από ικανοποιητικά
μέχρι υψηλά, ένας διευθυντής φωτογρα-
φίας παίρνει γύρω στις εφήντα χιλιάδες
τη βδομάδα με τις υπερωρίες, απαραίτη-
τες λόγω του ρυθμού των γυρισμάτων.
Παρόλα αυτά, οι τεχνικοί θίγονται όταν
ο Αλέξης Δαμιανός λέει σε συνέντευξή

του: «δουλεύουμε για να θρέψουμε την Ε-
ΤΕΚΤ...» και αποχωρούν απ' τα γυρί-
σματα του Πατούχα. Σύμφωνα με την ι-
δια λογική, ένας εργάτης που καταγγέ-
λει στην τηλεόραση τον εργοδότη γιατί
δεν πήρε π.χ. μέτρα προστασίας, πρέπει
να απολυθεί την άλλη μέρα το πρωί.

Παράξενο, «βιομηχανικής έμπνευ-
σης» σωματείο, τη στιγμή που δεν υπάρ-
χει κινηματογραφική βιομηχανία, η Ε-
ΤΕΚΤ έχει καταφέρει να εισάγει στο νο-
μοσχέδιο για τον κινηματογράφο διάτα-
ξη που ορίζει ελάχιστο όριο τεχνικού
προσωπικού για κάθε ταινία μεγάλου
μήκους με υπόθεση έντεκα μέλη με κα-
θορισμένες ειδικότητες, που, στην πρά-
ξη, ανήκουν όλα στο σωματείο των τε-
χνικών. Λέγεται ότι στο υπουργικό συμ-
βούλιο, ο Γ. Γεννηματάς υποστήριξε ότι
αυτή η λογική είναι καθαρά συντεχνα-
κή και δεν είναι δυνατό ένα νομοσχέδιο
να υπερασπίζεται τα συμφέροντα ενός
συγκεκριμένου σωματείου. Ήταν όμως
ο μόνος...

Η ΕΤΕΚΤ κινδυνεύει έτσι να μεταβλη-
θεί σε άλλο ένα μονοπώλιο που επηρεά-
ζει όχι μόνο την παραγωγή, αλλά και
την αισθητική των ελληνικών ταινιών. Η
ρήξη τεχνικών-σκηνοθετών έχει αρχίσει
ήδη και πολλοί καταξιωμένοι τεχνικοί
δεν ανήκουν πια στο σωματείο τους (α-

ναφέρουμε ενδεικτικά, τον Αντρέα
Μπέλλη, το Γιώργο Πανουσόπουλο, το
Νίκο Περράκη, οι οποίοι, θεωρητικά, δε
θα μπορούν να δουλέψουν αν ψηφιστεί
το νομοσχέδιο). Το πείσμα του επαγγέλ-
ματος απειλεί άμεσα την ελευθερία της
κινηματογραφικής δημιουργίας.

Διανομείς ή το μονοπώλιο των εικόνων

Μιλήσαμε παραπάνω για τους λόγους
που οδήγησαν στη δημιουργία ενός
τραστ των διανομέων. Η εικόνα συμ-
πληρώνεται από την κρίση των αιθου-
σών τέχνης και την αυξανόμενη παρέμ-
βαση της τηλεόρασης στον προγραμμα-
τισμό ξένων ταινιών τα τελευταία χρό-
νια. Τέλος, οι κινηματογραφικές λέ-
σχες, ισχυρό παράλληλο κύκλωμα με
κεντρικό όργανο (την Ομοσπονδία Κι-
νηματογραφικών λεσχών), πρόκειται να
βρεθούν απέναντι στους ενωμένους δια-
νομείς και χρειάζεται έτσι να επανακα-
θορίσουν το ρόλο τους. Οι εικόνες και οι
ήχοι, συγκεντρωμένοι στα χέρια ενός
οργανισμού κινδυνεύουν να αρχίσουν να
μοιάζουν απελπιστικά μεταξύ τους. Ό-
σο για τις ελληνικές ταινίες, θα βρεθούν
για μια ακόμα φορά σε μια αγορά όπου
οι ίδιες θα έχουν, πιθανότατα, τον τελευ-
ταίο λόγο.

Ρεπόρτερ 1-2

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ ΤΩΝ ΨΥΧΕΔΕΛΙΚΩΝ

ΤΟΜΟΣ Α

Εισαγωγικό δοκίμιο: Φωίτης Τερζάκης
Κείμενα: Peter Stafford
Βιβλιογραφικός οδηγός: Γιώργος Βλάχος

PRAXIS

RONALD D. LAING
DAVID G. COOPER

ΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΒΙΑ

Πρόλογος: Jean-Paul Sartre

Εκδόσεις PRAXIS, Καλλιδρομίου 96, Αθήνα.

Τηλ. 8231.566

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ ΤΩΝ ΨΥΧΕΔΕΛΙΚΩΝ

ΤΟΜΟΣ Β

Εισαγωγικό δοκίμιο: Φωίτης Τερζάκης
Κείμενα: Peter Stafford
Βιβλιογραφικός οδηγός: Γιώργος Βλάχος

PRAXIS

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ
ΤΩΝ ΨΥΧΕΔΕΛΙΚΩΝ
2 ΤΟΜΟΙ

Εισαγωγικό δοκίμιο:

Φωίτης Τερζάκης

Κείμενα: Peter Stafford

Βιβλιογραφικός οδηγός:

Γιώργος Βλάχος

R.D. LAING / D. COOPER
ΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΒΙΑ

Πρόλογος: Jean-Paul Sartre

Κυκλοφόρησε τό 8ο τεύχος Ο ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

Παρασκευή 10 Φεβρουαρίου

Ρ. Γιάννη 'Η αγορά του αιώνα. Κρίσιμα έρωτήματα, **Μι-
χάλη Παπαγιαννάκη** Τά νέα οικονομικά μέτρα, **Χρύσας
Προκοπάκη** 'Οδηγίες προς διανοομένους, **Θ. Βραχνού**
Μετρημένοι οι μήνες του δικτάτορα Μάρκος, **Θανάση**
Μαραγκού 'Εξελίξεις στο 'Ισραήλ, **Βασίλη Μπελιγράτη**
'Η έξ έφόδου αναβάθμιση της 'Υγείας, **Νίκου 'Ηλιόπου-**
λου Γιά τή διεθνή συνάντηση ειρήνης, **Κ.Ζ.Ρ.** 'Ανατολική
Γερμανία: τά λόγια καί τά έργα, **Νίκου 'Αναστασάκου**
ΤΕΙ (ΚΑΤΕΕ): "Ένα βήμα εμπρός, ένα βήμα πίσω, **Δαμια-**
νού Παπαδημητρόπουλου 'Ενιαῖος φορέας συγγραμμά-
των, **Μιχάλης Τσουτσης** 'Επιστήμη - Δημοτική: σημειώ-
σατε τί; **Γιώργου Μαργαρίτη** Τά μεταλυκειακά μπροστά
στό διαγώνισμα, **Λεωνίδα Λουλούδη** 'Απροστάτευτη ά-
θωότητα, **Δ.Ν. Μαρωνίτη** (συνέντευξη) Τά 'Αρχαῖα στή
Μέση 'Εκπαίδευση, **Παντελῆ Μπουκάλα** Διόρθωση: ά-
χρειαστη νά 'ναι, **Γιάννη Τσιώμη** 'Η «Χάρτα τῆς 'Αθή-
νας» καί τά χαρτιά, "Αγγελου 'Ελεφάντη Γιά τά χρήματα
θά 'ναι ο καβγάς, **Θοδωράκη Μαντζαβέλου** Ποιός εἶπε ότι
τό ποδόσφαιρο, παίζεται μόνο μέ τά πόδια; **Χρήστου Πι-**
κριδᾶ 'Ο Γραμμένος (σκίτσα), "Αρη Μπερλῆ «Φάννυ καί
'Αλέξανδρος» τοῦ Μπέργκμαν, **Νίκης 'Αιντενάιερ** «Παι-
γνίδι χωρίς κανόνες» τῆς Γαλάτειας Σουρελῆ, **Νόρας**
Σκουτέρη-Διδασκάλου «'Ο θαυμαστός κόσμος τῶν πα-
ραμυθιῶν» τοῦ ΤΖ. Σ. Κούπερ, **Δ. Γεωργίου** 'Η γραφειο-
κρατία στήν ΕΡΤ, **Γιώργου Τζιρτζιλάκη** Γιά τόν Βάγκνερ,
Γ. Δημητρίου Μιά απόλυση στό ραδιόφωνο, "Ιωνα Ζώτου
'Ο Μενότι καί τό γλωσσικό δῆλημα: Βάγκνερ ἢ Πουτσί-
νι, **Μ.Π. Βαθιές** εἶναι οἱ ρίζες, **Κλεοπάτρα Λεονταρίτη**, Εἰ-
καστικά, **ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ, ΣΧΟΛΙΑ - ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ**

Βιολογικός υπερκαθορισμός και οι παρερμηνείες του

του Marko D. Grmek

Το Β' Διεθνές Συμπόσιο Ιστορίας πραγματοποιήθηκε τον Σεπτέμβριο του '83 στην Αθήνα, με θέμα «Μεσογειακές Οικονομίες, Ισορροπίες και Διασυνδέσεις, 13ος-19ος αιώνες». Το ενδιαφέρον αυτού του Συμποσίου, φαίνεται και από το γεγονός ότι μια συζήτηση άνοιξε, αλλά και μια σχετική αρθρογραφία. Με τίτλο «Οι απόηχοι του Β' Διεθνούς Συμποσίου Ιστορίας —Βιολογικός υπερκαθορισμός και οι παρερμηνείες του» λάβαμε αυτή τη φορά, το κείμενο του Marko D. Grmek που ακολουθεί και που απαντά στο ήδη δημοσιευμένο στο «ΑΝΤΙ» άρθρο του Κώστα Β. Κριμπά.

Με μεγάλη έκπληξη έλαβα γνώση του άρθρου του Κώστα Β. Κριμπά που δημοσιεύθηκε στο «Αντί» με τον τίτλο «Βιολογικός υπερκαθορισμός και προοδευτική διανοήση στο Β' Συμπόσιο Ιστορίας». Έμεινα κατάπληκτος γιατί ο συγγραφέας παρουσίασε ως δικές μου, γνώμες τις οποίες ούτε είχα, ούτε διακήρυξα ποτέ. Έχοντας κιόλας ενοχληθεί από τον τίτλο, που είναι ένας φανακισμός, οφειλόμενος είτε σε άγνοια της γαλλικής επιστημονικής ορολογίας είτε σε κακεντρεχή πονηρία, κατέληξα να εξεγερθώ από τον προσβλητικό τρόπο με τον οποίο παραμορφώθηκε πλήρως, ό,τι είπα κατά τη διαμονή μου στην Αθήνα το Σεπτέμβριο του 1983.

Αν η ελευθερία της έκφρασης των ιδεών απαιτεί να μπορεί κάποιος να εκφράζει δημόσια, ό,τι θεωρεί ως αληθινό, επιβάλλει επίσης ως ηθικό όρο να παρουσιάζονται ορθά οι δηλώσεις των άλλων. Θέλω λοιπόν να εκφράσω την αντίδρασή μου από τις σελίδες του περιοδικού, γιατί ο Κριμπάς πληροφόρησε τους αναγνώστες σας με εσφαλμένο και υποβολιμαίο τρόπο για ό,τι είπα στο Β' Συμπόσιο Ιστορίας. Αν το κείμενο της παρέμβασής μου είχε δημοσιευθεί, θα είχα προτιμήσει να σιωπήσω μπροστά σε μια τόσο αδέξια επίθεση, θεωρώντας ό,τι κάποιος μπορεί να κρίνει μόνος του σε ποιο σημείο ο Κριμπάς δεν αντιτίθεται στην πραγματικότητα στις δηλώσεις μου αλλά, ως Δον Κιχώτης που στρέφει το ακόντιό του κατά ανεμομύλων, μάχεται εναντίον μιας γελοιογραφικής γνώμης που είναι αποκύημα της φαντασίας του. Οι αναγνώστες όμως του περιοδικού, εκτός από όσους συμμετείχαν σε εκείνη τη συνάντηση, δεν έχουν τη δυνατότητα να κάμουν αυτή την επαλήθευση· μου φαίνεται ότι είναι έντιμο να διατυπώσω εδώ για λογαριασμό τους ένα είδος απάντησης στην έφοδο του Κριμπά.

Ας διασαφηνίσουμε πρώτα απ' όλα τη ροή των γεγονότων. Είχα κληθεί να συμμετάσχω στη στρογγυλή τράπεζα για την «Ιστορία ανάμεσα στην Ανθρωπολογία και στο Φολκλόρ» με την ιδιότητά μου ως προέδρου της Διεθνούς Ακαδημίας της ιστορίας των επιστημών, ως καθηγητή της ιστορίας των βιολογικών επιστημών και της ιατρικής στο 4ο Τμήμα της Ecole Pratique des Hautes Etudes (Σορβόνη) και ως συγγραφέα πολλών έργων σε ιατρικά, βιολογικά και ιστορικά θέματα. Πήρα το λόγο στη στρογγυλή τράπεζα γιατί είχα παρακληθεί να εκφράσω τις παρατηρήσεις μου σε μια σειρά ομιλιών που είχαν προηγηθεί.

Συμμετέχοντας έτσι στη συζήτηση δεν έκαμα μια επιστημονική έκθεση σε αυστηρά καθορισμένο θέμα, αλλά έθιξα πολλά προβλήματα που είχαν ήδη ανακινηθεί από άλλους ομιλητές. Ίδου πώς άρχισα την παρέμβασή μου (παραθέτω πιστότατα): «Έχοντας το φοβερό προνόμιο να κάθομαι σ' αυτό το τραπέζι ανάμεσα στους ιστορικούς, στους οικονομολόγους, στους εθνολόγους, στους κοινωνιολόγους και στους αρχαιολόγους ως ο μόνος εκπρόσωπος των λεγομένων φυσικών επιστημών, θέλω να περιοριστώ σε μερικές παρατηρήσεις που αφορούν τις επιστημονικές όψεις, στη στενή σημασία του όρου, των θεμάτων στα οποία έγινε ήδη αναφορά υπό άλλες όψεις». Ο Κριμπάς βεβαιώνει ότι «παρουσίασα τον εαυτό μου ως βιολόγο» και φαίνεται ότι αμφισβητεί τις επιστημονικές μου ιδιότητες. Μολονότι δεν υπερηφανεύθηκα πράγματι σ' αυτή την ευκαιρία ότι είμαι βιολόγος, δύσκολα μπορεί κανείς να μου αρνηθεί αυτό το χαρακτηρισμό: είμαι διδάκτορας της ιατρικής, διδάκτορας των επιστημών και διδάκτορας των Γραμμάτων· δίδαξα την προπαιδευτική ιατρική και διδάσκω στο ανώτερο επίπεδο την ιστορία της βιολογίας. Ο

Κριμπάς αντιπαραθέτει ρητά τις γνώμες μου στις αντίστοιχες των T. Dobzhanski, Peter Medawar, Richard Lewontin και Albert Jaccard· τούτο θα μου φαινόταν κωμικό αν δεν υπήρχε, σ' αυτή τη βούληση να θολωθούν τα νερά, μια πολιτική πρόθεση με σοβαρότατες συνέπειες. Σπεύδω λοιπόν να πω ότι είχα φιλικές σχέσεις με το μακαρίτη Dobzhanski, ο οποίος μάλιστα με έκαμε να δώσω σε δυο ευκαιρίες διαλέξεις στο Ινστιτούτο του στο Πανεπιστήμιο Rockefeller της Νέας Υόρκης. Οι βιολογικές μου ιδέες είναι πλησιέστερες με εκείνες που εξέθεσε ο Dobzhanski στο θαυμάσιο βιβλίο του *Mankind evolving*. Είμαι φίλος του Ayala, μαθητή και ιδεολογικού διαδόχου του Dobzhanski, και ανήκω αναμφισβήτητα, λόγω των γνώμών μου, στην ίδια διανοητική ομάδα στην οποία ανήκουν οι βιολόγοι που απαριθμεί ο Κριμπάς ως ευρισκόμενους στην αντίθετη όχθη από τη δική μου. Τούτο δείχνει ήδη σε ποιο σημείο ο Κριμπάς παραμόρφωσε το γράμμα και το πνεύμα των δηλώσεών μου στο Συμπόσιο της Αθήνας.

Στο άρθρο του Κριμπά μια έκφραση τίθεται σε κοινή θέα και παρουσιάζεται ως η κλειδα του λόγου μου: «βιολογικός υπερκαθορισμός»· έτσι μεταφράζει, από τον τίτλο κιόλας του Φιλιππικού του, το γαλλικό όρο «Surdétermination». Ο Κριμπάς στο άρθρο του εμμένει σε μια βεβιασμένη ερμηνεία, σύμφωνα με την οποία «το πρόβλημα του υπερκαθορισμού» σημαίνει, στην περίπτωσή μου, υιοθέτηση της θέσης «ότι για να ερμηνευθούν τα ιστορικά-πολιτισμικά φαινόμενα πρέπει, μερικά τουλάχιστον (αλλά σε σημαντικό βαθμό), να αντιμετωπισθούν ως απλά βιολογικά. Το βιολογικό υπόστρωμα υπερκαθορίζει την πολιτισμική υπερδομή». Ωστόσο, υπάρχει εδώ πλήρης παρανόηση της σημασίας των λέξεων και του περιεχομένου των δηλώσεών μου. Τα λεξικά της γαλλικής γλώσσας ορίζουν τη λέξη «surdétermination» ως συμπεριφορά οριζόμενη από πολλά κίνητρα ή ως γεγονός που συνεπάγεται την παρέμβαση πολλών αιτιοτήτων οι οποίες δεν είναι αναγώγιμες η μία στην άλλη. Είναι λοιπόν θεμελιωδώς διαφορετική από εκείνο που εννοεί ο Κριμπάς με τον όρο «υπερκαθορισμός», που γι' αυτόν αντιστοιχεί εκδήλως περισσότερο στη «super-détermination» παρά στη «surdétermination» στην τεχνική σημασία που έχει γίνει γενικώς δεκτή από τους επιστημολόγους.

Επιπλέον δε χρησιμοποίησα κατά την παρέμβασή μου στη στρογγυλή τράπεζα τον όρο «surdétermination» μαζί με το επίθετο «βιολογικός». Πρόκειται για προσθήκη του Κριμπά, που δείχνει άλλωστε την αληθινή ή προσποιητή μη κατανόηση από την πλευρά του του προβλήματος αυτού: το χαρακτηριστικό της

«surdétermination» συνίσταται στο να μην παρέχει το προνόμιο σε μια αιτιατική όψη σε σχέση με τις άλλες.

Να τι είπα κατά λέξη στο Συμπόσιο χρησιμοποιώντας αυτή τη λέξη: «Ο υπερκαθορισμός (surdétermination) των ιστορικών φαινομένων επιτρέπει συμπληρωματικές ερμηνείες και καθιστά δυνατή και επικροτήσιμη τη μελέτη του ίδιου ιστορικού αντικειμένου από διαφορετικούς επιστημονικούς κλάδους (disciplines)». Βλέπει κανείς ότι πρόκειται ακριβώς για το αντίθετο της υπαγωγής του κοινωνικού στο βιολογικό. Αν επέμεινα ιδιαίτερα στη βιολογική αιτιότητα, το έκαμα μόνο γιατί οι άλλοι συνέδριοι δεν είχαν μιλήσει ως προς αυτό.

Η φράση μου που παρέθεσα πιο πάνω ήταν ένα συμπέρασμα εξηγμένο από το παράδειγμα του φαβισμού, με το οποίο παράδειγμα θέλησα να δείξω ότι η ανακάλυψη μιας ιδιαίτερης ανεπάρκειας των ερυθροκυτταρικών ενζύμων φωτίζει με νέο τρόπο την πυθαγορική απαγόρευση για την κατανάλωση των κυάμων, αλλά ότι η παρουσία αυτού του βιολογικού γεγονότος δεν καταργεί ωστόσο τις κοινωνικές και ψυχολογικές εξηγήσεις του αρχαίου ταμπού. Το παράδειγμα του φαβισμού ήταν για μένα ιδιαίτερος σημαντικός στο πλαίσιο μιας στρογγυλής τράπεζας που είχε ως θέμα τις σχέσεις ανάμεσα στην πραγματικότητα και στο φολκλόρ, γιατί έδειχνε την τύφλωση της επίσημης επιστήμης επί αιώνες στο όνομα μιας εξηγητικής συνεκτικότητας και την επιμονή επιβίωση στο ελληνικό φολκλόρ εξαιρετών εμπειρικών παρατηρημάτων ενθλακωμένων σε μαγικές δοξασίες.

Επεφυλάχθηκα να πω, μια και καλή εξαρχής: «Μακριά από μένα η ιδέα μιας προσχώρησης σ' εκείνη την ψευδοεπιστήμη που διατυμπανίζεται με το όνομα της κοινωνιοβιολογίας· αλλά οι άτοπες γενικεύσεις της δε μπορούν να γίνουν νοητές και να καταπολεμηθούν παρά με ακριβείς βιολογικές γνώσεις». Για μια ακόμη φορά ο Κριμπάς με άκουσε καλά, αλλά γι' αυτόν δεν επρόκειτο, σύμφωνα με ό,τι διάβασα στο άρθρο του, παρά για «ένα φραστικό εξορκισμό». Ο συνάδελφος πάσχει προφανώς από μια επικίνδυνη μορφή διανοητικής βαρβαρότητας γιατί φτάνει να πει ότι «οι απόψεις του Γκέρμεκ αποτελούν ακριβώς μια τέτοια κοινωνιοβιολογία»· μάλιστα μια κοινωνιοβιολογία αισχίστου είδους «που έχει τις ρίζες της στον Κοινωνικό Δαρβινισμό» και που χρησιμοποιήθηκε από τα ολοκληρωτικά καθεστώτα. Κοντολογίς, ο Κριμπάς με κάνει ρατσιστή του οποίου οι ιδέες εγγράφονται στη σειρά που πάει από τον Gobineau στον Wilson. Πώς το ξέρει; Από πού εξάγει τις πληροφορίες του; Αν το άρθρο του είχε δημοσιευθεί στη

αλλία, θα του είχα κάμει μήνυ-
η για συκοφαντική δυσφήμιση,
ατί όλες οι κατηγορίες του (όλη
δυσφήμιση που βάλθηκε ο
ριμπάς να ρίξει πάνω μου και σ'
εϊνή την «προοδευτική διανόη-
η» που με άκουσε χωρίς να προ-
άλλει αντιρρήσεις δε στηρίζο-
ται σε τίποτε άλλο παρά σε μια
ιμονη πνευματική βαρηκοία,
ου την έχει προκαλέσει μια προ-
ωπική σκοπιμότητα, της ο-
οίας ο στόχος μου διαφεύγει.

Η βιολογική εξέλιξη του αν-
ρώπου, γράφει ο Κριμπάς, αντι-
αταστήθηκε κατά μεγάλο μέ-
ος από την πολιτισμική εξέλιξη·
η πολιτισμικές διαφορές δε μπο-
ούν να ερμηνευθούν από τις
κληρονομικές διαφορές· η βιολο-
ία δεν είναι αιτία του πολιτι-
μικού. Όλα αυτά είναι ορθά,
λλά είναι ακριβώς αυτά που
κέφτομαι ο ίδιος και έχω γρά-
ει επανειλημμένως. Ο Κριμπάς
α λέει, μαζί με μια σειρά άλλων
εβελώσεων αυτού του είδους, οι
οποιες σήμερα είναι γενικώς πα-
αδεκτές και, τουλάχιστον για
ους ειδικούς, πραγματικά κοι-
νότητες, αλλά σάμπως —κι εδώ
ρίσκεται η στρεβλή πλευρά του
τρόπου με τον οποίο προχωρεί η
έκθεσή του— να έκανε πολεμική
ως προς τα σημεία αυτά εναντίον
των δηλώσεών μου. Είμαι σταθε-
ρά πεπεισμένος ότι η εξέλιξη της
ανθρωπότητας δεν προσφέρεται
στη βιολογική ερμηνεία του δαρ-
βινικού τύπου κι αυτό όχι μόνο
για τους λόγους που επικαλέστη-
κε ο Κριμπάς, αλλά επίσης και
κυρίως —κι αυτό το είπα σα-
φώς— γιατί ο «Ανθρώπος από
τη Νεολιθική εποχή και ύστερα
δεν προσαρμόζεται στο περιβάλ-
λον του αλλά μεταβάλλει ενερ-
γώς το περιβάλλον αυτό σύμφω-
να με τις ανάγκες του.

Είναι τόσο φανερό ότι η ιδιαι-
τερότητα του ελληνικού πολιτι-
σμού (culture) κατά τα διάφορα
στάδια της ιστορικής ανάπτυξης
του εξαρτάται ουσιωδώς από την
παιδευτική κληρονομιά, ώστε θε-
ώρησα άχρηστο να μιλήσω ως
προς αυτό σε ένα Συμπόσιο ιστο-
ρικών, όπως ακριβώς θεώρησα
περιττό να αναφερθώ στο ρόλο
του φυσικού και κοινωνικού περι-
βάλλοντος, των οικονομικών πα-
ραγόντων κτλ. Περιορίστηκα να
υπενθυμίσω το ενδιαφέρον που έ-
χουν οι βιολογικές σπουδές για
μια ιστορία που θέλει να είναι
σφαιρική. Διαφώτισα τα λεγόμε-
νά μου με τρία παραδείγματα. Ο
Κριμπάς αναγνωρίζει την ακρί-
βεια του πρώτου, αλλά αρνείται
το ενδιαφέρον του· μεταμορφώ-
νει πλήρως και καταδικάζει το
δεύτερο· αποσιωπά το τρίτο.

Το πρώτο μου παράδειγμα α-
φορούσε τον αποικισμό του Car-
gese στην Κορσική από ένα ελλη-
νικό πληθυσμό, φορέα μιας γενε-
τικής ιδιαιτερότητας που εξα-
σφάλιζε την επιβίωσή του σε μια
ελονοσιόπληκτη περιοχή όπου οι
προηγούμενοι κάτοικοι είχαν ό-
λοι εξολοθρευθεί. Αυτό το «α-

κραίο παράδειγμα» —γράφει ο
Κριμπάς— έχει μικρή ή περιφε-
ρειακή σχέση με το κύριο πρόβλη-
μά μας, τα αίτια καθορισμού μιας
συγκεκριμένης πολιτισμικής ταυ-
τότητας και τα αίτια ανάπτυξής
της». Συμβαίνει όμως ακριβώς ό-
τι το πρόβλημά μου δεν ήταν κα-
θόλου εκείνο που απασχολεί τον
Κριμπά. Και αν το παράδειγμά
μου «πολύ λίγο εξηγεί το είδος
της οικονομίας ή της κοινωνίας»,
τούτο δεν προκαλεί την παραμι-
κρή έκπληξη, γιατί δεν πήγα να
ψάξω τέτοιας λογής εξήγηση σε
φυσιολογικά φαινόμενα. Είπα α-
πλούστατα ότι ο αποικισμός του
Cargese δείχνει με ποιον τρόπο έ-
να βιολογικό γεγονός μπορεί να
φωτίσει τον ιστορικό αναφορικά
με ορισμένες συνθήκες ισορρο-
πίας και διασύνδεσης στις μεσο-
γειακές οικονομίες (πράγμα που
ήταν το κύριο αντικείμενο του
Συμποσίου).

Το δεύτερο παράδειγμα μου ε-
πιφέρει τους κεραυνούς του Κριμ-
πά, γιατί, σύμφωνα μ' αυτόν, τά-
χα «υπέδειξα... ότι η κατανόηση
του "ελληνικού θαύματος" του
5ου αιώνα θα πρέπει να αναζητη-
θεί στην πλούσια γενετική ποικι-
λομορφία των Ελλήνων». Πρό-
κειται, λέγει, «για ανοησία στο
τετράγωνο». Του επιστρέφω το
φιλοφρόνημα, γιατί η ανοησία δε
βρίσκεται σ' εκείνο που πραγμα-
τικά εγώ είπα αλλά σ' εκείνο που
αυτός διηγείται. Είναι ο μόνος
που τη διαπράττει. Να πώς εκ-
φράστηκα ως προς αυτό: «Ο ι-
σόρροπος γενετικός πολυμορφι-
σμός των κατοίκων της Ελλάδας
υπήρξε σημαντικός όρος του "ελ-
ληνικού θαύματος" του 5ου αιώ-
να. Πρόκειται για μια βιολογική
περίσταση που θα έπρεπε να προ-
καλέσει το ενδιαφέρον των ιστο-
ρικών». Το χονδροειδές σφάλμα
που διαπράττει ο Κριμπάς συνί-
σταται στη σύγχυση του όρου
(condition) και της ερμηνείας (ex-
plication).

Για να δείξουμε αυτόν τον τύπο
σφάλματος, ας πούμε ότι δεν εί-
ναι χωρίς ενδιαφέρον να ξέρουμε
ότι ο Πρόεδρος των Ηνωμένων
Πολιτειών πρέπει να είναι Αμερι-
κανός από καταγωγή· αυτό προ-
φανώς δε σημαίνει ότι πρέπει να
αναζητήσουμε εδώ την κατανόη-
ση της εκλογής σ' αυτό το αξίω-
μα του Reagan ή οποιουδήποτε
άλλου από καταγωγή Αμερικα-
νού.

Η εξαιρετική μορφολογική
ποικιλία των κατοίκων της Αρ-
χαϊκής και της Κλασικής Ελλά-
δας είναι ένα γεγονός που διασα-
φηνίστηκε από τις οστεο-αρχαιο-
λογικές και ανθρωπομετρικές έ-
ρευνες (μάλιστα από τις εργασίες
του Lawrence Angel). Μου φάνηκε
χρήσιμο να το υπογραμμίσω, γι-
ατί αυτό δεν αντιστοιχεί στις πρό-
πολεμικές ρατσιστικές θεωρίες
για την «καθαρότητα των αρ-
χαιών Ελλήνων». Το γεγονός εί-
ναι ενδιαφέρον και πρέπει να συ-
σχετιστεί με παρόμοιες παρατη-
ρήσεις για άλλους τόπους και για

άλλους χρόνους· ωστόσο, δεν ι-
σχυρίστηκα ποτέ ότι η γνώση του
θα μπορούσε να ευκολύνει την
«κατανόηση» της άνησης των
τεχνών και των επιστημών στην
Κλασική Ελλάδα. Η κυρία Κυ-
ριακίδου-Νέστορος παρενέβη
στο σημείο αυτό ρωτώντας αν
σκέφτομαι πραγματικά «να ερ-
μηνεύσω το ελληνικό θαύμα» με
ένα καθαρά βιολογικό γεγονός,
πράγμα που δε μπορούσε να το
αποδεχθεί. Έκανα ό,τι μου ήταν
δυνατό για να την καθησυχάσω,
επαναλαμβάνοντας πολλές φο-
ρές ότι δεν ήταν κατ' ουδένα λό-
γο αυτή η πρόθεσή μου και ότι
περιορίστηκα να επισημάνω μια
περίσταση που είναι, κατά τη
γνώμη μου, συγχρόνως अपαι-
τητη και ολότελα ανεπαρκής για
την παραγωγή ενός τόσο σημαν-
τικού και πολυσύνθετου ιστορι-
κού φαινομένου.

Ο Κριμπάς δε λαβαίνει υπόψη
του αυτές τις διασαφηνίσεις,
πράγμα που με κάνει να σκεφτώ
ότι, όσο και να πεις, του λείπει
περισσότερο η καλή πίστη παρά
η ευφύια.

Σ' αυτό το άρθρο μου αποδι-
δονται «η πίστη στην παντοδυνα-
μία των κληρονομικών καταβο-
λών» και πολλά άλλα φλιναφλή-
ματα· λέγεται ότι «η καθαρότητα
της φυλής (όποιας ευρωπαϊκής)
είναι παραμύθι» (σάμπως σκέ-
φτηκα ποτέ το αντίθετο;) και ότι
οι σημερινοί Έλληνες παρουσιάζ-
ουν μεγάλη γενετική ανομοιο-
μορφία. Το τελευταίο σημείο έχει
ενδιαφέρον, καθώς μάλιστα το
παράδειγμά μου ήθελε ακριβώς
να καταστήσει κατανοητό πόσο
είναι επιστημονικώς γελοία η
γνώμη σύμφωνα με την οποία οι
σημερινοί Έλληνες είναι τάχα οι
«εκφυλισμένοι» απόγονοι των
αρχαίων κατοίκων αυτής της χώ-
ρας.

Το τελευταίο μου παράδειγμα,
εκείνο που αποσιωπά ο Κριμπάς,
ήταν το σημαντικότερο και το
περισσότερο ανεπτυγμένο: αφο-
ρούσε τη σημασία της παθολο-
γίας στη μελέτη όλων των ιστορι-
κών γεγονότων. Οι ιστορικοί δεί-
χνουν ενδιαφέρον για τη δημο-
γραφική και οικονομική απήχη-
ση των μεγάλων θεομηνιών, ι-
διαίτερως των δυο βιολογικών
καταστροφών που συνέβηκαν
στο ελληνικό έδαφος —τη λεγό-
μενη πανώλη του Ιουστινιανού
και τη «μαύρη πανώλη». Αμε-
λούν όμως τις ενδημικές αρρώ-
στείες, των οποίων ο χαρακτή-
ρας είναι ύπουλος, για παράδειγ-
μα η φυματίωση, η μαλάρια ή οι
τροφικές μολύνσεις. Η θαυμάσια
εργασία του Στεφάνου Κλων για
την «ιατρική τοπογραφία» της
Ελλάδας θα έπρεπε να ξαναπια-
στεί στις μέρες μας με ισχυρότε-
ρα και πιο εκλεπτισμένα μέσα α-
νάλυσης. Απ' αυτό έχουμε ανάγ-
κη τώρα και όχι από διαπληκτι-
σμούς που εφευρίσκονται για να
τροφοδοτούν εκκωφαντικές ε-
παγγελματικές ζηλοτυπίες.

**ΕΚΔΡΟΜΕΣ
ΠΑΓΚΡΑΤΙΩΤΙΚΟ
ΠΟΥΛΜΑΝ**

Σαββατοκύριακα και
τρίημερα αργιών
Πρώτοποριακές
εκδρομές

Δηλώσατε συμμετοχή
Τηλ. 75.19.980-75.16.848
(κ. Γιάννη Σιδέρη)

για αδέσμευτο διάλογο
για σφαιρική πληροφόρηση

**ΣΥΓΧΡΟΝΗ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ**

Τηλ. 88.23.762

κυκλοφορούν

τα τεύχη 13,14

με αφιέρωμα στο θέμα

**ΑΥΤΑΡΧΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
ΚΑΙ**

Η ΑΜΦΙΣΒΗΤΗΣΗ ΤΗΣ

**ΑΝΤΡΕ ΜΠΡΕΤΟΝ
ΤΙ ΕΙΝΑΙ Ο
ΣΟΥΡΡΕΑΛΙΣΜΟΣ**

**ΝΤΕΙΒΙΝΤ ΚΟΥΠΕΡ
Η ΓΛΩΣΣΑ ΤΗΣ
ΤΡΕΛΛΑΣ**

**ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ
ΤΥΠΟΣ**

Ζωοδ. Πηγής 17
τηλ. 36.39.980

**ANDREA DWORKIN
ΠΟΡΝΟΓΡΑΦΙΑ
ΚΑΙ ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ**

**ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΟΥΤΟΠΙΑ
Νικηταρά 8-10 ΑΘΗΝΑ
τηλ: 36.38.696**

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Τ. ΖΑΝΝΟΣ
 Αρχιτεκτονική Μορφή και
 Στατική Λειτουργία
 Εκδ.: Εθνικό Μετσόβειο Πολυτε-
 ανείο, Αθήνα 1983

Ένα σημαντικό σύγγραμμα του καθηγητή της Αρχιτεκτονικής Σχολής του ΕΜΠ. Θέματα που έχουν διαφορετική, εκ πρώτης όψεως, φύση —όπως η στατική δομή μιας κατασκευής και η αισθητική διαμόρφωσή της— συσχετίζονται διεξοδικά. Στο δεύτερο μέρος του βιβλίου παρουσιάζεται μια μορφολογία της σύγχρονης αρχιτεκτονικής, συσχετισμένη με τα διάφορα συστήματα φερόντων οργανισμών.

Σεισμογενής Περιοχή,
 Έκδοση Ανωνύμων, Θεσσαλονί-
 κη 1982

Είναι η τρίτη —μέσα σ' εφτά χρόνια— έκδοση των Ανωνύμων. Πράξη μοναχική, παράδοση, ακατανόητη για τις μέρες μας. Αντιγράφουμε από τον πρόλογο: «Μέσα σ' αυτά και οι εκδόσεις Ανωνύμων, δε ζητούνε παρά, την —αναπόφευκτη— κοπιαστική και αργή σύσταση μιας πράξης, έξω από ανταπόδοση. Σε αντίθεση με την κοπιαστική πράξη για μέχρι α-πάτης απολαβή.

Να συνταχτούν μ' αυτούς που έχουν ακόμα φτηνά το φαί σε τουριστικά μέρη ζητώντας μια μετρημένη ζωή, μ' αυτούς που λοξοδρομούν απ' τον εθνικό για να δούνε την Κατερίνη, μ' αυτούς που απομένουν σ' ερημωμένα χωριά ζώντας δύσκολα και αναπηρικά.

Με κείνους που αντιστέκονται κι απ' αυτό σβύνουν αγνοημένοι, ανάβοντας την άλλη φωτιά, για να (φαίνεται άγνωστο πώς) βαστάει τόσους αιώνες».

ΝΑΝΑ ΗΣΑΪΑ
 Άλλη (Ημερολόγιο 1981-83)
 Εκδ.: Ωκεανίδα Θεωρία, Αθήνα 1983

Η γνωστή και καλή ποιήτρια Νανά Ησαΐα, μας ξαφνιάζει μ' αυτό το τελευταίο της βιβλίο. Δεν παραγνωρίζουμε τις δυσκολίες που έχει η παρουσίαση ενός προσωπικού ημερολογίου, αλλά όταν αυτές οι δυσκολίες δεν ξεπερνιούνται είναι καλύτερα η δημοσίευσή του να αναβάλλεται για ευθετότερο χρόνο.

ΓΚΡΑΧΑΜ ΓΚΡΗΝ
 Μονσινιόρ Κιχότης
 Μετ.: Γιάννη Κωστόπουλου
 Εκδ.: Ψυχογιός, Αθήνα 1983

Ο παγκόσμια γνωστός συγγραφέας κάνει μια παράλληλη αναφορά στο παλιό και στο νέο, το παρωχημένο και το σύγχρονο, χρησιμοποιώντας το θέμα της πίστης σε μια θρησκεία και το δικαίωμα της προσωπικής επιλογής. Ο ήρωας κάτω από το αξεπέραστο σύμβολο του Δον Κιχότη σκιαγραφείται αδρά στο δρόμο της μεγάλης περιπλάνησης για να φτάσει κάποτε στο τέρμα του ταξιδιού και της αναζήτησης.

ΝΙΚΟΛΑΪ ΒΟΡΟΝΟΒ
 Το κυνήγι των περιστεριών
 Εκδ.: Καστανιώτη, Αθήνα 1983

Το βιβλίο περιέχει δυο νουβέλες. Στην πρώτη, μ' αφορμή την αγάπη των παιδιών μιας εργατοτύπολης των Ουραλίων για τα περιστέρια ο συγγραφέας δίνει το ερέθισμα για μια σύγκριση της ζωής των ανθρώπων και των ζώων.

Η δεύτερη νουβέλα έχει τίτλο «Το παιδί που αγάπησε τον ελέ-

φанта», και είναι ένα κλασικό δείγμα της ρώσικης λογοτεχνίας που απευθύνεται σε παιδιά και εφήβους.

Η εικονογράφηση έγινε από την Σ. Μενδράκου και η μετάφραση απ' τη Μαριάννα Γαβριηλίδου.

ΣΤΑΘΗΣ ΚΑΡΡΑΣ
 Λοχίας Λομπάρντι-Φωνή από την άλλη όχθη
 Εκδ.: Φιλιππότη, Αθήνα 1983

Είναι το τρίτο βιβλίο του γνωστού δημοσιογράφου και συγγραφέα Στάθη Καρρά, μετά τα «Λογοτεχνικά Πορτραίτα» και την «Ελληνική Μνήμη». Θέμα το δράμα των Ιταλών στρατιωτών που κατά τη διάρκεια της φασιστικής περιόδου στην Ιταλία, χωρίς να το θέλουν έγιναν όργανα ενός απάνθρωπου μηχανισμού βίας. Παρότι πολυσέλιδο, το μυθιστόρημα, χάρις στη λιτή γραφή του διαβάζεται αβίαστα. Άλλωστε το θέμα του παραμένει πάντα επίκαιρο.

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ:

Τατιάνα Γκριτση-Μιλλιέξ: Βυθοσκοπήσεις, Εκδ.: Κέδρος, 1983

Κώστας Ασημακόπουλος: Το δέντρο που χορεύει, Εκδ.: Καστανιώτη, Αθήνα 1983

Κώστας Ασημακόπουλος: Η γενιά των Αιχμαλώτων, Εκδ.: Καστανιώτη, Αθήνα 1983

Σταυριανός Κασιρέας, Homo Neohellenicus, Αθήνα 1983

Θανάσης Κάτσιος, Στην κόψη του φεγγαριού Αθήνα 1983

Αχιλλέας Τσουράκης, Ο ψύλλος του γαλαξία, Εκδ.: Infinitive, Αθήνα 1983

Χριστίνα Φίλη, Χρόνος αγήραος, Αθήνα 1983

Αχιλλέας Τσουράκης, Θεατρικά Γ' (του νεκρού φοιτητή), Εκδ.: Infinitive, Αθήνα 1983

Γεώργιος Σιέττος, Συνειδησιακή πορεία, Πειραιάς 1983

Δημ. Γαβαλάς, Η του μυστικού ύδατος ποιήσεις, Αθήνα 1983

Κώστας Πασβάντης, Κοντάκια, Αθήνα 1983

Βασίλης Φωτεινάκης Προκρούστες, Εκδ.: Ι.Γ. Βασιλείου, Αθήνα 1983

Γιώργος Κατσιμπάς, Δωρικός λόγος, Εκδ.: Θουκυδίδης, Αθήνα 1983

Γιώργος Καραντώνης, Περιστατικά, Εκδ.: Μπαρμπουνάκης, Αθήνα 1983

Λίτσα Λεμπέση, Σ' αγαπώ. Εσύ; Εκδ.: Οδυσσεύς, Αθήνα 1983

Δημήτρης Δαλίπης, Καταγγελίες, Αθήνα 1983

Πέτρος Β. Πόγγης, Η φιλοσοφία της δημοκρατικής συμβίωσης, τόμος Α', Αθήνα 1983

Ρήη Παπαγγέλου Γυρισμός, Εκδ.: Διογένης, Αθήνα 1983

Μαρία Παναγοπούλου, Καταθέσεις, Εκδ.: Στεφ. Α. Βασιλόπουλος, Αθήνα 1983

Μανώλης Βαγιανός, Μνήμες 1922-ποιήματα για την αξέχαστη Μικρά Ασία, Μέγαρο 1983

- Κοντά στο σπίτι σας και δίπλα στο Λυκαβηττό λειτουργεί τό νηπιαγωγείο. «Τό άστεράκι».
- Μιά μικρή δαση μέσα στο τσιμέντο.
- Πρόγραμμα μελετημένο - Διδασκαλία και επίδλεψη από έμπειρο προσωπικό.
- Παιχνίδι και μάθηση σ' ένα περιβάλλον φροντίδας και αγάπης για τό παιδί.
- Έλάτε νά γνωριστούμε και νά συζητήσουμε για τό παιδί σας.

Γκόλφω Π. Εύθυμίου
 Βαλσαμώνος 4 και Άσκληπιού τηλ. 6447830 - 3635419.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ ΤΟ ΚΑΝΟΝΑΚΙ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΙΑ ΤΑ ΚΑΤΟΡΘΩΜΑΤΑ ΤΗΣ ΛΑΙΚΗΣ ΕΜΠΝΕΥΣΗΣ

Παράδοση & Φολκλόρ στο χορό • ΘΕΑΤΡΟ - Τ V

ΘΕΑΤΡΟ ΣΚΙΩΝ • Λεβεντιά, μαγκιά & άλλα... κόλπα

Ασύμμετρες ρυθμικές μορφές • «ΡΕΜΠΕΤΟΛΟΓΙΑ»

ΜΑΚΑΜ & ΔΙΑΣΤΗΜΑΤΑ • Xenóglósses Epigrafés

Μετανάστες: ΠΟΛΕΜΟΣ ΣΤΟ ΚΟΛΟΡΑΔΟ • Κανονιέρηδες των γηπέδων

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΤΛΑΚΑΣ • ΚΩΣΤΑΣ ΤΖΟΒΕΝΟΣ

ΚΑΝΟΝΙΚΑ & ΑΝΤΙΚΑΝΟΝΙΚΑ

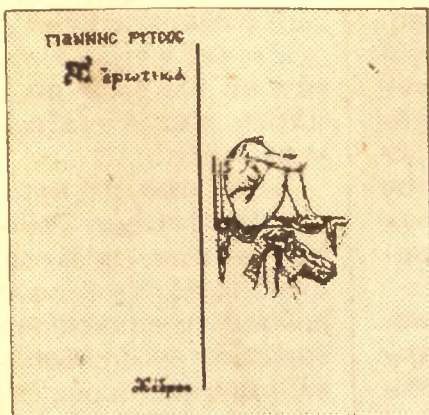
ΜΗ ΤΟ ΧΑΣΕΤΕ !!!

1954-1984 30 ΧΡΟΝΙΑ ΚΕΔΡΟΣ

Εκδόσεις ΚΕΔΡΟΣ...δημιουργούμε αναγνώστες

το έργο του **ΓΙΑΝΝΗ ΡΙΤΣΟΥ** στις εκδόσεις ΚΕΔΡΟΣ

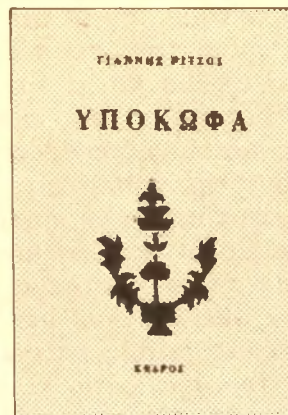
τελευταίες εκδόσεις του ποιητή

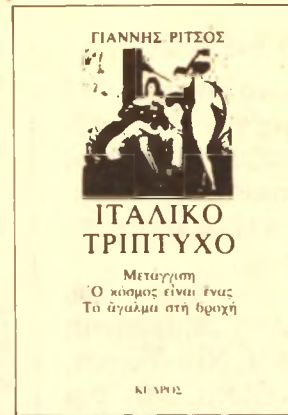
ΤΑ ΕΡΩΤΙΚΑ
(1981)

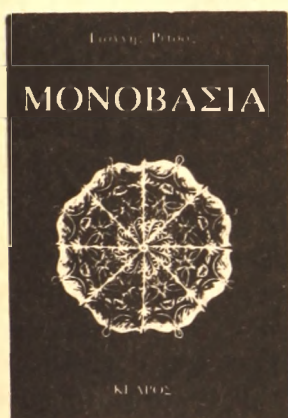
Αρίστος ο Προσεχτικός
αφηγείται στιγμές του βίου του
και του ύπνου του
(1982)

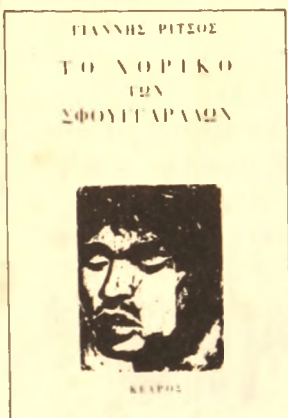
ΥΠΟΚΩΦΑ
(1982)

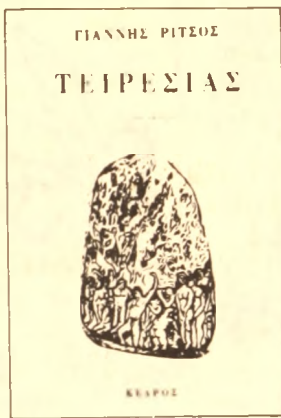
ΙΤΑΛΙΚΟ ΤΡΙΠΤΥΧΟ
Μετάγχιση
Ο κόσμος είναι ένας
Το άγαλμα στη βροχή
(1982)

ΜΟΝΟΒΑΣΙΑ
(1982)

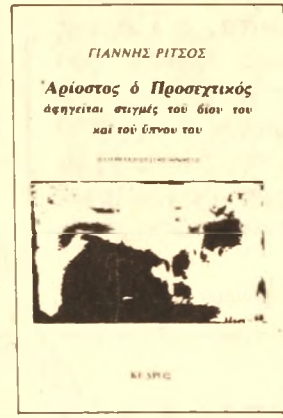
**ΤΟ ΧΟΡΙΚΟ ΤΩΝ
ΣΦΟΥΓΓΑΡΑΔΩΝ**
(1983)

ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ
(1983)

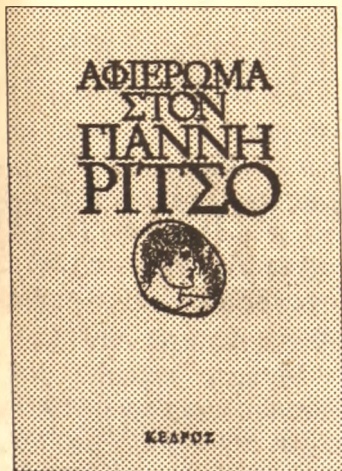

**ΤΙ ΠΑΡΑΞΕΝΑ
ΠΡΑΜΑΤΑ**
Μυθιστόρημα (.)
(1983)

Αρίστος ο Προσεχτικός
αφηγείται στιγμές του βίου του
και του ύπνου του
ΔΕΥΤΕΡΗ ΕΚΔΟΣΗ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΕΝΗ
(1983)

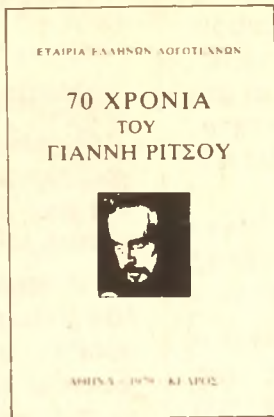
βιβλία για το έργο του ΓΙΑΝΝΗ ΡΙΤΣΟΥ

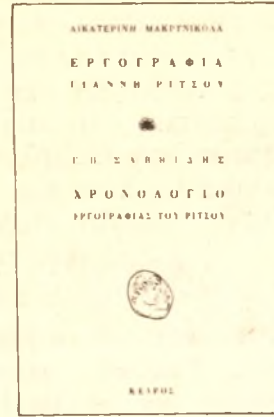
**ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΟΝ
ΓΙΑΝΝΗ ΡΙΤΣΟ**
72 έλληνες & ξένοι συγγραφείς
γράφουν για τον ποιητή

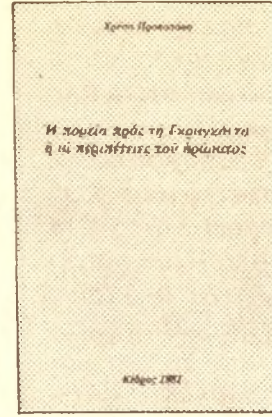
**ΠΑΝΤΕΛΗ ΠΡΕΒΕΛΑΚΗ
Ο ΠΟΙΗΤΗΣ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΡΙΤΣΟΣ**
συνολική θεώρηση του έργου του

**ΕΤΑΙΡΙΑ
ΕΛΛΗΝΩΝ ΛΟΓΟΤΕΧΝΩΝ
70 ΧΡΟΝΙΑ ΤΟΥ
ΓΙΑΝΝΗ ΡΙΤΣΟΥ**

**ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΜΑΚΡΥΝΙΚΟΛΑ
ΕΡΓΟΓΡΑΦΙΑ ΓΙΑΝΝΗ ΡΙΤΣΟΥ
Γ.Π. ΣΑΒΒΙΔΗΣ
ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ
ΕΡΓΟΓΡΑΦΙΑΣ ΓΙΑΝΝΗ ΡΙΤΣΟΥ**

**ΧΡΥΣΑ ΠΡΟΚΟΠΑΚΗ
Η ΠΟΡΕΙΑ ΠΡΟΣ ΤΗ ΓΚΡΑΦΚΑΝΤΑ
Η ΟΙ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ ΤΟΥ ΟΡΑΜΑΤΟΣ**

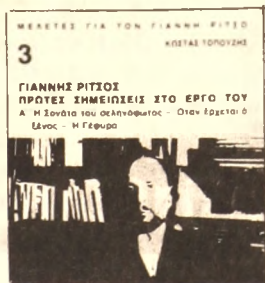
μελέτες για τον ΓΙΑΝΝΗ ΡΙΤΣΟ

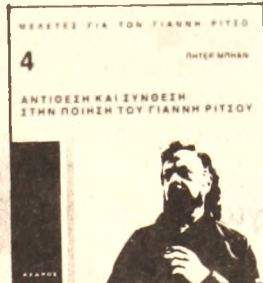
**ΖΕΡΑΡ ΠΙΕΡΑ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΡΙΤΣΟΣ
Η ΜΑΚΡΙΑ ΠΟΡΕΙΑ
ΕΝΟΣ ΠΟΙΗΤΗ**

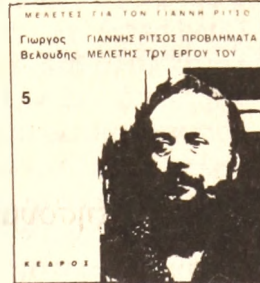
**ΚΡΕΣΕΝΤΣΙΟ
ΣΑΝΖΙΛΙΟ
ΜΥΘΟΣ ΚΑΙ ΠΟΙΗΣΗ
ΣΤΟΝ ΡΙΤΣΟ**

**ΚΩΣΤΑΣ ΤΟΠΟΥΖΗΣ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΡΙΤΣΟΣ
ΠΡΩΤΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ
ΣΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ**

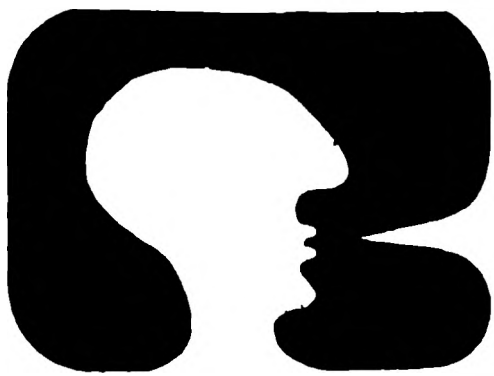
**ΠΗΤΕΡ ΜΗΙΑΝ
ΑΝΤΙΘΕΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΘΕΣΗ
ΣΤΗΝ ΠΟΙΗΣΗ
ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΡΙΤΣΟΥ**

**ΓΙΩΡΓΟΣ ΒΕΛΟΥΔΗΣ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΡΙΤΣΟΣ -
ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ
ΜΕΛΕΤΗΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ**

**Ο ΑΡΑΓΚΟΝ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΡΙΤΣΟ**

ΕΠΑΝΟΡΘΩΣΗ

Στο προηγούμενο τεύχος 253 στο δημοσίευμα με τον τίτλο «Υπερατλαντικές Αταξίες της ΕΡΤ», σ. 15, έγιναν ορισμένα τυπογραφικά λάθη που αλλοιώνουν το νόημα παραγράφων.

Συγκεκριμένα: το όνομα του «μεσάζοντα» για τη δημιουργία θυγατρικής ΕΡΤ στη Νέα Υόρκη, είναι Γιάννης Λυβέρης και όχι Λυμπέρης.

Επίσης στη δεύτερη πρόταση της προτελευταίας παραγράφου γράφηκε εσφαλμένα: «... εκτός όμως από όλα αυτά, ο Γιάννης Λυμπέρης είχε και παλαιότερα δοσοληψίες με την ΕΡΤ», αντί του ορθού: «... εκτός όμως από όλα αυτά, ο Γιάννης Λυβέρης είχε και παλαιότερα δοσοληψίες με την αμερικάνικη Δικαιοσύνη».

Ζητάμε συγγνώμη

ΡΑΔΙΟ-ΑΝΤΙΛΑΛΟΣ...

ΣΥΝΕΧΕΙΑ

ΜΕ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ

● Πέρα από το πώς αντιμετωπίσε ο Τύπος, τα κόμματα και η κυβέρνηση το «ΡΑΔΙΟ-ΑΝΤΙΛΑΛΟΣ», στα οποία είχε αναφερθεί σε προηγούμενο τεύχος του το ΑΝΤΙ, υπήρξαν και μια σειρά από γράμματα με γνώμες και απόψεις αναγνωστών μας. Δημοσιεύουμε στη συνέχεια ορισμένες από τις επιστολές που πήραμε. Και πρώτα του Αντώνη Παπαντωνίου φοιτητή στη Νομική Σχολή ο οποίος τοποθετείται αρνητικά στην ελεύθερη ραδιοφωνία και θεωρεί «άκαιρη» την πρωτοβουλία του ΑΝΤΙ. Να τι σημειώνει μεταξύ άλλων:

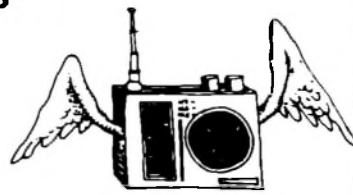
Το νόημα της συνταγματικής επιταγής για άμεσο κρατικό έλεγχο πάνω στη Ραδιοφωνία δεν προκύπτει μόνο από τη σαφήνεια του νομοθετικού λόγου —για να αντιγράψω τον κ. Τσάτσο— αλλά και από την τοποθέτηση της ειδικής διάταξης μέσα στη συγκεκριμένη ιστορική πραγματικότητα. Μέσα από αυτήν την προβληματική και πέρα από τις νόμιμες ή όχι δυνατότητες μιας πραγματικά ελεύθερης ραδιοφωνίας είναι δυνατό άραγε να διευρυνθεί με οποιοδήποτε αιτιολογικό, η δυνατότητα διεξαγωγής ελεύθερης καθ' εαυτό ραδιοφωνίας έστω και αν συμβαδίζει με τούτη την ίδια την κρατική ιδεο-

λογία; Κατά τη γνώμη μου όχι. Γιατί πέρα από τη δυνατότητα άσκησης ελέγχου και όχι μόνο κατασταλτικού αλλά και προληπτικού (αλήθεια, προς τι η «εκπομπή» αφού θα πρέπει νόμιμα να λογοκρίνεται και θα υπηρετεί την άρχουσα ιδεολογικοπολιτική τάξη) η απροετοιμασία του ίδιου του λαού για τέτοιου είδους επικοινωνία είναι πασιδήλη. Στους καιρούς εκείνους που οι σχέσεις των πολιτών με τους συμπολίτες τους αλλά ακόμα και μ' αυτούς που υποτίθεται ότι τους εκπροσωπούν, παρουσιάζουν έντονα τα σημάδια της δυσπιστίας δεν φαίνεται και τόσο απλή η υπόθεση της ραδιοφωνικής επικοινωνίας και ακόμα περισσότερο των εγγυήσεων εκείνων για μια τέτοιας πλατιάς βάσης επικοινωνίας που στο κάτω κάτω θα μπορούσε οποτεδήποτε σε μια δεδομένη στιγμή, ανεξέλεγκτα να «σερβίρει» την είδηση που είτε θα προκαλέσει πανικό είτε ακόμα μια λαϊκή αναστάτωση με απρόβλεπτες συνέπειες. Γιατί πίσω από την καλοπροαίρετη δράση και κίνηση καθόλου απίθανο να

ρία του κοινού που παθητικά δέχεται τα μηνύματα. Ίσως στην αρχή να αντιδράσει, να εξεγερθεί αλλά στο τέλος θα ξαναγυρίσει στις αναπαυτικές πολυθρόνες για να ακούσει ή να δει τη συνέχεια του προγράμματος.

Μέσα από αυτή την πραγματική κατάσταση πρέπει να δούμε και το πείραμα, την πρόταση-πρόκληση του ΑΝΤΙ. Ήταν μια ομαδική πληροφοριακή ανατροφοδότηση, ήταν μια έρευνα αγοράς απ' την οποία θα μπορούσαν να δουν οι υπεύθυνοι τι θέλει ένα τμήμα του «κοινού», του φορολογούμενου κοινού δηλαδή του εργοδότη. Έτσι θα μπορούσαν να βρεθούν λύσεις για προβλήματα που υπάρχουν.

Δυστυχώς η ευκαιρία χάθηκε. Ο νόμος εφαρμόστηκε σχολαστικά και η συζήτηση μεταξύ κοινών θα συνεχιστεί. Μπορεί να μην συμφωνούσε κανένας μ' αυτά που θα ακουγόντουσαν από τον «πειρατικό» σταθμό αλλά το

δικαίωμα της έκφρασης είναι πρωταρχικό για ένα καθεστώς δημοκρατικό που έχει την πρόθεση να γίνει και σοσιαλιστικό.

Στάθης Τσομίδης
Φοιτητής ΠΑΝΤΕΙΟΥ-ΑΣΠΕ
Μέλος του Δ.Σ.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

Ο επιστολογράφος μας βρίσκει ερείσματα στη συνθήκη της ΕΟΚ και μας δίνει τη δική του νομική άποψη για το Ράδιο-Αντίλαλος.

Το πείραμα του Ράδιο-Αντίλαλου είναι σίγουρα ενδιαφέρον και ανοίγει ορίζοντες για την πιο πλατιά κατοχύρωση του δικαιώματος της ελεύθερης έκφρασης και πληροφόρησης. Η επίσημη μονοδιάστατη αντιμετώπισή του, παρ' ότι αναμενόμενη, οπωσδήποτε απογοήτευσε όσους είχαν ελπίδες για την πραγματοποίηση μικρών, αλλά σταθερών βημάτων στην κατεύθυνση της ευρύτερης φιλελευθεροποίησης και εξασφάλισης βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών του πολίτη.

Πέρα από τις προσδοκίες και τις απογοητεύσεις, ένας αγώνας που αρχίζει, πρέπει να συνεχίζεται ακλόνητα μέχρι το τέλος, που, παρά τις πρόσκαιρες δυσκολίες και οπισθοδρομήσεις, θα είναι αναμφίβολα η εξασφάλιση της δυνατότητας πλουραλιστικής πληροφόρησης. Στο στόχο αυτό θα μπορούσε ενδεχόμενα να

φανερίσει χρήσιμη η επίκληση τα διατάξεων των άρθρων 85 και 90 της συνθήκης της ΕΟΚ για τους κανόνες του ανταγωνισμού παρά τις από πρώτη άποψη δυσχέρειες, που εμφανίζονται, για την εφαρμογή τους, στη συγκεκριμένη περίπτωση, οι διατάξεις αυτές αποτελούν ισχύον δικαίωμα σύμφωνα με τη νομολογία που διαμορφώθηκε από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο και στις άλλες χώρες-μέλη της Κοινότητας, υπέρχουν του εσωτερικού δικαίου ακόμη και διατάξεων του σινατάγματος.

Η παραπομπή της υποθέσεως στη Ευρωπαϊκή Δικαστήριο θ είχε τεράστιο ενδιαφέρον και διαστάσεις του θέματος θα μπορούσαν να επισπεύσουν τον καθορισμό ενός νέου, ανοικτού πλαισίου ελεύθερης έκφρασης απόψεων από μέσα μαζικής επικοινωνίας, πλαίσιο που διαγράφεται στις γενικές γραμμές του στο άρθρο 10 της Ευρωπαϊκής Συνθήκης για τα ανθρώπινα δικαιώματα του 1950, στην πρώτη παράγραφο του οποίου ορίζεται ότι: «καθένας έχει το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης. Αυτό το δικαίωμα περιλαμβάνει την ελευθερία γνώμης και λήψης και μετάδοσης πληροφοριών και ιδεών χωρίς επέμβαση δημόσιων αρχών και ανεξάρτητα από σύνορα. Αυτό το άρθρο δεν θα εμποδίζει τα κράτη από το να απαιτούν την άδεια για επιχειρήσεις ραδιοφωνίας, τηλεόρασης και κινηματογράφου».

Φιλικά

Βασίλης Αλαβάνος-Τσαπαλίρας

ΤΟ ΑΝΤΙ ΚΑΙ Η ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΤΟΥ ΗΓΕΜΟΝΙΑ ΣΤΗΝ ΕΡΤ

● Από τον κ. Θ.Δ. Φραγκόπουλο ελάβαμε δύο (2), προς μεγάλή μας τιμή, επιστολές σχετικές με το ΡΑΔΙΟ-ΑΝΤΙΛΑΛΟ. Δημοσιεύουμε στη συνέχεια τις δύο επιστολές με χρονολογική σειρά:

Αγαπητό μου ΑΝΤΙ,

Μνήμη παλιών και ωραίων κοινών αγώνων με υποχρεώνει να είμαι σύντομος, και να παραβλέψω πολλά από το δημοσίευσμάς. Θα ειπώ μόνον αυτό: Αποτελεί γεγονός πως οι συνεργάτες σας, ο κύκλος σας και οι οπαδοί σας ελέγχουν ολόκληρη τη ζωή πολιτιστικών εκπομπών της ΕΡΤ. Άραγε, από τις εκπομπές αυτές, νοιώθουν πως δεν περνάει τα μηνύματά τους; Όστε να χρειάζονται έναν «άλλο», διαφορετικό πομπό; Αλλά αν είναι έτσι, υφίστανται κάποια «λογοκρισία» —οπότε, γιατί δεν παραιτούνται από αυτές τις εκπομπές τους; Για να μη συμβαίνει αυτό, πρέπει να συμπεράνουμε πως το πολιτιστικό μήνυμα που εκφράζεται από το ΑΝΤΙ περνάει από την ΕΡΤ. Οπότε, πολιτικός και όχι πολιτιστικός πρέπει να είναι ο ρόλος που εσείς δίνετε στον ραδιοσταθμό σας να παίξει. Και

επειδή ο κρατικός σταθμός εκπράζει την κυβέρνηση, ο δικός σας θα ήτανε αντιπολιτευτικός, αλλιώς δεν θα είχε λόγο ύπαρξης.

Εφόσον τα παραπάνω είναι δεδομένα, εμένα μου αρκούν. Τα υπόλοιπα, είναι μονάχα σοφιστείες.

Δεν μου απολείπουν οι δυνατότητες να πω αυτά τα πράγματα υπό άλλες στήλες, το ξέρετε. Επιτρέψτε μου να μην το πράξω, και να ζητιανέψω το δικό σας χώρο, τις δικές σας στήλες. Χωρίς, φυσικά, να είναι ανάγκη να επικαλεσθώ νόμους για αυτό, επειδή ξέρω την αμεροληψία σας.

Πάντα με πολλή φιλία

Θ.Δ. Φραγκόπουλος

Μέλος της Ομάδος των Δεκαοχτώ Κειμένων
20 Ιαν, 1984

Αγαπητό Αντί,

Επερίμενα να δημοσιεύσεις γράμμα που σου έστειλα σχετικά με το Ράδιο-Αντί, σε απάντηση λιβέλλου του συνεργάτη σου κυρίου Τάδε. Δεν βλέπω να το έπραξες.

Δεν απορώ. Είναι τόσο ακαταμάχητα τα όσα λέω, ώστε δεν έχεις να πεις τίποτα. Και για αυτό, μετά τη λασπολογία, η ένοχη σιωπή. Τόσο εύγλωττη.

Θα μου επιτρέψεις, βέβαια, να βλέπω από εδώ και πέρα με πολύ ισχυρή πίστη τα δικά σου μεγαλόστομα κηρύγματα περί ελευθεροτυπίας και λοιπά. Και δεν νομίζω πως είμαι πλέον μόνος, όταν λέω ότι δεν θα κλάψω μαζί σου τα κροκοδείλια σου δάκρυα για το κατάντημα του τόπου. Πρώτο που, με τη στάση σου, τον καταβαθρώνεις. Ένα σύμπτωμα παραπάνω νοσηρότητας.

Τι να γίνει μόνο με την απειλή του νόμου περί Τύπου μοιάζει να μπορεί κανείς να εκβιάσει τις στήλες σου.

Με τιμή

Θ.Δ. Φραγκόπουλος
2 Φεβρ. 1984

ΣΣ: Κρίμα κ. Φραγκόπουλε που στη μία σας επιστολή έχετε γνώση της αμεροληψίας μας και ετά από 12 ημέρες ανατρέπετε η γνώση σας αυτή με την ακριβώς αντίστροφη βεβαιότητά σας για την «τόσο εύγλωττη... ένοχη ιωπή μας» που όχι μόνο δεν μας πιτρέπει την αμεροληψία αλλά ως χρεώνει και με συμπτώματα νοσηρότητας», εφ' όλης, εννοείται, της ύλης. Πριν, όμως, περιέλτε στη δεινή αυτή αυτοαναίρεσή σας και, πόσο μάλλον, πριν ως εκβιάσετε επισείοντας την απειλή του νόμου περί Τύπου», ου δεν ταιριάζει, κατά τη γνώμη μας, με την ιδιότητά σας ως «μέλος της Ομάδος των Δεκαοχτώ Κειμένων», καλό θα ήταν να εί-

χατε σκεφτεί τούτο το «απλό» γεγονός: Εκτός από τις παντός είδους δημοσιογραφικές δουλειές, δεν υπηρετήσαμε ποτέ δουλειές που ιεραρχούν τους επιστολογράφους μας ανάλογα με τους «πόντους» επωνυμίας που διαθέτουν στην αγορά των λειτουργημάτων, αξιωμάτων και ιδεών. Πρακτικά: τα γράμματά σας δημοσιεύονται κύριε Φραγκόπουλε σύμφωνα με τη χρονολογική τάξη δημοσίευσης που τηρούμε για τις επιστολές (και μάλιστα μπορούμε να πούμε, κατά μία ελαφρά παραβίαση αυτής της χρονολογικής τάξεως, επειδή έτυχε να σωρευθούν και άλλες συναφείς επιστολές μαζί με τις οποίες δημοσιεύεται και η δική σας). Τα όποια άλλα συμπεράσματά σας περί «ισχύος (μας) πίστης στην ελευθεροτυπία» κτλ. δείχνουν ακριβώς έλλειψη ψυχραιμίας και υπερφίαλη αξίωση διακριτικής σας μεταχείρισης. Α μη τι άλλο, επιδείξατε ανυπομονησία εφήβου.

Όσο για τα «επιχειρήματά» σας για τα οποία «δεν έχουμε τίποτε να πούμε και που γι' αυτό το λόγο... λασπολογούμε», νομίζουμε ότι σας εκθέτουν, και όταν τα υπερασπίζετε ως «ακαταμάχητα» σας εκθέτουν διπλά: κ. Φραγκόπουλε δεν είναι «ακαταμάχητο επιχείρημα» αυτό που στηρίζεται στη λογική, «ράβδος στη γωνία άρα βρέχει». Γιατί ποια άλλη λογική έχει αυτό που λέτε —ότι, δηλαδή, ο «κύκλος μας» η «οι ομαιοί μας» ελέγχουν πολιτιστικά την ΕΡΤ, οπότε(!) το πολιτιστικό μας μήνυμα περνάει από την ΕΡΤ— αν όχι τη λογική της πασίγνωστης «ράβδου...». Επικίνδυνη επίσης αυτή η λογική: στηρίζεται στην έμμεση «απόδειξη» και τη συνακόλουθη απόδοση ενοχών... κακές εποχές, κακά ήθη και η ιστορία ευτυχώς δεν κλείνεται στα χροντούλαπα. Ας πάρετε, λοιπόν, τις αποστάσεις σας απ' αυτή τη λογική κι ας μην σπεύδετε να μας χρεώσετε σχέδιο «πολιτιστικής ηγεμόνευσης» της ΕΡΤ(!). Τώρα, το τι σημαίνει «κύκλος μας» και «ομαιοί μας», αυτό είναι κάτι που ο καθένας το ερμηνεύει κατά το δοκούν (εκτός αν έχετε εμβαθύνει σε κοινωνιολογία της ελληνικής διανοήσης, και έχετε δημιουργήσει μέτρα και μεθοδολογικά κριτήρια αντικειμενικά. Ειδάλλως ισχύει και εδώ το «ράβδος στη γωνία...»).

Πέρα, όμως, από όλα αυτά υπάρχει κάτι το ουσιαστικότερο. Εμείς, κ. Φραγκόπουλε, θέλουμε να υπάρχουν πολλές φωνές, μήπως και ξεφύγουμε από κάποια τέλματα και αποφύγουμε αντίστοιχους κινδύνους. Αυτό είναι που εξηγεί και το εγχείρημα του σταθμού που υπακούει στο αίτημα της ελεύθερης πολυφωνικής ραδιοφωνίας. Και κάτι άλλο, όμως: Το να αρκείστε στον κρατικό ραδιοσταθμό, αρκείστε σε μία

γλώσσα. Πιστεύουμε ότι μπορούν να υπάρξουν άπειρες γλώσσες, όσες και οι εκδοχές—υφολογικές και ηθολογικές—του προφορικού λόγου. Κι αυτό θεμελιώνει την πεποίθησή μας ότι πέρα από μίζερες αιτιάσεις και κοντόθωρες μεμψιμοιρίες, θα υπάρξει μια εξέλιξη που κάποτε θα δώσει ελευθερία και χάρη περισσότερο στα ερτζιανά.

ΣΕ ΔΙΚΑΖΕΙ Ο ΤΕΧΝΙΚΟΣ

● Στο πως στοιχειοθετείται η δικογραφία για κατοχή ραδιοσταθμού και το ρόλο των τεχνικών αναφέρεται το γράμμα που ακολουθεί. Να τι γράφει χαρακτηριστικά ο αναγνώστης μας, ΚΠ., που θα θέλαμε να μας έγραφε περισσότερα:

Με αφορμή το τεύχος 249 του Δεκεμβρίου, και την εξέλιξη των τελευταίων γεγονότων, και ως παθών και εγώ θα ήθελα να σας πληροφορήσω για το πολύπλοκο κύκλωμα του ραδιογωνιόμετρου. Την ίδια μοίρα είχα και εγώ όπως η δική σας κίνηση και ίσως και πιο χειρότερη.

Κανένας από όσους συμμετέχουν στο ραδιογωνιόμετρο δεν ασκεί νόμιμα το ονομαζόμενο ή δήθεν επάγγελμά του. Το 90% από όσους συλλαμβάνουν τους συλλαμβάνουν με μη νόμιμο τρό-

πο και αν θέλετε κάπως ανορθόδοξα.

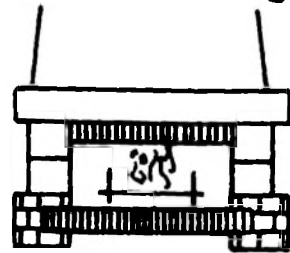
Μπορώ επίσης να σας αποδείξω τα παραπάνω καθώς και ότι ο τεχνικός που βρίσκεται μέσα σ' αυτό, δεν έχει καμία σχέση με τα ηλεκτρονικά, και πολύ περισσότερο με τους πομπούς (δηλαδή μπορεί να είναι και φούρναρης). Ο εισαγγελέας τώρα ως αγαθό και ταπεινό στοιχείο ακολουθεί πάντα τον τεχνικό (φυσικό είναι άλλωστε), ο οποίος τεχνικός για πολλούς λόγους κατακρίνει όποιους θέλει και όπως θέλει, ανάλογα τις πληροφορίες που του δίνουν. Και καταλήγουμε στο ότι έχετε δεν έχετε πομπό σπίτι σου θα πας αυτόφωρο (όπως προσωπικά). Παίρνουν τώρα ότι βρουν γύρω από τα ηλεκτρονικά ως κατηγορούμενα στοιχεία.

Έτσι ακριβώς συμπληρώνουν την δικογραφία που καταλήγει τελικά στα χέρια του δικαστή στο αυτόφωρο ή στην τακτική δικάσιμη και έτσι δικάζεσαι με τα στοιχεία... πομπός τεράστιας εμβέλειας που μπορεί να παρεμποδίσει όλες τις τηλεπικοινωνίες της χώρας. Ήταν εν πλήρη λειτουργία έκανε διαφημίσεις διαφόρων εταιριών και καταστημάτων, και παρόμοια τέτοια. Δηλαδή σε δικάζει ο τεχνικός και όχι ο δικαστής, ο οποίος ψεύδεται παντελώς...Κανείς όμως δεν μπορεί να κάνει τίποτε.

Φιλικά

Κ. Παναγιώτης

STOUPSY'S

Tzaki Bar

ΚΟΝΤΑ ΣΤΟ ΤΖΑΚΙ

**Ποτο - φαγητο και ουζακι με μεζε
ΜΕΣΗΜΕΡΙ - ΒΡΑΔΥ**

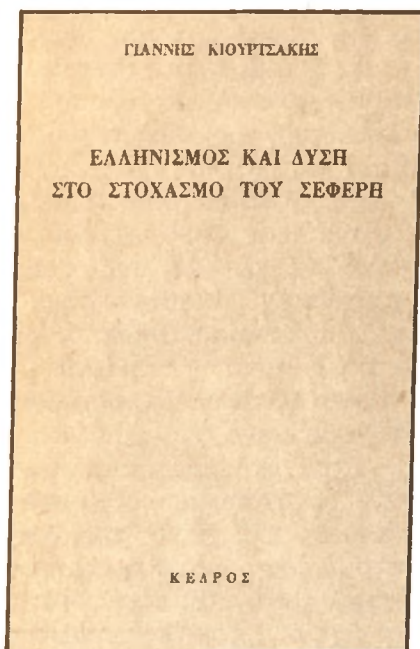
**Με ευχαριστη μουσική και φιλικές τιμές
και....τα ωραιότερα ΧΑΜΠΟΥΓΚΕΡΣ
του κόσμου !!**

**ΣΟΥΛΤΑΝΗ 12 και ΣΟΛΩΜΟΥ γωνία
ΕΞΑΡΧΕΙΑ**

Τηλ. 36.07.492 και 36.26.212

PUBLICITY

Δυο δοκίμια του ΓΙΑΝΝΗ ΚΙΟΥΡΤΣΑΚΗ στις εκδόσεις ΚΕΔΡΟΣ

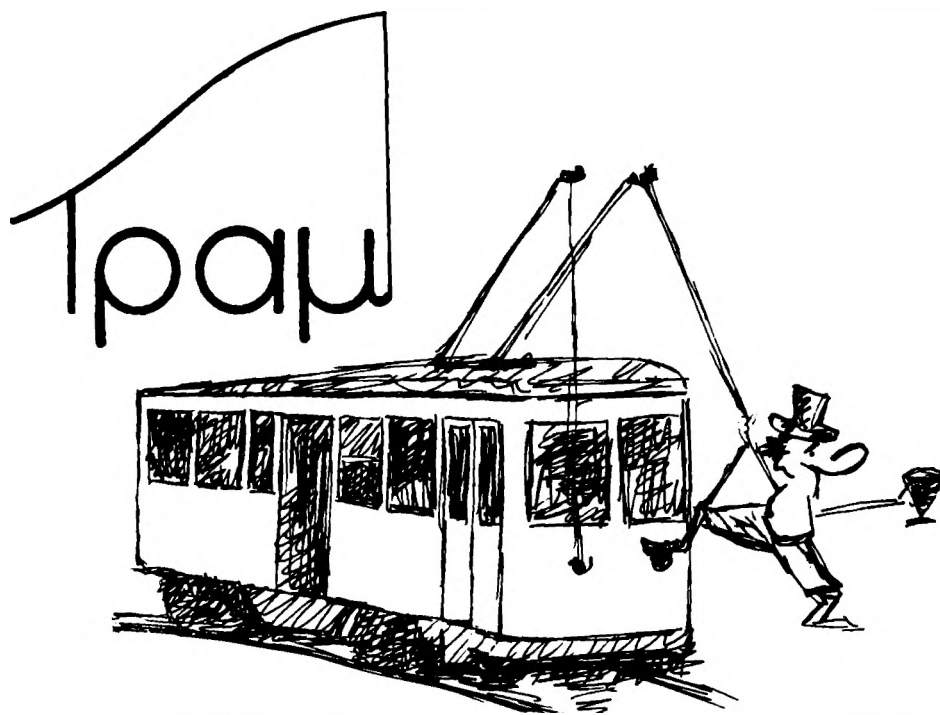

ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΔΥΣΗ
ΣΤΟ ΣΤΟΧΑΣΜΟ ΤΟΥ ΣΕΦΕΡΗ

ΠΡΟΦΟΡΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ
ΚΑΙ ΟΜΑΔΙΚΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ
Το παράδειγμα του Καραγκιόζη

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ
Γ. Γενναδίου 6, τηλ. 36.15.783

ΜΟΥΣΙΚΗ; άμα είναι αισθαντική μπορεί ν'αναι
από new wave μέχρι Edith Piaf

ΚΑΘΕ ΣΑΒΒΑΤΟ: **DISCO TRAM**

disc jockey από την Αθήνα
ποτό φαγητό γλυκό

Μαυρομιχάλη 168 & Λασκάρεως

ΑΝΤΙΔΡΑΣΤΙΚΗ ΤΑΙΝΙΑ

Ο αναγνώστης μας Γιώργος Μπακιρτζής μας εκφράζει την ολόθερμη συμπάραστασή του στον αγώνα μας για ελεύθερη ραδιοφωνία και σημειώνει τα παρακάτω σχετικά με μια ταινία γουέστερν που προβλήθηκε πρόσφατα στην ελληνική TV.

Αγαπητό ΑΝΤΙ,

Δεν μπόρεσα ν' αντέξω όσα είδα στην TV Σάββατο απόγευμα στις 17/12/83 σε προβολή ταινίας «γουέστερν».

Από τη μια μεριά οι καλοί λευκοί. Είναι γενναίοι, έχουν ήθος, φέρονται τέλεια. Από την άλλη οι κακοί Ινδιάνοι. Αυτοί σφάζουν, καίνε, είναι πονηροί και ύπουλοι, βάρβαροι μπροστά στην ηθική και πολιτιστική ανωτερότητα των λευκών.

Κι άλλες φορές αγανάκτησα μ' αυτού του είδους τις ταινίες (και όχι μόνο στην TV) που αναδύουνε ρατσισμό.

Σήμερα στα αδιέξοδα πλέον της τεχνολογικής εξέλιξης, στα όρια της κοινωνίας των «πολιτισμένων λευκών» όπως οικοδομήθηκε, όταν πολλαπλασιάζονται οι φωνές για άλλη ποιότητα ζωής, για τη διατήρηση της ισορροπίας στη φύση, σήμερα όπου όλοι γνωρίζουμε (ή θα 'πρεπε να γνωρίζουμε) για το διαρκές έγκλημα σε βάρος του πολιτισμού των αυτόχthonων Ινδιάνων, για τον εξανδραποδισμό τους, έχω τη γνώμη ότι οι υπεύθυνοι για την τηλεοπτική μας τροφή πως θα 'πρεπε να είναι πιο προσεχτικοί στις επιλογές τους του Αμερικάνικου Σινεμά.

Προσοχή όμως, δεν γενικεύω. Είμαι λάτρης του Αμερικάνικου Σινεμά στο μεγαλύτερο μέρος του. Σε συγκεκριμένες ταινίες αναφέρομαι, «συμπτωματικά» γυρισμένες στη δεκαετία του '50 εποχή άνθισης του Μακαρθισμού που έπληξε όλες τις πλευρές της Αμερικάνικης κοινωνίας.

Φανατικά αναγνώστης σας
Γιώργος Μπακιρτζής
Ηράκλειο

ΑΜΦΙΛΕΓΟΜΕΝΑ

• Από το Γ. Γραμματέα Τύπου και Πληροφοριών και συγγραφέα του βιβλίου «Η αμφιλεγόμενη πενταετία» κ. Σωτ. Κωστόπουλο, πήραμε την επιστολή που ακολουθεί. Ο Όλε Σμιθ (γνωστός στους αναγνώστες μας και από παλιότερες μελέτες του) δεν μπόρεσε να πληροφορηθεί για το περιεχόμενο της επιστολής γιατί βρίσκεται αυτόν τον καιρό στη Δανία.

Το γράμμα του κ. Σωτ. Κωστόπουλου, έχει ως εξής:

Αγαπητό ΑΝΤΙ,

Είναι θετικό, ότι το ΚΚΕ δεν άφησε έξω από την κριτική του το βιβλίο μου «Η αμφιλεγόμενη πενταετία». «Η πορεία του ΚΚΕ στα χρόνια 1936-1941». Έκδοση

«Στοχαστή», Αθήνα 1983. Κι θετικότερο, γιατί, προφανώς, στάθμισε ότι είναι τόσο αξιοπρεπής να αναζητήσει στην αλλοδαπή την κριτική αυθεντία ενός ιστορικού, όπως παρουσιάζεται κ. Όλε Σμιθ! Μόνο που αυτό καθυστέρησε και προηγήθηκαν χρονικά κατά πολύ, ο «Ριζοσπάστης» από τις παρατηρήσεις και τον τόνο του οποίου δε διακρίνεις κανείς διαφορά! Δεν αποτελεί δ' αυτό αιχμή δεδομένου, ότι η επιβίωση του κ. Όλε Σμιθ γύρω από τη συμπεριφορά του ΚΚΕ υπερπερφαλαγγίζει τη γνώση και των εγκυροτέρων αυτοχθόνων συνηγώρων του!

Ας είναι! Δε θα αντικρούσω τις «αξίες» του ιστορικού. Θα περιοριστώ μόνο σε μερικά πολύ εμφαντικά, τα οποία αποβαίνουν προσδιοριστικά και για την όλη συλλογιστική του. Αισθάνεται, λοιπόν, την ανάγκη να πει, ξεκάθαρα, ότι η εργασία μου «δεν ικανοποιεί καν τις πιο στοιχειώδεις απαιτήσεις μιας επιστημονικής μελέτης». Μολονότι είναι πρόδηλο, ότι αν τα συμπεράσματά ήταν διαφορετικά θα έμενε αρκετά ικανοποιημένη η επιστήμη του κ. Σμιθ, λυπάμαι ειλικρινά, γιατί, όταν γραφόταν η μελέτη μου, δεν εγνώριζα το ενδιαφέρον και την ειδικευση του κ. Σμιθ, για να του ζητούσα τη γνώμη του. Πιστεύω, όμως, ότι δεν έκανα λάθος, που εμπιστεύτηκα τους καθηγητές στη Γενεύη.

Κατηγορείται εξάλλου, το βιβλίο που γράφτηκε το 1973-1974, γιατί από τότε πέρασαν δέκα χρόνια και δημοσιεύτηκαν ένα σωρό βιβλία, μελέτες κτλ. και όμως «δεν χρησιμοποιήθηκε ούτε ένα νεώτερο στοιχείο»! Αλλ' ας με συγχωρήσει! Ομολογώ ότι αυτή τη μαντική ικανότητα να διαβάζω εκείνα, που πρόκειται να δημοσιευτούν μετά από μια δεκαετία, δεν την έχω! Θα τον πληροφορήσω, πάντως, ότι η μελέτη μου είναι διπλωματική και έχει κατατεθεί από τότε στο πανεπιστήμιο.

Θα προσθέσω μάλιστα, ότι το κείμενο είναι αυθεντικό, παρμένο από το φάκελλο Ζαχαριάδη και βρίσκεται στη διάθεση όποιου το αμφισβητεί.

Γράφει πάρα κάτω, ότι, η εργασία είναι «ξεπερασμένη». Αλλά δε θα κατάλαβε φαίνεται ο επιβριθής ιστορικός μας ότι πρόκειται για ιστορική έρευνα που στηρίζεται σε αδιαμφισβήτητα γεγονότα και που γι' αυτό ακριβώς, είναι επίκαιρη και δε γράφεται, όπως ο καθένας θα την ήθελε!

Συνεχίζει ο κ. Σμιθ με... την ανησυχία, ότι «η δημοσίευση του βιβλίου του Σ. Κωστόπουλου, υπηρετεί σκοπιμότητα». Μπορεί, λέει, «να σκεφθεί κανείς, πως δεν είναι άσχετο με την σημερινή διαμάχη μεταξύ ΚΚΕ και ΠΑΣΟΚ»! Εντελώς μάταιος —και άδικος— ο συλλογισμός του κ. Σμιθ. Μόνο ένας αφελής θα μπορούσε να α-

σει μομφή σ' ένα βιβλίο που ηκε πριν από την ίδρυση του ΟΚ ότι —τάχα— αυτό έχει η με τις σημερινές θέσεις και ΠΑΣΟΚ. Εκτός αν απο- μεταφυσικές δυνατότητες γράφοντα.

ύχησε όμως ο κ. Όλε Λ. και στην άλλη του διαπί- η, κατά την οποία «το βι- ως σκέτη παραμόρφωση ιστορίας, δεν εξυπηρετεί ούτε ιστορική αλήθεια, ούτε τον τικό διάλογο». Εδώ η απάν- | είναι μια. Το βιβλίο είναι σμένο σε αδιαμφισβήτη- χεία-ντοκουμένα και σε ίσια βιβλιογραφία. Δε γρά- σε μάλιστα το 1973 με... την πτική πολιτικού διαλόγου τήμερα! Γράφτηκε για να πα- ιάσει κρίσιμα ιστορικά γε- ίτα, για την παραμόρφωση οποιών ασφαλώς, όπως γνω- ο κ. Σμιθ το θλιβερό προνό- δεν ανήκει σε μένα!

λοσο για τα «λάθη» θα έπρεπε είχε αντιληφθεί ο οξυδερκής πικός, ότι είναι μεταφραστι- Και στο σημείο αυτό, θέλω α- ιασιστικά να επιμείνω γιατί αποτελεί το μόνο «υπαρκτό ιοθι» του ιστορικού μας. Ό- ς είναι φανερό το βιβλίο έχει αφραστεί από τα γαλλικά. Η ονη απασχόλησή μου όλη την ευταία τριετία δεν μου επέτρε- μια συστηματική παρακολού- ση ορισμένων λεπτομερειών ς μετάφρασης για τις οποίες η ζητώ την επιείκεια του ανα- ώστη, όπως ρητά το αναφέρω ην «Εισαγωγή» του βιβλίου λ. 26-27. Το ότι λοιπόν υπάρ- υν κάποια μεταφραστικά λάθη ν το αμφισβητώ. Εκείνο που α- ίλυτα αμφισβητώ είναι ότι τα ουκόμενα του ΚΚΕ που παρα- τω δε χρειάζονται καμιά παρα- ηση και διαστρέβλωση, για να ναι αποκαλυπτικά και πειστικό- τα! Σχετικά δε με την αξιοπι- ία και τα ανύπαρκτα αποσπά- ιατα είναι όχι μόνο δύσκολο, λ' εντελώς, περιττό να παρα- λουθήσει κανένας τις παρα- ησεις του κ. Σμιθ. Και, έπειτα, ναι τουλάχιστον παράλογος ο ι- ρισμός για ελλιπή βιβλιογρα-

φία. Γιατί συμβαίνει, ειδικότερα, γι' αυτήν να με έχουν επαινέσει στο «Ινστιτούτο Ανώτατων Διε- θνών Σπουδών» που θεωρείται έ- να από τα σπουδαιότερα στο ει- δος του στην Ευρώπη. Ενοχλεί- ται, εξάλλου, η «ευαισθησία» του κ. Σμιθ και θεωρεί «πιο προβλη- ματική τη χρησιμοποίηση των βι- βλίων παλιών αποστατών, όπως των κ. Σταυρίδη, Πετσόπουλου κ.ά.» και αναφέρει ότι θα περίμε- νε να ήμουν «πιο επιφυλακτικός στα ζητήματα αυτά».

Αλλ' άδικα κουράστηκε με τις παρατηρήσεις. Ήταν πολύ απλό να καταλάβει, ότι η προσφυγή σ' όλες τις πηγές πιστοποιεί ακρι- βώς εκείνο, που ο ίδιος αρνείται: την ιστορική αντικειμενικότητα. Και ειλικρινά, δεν ξέρω γιατί θα έπρεπε να είμαι «επιφυλακτικός» στα βιβλία κείνα, που δεν είναι της επιθυμίας του ΚΚΕ. Όσοι γνώρισαν τον σταλινισμό ξέρουν σήμερα καλά τι σημαίνει «απο- στάτης». Όσον αφορά την άπο- ψη, ότι «έτσι δε γράφεται η ιστο- ρία» δικαιούται να διερωτάται κανείς πώς γράφεται! Με την άν- τληση στοιχείων από μονόπλευ- ρες πηγές και την ανέλεγκτη ευ- θυγράμμιση με τις γνωστές μυθο- ποιήσεις; Συνταγή Ζντάνωφ Κσία;

Δεν υπάρχει όμως λόγος να συ- νεχίσουμε. Το συμπέρασμα βγαί- νει αβίαστα και σαφέςστα. Μπορούσε να αναδημοσιευτεί η κριτική του «Ριζοσπάστη» και να μην είχε υποβληθεί σ' αυτό τον κόπο ο ιστορικός κ. Όλε Σμιθ! Αρκούσε μια φωτοτυπία αν και οφείλω και επισημάνω ότι στο κείμενό του δεν υπάρχουν οι φρα- στικές χυδαιότητες και το χαμη- λό επίπεδο του δασκάλου του. Κατά τα λοιπά, από άποψη ου- σίας, πρόκειται για την ίδια προ- σπάθεια, να διαβληθούν όσοι δια- φωνούν και προχωρούν στο στί- βο της αντιπαράθεσης. Μάταιη όμως η προσπάθεια, όπως και του ΚΚΕ. Γιατί ότι αποβαίνει προσδιοριστικό δεν είναι ασφα- λώς, το σοβαροφανές «μπαράζ» των κακοπιστιών. Ούτε τα επεν- δυτικά σοφίσματα της κιβδη- λείας σε βάρος της ιστορικής α-

λήθειας. Είναι η ευθύνη και ο σε- βασμός απέναντι στα γεγονότα. Και τα γεγονότα είναι που ενο- χλούν τον κ. ιστορικό και τους καθοδηγητές του. Και κατανοού- με το λόγο, που το ΚΚΕ χρειά- στηκε την αναζήτηση της υπερά- σπισης του από τη Σουηδία...

Με εκτίμηση
Σωτήρης Κωστόπουλος

Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ

● *Τις σκέψεις και τις απόψεις του μας γράφει ο αναγνώστης μας γύρω από το ζήτημα της πολυδιά- στασης της ελληνικής Αριστεράς και των ζυμώσεων που διεξάγο- νται στους χώρους της...*

Αγαπητό «Αντί»,

Πολιτικά κόμματα που στα προγράμματά τους δε βάζουν θέ- μα κατάργησης της ατομικής ι- διοκτησίας στα μέσα παραγωγής δηλαδή της εκμετάλλευσης, (και φυσικά ο συλλογικός καπιταλι- στής: το αστικό κράτος) από κα- μιά άποψη δεν μπορούν να εντα- χθούν στο χώρο.

(Έτσι ΝΔ, χουντοβασιλικά σχήματα, κεντρώοι σχηματι- σμοί, η σοσιαλ-δημοκρατική ΕΔΑ και το ΠΑΣΟΚ από την ίδια τη φύση τους δεν ανήκουν και φυσικά δεν μπορούν να εντα- χθούν στο χώρο όπως το ΚΚΕ, το ΚΚΕ εσωτ. ή οι αριστεριστές).

Ιδιαίτερα για το ΠΑΣΟΚ που για την παρουσίαση της φύσης του τόσες προσπάθειες έχουν γί- νει, πιστεύω πως η νίκη του στις τελευταίες εκλογές αποκρυστάλ- λωσε στο εποικοδόμημα τα απο- τελέσματα της ιστορικής μετα- στροφής της συμπεριφοράς του «εθνικού» συνολικού κεφάλαιου, και την κυριαρχία της εθνικής α- στικής τάξης (χρηματιστικό, μο- νοπωλιακό, μέσο βιομηχανικό- επιχειρηματικό, μικρομεσαίο βιοτεχνικό-επιχειρηματικό κεφά- λαιο) στον αστικό συνασπισμό ε- ξουσίας.

Η πολιτική του πρακτική βρι- σκεται πλήρως εναρμονισμένη με τις προθέσεις της «εθνικής» α- στικής τάξης που υπηρετεί, και επιθυμεί την κατάκτηση της ηγε-

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

Σ Ι. ΚΑΡΓΑΚΟΥ

ΠΛΑΝΗΤΕΣ ΛΙΘΟΙ
(ποιήματα)

ΠΡΟΣΕΧΩΣ ΚΑΤΕΔΑΦΙΣΗ
(ποιήματα)

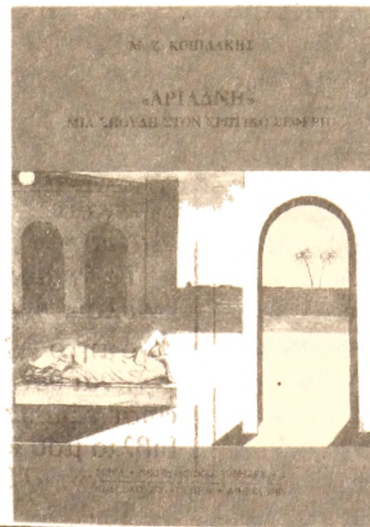
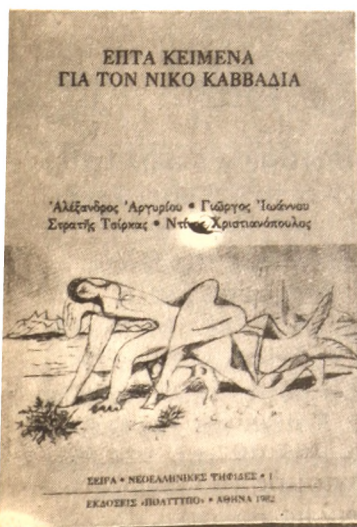
ΕΙΣ ΤΟΝ ΤΥΠΟ ΤΩΝ ΗΛΩΝ
(Κείμενα Πολιτικού
Στοχασμού)

GUTENBERG

μονίας στην ιδιοποίηση της ντό- πιας υπεραξίας (από το ξένο κε- φάλαιο) και αργότερα την αμφι- σβήτηση της θέσης της στο διε- θνή καταμερισμό εργασίας (ορι- ζόντια διείσδυση ΚΜΚ, μετατό- πιση κεφάλαιου στο δευτερογενή τομέα, αύξηση οργανικής σύνθε- σης, εξασφάλιση αποτελεσματι- κότητας δημ. διοίκησης και επι- χειρήσεων, αύξηση εξαγωγών μέ- σα από ρυθμίσεις, άμβλυνση ερ- γατικών διεκδικήσεων, απομό- νωση της πολιτικής έκφρασης (Δεξιά) των ξένων συμφερό- ντων).

Ο προσαρμοσμός της οικο- νομικής πολιτικής του στην ιδιω- τική πρωτοβουλία προσπαθεί να ενισχύσει την εμπιστοσύνη της σ' αυτό και ν' αυξήσει όσο το δυνα- τό την ανταγωνιστικότητα της ελλ. οικονομίας με τη μείωση της φυσικής τιμής της εργατικής δύ- ναμης (ο εκσυγχρονισμός είναι δύσκολος στη φάση αυτή). Η άμ- βλυνση των εσωτερικών αντιθέ- σεων πραγματοποιείται με επιδο- τήσεις στις προβληματικές επι- χειρήσεις (από το φορολογούμε- νο λαό) που μέσα από τη διαδι-

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΣΕΙΡΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΨΗΦΙΔΕΣ

● ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΑΡΓΥΡΙΟΥ ● ΓΙΩΡΓΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ
● ΣΤΡΑΤΗΣ ΤΣΙΡΚΑΣ ● ΝΤΙΝΟΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ
Επτά κείμενα για τον ΝΙΚΟ ΚΑΒΒΑΔΙΑ

● ΔΑΝΙΗΛ Ι. ΙΑΚΩΒ
Η αρχαιογνωσία του ΟΔΥΣΣΕΑ ΕΛΥΤΗ

● Μ.Ζ. ΚΟΠΙΔΑΚΗΣ
«Αριάδνη» μια σπουδή στον ερωτικό ΣΕΦΕΡΗ

Στην ίδια σειρά θα κυκλοφορήσουν σύντομα
● ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ
«Εις την οδόν των Φιλελλήνων» του ΑΝΔΡΕΑ ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΥ
Μια ανάγνωση
● ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΛΙΟΡΗΣ
Το πρόβλημα του γλωσσικού αφελληνισμού
● ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ
«Ο έρωτας στα χιόνια» του ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ
Μια ανάγνωση

κασία της αγοράς καταλήγουν στο ανώτερης οργανωτικής σύνθεσης κεφάλαιο.

Η δημιουργία του συμπαγούς εσωτερικού μετώπου που επιδιώκεται με μέτρα δημοκρατικού χαρακτήρα, την εξωτερική πολιτική κτλ., αποσκοπεί στην εξασφάλιση των προϋποθέσεων στην «Εθνική» αστική τάξη για αντιπαράθεση με τους ανάλογους ξένους εταίρους χωρίς να θίγεται στο παραμικρό η συνύφανση της ελληνικής οικονομίας με το ξένο κεφάλαιο.

Τα εκλογικά αποτελέσματα (βουλευτικών-δημοτικών), τα νέα δεδομένα της συγκυρίας καθιστούν πιο έντονους τους προβληματισμούς και δίνουν μια νέα διάσταση στην ανάγκη της σύνθεσης στην πρακτική της ιστορικής προοπτικής του κινήματος με τα άμεσα τακτικά καθήκοντα (ανάγκη που πρέπει να εντοπιστεί και να καλυφθεί από τους επίστημους πολιτικούς εκπροσώπους της ελληνικής Αριστεράς).

Στα τρία κομβικά γεγονότα (πολυδιάσπαση κομματικού κινήματος, η οικοδόμηση του σοσιαλισμού στις χώρες του «υπαρκτού» σοσιαλισμού, οι ήττες του ελληνικού κινήματος, Βάρκιζα, εμφύλιος 1956, 12η ολομέλεια κτλ.) επικεντρώνεται κατά τη γνώμη μου η πραγματική ουσία του προβληματισμού κάθε Έλληνα Αριστερού και τα γεγονότα αυτά έρχονται εμφανέστατα σ' αντίθεση με τις επιστημονικά διατυπωμένες θέσεις του μαρξισμού.

Η θεμελιακή αυτή αντίθεση του μαρξισμού με τα γεγονότα (που λέγεται μάλιστα πως τον εκφράζουν αποτελεί το πιο κύριο «κατηγόρημα» του κινήματος στη συγκυρία.

Τα διάφορα επίπεδα και εκδηλώσεις που φανερώνεται αυτή η αντίθεση δεν είναι παρά οι ανακλώμενες διαφορές των «ταξικών κατηγορημάτων» της Αριστεράς στην πολιτική τους κύρια ιδιαιτερότητα είναι η συνέπεια σ' αυτό που προσδιορίζεται σαν κρίση της Αριστεράς σήμερα.

Σ' αυτή τη φάση της πολιτικής μας πορείας τα ίδια τα πράγματα υποβάλλουν εντονότατα ερωτηματικά σχετικά με τη σοσιαλιστική προοπτική και ενισχύουν την ανάγκη αναζήτησης λύσεων στα κρίσιμα προβλήματα.

Αυτό που διαπιστώνω πως λείπει είναι μια πρόταση για πειστική στρατηγική του ταξικού αγώνα που παίρνοντας σοβαρά υπόψη τις εθνικές μας ιδιομορφίες θα εγγυηθεί επιτέλους μια ασφαλή πορεία στο νομοτελειακό επερχόμενο σοσιαλιστικό αύριο του τόπου.

Τάκης Ιατρέλης
Φοιτητής της Ιατρικής

ΣΧΟΛΙΚΟΙ «ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ» Η ΣΧΟΛΕΙΟΝΟΜΟΙ;

● Με αφορμή τον νέο θεσμό των

σχολικών συμβούλων ο αναγνώστης μας Κώστας Κολιός εκφράζει τις αμφιβολίες του για το αν πραγματικά «εισάγει την επανάσταση στα σχολεία».

Τώρα που η οργουελιανή ορολογία έχει μπει σε πλήρη εφαρμογή στην καθημερινότητα και οι έννοιες αντιστρέφονται και παραποιούνται κατά κόρον, θα ήταν ευτύχημα να προσαφθεί από τον αναγνώστη μόνον αφέλεια στις απόψεις των απολογητών του θεσμού σχολικοί σύμβουλοι —και να μην τους καταλογιστεί η πρόθεση της πρόκλησης σύγχυσης και του υπνωτισμού.

Διότι, αφού απορρίπτονται (δικαία) τους μέχρι τώρα επιθεωρητές ασυζητητί, συνηγορούν (άδικα) υπέρ των σχολικών «συμβούλων».

Είναι δυνατόν να τους διαφεύγει ότι μεταξύ κρίνοντος επιθεωρητού ή «συμβούλου» και κρίνόμενου εκπαιδευτικού, είναι αδιανόητον να αναπτυχθεί συνεργασία, όταν η αξιολόγηση του εκπαιδευτικού είναι απόρροια της έκθεσης του σχ. «συμβούλου»;

Είναι δυνατόν να μην διαβλέπουν ότι ο θεσμός αφαιρεί την αυτενέργεια και παραλύει την δυναμική του επιστήμονα-εκπαιδευτικού μεταβάλλοντάς τον σε computers;

Δικαιούνται να αγνοούν ότι η χώρα μας διαθέτει άριστο εκπαιδευτικό προσωπικό (αμοιβούμενο πενιχρότατα), και ότι η παιδεία δεν έχει ανάγκη συμβούλων, αλλά σύγχρονων εκπαιδευτικών προγραμμάτων χωρίς λογοκριτικές και κρατικές κατευθύνουσες;

Επειδή πιστεύουν ότι ο σχ. «σύμβουλος» εισάγει την επανάσταση στα σχολεία, τους προκαλώ να απαντήσουν γιατί απέτυχε ο επιθεωρητής.

Αν απαντήσουν ότι απέτυχε λόγω των αυθαιρεσιών του και των ωμών επεμβάσεων στο εκπαιδευτικό έργο, να μας καθορίσουν τα οριακά σημεία μεταξύ αυθαιρεσίας και «συμβουλής» —επιταγής— και να αναφέρουν δημόσια τις εγγυήσεις που παρέχονται στον εκπαιδευτικό για την παρεμπόδιση νέων αυθαιρεσιών-«συμβούλων» και την ελεύθερη απρόσκοπτη άσκηση του λειτουργήματός του.

Αν απαντήσουν ότι απέτυχε λόγω έλλειψης ικανοτήτων ή λόγω του εκ διαμέτρου αντιθέτου ρόλου του, ας μας διαψεύσουν ότι τα πρόσωπα παραμένουν τα ίδια συν τους νεοεπιλεγμένους κι ας μας καταλογίσουν άγνοια που είμαστε της άποψης, ότι οι ρόλοι αλλάζουν με δομικές αλλαγές στα σενάρια κι όχι με λεκτικές πομφόλυγες.

Τελειώνοντας θα 'θελα να τους προτύνω να εισηγηθούν άμεσα τον «ευεργετικό» θεσμό και για τις ανώτατες εκπ. βαθμίδες (π.χ. Πανεπιστημιακοί «σύμβουλοι» ή επίτροποι) ώστε να συμβάλλουν στην σφαιρική αντιμετώπιση του

προβλήματος —Παιδεία— σ' όλες τις βαθμίδες.

Φίλοι θεσμοπροαγωγοί, αντιχαιρετισμού: Όταν οι πολίτες σκύβουν πολύ αποκτούν κακές συνήθειες.

Κολιός Κώστας

ΣΤΗΝ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

● Ο Σόλωνας Κασίνης απ' τη Λεμεσό της Κύπρου προτείνει να χρησιμοποιηθεί η Ολυμπιακή φλόγα σα μέσο πίεσης προς τις ΗΠΑ για τη λύση του Κυπριακού:

Μετά την ανακήρυξη «ανεξαρτητου κράτους» από το Ντενκτάς, Κυπριακή και Ελληνική κυβέρνηση ανέλαβαν πραγματικά μια έντονη διπλωματική δραστηριότητα σε παγκόσμια κλίμακα που είχε σαν αποτέλεσμα την παγκόσμια κατακραυγή εναντίον της Τ/Κυπριακής ενέργειας.

Είναι όμως γενικώς παραδεκτό πως η μόνη δύναμη που μπορεί να πιέσει αποτελεσματικά την Τουρκία είναι η Αμερική. Η Αμερικανική κυβέρνηση λοιπόν μπορεί να πιέσει φτάνει να θέλει. Για να θέλει όμως, πρέπει κι αυτή να πιεστεί! και μπορεί να πιεστεί από το ελληνικό λόμπυ αφού του χρόνου διεξάγονται εκλογές στην Αμερική και ο Ρήγκαν χρειάζεται ψήφους.

Ακόμα ο Ρήγκαν μπορεί να πιεστεί πιο άμεσα αν η Ελληνική κυβέρνηση πάρει ένα άλλο μέτρο πίεσης έναντι της Αμερικής κι αυτό είναι το κύριο θέμα μου. Το 1984 στο Λος Άντζελες θα διεξαχθούν οι Ολυμπιακοί αγώνες οπότε κάλλιστα η ελληνική κυβέρνηση θα μπορούσε να πιέσει λέγοντας ότι «Αν η αμερικανική κυβέρνηση δεν πάρει μέτρα ενάντια στην Τουρκία που να την αναγκάζουν να αποσύρει τα στρατεύματα κατοχής από την Κύπρο και κατ' επέκταση να αποδεχτεί μια δίκαιη λύση στο Κυπριακό, η ελληνική κυβέρνηση δεν θα επιτρέψει την μεταφορά της Ολυμπιακής φλόγας και ακόμα η Ελλάδα και η Κύπρος να μην συμμετάσχουν στους αγώνες.

Αυτή η απόφαση θα δημιουργήσει διεθνές ζήτημα που θα επηρεάσει σημαντικά την διεξαγωγή των αγώνων του Λος Άντζελες μια και η προγραμματιζόμενη φιέστα θα χάσει αρκετά.

Πιστεύουμε ακράδαντα ότι οι Ολυμπιακοί Αγώνες ήταν και πρέπει να είναι το γεγονός της Ειρήνης, αλλά όταν η Ειρήνη καταπατείται στην Κύπρο και όταν μπαίνει ζήτημα αφανισμού μέρους του Έθνους που εδημιούργησε την Ολυμπιακή Ιδέα μπορεί να χρησιμοποιηθεί μια τέτοια απόφαση. Είναι μια απόφαση που και η ίδια η Αμερική χρησιμοποίησε με την εισβολή των Ρώσων στο Αφγανιστάν και σαμπόταρε τους Ολυμπιακούς της Μόσχας.

Σόλων Κασίνης

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 80
115 21 Αθήνα
Τηλ. 72.32.713 — 72.32.819

- Εκδότης:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
115 21 Αθήνα
- Υπεύθυνος τυπογραφείου:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΒΛΑΧΟΣ
Μιλτιάδου 23β
Χαλάνδρι
- Δημόσιες σχέσεις
Διαφημίσεις:
ΤΑΚΗΣ ΜΩΡΑΪΤΗΣ
- Καλλιτεχνική επιμέλεια:
ΜΠ. ΜΠΟΖΕΝΑ
- Μοντάζ:
ΤΑΣΙΑ ΛΕΒΟΝ
- Φωτοστοιχειοθεσία:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.29.237
- Αναπαραγωγή φιλμς:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.29.237

«ΛΙΘΟΤΥΠ» Α.Ε.
Ιασιού 5 - Περιστέρι
Τηλ. 57.22.201

- Κάθε ενυπόγραφο άρθρο εκφράζει την προσωπική άποψη του συγγραφέα του.
- Χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού

Εξαμ. 600 δρχ. - Ετήσια 1.200
Ετήσια Οργανισμών
Τραπεζών, κτλ.: 4.000 δρχ.
Φοιτητική έκπτωση 15%

Εξωτερικού

Ευρώπη - Μεσογ. χώρες:

εξάμηνη: απλή δολ. 11
" αεροπ. δολ. 13
ετήσια: απλή δολ. 22
" αεροπ. δολ. 26

Η.Π.Α. - Καναδάς - Αν. Ασία:

εξάμηνη: απλή δολ. 11
" αεροπ. δολ. 15
ετήσια: απλή δολ. 22
" αεροπ. δολ. 30

Αυστραλία - Ωκεανία:

εξάμηνη: απλή δολ. 11
" αεροπ. δολ. 20
ετήσια: απλή δολ. 22
" αεροπ. δολ. 40

- Εμβάσματα, επιταγές:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δημοχάρους 80,
115 21 ΑΘΗΝΑ

- ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 50
- ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: δρχ. 80

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

- Για τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας:

Εκδόσεις «Νεφέλη»
Μαυρομιχάλη 9,
Τηλ. 36.07.744 - 36.39.962

- Για τα βιβλιοπωλεία Β. Ελλάδας: Βιβλιοπωλείο Μ. Κοτζιά και Σια Ο.Ε.
Τσιμισκή 78, τηλ. 279.720
546 22 Θεσσαλονίκη

οΙΚΟhοnογία

& ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Στο 12ο τεύχος του περιοδικού ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ & ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ μπορείτε να διαβάσετε: ΑΜΑΖΟΝΙΟΣ, Η ΣΥΣΤΗΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΔΑΣΟΥΣ, του Μ. Μοδινού - ΠΥΡΗΝΙΚΗ ΣΥΝΤΗΞΗ: ΑΠΕΙΛΗ Η ΛΥΣΗ ΤΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ, του Κ. Χατζημπίρου - ΤΖΑΚΙΑ ΓΙΑ ΘΕΡΜΑΝΣΗ Ή ΓΙΑ ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΑ; του Γ. Ράλλη - Η ΑΛΗΘΙΝΗ ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑΣ, του J. P. Deléage - Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΚΑΟΥΜΠΟΥ (Η ΕΙΣΒΟΛΗ ΤΟΥ ΞΕΝΟΥ ΤΣΙΓΑΡΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ), του Θ. Βαλαβανίδη - Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΤΩΝ ΠΟΥΛΙΩΝ, του Α. Δημητρόπουλου - Η ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, των Φ. Δημητρακούδη και Χρ. Ορφανίδη - ΕΠΟΙΣΩ (ΕΝΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ) του Π. Παπαδόπουλου - Η ΚΑΤΑΚΤΗΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΟΡΑΝΤΟ (ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΟΝ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟ ΤΟΥ ΧΕΡΤΖΟΚ), του Μ. Κούκιου - ΑΝΘΡΩΠΟΣ & ΝΕΡΟ (ΔΙΕΘΝΕΣ ΚΙΝ/ΦΙΚΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ) της Λ. Ρικάκη - ΤΟ ΓΚΑΖΙ ΠΟΥ ΦΕΥΓΕΙ, του Σ. Σκοπελίτη, καθώς και τα ρεπορτάζ για το ΣΕΪΧ-ΣΟΥ του Μ. Τρεμόπουλου, για την ΔΙΑΝΟΙΞΗ ΤΗΣ ΚΗΦΙΣΣΙΑΣ (ΦΟΝΟΣ ΣΤΟ ΜΑΡΟΥΣΙ) των Κ. Χατζημπίρου και Σ. Παπασπηλιόπουλου και το ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΜΑΡΣΑΡΙΣΜΑ (ΔΙΚΥΚΛΟ ΚΑΙ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ) του Γ. Σχίζα.

Ψωμί και Τριαντάφυλλα

Μικροί και μεγάλοι
αγώνες της γυναίκας

Μια καταπληκτική εναλλαγή ιδεών, δυναμισμού και πάθους, διατρέχει το βιβλίο αυτό, που αποτελείται από κλασικά κείμενα που έγραψαν οι γυναίκες στην πορεία των δικών τους αγώνων για κοινωνική ισότητα και χειραφέτηση. Δοκίμια, αναμνήσεις, γράμματα, γραμμένα όλα από μεγάλες φεμινίστριες και αγωνίστριες ταυτόχρονα, που ανάμεσά τους πολλές φυλακίστηκαν και δεινοπάθησαν, θα τοποθετήσουν το γυναικείο πρόβλημα σε όλες του τις διαστάσεις, από τη νομοθετική ισότητα, ως το γάμο που εξακολουθεί να είναι εργαλείο καταπίεσης και την επιθυμία της να ελέγχει το δικό της σώμα. Κείμενα που διατρέχουν μια περίοδο κοντά δύο αιώνων και αποτελούν το μέτρο που δείχνει ότι η βασική θέση της γυναίκας στην κοινωνία, ακόμα και σήμερα παραμένει η ίδια.

Ελαιν Χέφνερ

Για μια νέα μητέρα

Μετά τόν Φρόντ
και το φεμινισμό,
η εποχή της
ολοκληρωμένης
γυναίκας που
είναι και μητέρα

«Είσαστε ικανές και για τους δύο ρόλους», εξηγεί η συγγραφέας. Ο ρόλος της γυναίκας και ο ρόλος της μητέρας μπορούν να εναρμονιστούν θαυμάσια. Μόνο ξεχάστε πια την «καλή μητέρα», δεν υπάρχει. Ταιριάξτε τις ανάγκες του παιδιού με τις δικές σας. Δε χρειάζεται να θυσιάσετε τη γυναίκα για το παιδί. Γίνεται μια μητέρα ώριμη, ενήλικη. Η δική σας ισορροπία είναι και η ισορροπία του παιδιού. Φυλάξτε τη.

Ζόζεφ Ρόσνερ

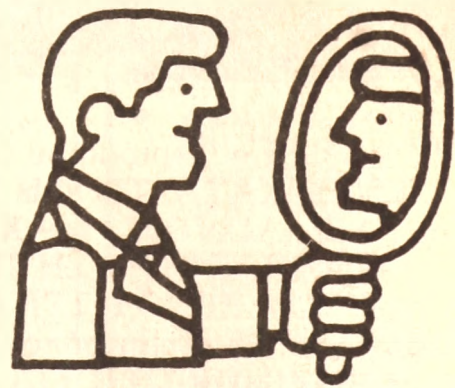
Όλα όσα πρέπει να ξέρετε για την ψυχανάλυση

Τι είναι και πως
λειτουργεί σε απλή
γλώσσα με ερωτήσεις
και απαντήσεις

Μέσα από απλές και σύντομες απαντήσεις σε ερωτήσεις που ο καθένας μας μπορεί να κάνει, το Όλα όσα πρέπει να ξέρετε για την ψυχανάλυση, διαλύει όλες τις συγχύσεις και παρεξηγήσεις που περιβάλλουν το θέμα αυτό και προσδιορίζει με ακρίβεια τι είναι η ψυχανάλυση και πως λειτουργεί. Ο Ρόσνερ αναλύει τους όρους, περιγράφει τις βάσεις και εξηγεί τους σκοπούς αυτής της επιστήμης και τέχνης που δοήθησε χιλιάδες ανθρώπους να γεφυρώσουν το χάσμα ανάμεσα στο μυστικό εαυτό τους και τις απαιτήσεις της ζωής.

«Ο Ρόσνερ προσφέρει πολλά στον απλό αναγνώστη, αφού κατορθώνει με το βιβλίο αυτό των ερωταπαντήσεων να διαλύσει το μυστήριο γύρω από μια επιστήμη, για την οποία γράφονται μόνο ειδικά και περίπλοκα βιβλία.»

Contemporary Psychology

Εκδόσεις Γλάρος

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 31 • ΑΘΗΝΑ 141 • ΤΗΛ 36 18 457